

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

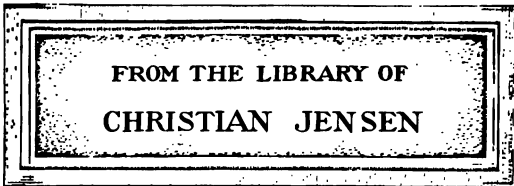
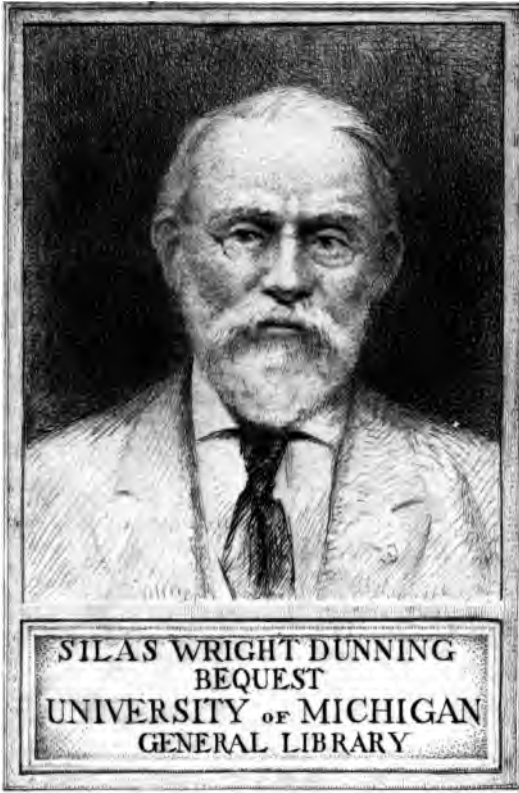
Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

A 797,428

8166
Z5
1367

Hr Forlagsboghandler Otto F. Wroblewski

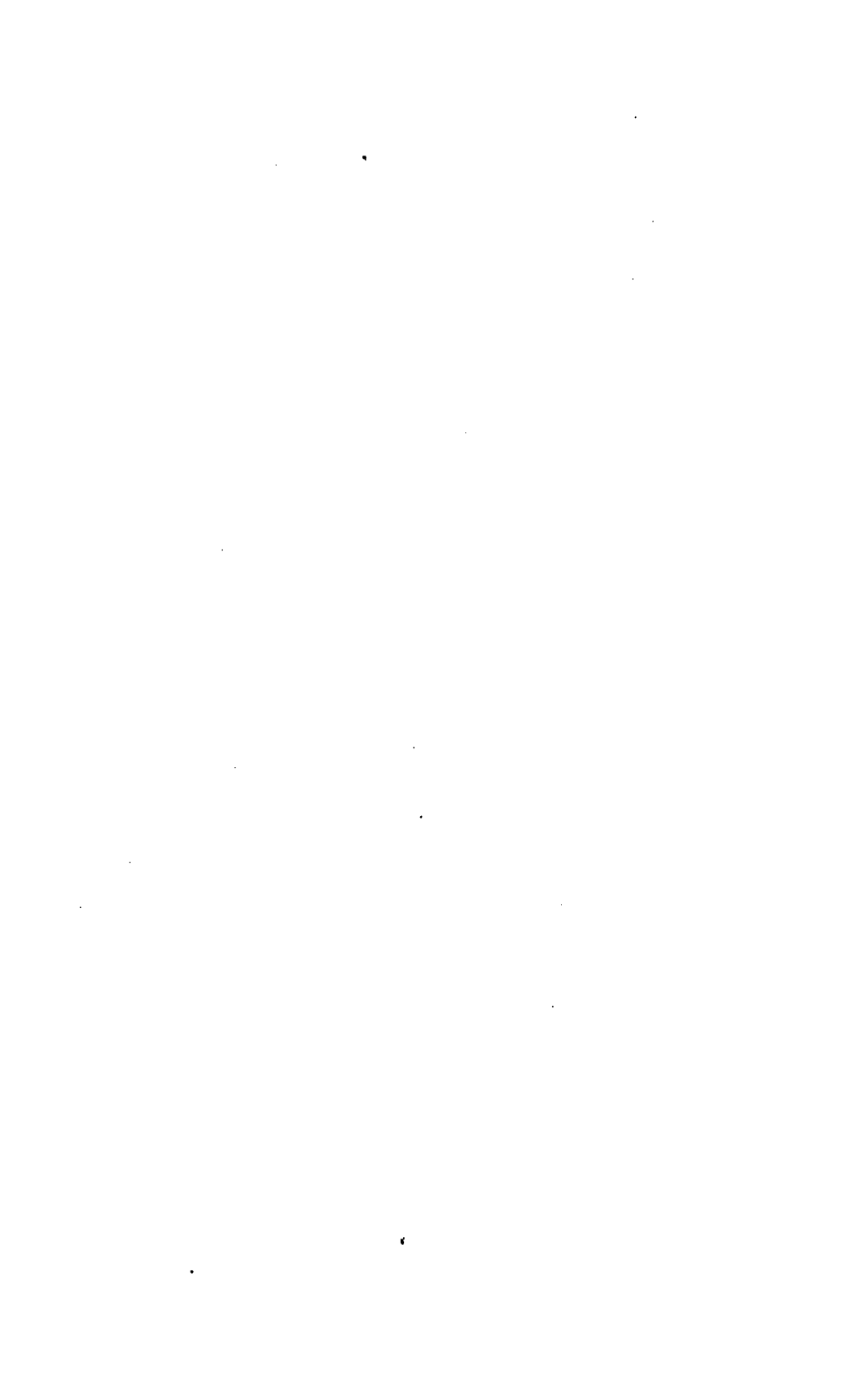
fra Læres kassen...

Nicolaus Fögel

CHRISTIAN WINTHER.

ET LIVSBILLEDE.

I.

CHRISTIAN WINTHER.

ET LIVSBILLEDE

VED

NICOLAJ. BØGH.

I.

NEDSTAMNING, BARNDOM OG FØRSTE UNGDOM.
STUDENTERAARENE.

KJØBENHAVN.

FORLAGT AF UNIVERSITETSBOGHANDLER G. E. C. GAD.

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.

1893.

Jeg kaldes efter Elskov, er dens Søn,
og al min Arvedel er i dens Rige.

Dunois i Schillers Jeanne d'Arc, Akt I, Sc. 2.

Hos mig bar altid Kvinden
den allersterste Pris.

Chr. Winther: Saml. Digt. VII, S. 74.

„Herre“, sagde Vaulundur, „naar jeg holder op at ynde Kvinder,
holder jeg op at leve.“

A. Oehlenschläger: Rhoars Saga, Kap. 6.

DUNNING
HILL
12-14-39
39883

3 v .

PROLOG.

*Jeg havde fyldt mit fjortende Aar
— vel saa omtrent;
jeg kom til min Faders Præstegaard,
Skolen var endt!
Sommeren bredte sin Flor om Egnen;
men nu den drak sig en Rus i Regnen
Da laa jeg paa Stængen i Høets Ly
og læste i »Digte, gamle og ny'«.*

*Hvor følte jeg mig dog kjæk og fri
ved al den Sang!
De jublende Tøners Melodi
i Luften klang!
Ude lod jeg det sløres og regne;
selv jeg vandred i straalende Egne
og syntes, jeg saae mit Folk og dets Færd
i lysere Sol og varmere Skjær.*

*Hvor smilte Danmark i Sommerpragt
med Fred og Fryd!*

*Hvor var der yndige Toner lagt
i Sprogets Lyd!*

*Ved Elskovs Jubel og Hjærtesukke
Længsel slog Øjet op i sin Vugge,
og Gængerne gynged sig ved Musik,
som underlig blødt mig til Hjærte gik.*

*Fra denne Dag har jeg elsket ømt
hin Trubadur,
som fint har forsket og dybt har drømt
i dansk Natur,
som alle danske Farver har stillet
paa sin Palet, naar han maled sit Billed,
som var saa kjærlig, saa kjæk og saa skjøn,
og altid Naturens fribaarne Søn.*

*Og, stod han højt i Kyndiges Gunst
vidt over Nord,
og, trængte ind hans yndige Kunst,
hvor Bønder boer,
det var, fordi hans tonende Mæle
er Poesiens, der griber Sjæle,
og som forstaaes, uden Kundskab og Vid,
af Stodder og Konge paa samme Tid.*

*Og, hvis mit Øre kan lytte glad
til Sangens Lyst
og Hjærtet banker ved ægte Kvad
fra Digterbryst,*

*saa takker jeg ham, for han det vakte
og Flugt og Fryd til min Vandring bragte;
og, kjender jeg Folket ret i mit Land,
saa gaaer det nok Mange ligesaadan.*

*Saa prøved jeg at forske hans Liv,
saa vel forvart!*

*Det var mig et prægtigt Tidsfordriv
at se det klart!*

*Og Liv og Digtning sig blanded sammen:
Digtningen Billedet, Livet Rammen!
Og nu vil jeg hænge med nænsom Haand
det op i mit Fædrelands Pantheon.*

Da Christian Winther var 75 Aar gammel, udtalte han sig saaledes til *Constantin Hansen*:¹⁾ „Det er et Par Gange faldet mig ind, at det maaske kunde more mig selv og Andre, om jeg skrev en Selvbiografi; men der bliver Intet af. Thi, naar jeg nu seer hen til Borgeren fra Genf og Gehejmraaden i Weimar, saa gyser jeg tilbage. Jeg mangler den Førstes *Frækhed* og den Sidstes *olympiske Ro og Sikkerhed*, ikke at tale om Bægges Talent. — Ja, hvis man kunde og turde give et fotografisk Billede, saa vilde et saadant Portræt, selv af det ubetydeligste Menneskeliv, maaske være interessant; — men *det* tør man ikke, og man *kan* ikke engang. Selv *Rousseau*, der gjorde Forsøget, staaer dog i den Henseende som en Stymper.“ — Fem Aar efter skriver han til den Samme:²⁾ „Hr. Dr. *G. Brandes*, som nok er Chef for den „frie Tankes“ Parti i Danmark, holdt for nogen Tid siden tre Forelæsninger over

¹⁾ Breve fra og til C. W., S. 200. ²⁾ Et utrykt Brev, som er overladt mig af Etatsraadinde *Const. Hansen*.

mine poetiske Arbejder. Han sendte mig denne Afhandling i Tidsskriftet „Det nittende Aarhundrede“. Det er ganske kuriøst at se sig selv saaledes levende anotmeret og misforstaaet, forresten med største Velvillie og Anerkjendelse. Han beklager et Par Steder, at han ikke af min egen Udtalelse har kunnet meddele Noget om min æstetiske Udvikling, etc., etc. Dette er meget naturligt, da jeg sjældent eller aldrig har ladet min Person træde frem. At skildre indre Kampe og Nederlag synes mig just ikke behageligt, og jeg har — som *Brandes* meget rigtigt bemærker — med Fornemhed holdt mig tilbage. Jeg har derfor aldrig tænkt paa at skrive en Biografi, skjøndt mit Liv, troer jeg, har været af den Natur, at jeg nok kunde levere Psykologen en og anden Gaade, som det skulde knibe haardt for ham at raade.

Som sagt, jeg har tænkt derover;
men at gjøre Sligt jeg aldrig vover.

Desuden savner jeg den weimarske Geheimeraads geniale
Kjækhed.

og den genfiske Borgers uhyre Frækhed;
skulde der være Sandhed i det Hele,
maatte Himlen have skjænket mig bægge disse Dele.“

Hans Venner bad ham undertiden om dog at gjøre Alvor af at nedskrive sit Levned; han svarøde da spidst: „Det ligger ikke for mig at levere „Livs-Æventyr“.“ Paa enkelte løsrevne Stykker Papir har han alligevel optegnet nogle af sit Livs Begivenheder og Oplysninger om sin Karakter; disse indledes udtrykkelig med den Bemærkning: „Efterfølgende er ikke en Episode af en

XIII

Levnedsbeskrivelse. Det har aldrig kunnet falde mig ind at forsøge Hvad Borgeren fra Genf eller Gehejmeraadens i Weimar saa mærkeligt have indført. *Min* Person og dens Skæbne ere dertil altfor betydningsløse. . .“ Andensteds har han d. 26nde Aug. 1872 under Titelen „Christian Winthers Levnedsløb“ opskrevet alle sine Opholdssteder, fra hans tidligste Drengenaar af, og han slutter med at sige: „Dette er Christian Winthers Levnedsløb til denne Dag“, hvorpaa der følger de stadig gjentagne Bemærkninger om *Rousseau* og *Goethe*.

En af Grundene til, at Chr. Winther ikke vilde skrive sit Levned var, som — man tildels vil se af hans egne Udtalelser — hans store Beskedenhed, hans Had til Selvforgudelse og hans fine, tilbagertrukne Naturel. Det gik med ham som med den spartanske Konge og Feltherre *Agésilas*, der af medfødt Afsky for Smiger ikke kunde overtales til nogensinde at lade sig skildre; han sagde, at hans Bedrifter, om han nogensinde udførte nogle, vilde være det bedste og varigste Mindesmærke over ham. Chr. Winther ønskede ogsaa kun at leve i sine Værker. Dog — Literaturhistorikeren seer anderledes paa denne Sag; han ønsker at fremdrage saa Meget som muligt af Digterens Levned. Men, ligesom den maaske ældste Digter, vi kjende, *Hesiod*, levede ganske stille for sig og Muserne, saa at vi kun vide Lidet om ham, saaledes gaaer det tildels med Chr. Winther. Men atter: ligesom *Dante*, *Goethe* og mange Flere i deres Digtning give utallige skjulte autobiografiske Meddelelser, saaledes ogsaa Chr. Winther. Det er disse, jeg har gjort mig Umag for at drage frem og

XVI

Af personlige Hensyn seer jeg mig ikke i Stand til nu at forelægge Offentligheden Mere end første Del af mit Arbejde; det hele er imidlertid fuldført, og jeg haaber, det ikke skal vare ret længe, inden jeg kan give Fortsættelsen i Trykken. Hvis nogen af mine Læsere kan og vil meddele mig yderligere Oplysninger dertil, modtager jeg saadanne med megen Paaskjønnelse.

Frederiksberg, Lindevej, Septbr. 1893.

NICOLAŶ BØGH.

videre har jeg faaet god Hjælp dels hos den talrige Slægt, som Chr. Winther gennem sin Moders Ægteskab med *Rasmus Møller* traadte i nært Forhold til, dels gennem hans egne efterladte Papirer, som hans nu afdøde Stifsøn *Henri Werliin*, paa Opfordring af Professorinde *Benny Rump*, født *Spang*, tillod mig at bruge, dels hos hans Venner og Bekjendte og endelig i Arkiver og private Brevsamlinger. I det Exemplar af „Digte gamle og nye“, som Digterens Hustru ejede, og som nu er i min Besiddelse, har han næsten ved hvert Digt opgivet Stedet *hvor* og Tiden *naar* det er skrevet; herigennem har jeg fundet Vej til Adskilligt, som ellers vilde have været mig uklart. Jeg har saaledes lidt efter lidt faaet i Hænde et Materiale, der har gjort mig det muligt at skrive hans Levned, og jeg har da erfaret, at flere af de Fakta, Literaturhistorien hidtil har meddelt om ham, ere fejlagtige.

Alle de Mange, som —foruden de Ovennævnte — med stor Hjælpsomhed og Godhed ere komne mig imøde ved dette mit Arbejde, føler jeg megen Taknæmmelighed imod; uden dem vilde jeg ofte have staaet overfor det tomme Rum. Deres Navne ville sees i mine mange Henviisninger; her skal jeg kun bemærke, at, hvis der er kommet Noget ud af mit Arbejde, maa jeg dele Æren med dem.

Det Side 207 gjengivne Silhouet-Portræt af Chr. Winthers Moder er foræret mig af hans vistnok eneste nulevende Slægtning, hans Kusine, Frøken *Annine Borchsenius* i Nykjøbing paa Mors. Efter Fru *Berthelsens* Sigende har det lignet udmærket. Som man vil se, minder Profilen ikke lidet om Sønnens.

NEDSTAMNING,
BARNDOM OG FØRSTE UNGDOM.

1796—1815.

Morgenstund
med Guld i Mund!
Du rejser os af Dvalen.
Duggens Perler tindre smukt
paa Engen og i Dalen;
Blomsten strømmer ud sin Lugt,
sin Vinge strækker Svalen;
hvert et Hjærte er oplukt,
og der er Liv i Talen!

CHR. WINTHER. (Sml. Digt. II, S. 82).

I Munkebjergby i Sjælland, halvanden Mil nordvest for Sorø og to Mil nordost for Slagelse, blev der i 1714 ansat en Degn ved Navn *Winther*. Om ham vides kun *det*, at han var Digterens Oldefader. I Aaret 1723 fødtes der ham en Søn, som fik Navnet *Rasmus*, og som i sin Tid blev sat i Slagelse lærde Skole, hvorfra han i 1742 sendtes til Universitetet; den tredie August 1747 blev han teologisk Kandidat med *Haud illaudabilis* og ansattes i samme Maaned som fjerde Lektie-Hører ved sin gamle Skole, i hvilken Stilling han efter tretten Aars dygtigt og anseet Arbejde døde i Maj 1760.¹⁾ Han var altsaa Chr. Winthers Bedstefader. Syv Aar efter hans Død ægtede hans fyrretyveaarige Enke *Sidsel Maria Herberg* fra Vordingborg den redelige, men ubegavede Magister *Niels Borch*, en slesvigsk 47aarig Bondesøn af *Ole Borchs* Slægt, dengang Konrektor ved Slagelse lærde Skole.²⁾ Med sin Hustru fik han fire Stedsønner; i sin Enkestand havde hun mistet to. Den for os vigtigste af de til-

¹⁾ Se om ham: *F. E. Hundrups* „Lærerstanden ved Slagelse lærde Skole“ og *C. Molbechs* „Historisk-biografiske Samlinger“ S. 222, 223, 224. ²⁾ Om *Niels Borch* se *Molbechs* nysnævnte Bog S. 226, 229—30 og *Hundrups* ligeledes nævnte S. 26.

bageblevne var den ældste: *Hans Christian Winther*, Digterens Fader. Dennes tre andre Brødre vare: 1) *Rasmus*, der d. 24nde Nov. 1829 døde som Sognepræst i Nykjøbing paa Falster, 2) *Karl Frederik*, der kom paa et Handelskontor, og 3) *Johannes*, der var flittig og pligtopfyldende, men havde svage Ævner og døde som Klokker i Stege.¹⁾ — I Ægteskabet med *Borch* fødte disse Drenges Moder i Slutningen af 1769 en Datter *Christiane Marie*, der vil blive omtalt senere i denne Skildring.

Christian Winthers Fader er d. 16de Nov. 1759 født i Slagelse. Sin første Underviisning fik han af Stedfaderen, der saa i Juli 1769 indmeldte ham i Byens lærde Skoles nederste Lektie og ved denne Lejlighed afgav „skriftligt Vidne om hans Bekvemhed til Studeringer og *caution de continuendo cursu Academico*, ligeledes og hans Velærværdighed Hr. *Tødsleuf* skriftligt vidnede om sit Haab om hans *ingenio*.“²⁾ At Drengen opførte sig godt i Skoletiden fremgaaer af de Pengeunderstøttelser, han fik af Skolens Midler. Et Aar igjennem var han Skolekammerat af *Fens Baggese*, og han blev i 1778 Student med *Laud*. Nu gav han sig til at studere Teologi, som han, ifølge hans egne Optegnelser i Sjællands Stifts Bispearkiv, altid havde elsket inderligt. Den 6te Juli 1784 tog han teologisk Embedsexamen med *Haud illaudabilis*. Ifølge Ulsø Kaldsbog „konditionerede“ han derpaa til i Aaret 1793.³⁾ I Sjællands Bispearkivs

¹⁾ Se Slagelse Skoles Papirer i Rigsarkivet og *Imm. Barfods* „Den falsterske Gejstligheds Personalhist. I, S. 29. ²⁾ De omtalte Papirer i Rigsarkivet. *Tødsleuf* var Sognepræst til St. Mikkel's Kirke i Slagelse. ³⁾ Meddelt mig af Pastor *Emil Tauson* i Ulsø.

„Vita-Bog“ for 1793 skriver han: „Derpaa [efter teologisk Embedsexamen] blev jeg optagen i Huset hos Papirfabrikant *Christian Drewsen*, hvis Sønner blev overgivne til min Omsorg for at uddannes i lærd Videnskabelighed“. Disse Sønner vare: 1) *Johan Christian*, den bekendte „Kammerraad“, Politiker og Landøkonom, gift med *Rosings* Datter *Ophelia*, og 2) *Carl Georg*, kgl. Skovfoged paa Borupgaard ved Helsingør. Han blev gennem *Drewsens* Hus knyttet til den *hegerske* Slægt, som synes at have taget sig venligt af ham, og gennem hvilken han gjorde Bekjendtskab med interessante Mennesker. Fra sin Ungdomstid af har han staaet i Forbindelse med *K. L. Rahbek* og været venskabeligt knyttet til dennes Ven, Digteren og Lægen *Rasmus Frankenau*. Skjøndt han var 11—12 Aar ældre end *Carl Heger*, vare de To sympatetisk forbundne; navnlig fremtræder dog *Kamma*, der var 16 Aar yngre end han, som Den, der holder af ham og taler hans Sag hos sin Ven, Professor *J. G. Chr. Adler*, der havde konfirmeret hende og, som tysk Hofpræst, havde Indflydelse paa højere Steder. — Som oplysende Dokument afskriver jeg et Brev,¹⁾ vistnok affattet 1792, det eneste, der vides at existere fra Chr. Winthers Fader, og der blandt Andet er karakteristisk ved en Haandskrift, som i paafaldende Grad ligner hans berømte Søns. Det lyder saaledes:

Velædle Jomfru K. M. Heger.

Højtærede Veninde!

En Glæde, man nyder uventet, sætter man natur-

¹⁾ Findes mellem de *rahbekske* Efterladenskaber paa Det kgl. Bibliotek.

ligviis høj Pris paa; hvor meget jeg da agtede den Ære at se et Par Ord fra Dem, behøver jeg ikke vidtløftigt at forklare. Hvad man netop maatte vente fra en Discipelinde af *Johannes* fandt jeg i de Linier, De har behaget at føje til Deres Moders Brev: Fred og Blidhed. De har altsaa erindret mig under Samtalen med vor *Adler*; for dette er jeg Dem evindeligt Tak skyldig. Visselig, det gjør mig ondt at have ytret ikkun en Skygge af Mistanke om at være forglemt — men herfor har De ogsaa straffet mig paa det Føleligste. Den Fornærmede kan i mine Tanker ikke revses haardere end ved at se Prøver paa vedvarende Mildhed og Skaansel af den Fornærmede. Imorgen seer De atter den fortræffelige Mand. Held følge Dem! Og gid jeg kunde gjøre [Dem] Selskab! Hvad der deri holder mig tilbage er, oprigtig tilstaaet, ikke Andet end en — maaske for vidt dreven — Banghed, Ærefrygt eller Hvad jeg maa kalde det, der ofte vil foraarsage mig megen Vaande og berøve mig mangen Glæde.

Jeg kunde i dette Øjeblik vaase skrækkeligt; men, da De intet Ondt har gjort, gjemmes det til en anden Tid.

Behag at hilse venligst Hvem De vil fra . . .

Deres hengivne Ven

H. C. Winther.

Det er efter dette Brev at dømme ikke urimeligt at antage — hvad der ogsaa er blevet bekræftet gennem mundtlig Overlevering¹⁾ — at *Kamma Rahbeks* Indflydelse har været medvirkende ved *Winthers* Ud-

¹⁾ Meddelt mig af *P. H. Boye*.

nævne til Sognepræst i Fensmark og Riisløv paa Sjælland. Det var, formelt taget, Major *Post* til Broksø, der d. 8nde Febr. 1793 foretog Kaldelsen. I Fensmark lærte han snart at kjende sin tilkommende Hustru, den 26aarige *Johanne Dorothea Borchsenius*, Datter af den da afdøde Præst i Husby ved Wedellsborg paa Fyen, *Villads Gabrielsen Borchsenius*.¹⁾ Denne, der d. 2den April 1739 var født paa Gaarden Aastrup mellem Slagelse og Kalundborg, var sine Forældres tolvte Barn og sjette Søn; han var den tredie af sine Søsken, der bar Navnet *Villads*; hans ældre Brødre af dette Navn døde tidligt „og det paa en Tid, da Forældrene vare i de Vilkaar, at de ikke kunde holde nogen af

¹⁾ Slægten *Borchsenius* stammer fra Lüneburg og kom her ind i Landet cirka 1630 med *Johannes* eller *Hans B.*, der nedsatte sig som Apoteker, først i Viborg, siden i Aalborg, og var gift med *Ulse Pedersdatter*. En af disses Sønner var *Villads Johansen B.*, født 1645 i Viborg og gift med *Maren Dideriksdatter*, hvis Fader var *Diderik Christophersen* af Maribo, Sognekapellan i Stokkemarke (Maribo Amt) fra 1650 til 1690, da han blev entlediget; han var „meget vildhovedet“ og begik mange Udskejelser; i 1656 blev han frikjendt i en Paternitetssag, hvorimod vedkommende Barns Moder, som havde anklaget ham, blev strøgen til Kagen. Man fortalte om ham, at han havde ombragt sin Søn *Esaias* i en Mose. (Det var Chr. Winthers Tipoldefader). Ovennævnte *Villads B.* blev i 1681 personel Kapellan i Stokkemarke og d. 16de Marts 1689 Sognepræst i Sevel, Ringkjøbing Amt, hvor han døde 1697. Han havde 1 Datter og 2 Sønner, af hvilke *Gabriel Esaias B.* var Forpagter paa Aastrup og senere, „efter mange sammenstødende Gjenvordigheder“, paa Juellinge; han var gift med en Datter af Kjøbmand *Niels Hammendrup* i Ebeltoft, *Ingeborg*; hun døde 12te Juli 1757 og han 19de Aug. 1762, 75 Aar gammel. Deres Søn er ovennævnte *Villads Gabrielsen B.* [Se *Erslews* Forfatterlexikon, *Wibergs* Præstehistorie og Biskop *J. C. Blochs* haandskrevne Samlinger til den fyenske Gejstligheds Historie, paa Universitetsbiblioteket. Desuden har jeg til dette Slægtregister faaet velvillig Meddelelse af Hr. Grosserer *P. V. Borchsenius*.]

dem til Bogen, skjøndt det var fast besluttet, at det Barn, der bar dette Navn, dertil skulde opofres. Saa veed den evige Viisdom at lade de værste [?] Omstændigheder i vort Liv have Indflydelse i vore Bestemmelser og lade os fødes paa den bedste Tid, da vi finde for os Alle udforderlige Hjælpemidler, Gud har [?] med Enhver af os^{.1)} I 1752 blev *Villads B.* sendt til Slagelse lærde Skole, hvor han snart rykkede op i tredje Lektie under Chr. Winthers anden Bedstefader, *Rasmus Winther*. Da han i 1756 var bleven Student, fik han Bolig paa Regensen, tog i 1759 teologisk Embedsexamen og blev senere hen ansat som Huslærer for Kammerherre *Kaas's* Sønner, *Frederik Julius* og *Johan Michael K.*, indtil Grev *Hannibal Wedell* til Wedellsborg d. 2den Novbr. 1764 kaldte ham til Sognepræst i Husby og Prædikant ved Wedellsborg Kapel.²⁾ Han var to Gange gift, først med *Cecilia Catharina Besselin*, hvem han ægtede d. 20nde Febr. 1765; hun var Datter af *Hans Adolf B.*, Løjtnant ved det danske Artilleri (død i Nyborg) og dennes Hustru, *Christiane Margrethe Rosenberg* (død i Korsør, Datter af *Chr. Edwardsen R.*, Kapt. ved det danske Artilleri, og *Lieweke Gamst*, som i 1764 døde i Kjøbenhavn²⁾).³⁾ I dette Pastor *Borch-*

¹⁾ Biskop *Blochs* fornævnte Papirer. ²⁾ Smstds. ³⁾ Det er maaske sin Svigerfader, Løjtnant *Besselin*, eller sin Svoger, som Pastor *Borchsenius* omtaler i et hidtil utrykt Brev til Biskop *Bloch* (Universitetsbiblioteket), i hvilket han siger: „Et underligt Brev fra *Besselin* var i [min Kones og min] Fraværelse indløbet; jeg veed ikke, om jeg gætter ret, men frygter virkelig, at han er paa Vej til at gaa fra sin Forstand; i Brevet selv, som gik ud paa med det Allerførste at besøge os, naar vi vilde betale hans Rejse, var Noget viist og Noget galt; men Det, som særlig gjorde mig opmærksom,

senius's første Ægteskab fødtes d. 23de December 1767. Christian Winthers Moder, der kun var fem Aar gammel, da hendes Moder døde og foruden den alt nævnte Datter efterlod sig tre Børn: a) *Catharina Sofie Wilhelmine*, f. 1765, b) *Førgen Carsten Bloch*, f. 1766 og c) *Gabriel Esaias*, f. 1772; Christian Winthers Moder var født mellem de to Brødre.¹⁾ — Næste Aars

var dels et indesluttet forliebt Duodez-Stk., ridset af ham selv med Blyant, og et P. S.: „Hermed følger et lidet Tegnestykke, som maa- ske maa gefalde Dem, om De ellers ikke vil forsmaa det, indtil Tiderne falder anderledes“, dels og Begyndelsen af Brevet, saalydende: [mangler]. Det kunde forebygges, hvis han i Tide faldt i fornuftige og kjærlige Folks Hænder. Jeg veed ikke Hvad jeg skal gjøre, om eller Hvad jeg skal skrive til ham. Kunde det tjene noget til hans Frelse, vilde jeg gjærne betale hans Rejse herover, hvor onde Raad jeg end har og veed til mine egne forestaaende store Udgifter.“

¹⁾ *Wilhelmine Borchsenius* blev uheldig gift med en forulykket Stud. jur. *Fr. Gabriel Holders*. De blev „efter kongelig allernaadigst Bevilling ægteviiede i Huset udi Helliggejstes Sogn“ d. 25nde Aug. 1784 (Vielsesattesten findes mellem de Papirer i Rigsarkivet, der høre til Vends Herreds gejstlige Skifteprotokol). I dette Ægteskab var der to Døtre, om hvilke senere. — *Førgen C. Bl. B.* tog i 1790 dansk juridisk Examen med Karakteren „Bekvem“, fik ²⁷/₉ 1793 Bevilling som Prokurator ved alle Over- og Underretter i Danmark, blev i 1801 konstitueret Byfoged i Aarhus, hvor han vel altsaa da har været Prokurator, og blev ⁷/₁ 1803 udnævnt til By- og Raadstue-Skriver i Nykjøbing paa Mors og Herredsskriver i Sønder og Nørre Herred smstds.; i denne Stilling var han til sin Død 1824. Den 16de Marts 1821 udnævntes han til Kancelliraad. Han var to Gange gift: a) 1793 med *Henninga Arnisca Irgens*, f. *Gjørup* (f. 1769 † ³⁰/₁₁ 1806), b) ¹³/₁₁ 1807 med *Maren Kirstine Steenberg* (f. 21de Marts 1787, Datter af Kjøbmand *Christen Madsen Steenberg* i Nykjøbing paa Mors; † 20nde Marts 1884). Af det første Ægteskab var der to Børn, *Henriette* og *Villars*, som bægge døde ved Konfirmationsalderen; af det andet fire: en Dreng, der døde som Barn, og 3 Døtre, *Henninga*, *Johanne* og *Annine*; de to første døde som voxne unge Piger, den tredie lever endnu i Nykjøbing paa Mors og er vistnok den eneste Tilbageværende af Chr. Winthers Slægt. (Hun og Dr. *C. Mynster* i Kbhv. have givet mig de her meddelte Oplys-

30te Juni ægtede Faderen *Maren Elisabeth Westergaard*, Datter af Provst W. i Vigerslev, Odense Amt; med hende havde han en Datter, *Cecilia Catharina Dorothea Margrethe*.¹⁾ Han var kun 39 Aar gammel, da han d. 25nde Februar 1778 bukkede under for lang Tids Svagelighed, og hans ældste Barn havde da ikke fyldt sit 13de Aar.

Af Skiftepapirerne efter hans Død fremgaaer det, at hans Præstegaard har været rundeligt udstyret med et ret luxuriøst Møbement (f. Ex. 12 forgyldte Stole i Storstuen); der har været Ridehest i Stalden, man har i Vognporten havt Karreet, Chæse, grønmalet Postvogn, o. s. v. Da han inden sit andet Ægteskab skifter med Børnene, faaer hvert af dem i Mødrenearv 200 Rbd. Da han selv dør, tales der imidlertid i Skifteprotokollen om Enkens og Børnenes „kummerlige Omstændigheder“. Forresten synes det, som om Stedmoderen da har stillet sig mindre venligt til Børnene. Hendes Broder, Hr. *Jens Hee Westergaard*, træder op paa Søsterens Vegne, og disse synes at have gjort Skiftetingsamlingen det lovlig broget. Der bliver i Præstegaarden holdt Auktion over Bohavet, som indbringer 2200 Rbd. 1 fl 4 $\frac{1}{2}$ sk , og endelig d. 26nde Juni 1778 i

ninger om Slægten.) — *Gabriel Esaias Borchsenius* døde som ung. Ifølge en Kvittering fra ham (i Rigsarkivet) levede han endnu 30te Juni 1791. ¹⁾ Hun blev i 1790 gift med sin Onkel *Frederik Westergaard*, Præst i Karlslunde, og døde i Kjøbenhavn 1846. — Naar *Wiberg* i sin Præstehistorie opgiver, at Præsten *Borchsenius'* anden Kone døde d. 11te Juni 1775, da er dette galt. Ifølge Vends Herreds gejstlige Skifteprotokol i Rigsarkivet overlevede hun sin Mand, og det er saaledes gaadefuldt, hvorledes der hos *Wiberg* kan angives, at *Borchsenius* giftede sig tredie Gang med *Elise Cathrine Lampe*. *Erslew* og *Worm* have heller Intet om dette tredie Ægteskab.

Provstinde *Westergaards* Gaard i Odense over *Borchsenius's* 508 Bøger, der indbringe 289 Rbd. 4 fl 9 p . Nu synes Boet at kunne afsluttes; men det trækker længe ud dermed. Den 26nde April 1779 finder der en Skiftforsamling Sted, og her indledes Forhandlingerne med den Oplysning, at „Hr. *Jens Hee Westergaard*, trods mange og idelig gjentagne Erindringer, ja, nu ogsaa sidst ved Rekvisition af 19de Apr. 1779, ikke har været at formaa til hverken at møde ved berammede Skiftforsamlinger, men end meget mindre til at gjøre Rede for den ham betroede Indbetaling ved Bogauktionen“. „Men han haver, som meldt, bestandigt opholdt Skifteretten med urigtige Udflugter og usandfærdige Beskyldninger, og endnu idag vedblev det Samme, uagtet han lovligt af Skifteretten var tilsagt, saa hverken han eller Nogen paa hans Vegne var mødt for at gjøre Regnskab. Ikke heller var mødt Enken eller hendes Lavværge (Hr. *Krag*) eller Nogen paa deres Vegne, hvilket blot bliver til deres fælles Skade.“ — Børnenes Værge (Sognepræst til Nørre-Aaby *Hans Mygind*) forlangte Skiftet sluttet, hvilket saa ogsaa skete paa denne Skiftforsamling.

Det er just ikke noget hyggeligt Indblik, man her ved faaer i disse Forhold, og man maa tro, at Præstenken og hendes Broder i Stridbarhed slægtede deres Fader paa, om hvem der i *Wibergs* Præstehistorie staaer, at han var en god Jurist, der havde mange Processer, som han selv førte.

Jeg gaaer tilbage til Christian Winthers Morfader, Pastor *Borchsenius* selv. Han var en alvorlig Kristen med et pietistisk Anstrøg. En meget nidkjær Præst

havde han Ord for at være. Han siger selv:¹⁾ „Efter min Ed og min Pligt blev jeg dagligen ved med at ransage den guddommelige Bog, hvis Indhold jeg var sat til at bekjendtgjøre for Andre.“ Ogsaa læste han stadigt teologiske Værker, ofte paa fremmede Sprog, og studerede saavel Sjælepleje som Veltalenhed. Han sørger over, saaliden Frugt hans Forkyndelse og Virksomhed bærer i Menigheden, og udbryder: „I vore Tider kan man blive ved med i en Tid af et halvt Aarhundred trolig og utrættelig nok at arbejde paa en eneste lille Menigheds Oplysning og dog den sidste Dag have den Græmmelse at forefinde den fast lige saa uvidende om den kristelige Lærdoms egentlige Indhold, som den første“. Han klager over „den nulevende Slægts Uagtsomhed, Glemsomhed og forvorne Gemytsbeskaffenhed“ og søger at finde Grunden til dens ringe Fremgang deri, at „der er en himmelhøj Forskjel i Maaden, hvorpaa Religionens *første Lærere* foredrog Sandhederne og den nuomstunder brugelige og gængse“. Han mener, der tales ikke forstaaeligt og naturligt nok, og det lægger han sig efter. — Som han elskede Gud og Mennesker, saa ogsaa Danmark; han taler om sin „reneste Kjærlighed til sit højtelskede Fædreland“.

Han var klar og energisk i Tanken, beskeden og dog lærd, navnlig paa teologisk og klassisk Omraade, belæst i mange fremmede Sprog, flammende i sin Kjærlighed til alt ædelt Aandsliv, ærlig og dygtig, flittig og grundig. Mange intelligente og betydelige Personer

¹⁾ Citaterne her — som i det Følgende — ere, hvor ikke Andet er bemærket, hentede fra hans „Planer til *Fleurys* Catéchisme historique“. Kjøbenhavn 1775.

stod han i Forbindelse med. I sine Skrifter viser han en uomtvistelig Ævne til at føre Pennen og behandle Sproget smukt; han lægger bevidst an paa Elegance. „Herreretter paa sorte og smudsige Trætallerkener“, siger han, „ere ikke nær saa nydelige, som mere tarvelige Retter, der frembæres paa rene, nette og velafpolerede Sølvfade“. ¹⁾ Han havde Kunstsans og var ogsaa Noget af en Digter; saaledes havde han forfattet „Aandelige Sange“ og et Læredigt om Nadveren. ²⁾ Han siger selv, at han ikke er „dannet til den højere Poesi“ og at „det ikke er hans Sag at fornøje Tidens Smag“. „Ny kritisk Tilskuer“ udtaler, at „hans Digte have alle en smuk gudelig Sangs Egenskåber: Andagt, Rørelse, Hede, Simpelhed. De ere hverken for tørre eller for spillende, de opvække Varme, hellige Følelser og ivrige Beslutninger til Pligterne. Versifikationèn er let, flydende og rigtig, ikkun at Tonefaldet falder urigtigt paa nogle Vers hist og her“. En Nutidslæser vil i disse Sange kjende den fromme Mand med Øret opladt for Versets Vellyd; han skrev Digte af en indre Trang dertil, udenat han egentlig havde tænkt sig at udgive dem.

¹⁾ Se: Planen til den omtalte *Fleurys* „Catéchisme historique“, S. 45—46. ²⁾ De udgaves anonymt efter hans Død. *Nyerup* og *Kraft* nævne i deres Literaturlexikon *Lauritz Bøtcher* som disse Digtes Forfatter; i *Østs* Fortsættelse deraf nævnes *Borchsenius* som saadan, og dette stadfæster „Ny kritisk Tilskuer“ 1778, Nr. 19; hans Forfatterskab til denne Digtsamling fremgaaer endvidere af Auktionskatalogen over hans Bøger (vedføjet Vends Herreds Skifteprotokol i Rigsarkivet), hvor hans Manuskript til „Aandelige Sange“ staaer opført som solgt for 3 Skilling til Kjøbmand *Bierfreund* i Odense. Muligviis har *Bøtcher*, som da var Sognepræst til Lumby ved Odense, været Udgiveren.

Under sin Præstevirksomhed havde han meget savnet og inderligt ønsket en dygtig og praktisk udført kristelig Katekismus, som kunde vejlede Menigheden. I alle Lande og Literaturer søgte han om den; en Mængde baade inden- og udenlandske Katekismer opkjøbte han og ventede i enhver af dem at finde *den* forønskede Fuldkommenhed, han forjæves havde søgt i de ham hidindtil bekendte; Tid efter anden læste han „med Begjærlighed og Opmærksomhed“ næsten et halvt Hundrede Stykker igjennem; men i dem alle fandt han en i for høj Grad skolastisk Metode. Endelig lærer han med Begejstring *Fleurys* katolske „Catéchisme historique“ at kjende, og i alt Væsentlig samstemmer han med denne, om hvis Indhold og Metode han skriver en Bog paa 58 Sider. I sine sidste Dage giver han sig til selv at udarbejde en Katekismus, der skulde forene hans Kundskaber, Erfaringer og personlige Opfattelse. I det sidste Aar, han levede, udgav han den paa eget Forlag og kaldte den „Historisk Katekismus, indeholdende en Kristens Skilderi eller det Vigtigste af den kristelige Lærdom om Sæder og Dyder.“ Saa havde han den store Ærgrelse og Krænkelser, at denne Bog, hans Livs Maal og Resultat, blev undertrykt, fordi Fyens Biskop, *Ramus*, deri fandt „adskillige Udtryk, som stred mod den kristelige Religions Lærdomme, og Meget anført, der kunde give Anledning for *dem*, som ikke just ere bedst sindede mod Religionen, til slette Tanker og Domme.“ *Borchsenius* skriver to udførlige Indlæg i Sagen¹⁾ og søger at bevise, at han netop staaer paa kristelig Grund, hvilket „Mænd, der ere Lys i Kirken,“ blandt Andre

¹⁾ Trykte i *R. Nyerups Luxdorphiana* S. 292—328.

Biskop *Hee*,¹⁾ ogsaa have bevidnet. Han hævder med Alvor den Kristnes moralske Forpligtelser og mener, at blandt Kristne kan Dyden ikke drives for vidt. „Den gaaer langt videre end Pligten og begynder først *der*, hvor Pligten slipper“; „den er en Datter af Himmelen og er ligesaa grænseløs som sin Moder“. — Han værges sig mod Beskyldningen for, at han i sin Opfattelse af Nadverens Sakramente skulde være reformert. Senere udtaler han dog i Fortalen til sit Læredigt „Nadverens Sakramente“, at han deri foredrager et andet Lærebegreb om Nadveren end vor Kirke; han hævder den som et Erindringstegn; han mener i det Hele, at man ikke maa forjage Fornuften fra Troen. — Trods Forsvaret, gennem hvilket man kommer til at faa Ærbødighed for denne Mand, bliver hans Katekismus konfiskeret, fordi Generalkirkeinspektionskollegiet „ikke skjønner rettere, end at mange Udtryk og Talemaader ere paradoxe, ubestemte og urigtige“. — At denne Skæbne forkortede den meget legemssvage Mands Liv, er der god Grund til at antage. Han udtaler selv, at han, da han skrev Bogen, stod „paa Pynten af Graven og var alt med Tankerne i Selskab med Englene“. Endvidere siger han med Hentydning til denne Konfiskering: „Hvor meget maa jeg ikke lide baade i Folks Tanker og i mit eget Gemyt!“

Med Hensyn til, at han ikke er forbleven Enkemand efter sin første Hustrus Død, udtaler han lejlighedsviis i dette Forsvar: „Jeg siger ikke, *den* Kristen synder, der gifter sig to eller flere Gange; selv lever

¹⁾ Den bekendte Grev *Brandts* Sjælesørger i dennes Fængselsperiode.

jeg i mit andet Ægteskab, og min Samvittighed bebrejder mig Intet; men jeg troer — hvad Hedningerne selv troede — at det nærmer sig mere til Moralitet, til Dyd, til Sædelighed, at lade det forblive ved eet Ægteskab, end at ligne hin Kvinde, der havde havt 7 Brødre efter hinanden“.

I sin Børneopdragelse holder han paa, at Forældrene tidligt skulle sætte Børnene ind i Kjendskab til Ting, de ellers holdes udenfor, saasom deres Fødsel, o. s. v. — Forresten udbryder han: „Jeg selv er Fader og veed, hvor Hjærtet sidder paa en Fader“.

Et lille Indblik i hans Familieliv faa vi ved følgende Ytringer af ham i et Brev til Biskop *Bloch*, skrevet efter hans og hans første Kones Hjemkomst fra et Besøg hos denne i Ribe: „Vi forefandt, Gud ske Lov, Børn og Alt i god Stand og blev ikke lidet fornøjede ved den sælsomme Maade, hvorpaa *Mine* som den Ældste modtog os; efterat hun længe med blussende Kinder havde stirret paa os uden at tale et Ord, tog hun os om Halsen, kyssede og knugede os af yderste Kraft: saa angennem en Samling efter Skilsmissen!“

Han tør ikke overlade sine Børn til Skolerne paa Landet, „hvor man til alle Retsindiges Græmmelse ansætter som Lærere egennyttige, nedrige og for Guds Sag ubekymrede Personer lige fra Borgestue og Stald“. Med stor Ansvarsfølelse paatager han sig saa selv at være sine Børns Lærer, og han mener, at Forældre — enten de have studeret eller ikke — ere godt egnede til at undervise deres egne Sønner og Døtre, da ingen Andre med mere Lyst, Taalmodighed, Troskab og naturlig indplantet Kjærlighed kunne udrette dette sure og

kjedsommelige Arbejde. Som Lærer vil han gaa *historisk* frem, fordi det er den ældste og ærværdigste Lærmaade og mest overensstemmende med Guds Aands egen i den hellige Skrift, hvor de historiske Bøger altid staa foran de dogmatiske og moralske. Herved lærer Barnet at bruge sin Fornuft og udlede Slutninger af Tildragelserne; derved kommer det let til at tro, det selv har opdaget Noget, hvilket vil volde en henrivende Glæde, saa det udbryder med *Archimedes: εὐρηκα!* Han vil vænne Børn til at agte paa Historiens Sammenhæng, som ellers allersidst falder dem i Øjnene, men hvorved det guddommelige Forsyns Plan aabenbarer sig.

I to Punkter er han en Forløber for Grundtvigianerne: han vil helst bruge det levende Ord, og han kan ikke lide Systemer. Læreren skal, efter hans Mening, venligt, muntert og mildt levendegjøre Eleven Alt ved mundtligt Foredrag; thi der læres lettere og behageligere gennem Øret end gennem Øjet. Han vil dog gjerne bruge Illustrationer ved Underviisningen. En Billedbibel — f. Ex. — er ret en Bibel for Børn og eenfoldige Folk, da den kommer deres Indbildningskraft og svage Forstand til Hjælp. Billeder ere en Slags Skrift for dem, der ikke kunne læse anden Skrift. Bogstaverne selv ere jo intet Andet end Billeder, som i Tidens Løb ere blevne mindre og mindre. — *Systemerne* vil han undfly, navnlig i det Religiøse; han vil uddrage Alt af selve Bibelen og saaledes bevare Skriftens Lærdomme ublandede med Menneskers Tant og Tillæg, stik modsat de Mange, der antage deres Kirkes Meninger for uomtvistelige og saa paatage sig at godt-

gjøre dem af Bibelen, enten de saa finde dem grundede deri eller ikke. „Mon ikke den Saft, der af sig selv udvælder af Druerne . . . bliver til langt klarere, renere og lifligere Vin, end den, man ved Kunstens Hjælp i Persekarret med al sin Styrke afpresser, som nødvendigviis maa beholde noget Syrligt, noget Viderligt og af Træet ldesmagende ved sig?“ Han bemærker, at Ingen af de hellige Skribenter har bekymret sig om at følge enten den ene eller den anden systematiske Orden; det gaaer hermed, som naar man kommer i en Have, hvor Alt — Træer, Planter, Blomster — staaer saa nøjagtigt og planmæssigt; Den, der ikke forstaaer Tingen bedre, vil maaske henrykkes af Beundring over det menneskelige Vid og vil berømme Kunsten; men en rigtig Kjender af Naturens langt større Prægt og utvungne Frihed ude i Skov og Mark, vil ækles over den altfor ængstelige Nøjagtighed, som parrer de Ting, Naturen har adsplettet, og adsplitter dem, Naturen har parret. Endvidere lærer han af Kristus og hans Apostle at tale i Almuens Sprog, for at blive forstaaet af Almuen, og at iklæde de guddommelige Sandheder bekendte Ordsprog, Søgnedags-Lignelser, smaa opdigtede Historier og Fabler, istedenfor paa sine Samtidiges Viis at tale højtravende og opskruet i Definitioner, Divisioner og Distinktioner, hvorved Ingenting bliver opklaret eller yndet. Baade paa Katedret og Prædikestolen fordrer han *Naturlighed, Simpelhed og poetisk Iklædning*.

Det *Bedste* vil han meddele sine Elever, at de kunne føle, det er værdt at gemme derpaa til den sildigste Alderdom. Og han fordrer fuld Klarhed og fyldig Med-

delelse af Børnene, men ogsaa, at Læreren skal give Oplysning om Alt, selv *der*, hvor han fra sit eget Standpunkt mener, at Misforstaaelse er umulig; faa Børnene først en gal Opfattelse indprentet, kan det senere koste dem utrolig Umag at komme af med den. Lærer man i Barndommen at læse uden at tænke, bliver dette senere hen en stor Hindring i at blive fuldt ud grundig i Videnskab og Indsigt overhovedet. Skal man have ret Gavn af gode Bøgers Læsning, maa man under Læsningen arbejde ligesaa stærkt som Den, der har skrevet dem. Man maa heri ligne visse drøvtygende Kreaturer, der ikke synke Noget, inden de ret have faaet Saften og Kraften ud deraf. — Han vilde have Barnet til at spørge og fulgte deri den Anviisning, en af Ægyptens syv Vise har givet; da der nemlig blev sagt til denne: „Hvordan er Du dog bleven saa viis?“, svarede han: „Fordi jeg aldrig har holdt mig for god til at spørge“. Overlæsselse er han bange for; hverken maa man give Formeget ad Gangen eller dvæle forlænge ved hver Sag. Altfor stor Vidtløftighed trætter Eftertanken. Man maa bære sig ad paa samme Maade, som naar man har smaattærende Gjæster ved sit Bord: for at opvække og vedligeholde Spiselysten, maa man fremsætte smaa Retter og altid lade den ene vexle med den anden. De Gamle have i den Henseende ikke urigtigt lignet Børn ved Krukker med smaa Halse: Hvad man vil komme i dem maa indgydes draabevis; øser man altfor hyppigt til og vil have altfor Meget i paa een Gang, saa spildes det Altsammen.

Alle de Lærebøger i Religion, han havde til sin Raadighed, fandt han samstemmende deri, at deres For-

fattere mere eller mindre havde fulgt den skolastiske Metode, og han fandt, de mere egnede sig for hedenske Filosofer, der vilde gaa over til Kristendommen, end for Børn, der ikke havde lært alle de Subtiliteter, det aristoteliske Sprog medfører. *Han* vilde ikke lade sig nøje med det Foreliggende: til Brug for sine egne Børn fordansker han *Formeys* »*Abrégé des tous les sciences*« og omstøber den i historisk Stil og Form efter den Maade, *Fleury* har anvist i sin *Catéchisme historique*. Paa dette Grundlag underviser han saa sin Søn og sine Døtre, og efter den Erfaring, han her har gjort, er det saa, han udtaler de ovenanførte Anskuelser; han siger (i 1775): „Jeg skriver Intet i dette Fald uden Hvad jeg selv i et Par Aars Tid med mine egne Børn har prøvet, smaa Børn paa fem til ni Aar, som alle maa tilstaa efter deres Alder og korte Underviisningstid at have gjort meré end almindelig Fremgang, ej alene i deres Kristendomskundskab, men og i Geografien, i Historien og andre Videnskaber.“ Han foragtede den utaalmodige, barske, surtseende og for den ringeste Efterladenhed brummende Skolemester, der sad med Ferlen over Elevens Hoved. Selv optraadte han paa den stik modsatte Maade. Han vilde gjerne spore uskyldig Nysgjerrighed og Videbegjærighed hos sine Børn og søgte saa at have tilstrækkeligt Kundskabsmateriale til Brug ved Besvarelsen af deres Spørgsmaal. Han havde en Skræk for at dække sin Vankundighed med en barsk og myndig Mine, idet han gav Barnet en Irettesættelse, fordi det havde taget sig den Frihed at spørge, og ligeledes for at give urigtige og enfoldige Oplysninger, saa

han, naar Eleverne naaede Modenhed, vilde komme til at staa til Skamme for dem.

Saaledes var Chr. Winthers Morfader; og jeg har dvælet noget udførligt ved ham, dels fordi han var en ret mærkelig Mand, der ikke var lidet forud for sin Tid, dels fordi jeg kan se, at Chr. Winthers Moder og han selv have faaet Meget i Arv efter ham, saaledes f. Ex. den pædagogiske Ævne, som senere vil vise sig at være Bægges Styrke, og som de benyttede efter den Metode, han havde indprentet sin Datter og hun atter sin Søn.

Vistnok strax efter hans Død kom hun i Huset hos sin Faster, der var gift med Præsten *Lampe* i Aversi, en Mils Vej fra Fensmark, bag Broksø. Denne Præst, der da var over de halvhundrede Aar, karakteriseres af Biskop *Balle*¹⁾ som en smuk og flittig Mand, der prædiker af Hjærtets Fylde til Opbyggelse. Den unge *Johanne Borchsenius* har, i alt Fald en Tid, havt et godt Hjem her — det vides nemlig bestemt, at hun boede *der* i Aarene, før hun holdt Bryllup²⁾ — og herfra kom hun meget til Omegnens adelige Familier, som stod i Omgangsforhold til dette Hus; ingen Steder var hun oftere end paa den ganske nærliggende Tybjerggaard hos *Tyge Rothe* og *Karen Bjørn*, hvis rige og ædle aandelige Paavirkning hun skyldte overmaade Meget. Hun var her en særdeles velset Gjæst, og Husets Døtre *Caroline* og *Rosine Rothe* vare hendes bedste Veninder;³⁾ en af Husets Sønner friede til hende;

¹⁾ Se Biskop *Balles* Visitatsbog 1785, Kirkehist. Saml. III, 4de B. 762. ²⁾ Meddelt af Fru *A. M. Bertelsen*, født *Sidenius*. ³⁾ Den første af disse (f. 1766 † 1845) ægtede Kammerherre *Stampe* til

men, skjøndt hun ikke manglede Sympati for ham, var hendes Følelse ikke af den Art, at den kunde grundlægge en ægteskabelig Forbindelse.¹⁾ Det varede imidlertid ikke længe, før hun besvarede en dybt følt Kjærlighed, som hun havde vakt i Fensmarks unge Præst, *Winther*. De saaes ikke ofte, før de vare forlovede, og d. 21nde Febr. 1794 stod deres Bryllup i Aversi Præstegaard. Brudgommen var da noget over 34 Aar, hun noget over 26.

Til Pastor *Winther* kjende vi ikke meget. At han var en dygtig Præst fremgaaer af Biskop *Balles* Visiatsbog²⁾ fra 1800, hvor der siges om ham: „Sognepræsten Hr. *Winther* prædikede over Rom. 11, 13—14³⁾ opbyggeligt, grundigt og smukt. Han katekiserer meget vel og messer godt. Den største Del af Ungdommen svarede ypperligt. Den nyeste Salmebog er her indført“. Han var pligtopfyldende og god, men ikke særlig betydelig og havde ikke Sønnens poetiske Sans.⁴⁾ Som Ægtemand var han ridderlig og fin, ligesom Sønnen. Naar hans Død i det Følgende omtales, vil en Ven faa Ordet for nærmere at karakterisere ham, hvilket ogsaa vil ske gjennem hans Hustrus i det Følgende

Skjørringe, den anden (f. 1772 † 1815) *N. J. Schow*, Direkter for *Christian den Ottendes* Opdragelse, senere Professor ved Universitetet i Arkæologi, derpaa i græsk Filologi, og endelig i Kunsthistorie og Mytologi ved Det kgl. Akademi for de skjøne Kunster. ¹⁾ Dette har hun selv fortalt Fru *A. M. Berthelsen*, som har meddelt mig det. ²⁾ Kirkehist. Saml. III, Bind 4, S. 16. ³⁾ „Thi jeg taler til Eder, I af Hedningerne! Saavidt jeg er Hedningernes Apostel, ærer jeg mit Embede, om jeg dog kunde vække min Slægt til Nidkjærhed og frelse Nogle af dem“. ⁴⁾ Meddelt mig af Fru Professorinde *A. M. Hammerich* til Iselinge, hvis Moder, Fru *Aagaard*, der var *Winthers* Hus, karakteriserede ham saaledes.

aftrykte Breve. Her skal som afsluttende Karakteristik staa et Brudstykke af et Udkast i Manuskript til en Prædiken af ham; den laa blandt Sønnens Efterladenskaber og har Paaskriften: „Helliget min elskede *Hanna Borchsenius* til Gjennemlæsning“. Han har holdt den paa 24nde Søndag efter Trinitatis 1801; den er knyttet til Evangeliet om Jäiri Datter: „... I mange Hen-seender kan Døden lignes ved en Søvn. Derhen hører for det Første dette: at det Øjeblik, vi skal dø, vel kommer lige saa umærkeligt som det Øjeblik, i hvilket vi om Aftenen sove ind. Naar Søvnens vil overfalde os, da skeer det vistnok ikke aldeles ubemærket. Vi kunne af de sløve Sanser og matte Lemmer føle, at den nærmer sig. Men det egentlige Øjeblik, da vi sove ind, er os aldeles umærkeligt. Vi slumre ind, udenat vi egentlig vide, hvorledes dette skeer. Ligesaalidet er nu ogsaa Dødens egentlige Øjeblik bemærkeligt for os. Det kommer, udenat vi ere os det bevidst, uden egentlig Følelse af samme. Vel kunne vi af visse og ubedragelige Kjendemærker slutte os til, at Døden ikke kan være langt borte. Men Dødens egentlige Øjeblik følger vistnok umærkeligt; det ville vi næppe føle med Tydelighed og Klarhed. Thi, idet Sjælen forlader Legemet, ophører jo ogsaa al legemlig Følelse. Sanserne forsvinde, og vi føle altsaa det Samme som Den, der slumrer ind. — Hernæst er Døden og vor sædvanlige Søvn hinanden lige, *fordi bægge ere Hviletid*. I Søvnens Arme hviler Mennesket efter Dagens Arbejde. *Der* forglemmer han Livets Kummer og Gjenvordigheder, *der* forglemmer han saamange Sorger, som ængstede hans Hjærte. Guddommelig Velgjærning er altsaa

Søvnen for den Sørgende og Lidende. Og i Døden — o, da hviler jo Mennesket efter dette Livs Arbejder, Møjsommeligheder og Sorger. I Døden føler det jo ikke mere Dagens Byrde og Hede. I Døden ophører al jordisk Trang og altsaa ogsaa alle jordiske Gjeringer. I Døden kan Ingen ængste os mere, Ingen tilføje os nogen Kummer eller Skade. Døden er da som en Frihedstid, hvori vi hvile fra alt Arbejde og, naar vi have været gode, ærlige og retskafne, evindeligt skulle frelses fra al Elendighed og Kval. Saa forestiller Christi Lære os Døden som en Søvn, hvor den Trætte slumrer efter overstanden Møje, en Søvn, hvor ingen Kummer martrer den Retkafne, ingen Fare afbryder hans Hvile, en Søvn, hvor den Virksomme, den Arbejdsomme samler ny Kraft til hine store Gjeringer, der bide paa, naar Natten er forsvunden, naar en evig Morgen kaster sine Straaler paa hans Muld.

Seer, Kristne, saaledes forestiller Jesu Lære os Døden! Og skulde den da vel endnu være os frygtelig? Skulde vi endnu ræddes ved at skue ned i den aabne Grav? Nej, stille Bolig! Forraadnens skumle Opholdssted! Mærker Du end for Øjet, der betragter Dig — Fred vinker i Dine Skygger. Trygt skjuler Du de Gode, der sove i Din Favn, for Vanheld og Plage. Blid er den Slummer, Du skjænker de Hvilende, den forstyrres ikke af rædsomme Syner, afbrydes ikke at noget Smertens Suk.

I Døden ophører ej heller Sjælens Liv, den fortsætter sine Tanker og Forestillinger, kan føle Glæde og Sorg og virke uden Ophold. Tydeligt lærer Christus os dette i den bekjendte Fortælling om den rige Mand

og den fattige Lazarus Herved lærer jo Christus Sjælens vedvarende Liv, Tanker og Følelser efter Legemets Død. Saalidet altsaa som Sjælens Liv og Virksomhed ophører ved Søvn, saalidet skeer dette ogsaa i Døden.

Endelig er Døden og Søvn hinanden lige deri, at der paa bægge følger nye Opvækkelser. Naar man har sovet den tilbørlige Tid, da vaagner man atter og føler sig kvæget og styrket. Saaledes nedsynke vi ej heller stedse i Dødens Slummer; men paa Gravens Nat følger Opstandelsens Morgen. Paa denne Maade siger Skriften os, at Christus paa hin store Dag skal herliggjøre sin Magt; alle De, som ere i Gravene, skulle høre hans Røst og gaa frem til Livet. Naar altsaa denne Dødens Søvn igjen skal endes, naar Uforkrænkelighedens Sæd igjen skal spire frem af Forraadnelsens mørke Ager, naar rigere og skjønnere Ævner igjen skal opleve de omdannede Legemer og lysere Udsigter i hin uendelige Verden skal aabne sig for det forklarede Øje — hvilket Optrin bliver os da! Hvilken højtidsfuld Time frembryder da for os Alle! — Seer, Kristne, saa stort er det Haab, Jesu Lære giver os om vor Skæbne efter Døden! O, maatte vi kun Alle følge denne Læres Forskrifter, vilde vi kun Alle opfylde de Pligter, den paalægger os, da skulde hint store Haab stedse fryde vore Hjærter, da skulde vi lære uden Uro og Frygt at se Opløsningens Time imøde Døden tilintetgjør jo ikke vor Tilværelse, udsletter os ikke af de Levendes Rige. Til de Forandringer, som foregaa med vort Legeme, mærke vi jo Intet. Og den ædlere Del af vort Legeme forgaar ikke; den hviler ikkun, efter Skriftens

Lære, en Tid lang i Graven og opvækkes med fornyet Kraft Ja, Kristne, det er et skjønt, et elskværdigt Billede paa Døden, et Billede, fuldt af Haab og Trøst, naar Jesu Lære ligner den ved en Søvn; det betager Sindet sin Skræk og lader Øjet fælde mildere Taarer . . .

— — — — —
Lad os, Hver i *sin* Stand, stræbe dagligt at opfylde de Pligter, Gud har paalagt os, lad os stræbe dagligt at vorde gode Mennesker, gode Kristne, ikke blot med udvortes, hykkelsk Ærbarhed, ikke med Ord eller Tunge, men ved vore Gjerninger og vor Vandel, da skal Døden — den komme tidligt eller sildigt, paa denne eller hin Maade — betragtes af os som en kvægsom Slummer, hvorfra vi skal opvaagne til evig Ære, evig Lyksalighed“.

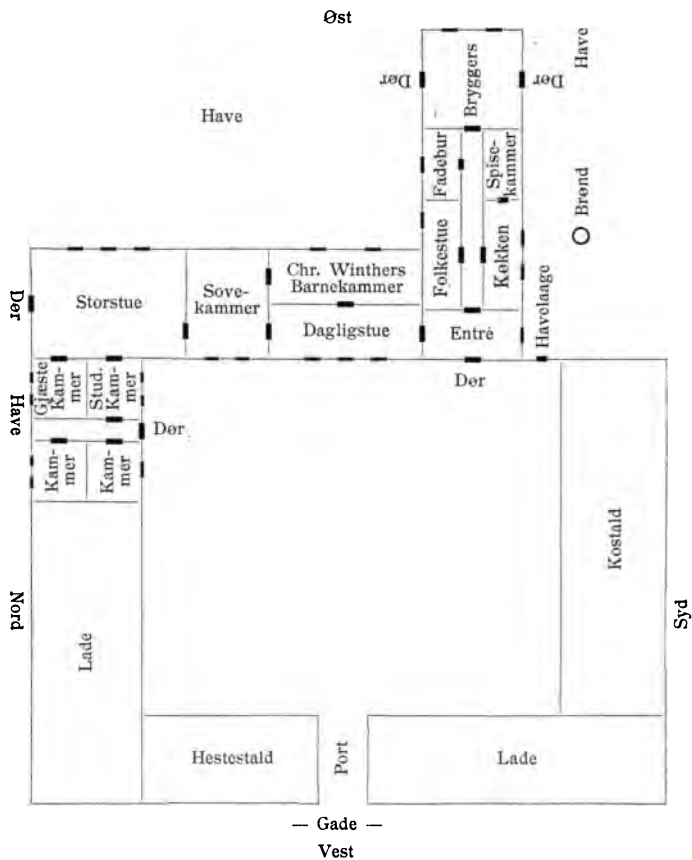
Madam Winther kjende vi mere til. Hun var, ifølge Sønnens Skildring i hans efterladte Optegnelser, „meget lille og spinkel, men ligesaa legemlig som aandelig stærk“; hun var smuk og lys, yderst sirlig, fin og behagelig, og i hendes Maade at være paa røbedes der et vist Aristokrati. Der var Aand og Klogskab i hendes Aasyn, hun havde dyb Sans for Poesi, aabent Øje og Øre for Livets højere Ytringer, og hendes Hjertes menneskekjærlige Trang aabenbarede sig ved alle Lejligheder. Hun var overlegen og besad Ævne til at bringe Folk i Aande og Virksomhed, medens hendes iagttagende Overblik var Borgen for, at Intet blev forsømt. Meget praktisk var hun og vidste godt Hvad man kunde bruge Penge til, hvorfor hun

respekterede dem; men det Praktiske skulde smukt enes med det Aandelige. Hun vidste Hvad hun vilde, men var dog aldrig selvraadig, viste tværtimod Kvindens Villie til Ydmyghed, Godhed og Fromhed. „I Sognet havde hun stor Anseelse for sin klare Indsigt og Forstand og for den Velvillie, hvormed hun kom Alle imøde og tilfredsstillede de Raadspørgende. Den Rige som den Fattige tyede gjerne til hende med sine Bekymringer. I sine Foretagender var hun resolut, ingen Scener vilde hun vide af, og hun ønskede ikke, man tog Hensyn til hendes Person eller Bekvemmelighed“. „Hun kjælede ikke for sig selv og kunde engang imellem sige: „Man bærer bestandigt sit lille Jeg frem for sig; det voxer slemt, naar det føjes. Der er en Trøst i Savnet, en Glæde i dyrebare Erindringer, som ere bedre endnu end Øjeblikkets fulde Nydelse“. Hun var i Besiddelse af megen Karakterstyrke og havde Ævner og Fortrin, som enhver Kvinde maatte ønske sig. Dette var hun sig mulig nok bevidst. Ærbødighed indgød hun, men ogsaa Tillid; man hengav sig fuldt til hende og følte sig styrket i hendes lærerige Omgang. Hun var mild og nøjsom af Sind, det Mindste forstod hun at glædes ved, og det Smukke og Gode, hun fandt paa sin Vej, oplevede hende yndigt. Hun var et naturligt og velgjørende Menneske at leve sammen med.¹⁾

Det var just ikke nogen god Bolig, det unge

¹⁾ Jeg har karakteriseret hende efter Meddelelser fra hendes unge Veninder, Frøken *P. Ross* og Fru *A. B. Berthelsen*, født *Sidenius*; ogsaa Gehejmeraadinde *Hall* har meddelt mig sin Moders Udsagn om hende.

Ægtepar byggede Hjem i. Den senere Præst i Fensmark *G. A. Selmer* har meddelt mig nedenstaaende Tegning af den daværende Præstegaard *der*, hvoraf nu kun den nordlige Længe er tilbage; desuden er Gaardspladsen nu større end tidligere, da det nye Stuehus er rykket flere Alen ud i Haven.

Storstuen laa saa lavt under den øvrige Beboelseslejlighed, at flere Trappetrin førte ned til den fra Stuerne i den østlige Fløj og Trappetrin igjen op fra den til Værelserne i den nordlige. Gjestekammeret mod Nord er den nuværende Præstegaards Rullestue, som er afbildet i „Illustreret Tidende“ Nr. 905 efter en Tegning af daværende Stud. art. *Selmer*, og dertil er føjet den Oplysning, at Chr. Winther er født *der*; men dette „Sagn“ er, efter Pastor *Selmers* Udtalelser til mig, yderst problematisk; det er ogsaa galt, naar *Karl Gjellerup* i „Danmark“ siger, at det Sted, hvor Christian Winther fødtes, nu er en Stald. Det er temmelig sikkert, at Præsten Winthers Sovekammer laa i den østlige, nu nedrevne Fløj og mellem Storstuen og Dagligstuen. Fra den østre og nordre Længe skraanede Haven allevegne stærkt nedad; Storstuens lave Beliggenhed var derfor ogsaa til stor Ulempe: thi ikke sjældent hændtes det i Tøbrud om Foraaret, at den smeltede Sne fra Gaardspladsen brød gennem den gamle Bindingsværksmur og satte hele Gulvet under Vand; for at faa dette bort, maatte man saa slaa Hul i Murene paa den modsatte Side ud mod Haven. Hele Præstegaarden laa højt, saa man fra Storstuevinduerne og fra Chr. Winthers Barnekammer havde en vid Udsigt, dels over den store Tørvemose til Broksø, som mod Nord lyser frem gennem et Udhug i Skoven, dels til Bregentved og Gisselfeld med Skovene deromkring mod Øst, dels endelig til det nærliggende Holmegaard. Det er derimod galt, naar Chr. Winther lader En se Vester-Egede derfra. — Varige Minder fra hine Tider

ere de gamle Træer i Haven; Adskilligt, som vi gjerne ønskede at vide, vilde de kunne fortælle — hvis de blot havde Mæle. Udenfor Havestuedøren staaer der et sjælden stort Valnøddetræ, der om Stammen har en Omkreds af over fire Alen og en umaadelig Krone, som dækker over en Strækning af 24—25 Alen i Kvadrat; dette Træ siges at være omtrent 300 Aar gammelt, og det vides, at dets Omfang ikke har forandret sig meget siden Winthers Tid, om end dets Krone er voxet og har bredet sig betydeligt; det er en usædvanlig skjøn Prydelse paa Græsplænen, hvor det staaer, da dets Grene om Sommeren hænge løvrige ned til Jorden og hvert Aar ere fulde af Nødder. I Havens nordostlige Hjørne findes der tre store, smukke, gamle Lindetræer, som nu danne et Lysthus; men man finder synlige Spor af, at der tidligere paa dette Sted har været en Høj, hvorfra man havde Udsigt over den brune med Lyng og Porse bedækkede Mose ned til Broksø Skov, medens Udsigten nu for en Del afbrydes ved Glasværkets Bygninger, som et Par Bøsseskud fra Præstegaarden ere opførte ved Bakkens Rand. Fensmarks Præstegaardshave synes at indbyde til Drømmerier, løvrig som den er og dog med de vide Udsigter.

Alt fra han var ganske lille, har Chr. Winther fra sit eget Kammers Vinduer indsuget det Billede, som han maler i sit Digt „Sjælland“:

Fra Højden over Skoven viser Gissselfeld sin Pragt,
i den friske, grønne Mose er Holmegaarden lagt,
i Parken spiller Karpen og Brasen saa bred,
i Dyrehaven Hinden gaaer med Lænden trind og fed.
Den sommerglade Lærke, hun kvidrer højt i Luft,
og Jordbærret krydrer Skovsletten med sin Duft;

mens Ræv og Hare pusle rundt om i lune Krat,
den brune Hjort sig bryster med sin kronede Hat.

Hvad Kirken angaaer, da har den Ord for at være en af de ældste paa Sjælland, og med Undtagelse af, at Koret er ombygget og at der paa den nordre Side er tilbygget en Fløj af Bindingsværk, for at gjøre den rummeligere — hvilket var nødvendigt, naar man vilde skaffe Plads for Glasværksbefolkningen — er den indvendig, med sine smaa, lave Hvælvinger, ganske den samme som i Chr. Winthers Tid. Derimod er Taarnet, som var faldefærdigt, for en Snes Aar siden ombygget, og derved blev det flere Alen lavere, end det oprindelig havde været, ligesom det ogsaa mistede „sin røde Top“; det var nemlig tidligere fra alle fire Sider tækket med Teglsten og gik op i en Spids, medens det nu paa de to Sider har simple, bratte Gavle og paa de to andre er teglbehængt. Det oprindelig høje, røde, teglstenstækkede Taarn med den spidse Top forklarer Udtrykket „Kirketelt“, o. s. v. i Winthers Digt „En Ven“. ¹⁾

Fensmark By ligger højt. Fra Næstved skraaner Vejen dertil en hel Mil opad; men man seer først Byen, naar man er lige ved den, og Kirken skjuler sig i den, saa den er meget lidet synlig i Omegnen, hvorimod Præstegaarden ud mod Øst ad Holmegaard til præsenterer sig over sin Have. Byens Gadevej slynger sig i en Halvcirkel; inderst i Krumningen ligger Præstegaarden, et Stykke længere henne Kirken med Gadekæret skraas

¹⁾ De fleste af ovenstaaende Meddelelser om Fensmark skyldes denne Bys nu afgaaede Præst *G. A. Selmer* og igjennem ham en gammel Kone i Sognet, der har tjent Winthers Eftermand i andet Led, Pastor *Knudsen*.

overfor. Gaaer man fra Fensmark tilbage til Næstved, har man snart nede foran sig en vid Udsigt: tilhøjre rødmer Herlufsholm i Skovene.

„I Skovklostrets Haller, hvor Munkebrøde sang,
der Peblingen vandrer sin tunge Skolegang“. ¹⁾

Lidt derfra seer man ud over Næstved By, og bag det Hele lysner Susaaen, Karrebæksminde og Stranden. En Fjerdingvej fra Fensmark mod Næstved ligger „Gammelse“, der i tidligere Tid hed „Sortese“ og da var meget større, men endnu, som dengang, er sivomkranset; det er den, der nævnes i „En Ven“.

En senere Præstekone i Fensmark har sagt: „Man kan umuligt bo her uden at komme til at elske dette Sted — her er saa dejligt“. Der er da heller ingen Tvivl om, at de unge Præstefolk der vare meget lykkelige, baade ved Stedet, ved deres indbyrdes Samliv og ved deres venlige og fortrolige Forhold til Sognefolkene. Madam Winther fornam Lyksaligheden af at være Gjenstand for den hjærteligste Hyldest af sin Mand ²⁾, hvem hun med Liv og Sjæl havde overgivet sig til. De delte aandelige Interesser og stod i Forbindelse med aandelig udviklede Krese. Hun overbragte til sine nye Forhold Omgang med Egnens mere højtstillede Familier, og, skjøndt hendes Mand hellere søgte Selskabsvenner nedad end opad, i alt Fald i ydre Henseende, fulgte han dog sin Hustrus Lyst til at færdes paa de højere Steder, samtidig med, at de ogsaa Bægge efter deres Hjærter Tilbøjelighed ofte gjæstede Bøndernes Stuer. De søgte ædle *Mennesker* og vare glade, hvor

¹⁾ Digtet „Sjælland“. ²⁾ Se Frøken Ross's Skildr. af *Rasm. Møllers* Liv, S. 36.

de fandt saadanne. Ofte saaes de paa Gisselfeld hos *Danneskjolds*, der havde holdt Bryllup omtrent paa samme Tid som de. Greven var da 21 Aar, og Grevinden, som var Datter af Admiral *Kaas* til Nedergaard paa Langeland, var 19¹⁾. Grev *Danneskjold* blev senere Amtmand over Præstø Amt. *Grundtvig* tilegnede ham sin Verdenskrønne 1812 med et Digt, hvori der siges om ham:

Han og er Levning fra en bedre Tid,
hans Hu staaer fast til gjæve Fædres Id,
med Ord og Daad han vil dem ihukomme.

— — — — —
Hvor kan min Bog et bedre Sted da finde
end i den Borg, hvor ude og hvor inde
der tales højt om den forgangne Tid.

Om Grevinden siges der, at hun var Slægtens Glæde; „hendes Aand var Klarhed, hendes Gang gennem Livet var fast, hendes Virksomhed var med Mandens Omblik, men med Kvindens Finhed og Ynde. Hendes Stand var den Adelsbaarnes; men i Aandens og i Hjærtets Adel samlede hun dens Glans, og den lyste venligt hen over Alle, som kom i hendes Nærhed“. Hun rostes for sin varme, barnlig fromme, aldrig slumrende eller hvilende Kjærlighed.²⁾ Da hun blev Enke, anlagde hun

1) Deres Børn, som alle fødtes i de Aar, Præsten Winthers stod i Berøring med Forældrene, vare: a) *Louise Sophie*, gift med Hertugen af Augustenborg, b) *Frederik Christian*, Stamherren til Samse c) *Christian Conrad Sophus*, senere Gehejmekonferensraad og Overskjænk, d) *Otto Sophus*, senere Ordensvicekansler og Generalpostdirektør, e) *Henriette*, gift med Prinsen af Noer og f) *Christiane*, gift med Grev *Holck-Winterfeldt*. — Christian Winther var omtrent født samtidig med den senere Hertuginde af Avgustenborg, der ofte skal have været hans Legekammerat. ²⁾ Se *J. H. Laurrup*: Gravtaler 1858 S. 10—12.

Holmegaards Glasværk og senere to Teglværker, ligesom hun overhovedet med udmærket Klogskab og Dygtighed bestyrede sine øvrige store Ejendomme.¹⁾ I 1851 siger *Grundtvig*: „Gisselfeld var i den ældre Grev *Danneskjolds* Tid vel den gjæstmildeste Borg i Danmark, saa den smiler mig endnu imøde, hvergang jeg blot tænker derpaa.“²⁾ I det Følgende vil der i Madam Winthers Breve findes baade Vidnesbyrd om hendes Hengivenhed for Familien paa Gisselfeld og Bidrag til dens Karakteristik.³⁾

Ogsaa Familierne Major *Posts* paa Holmegaard og Ritmester *Posts* paa Broksø hørte til Pastor Winthers nærmeste Omgangsvener, og deres Navne vare blandt dem, Chr. Winther i sine senere Aar havde optegnet paa Personer, som fra hans Barndom af havde indprentet sig i hans Erindring. Ogsaa *Stampes* paa Nysø gjæstedes af Winthers; disse lærte Baronens at kjende paa Gisselfeld; Baronessen var en Søster til Grevinde *Danneskjold*.

I 1802 kom der til den her omtalte Egn en ung Præst, *Jakob Peter Mynster* i Spjellerup, som Winthers snart kom i Forbindelse med og tidligt skattede højt, saaledes som ogsaa han var sympatetisk stemt mod dem, i alt Fald mod Husfruen.⁴⁾

At hun følte sig lykkelig i alle sine Omgivelser, tør maaske siges at fremgaa af et lille tysk Digt, hun paa denne Tid tilligemed mange andre har afskrevet,

¹⁾ Se *Traps* „Kongeriget Danmark“ Udg. I, B. I, S. 457 og „*P. Rørdam*“ ved *Holger Rørdam*, S. 116 og 118. ²⁾ Poetiske Skr. VII, 507. ³⁾ Se ogsaa om ham „Nogle Blade af *J. P. Mynsters* Liv og Tid“ S. 52. ⁴⁾ Se *C. L. N. Mynster*: „Nogle Erindringer og Bemærkninger om *J. P. Mynster*“ S. 21—22.

og som hun sagtens har følt udtalte hendes egen Tilstand.¹⁾ Det lyder saaledes:

Ich bin reich! Mein Herz ist rein,
und mein Herz kann fühlen!
Seeligkeit such ich im Hayn,
nicht auf Purpurstühlen.

Ich bin reich! Das Morgenroth
lacht mir alle Morgen;
Gottes Wasser, Gottes Brot
scheuen meine Sorgen.

Ich bin reich! Mich liebt mein Freund,
lächelt,¹⁾ wenn ich scherze,
drückt mich, wenn mein Auge weint,
weinend an sein Herze.

Ich bin reich! Mich lehrt mein Feind
vorsichtsvoller wandeln,
giebt mir Stoff, als Menschenfreund
groszmuthsvoll zu handeln.

Ich bin reich! Der edle Mann
schenkt mir Beifallsblicke,
sagt, wer reicher werden kann
werth sein ist nur Glücke.

Dengang den unge Præstekone i Fensmark afskrev dette Digt, var hendes Rigdom bleven kronet: efter halvtredie Aars Ægteskab fødte hun d. 29nde Juli 1796 en Søn.

Det var en Julinat, hvis Duft
og Varme fyldte Jord og Luft.
Guldsolen stod i Løvens Tegn,
som hersked i den Himlens Egn,
hvor rige Stjærner denne Nat
sig havde festligt Stævne sat
for hemmeligt i enig Pagt
at øve deres sjældne Magt.

¹⁾ Det findes mellem hendes Søns Efterladenskaber.

Paa Hvalvet stod *hans* Stjerne rød!
Det var den Stund, da han blev fød.¹⁾

Engang i Tiden skulde denne Drengs Hustru ud-bryde: „En Løvinde føder almindeligviis kun een Unge; Fru *Gyllembourg* havde kun een Søn: *Johan Ludvig Heiberg*, Præstefruen i Fensmark ogsaa kun een: *Christian Winther*.

Drengen blev opkaldt efter bægge sine Bedstefædre og sin Fader. I Fensmark Kirkebog staaer der: „Den 14de Septbr. 1796 lod Præsten *H. C. Winther* i Fensmark sin hjemmedøbte Søns Daab i Kirken konfirmere; han var født d. 29nde Juli Kl. 9 om Morgen; Drengen blev ved Daaben kaldet *Rasmus*²⁾ *Willads*³⁾ *Christian*⁴⁾ *Ferdinand*⁵⁾ og blev ført til Kirken af sin Moder. Fadderne vare Fensmark Bys Gaardmænd, nemlig: *Rasmus Rasmussen*, *Søren Hemmingsen*, *Lars Hansen*, *Christian Larsen*, *Hans Larsen* og *Jens Frandsen*, og disse fire Husmænd: *Poul Bendixen* Tømmermand, *Just Justesen* Skovfoged, *Jens Hansen* Smed og *Lars Andersen* Hugger.“

Det vil sees, at lutter Bønder vare Faddere til den tilkommende Forfatter af Træsnittene. I saa Henseende kan denne stilles lige med *Esaias Tegnér*, hvis Forældre, der ogsaa vare Præstefolk, lod Drengen bæres til Daaben af en Bondekone og alene Bondemænd vare Daabsvidner.

Christian Winthers Faddere fortælle om det smukke Forhold mellem Fensmarks Præstefolk og Byens øvrige Beboere. For ikke mange Aar siden døde der i denne

1) Sml. Digt. VI, S. 161. 2) Den Elskelige. 3) Den villiefaste Kæmper. 4) Den Kristne. 5) Den Fredelskende.

By en ældgammel Mand, som Pastor Winther havde konfirmeret. Han omtalte baade denne og hans Hustru som meget elskværdige og afholdte af Alle. Der er en Smule Symbolik i, at Chr. Winther havde sit Børnekammer mellem Forældrenes Sovekammer og Folkestuen.

Iblandt hans efterladte Papirer findes følgende Optegnelse af ham fra 15de Juli 1866¹⁾: „Jeg mindes det, som om det var idag. Det var min Fødselsdag, vistnok [?] den femte, jeg havde naaet. Min Moder vækkede mig lidt før Solens Opgang, svøbte mig, saadan som jeg laa, i det uldne Tæppe og bar mig paa sine Arme gjennem Hjørnestuen, op igjennem Havestuen,²⁾ ud i Haven og ned gjennem nogle Gange. Da vi kom ud af Huset, lukkede jeg mine Øjne, og mit Hoved sank paa hendes Skulder, endnu søvndrukkent og blendet af Dagskjæret. Nede paa Højen, hvor der stod fire store Lindetræer og et stort Asketræ, og hvorfra man havde en vid Udsigt ned over Holmegaards Tørvemose til Broksø og det fjærne Gisselfeld, satte hun mig paa et stort Bord, hvor vi ellers tidt drak Te om Aftenen, og nu kom Det, som var mig tiltænkt. Nu fik jeg Øjnene op og saae den hele brede Dal mellem Fensmark Sogn og det Hinsidige ganske opfyldt af Sommerens hvide Nattetaage fra Mosekonens Bryggers. Jeg var saa vidt, at jeg vidste, min Moder vilde forunde mig at se noget Smukt og Dejligt; men *nu* — og alt forlængst — veed jeg, at hun, netop *hun*, aldrig havde til Hensigt at

¹⁾ Den er benyttet af *F. L. Liebenberg* i dennes Fortale til „Breve fra og til C. W.“ ²⁾ Her husker han galt; thi Hjørnestuen var netop Havestue; han har med Hjørnestuen ment „Sovekammeret“.

vække paa en unaturlig Maade højere Ideer, Begejstring eller Sligt i min unge Sjæl. Der stod en Stjerne paa Himmelen — den Stjerne glemmer jeg aldrig. Lidt efter lidt kom Solen frem, og det Skuespil, som saamange tusende Poeter forgjæves have søgt at beskrive, oprulledes for mit barnlige Øje. Naar jeg siden har seet omtrent det Samme, mindedes jeg altid dette Syn, og det blev altid ufordunklet.“ Her havde hans Moder givet ham Naturdaaben.

Da han nærmede sig de Tres, sang han i „Hjortens Flugt“:

Den korte, lyse Majnat
over Skovens dunkle Træer
var draget hen saa sagte,
og i dæmrende Skjær
end tindred Morgenstjernen,
mens højt i Luften hang
den usynlige Lærke
som en Klokke og klang.

I Skoven var der stille,
kun, som i Børneleg,
den fjærne Kukker lokkede
for Solen, som steg;
men lidt efter lidt
kom der flere Stemmer til,
og Dagmoer blev hilset
med det fulde Orgelspil.

I saadanne Vers gjenspejler sig Erindringen fra hin Sommermorgen.

Sit tidligste Barndomsliv troer jeg, han skildrer i følgende Linier af „En Novelle“:

Jeg saae mig selv, en lille Dreng,
der leged paa den bløde Eng;
men jeg var ganske ene *der*,

og Intet fandt jeg, fjærnt og nær,
der fyldte heelt min Sjæls Begjær.
Jeg kyssed Rosens røde Blad,
med Hunden delte jeg min Mad,
og Lærken spurgte jeg saa tidt,
hvorfor dog altid højt og frit
den sang, men aldrig til mig kom
og sagde Hvad den kvidred om.
Men, da jeg Sommerfuglen saae
med Vinger røde, gule, blaa,
hentumle blødt i lune Luft,
berust af alle Blomsters Duft,
og, da den hvilte paa min Arm,
da blev min Kind saa luevarm,
da syntes mig, at det var den,
til hvem min Længsel stunded hen.
Et sagte Suk kun Vinden drog,
da fløj den bort, og Vingen slog
saa højt i Sommersolens Guld;
mig Barmen blev saa vemodsfuld;
min Haand imod min første Brud
med bitter Taare strakte ud.

Drengen røbede i en meget ung Alder sin poetiske Sans. Færdedes han ude i Naturen, kunde han „blive som fortryllet“, naar han saae en ung Bondepige, som kom gaaende og paa Hovedet bar sin Spand med de blanke Messingbaand om, eller saae en Ko staa i Kløver til Knæet. Han kom da med Udtalelser, der kunde røbe den tilkommende Digter af Træsnittene. Men saadan Tale holdt Faderen ikke af; han ønskede, at Sønnen kun skulde tænke paa nyttige Ting, og han kaldte ham en doven Dreng;¹⁾ Moderen derimod forstod ham godt.

Der fortælles, at en Flok Bier en Dag i Pindars

¹⁾ Meddelt mig af Fru Professorinde *A. M. Hammerich* til Ise-linge, hvis Moder, der var i Præsten Winthers Hus, har fortalt hende det.

Barndom, da han sov ude paa Marken, satte sig paa hans Mund og efterlod *der* deres Honning. Saaledes have Naturindtrykkene omkring Fensmark i Chr. Winthers Barndom sænket sig i hans Sjæl og givet ham Digterindvielsen.

Det tidligste Aktstykke med hans egen Haandskrift lyder saaledes:

Elskede Moder!

Forsmaa ei denne lille Gave, hvormed jeg gjerne vilde gjøre Dig en Fornøielse paa Din Fødselsdag. Oplev mange Gange denne Dag til Glæde for min Fader og Din inderlig hengivne Søn

C. F. Winther.

Fensmark d. 23nde Dec. 1805.

Uden paa Brevet staaer der, vistnok med Faderens Haandskrift: „Til min Barndoms hulde Beskytterinde, min iegode Moder, Hanna Winther.“¹⁾

I sin Barndom var Chr. Winther flere Gange med sine Forældre i Kjøbenhavn, første Gang, da han var fire Aar gammel. Under dette Besøg gik han en Dag med sin Moder i Frederiksberg Allee, og han standsede da i et højst naturligt Anliggende. I det Samme udbrød Moderen: „*Der* kommer Kronprinsen!“ (*Frederik d. Sjette*). Drengen vendte sig nysgjerrig lige imod ham, idet han gik forbi. Prinsen brummede: „Luk i for Stalddøren, Dreng!“¹⁾

Da Chr. Winther kom til den Alder, at han skulde

¹⁾ Meddelt mig af Chr. Winthers Stifson, *H. Werliin*.

undervises i Skolen, overtog bægge hans Forældre denne Gjerning.

Det *Moderlige* var meget fremtrædende hos Madam Winther, og hendes Dreng indsugede Billedet deraf, saa at han aldrig glemte det; sent i sit Liv kunde han synge:

En Moder, maa Du vide,
kan aldrig blive træt,

og han kunde skildre Moderkjærligheden saa inderligt, som han har gjort det i „En Moder til sin Søn“¹⁾, og i „Alfernes Plejesøn“.²⁾

Frøken *Ross* siger om Madam Winther³⁾: „Hun var en meget dannet, oplyst og ædelttænkende Kvinde med et klart og sundt Blik paa Livet. Som Præstekone i Fensmark havde hun unge Pigebørn af Stand i Huset, hvis Forældre eller Værger kjendte og skattede hendes sjældne Gaver til at undervise og opdrage. Med sand Moderømhed forenede hun en rolig Fasthed og Alvor, som indgød Respekt; men den for hende ejendommelige Maade, hvorpaa hun tilkjendegav sin Glæde og Tilfredshed med sine Elever — ja, med Hvem der var i Huset og afhængig af hende — naar man udførte det Foreliggende vel, var saa fornøjelig, saa opmuntrende, at man derved anspreedes til af Hjærtenslyst at gjøre sit Yderste for at se hende glad og dermed selv ligesom hæves op i en lys og varm Aands Væsen.“

Iblandt de mere bekjendte unge Piger, hun sammen med sin Mand underviste og opdrog, vare Tvil-

¹⁾ Sml. Digt. II, S. 43. ²⁾ Smstds., VI, S. 1. ³⁾ „Skildringer af *Rasmus Møllers* Liv“, S. 20.

lingsøstrene *Frederikke* og *Marie Koes*, Døtre af Finansraad *Koes*. Til Fensmark Præstegaard kom de som sexaarige Piger i 1796, altsaa netop det Aar, da Chr. Winther blev født. Deres Modér, født *Falck*, var død d. 12te Juni 1792, kun 36 Aar gammel, og Faderen solgte da i 1794 sin Ejendom Antvorskov, hvorefter han boede tilleje paa Gunderslevholm; her hørte han om den velrenommerede Pensionsanstalt i Fensmark Præstegaard og sendte da sine to smaa Piger dertil. Da de vare 13 Aar gamle, døde deres Fader, og de betragtede sig nu end mere som hørende Winthers Familie til. Fra Fensmark kom de undertiden til Kjøbenhavn i Besøg hos deres Tante, Fru *Falck*. *Frederikke Koes* blev i en Alder af 15½ Aar *P. O. Brøndstedts* Forlovede, medens *Marie Koes* et halvt Aar efter gav sit Ja til *Holger Aagaard*, Ejeren af Iselinge. Bægge disse Brudgomme vare som Venner af de yngre Brødre *Koes* komne i Huset hos *Falcks* og havde *der* gjort de unge Pigers Bekjendtskab.¹⁾

Søstrene *Koes* vare, som sagt, 6 Aar ældre end Plejebroderen Chr. Winther; men han, der selv var eneste Barn, har i disse to ædle Piger havt Erstatning for Savnet af en Søster, og mellem ham og dem var der det kjærligste Søskendeforhold. *Frederikke* skildres af *J. P. Mynster*,²⁾ der har kjendt hende fra Winthers Hus, som et allerede i Femtenaarsalderen uddannet, usigelig rent og elskeligt Væsen, der med øm og trofast Sjæl hang ved sin Brudgom. Efter hans lange Uden-

¹⁾ Oplysningerne herom skylder jeg Gehejmraadinde *Hall* og Professorinde *Hammerich*. ²⁾ Se: *Brøndstedts* Biografi ved *Mynster*, S. 13.

landsrejse blev hun d. 23de Oktbr. 1813 hans fortræffelige Hustru og vedblev i en sjælden Grad at forene enhver jomfruelig Ynde med Hustruens og Husmode-rens Dyder. Hendes hele Væsen aandede Renhed og Kjærlighed, og hun var rede til enhver Opofrelse. — Saa blomstrende hun havde været i sin første Ungdom, var dog hendes Bryst ved et heftigt Stød mod et Træ blevet angrebet; Følgerne heraf udviklede sig mere og mere, og den 10ende Maj 1818 døde hun fra en Søn og to Døtre, kun 28 Aar gammel. — Hendes Søster, Fru *Aagaard*, har efterladt sig et ligesaa ædelt og smukt Minde. *Peder Rørdam* siger om hende, at „hun var det skønne Baand, som sammenknyttede en stor Kreds af ældre og yngre Slægtninge, af ældre og yngre Venner. Hun var sin Mands bedste Ven i denne Verden. Han behøvede ikke at gaa ud i Byen for at hente gode Raad, han gik ind til hende, og med hende raadslog han om alle Dele. Hendes Kjærlighed blev ikke kold eller fattig, som Aarene randt, men den stod sin Prøve i Modgang og i Medgang. Det Ja, hun gav ham i sin Ungdom, forklarede og indfriede hun til det Sidste; hun var hans Ære, hans Huses allerskjønneste Prydelse. Hun var en flittig og ordentlig, forstandig og hæderlig Moder for sine mange Børn og Børnebørn og for de Børn, hun tidlig traadte i Moders Sted og elskede som sit eget Kjød og Blod, samt for de mange Venners Børn, som hos hende fandt et venligt Hjem. Hendes Børn havde Ære af hende, hvor hun kom frem, hjemme og ude; thi hun var en ærbar Kvinde. Som Hønen samler sine Kyllinger og breder sine Vinger ud over dem, saa samlede hun sine Børn og varmede dem med

sit Hjertes hele og fulde Kjærlighed. Hun saaede Kjærlighed, og hun høstede Kjærlighed. Hun kom uden Tynge, hun kom med Fred; thi hun var et Fredens Barn. Mod sine Venner var hun trofast og kjendtes ved dem paa Nødens Dag, naar de blev fattige. Hun higede ikke efter nye Venner; thi hun var godt fornøjet med de gamle; og hun havde Venner i alle Klasser, blandt Høje og Lave, Rige og Fattige, Begavede og Enfoldige, ogsaa blandt sine Tjenestepiger og Tjenere; hun var en Husmoder, som hjærteligt paaskjønnede tro Tjenere, og hun kunde glemme og tilgive; det var hendes Lyst at rejse de Faldne. Hun saaede Venskab, og hun høstede Venskab. Og disse sine Venner ærede og elskede hun; thi hun var ikke af de lunkne og falske Venner, men ud af de varme og sande — og hun havde Mod til at forsvare dem, naar de blev bagtalte. — Midt i al sin Glæde søgte hun hen til Livets Træ; derfor blev hun ikke storagtig, skjøndt hun var sat over Meget; men hun gav Gud Æren og glædede sig derved. Og i Bedrøvelsen søgte hun Ly og Læ under det samme Livets Træ; derfor blev hun ikke mistrøstig, men bevarede Troen og Haabet i et taknemmeligt og kjærligt Sind, da de onde Dage kom; indtil det Sidste havde hun Kraft til at glemme sig selv for at ihukomme de Fattige og Syge. Hun holdt ved med at høre Guds Ord i ond Tid og i god Tid, i Graads Tid og i Fryds Tid; at grandske i Skrifterne var hendes Morgenarbejde, og hun troede Guds Ord ganske enfoldigt, hun hverken tog fra eller lagde til, men forstod og annammede Ordet, som det lyder, som en Guds Kraft

til Salighed“.¹⁾ *Chr. K. F. Molbech* sang over hendes Kiste:²⁾

Alt fra den tidligste Morgen til Alderdommens Kvæld
var hendes Liv et eneste Kjærlighedsvæld;

det randt i de mørke Timer og i den lyse Stund,
det kom fra hendes Væsens allerinderste Grund.

Og som i en hellig Kilde var der Lægedom lagt
i hendes Tales Mildhed, i Blikkets stille Magt.

Der var ej noget Hjærte saa koldt og saa dødt,
det maatte jo hos hende blive kjærligt og blødt.

Der var ikke nogen Tanke saa træt af at stride,
den maatte jo husvales ved hendes Ord, de blide.

— — — — —
Saa randt hendes Liv paa Jorden, som Kilden rinder i Løn,
umærkelig og stille, — dog gjør den Dalen grøn.
— — — — —

Man tør med Rette udsige, at disse to Plejesøstre, som Chr. Winther elskede, have haft Indflydelse paa hans Barndomsliv. „For dem var den klarøjede, lyslokkede Dreng med sine smidige Lemmer og sin store Munterhed et sandt Guds barn“.³⁾ De kastede Glans tilbage over Hjemmet i Fensmark Præstegaard og bar Vidne ud i Verden om dets gode Aand. Bægge vedblev de hele deres Liv igjennem at omslutte Minderne derfra med den største Kjærlighed, de kaldte den „et lille jordisk Paradis“ og vilde altid saa gjerne besøge „deres sjældne, elskede Plejemoder“.⁴⁾

Af andre unge Piger, som blev opdragne i Chr. Winthers Barndomshjem, kan jeg nævne Søstrene *Sophie*

¹⁾ Lejlighedstaler af *Peter Rørdam*, S. 10—15. ²⁾ Saml. Digte S. 262—65. ³⁾ Frøken *Ross's* Ord i et Brev til mig. ⁴⁾ Ifølge Meddelelse til mig fra Geheimeraadinde *Hall*, født *Brøndsted*.

og *Pauline From*, Døtre af Kaptajn i Asiatisk Kompagnis Tjeneste *Hans From*. Den første af disse var født d. 28nde Juni 1788, den anden 21nde April 1793. *Sophie* blev senere gift med Justitsraad *Foss* i Kanceliet, *Pauline* med Kjøbmand *Hauberg* i Storehedinge, i hvilket Ægteskab hun blev Stedmoder til Apoteker, Etatsraad *Hauberg* og Gehejmeraadinde *Fonnesbech* til Vesterbygaard. Frøkenerne *Koes's* Kusine *Caroline Falck* (f. 7ende Nov. 1791), der senere paa Bakkehuset kaldtes „Dejligheden“, hørte til det Venindefemkløver af unge Piger, som nu er nævnet, og som levede glæderige Dage sammen i Fensmark. Hun blev senere lykkeligt forlovet med Frøkenerne *Koes's* Broder, som imidlertid døde paa en Udenlandsrejse. Flere Aar efter ægtede hun den bekjendte Etatsraad *Johannes Theodor Suhre* og kom til at spille Rolle i denne kjøbenhavnske Rigmands Hus; Fru *Heiberg* har i sine Erindringer givet en vistnok træffende Skildring af hende der. —

Af de øvrige Pensionærer i Winthers Hus kan jeg nævne *Anna Mathea Bjerg*, der her blev forlovet med Major *Kleist*, en Fætter til Grevinde *Danneskjold*, *Hanne* og *Christiane Gjede*, Døtre af Forvalter ved den kgl. Proviantgaard G., og dissers Halvsøster *Ragna Huwald*, Datter af Sekretær i Rentekammeret og Direktør ved det ostindiske Kattunfabrik *Huwald*; hun blev i 1809 paa sin 17de Fødselsdag gift med den bekjendte norske Kjøbmand og Stortingsmand *Ludvig Mariboe*.

Hvert af Børnene havde sit Havestykke at luge og holde i Orden. En Dag sagde Chr. Winther til *Ragna*

Huvald: „Vil Du luge før *mig*, Ragna, saa skal jeg sidde oppe i Træet og spille Violin for *Dig*“.¹⁾

Alle disse unge Pigers Navne har Chr. Winther i en langt fremrykket Alder opskrevet blandt dem, han synes at have erindret med Interesse fra sine unge Dage.²⁾

Naar man veed, at Madam Winther selv sammen med sin Mand ydede disse mange unge Piger al den Underviisning, der blev dem til Del, vil man kunne forstaa, hvor optagen hendes Tid har været. Som Hjælperke i Husgjerningen havde hun sin Søsterdatter, *Mariane Holders*, som hun dog nok mest havde antaget sig af Naade og Barmhjærtighed, da hun var uelskværdig og navnlig var en Torn i Øjet paa Chr. Winther.

Det wintherske Hus var meget gjæstfrit. Præstekaldets Indtægter vare ikke store — de ansattes paa den Tid til 150 Rbd., og Fensmark Sogn rummede ikke mange Beboere, da det kun havde en Omkreds af en Fjerdingsvej i Kvadrat; — men Præstegaardens meget velhavende Pensionærer forøgede jo Existensmidlerne, saa Præsten endog kunde lægge Penge op, i hvilken Anledning der den 25nde Febr. 1807 blev oprettet et reciprokt Testamente mellem Pastor Winther og hans Hustru.³⁾ Nære Slægtninge saaes ofte hos dem. Pastor

¹⁾ Meddelt mig af Fru *Ragna Mariboës* Datter, Fru Professorinde *Ida Aubert* i Christiania. ²⁾ Der havde i det Hele været 30 unge Piger i Madam Winthers Hus; de ovennævnte stod det vistnok nærmest; Chr. W. har dog noteret flere Navne, nemlig *Albertine Norup*, *Cathrine Peerson*, *Albertine Marcher*, *Trine* og *Stine Hansen*, *Grethe Dons* og *Laurenæ Giersing*; men om disse har jeg ingen oplysende Underretning kunnet skaffe mig. ³⁾ Meddelelse fra Hr. Kantor *Viggo Holm*.

Winthers Moder døde først i Slutningen af 1806 i Slagelse, hans Stedfader *Niels Borch* sammesteds to Maaneder senere; disse og Madam *Winthers* Søkende have formodentlig undertiden været Gjæster i Fensmark. Dertil kom de mange andre Onkler og Tanter, som sagtens sammen med Plejesøstrene og Egnens Folk have bragt Afvexling ind i Chr. *Winthers* Barndomsliv.²⁾

Det er dog alligevel rimeligt, at han som Dreng har savnet kammeratlig Omgang med Ligestillede; saa valgte han sig i andre Kredse „en Ven“, som han senere besang i det bekjendte Digt, der, saa at sige, er alle Danskes Ejendom. Det maa dog staa her som Illustration:

Hvor Fensmark hæver sit Kirketelt
med den røde Top imod Sky
og smiler over til *Gisselfeld*
og til *Vester Egede* By;

og ned til Mosen, hvor Tørvene gro,
til *Broksø* bag Skovens Hang,
i min Faders ydmyge Præstebo,
der mødtes vi første Gang.

Og bægge To var vi ganske smaa;
men han var lodden og sort
og blind og kunde slet ikke gaa; —
dog hans Barndom vared kun kort.

²⁾ Iblandt de Navne, Chr. W. i sit 60nde Aar har nedskrevet paa Personer, han mindedes fra sin Barndom af, ere, foruden hans Faders og Moders, *Bodil* (maaske hans Barnepige), to af hans Fadders (*Lars Andersen* Snedker og *Poul Tømmermand*), Madam *Hanne Hosøi*, Hittebarnet *Anton*, Onkel *Saaby*, Skolelærer *Bech*, *Bræmer*, *Albek*, Konrektor *Borch* og Kone, Tante *Borch*, Onkel *Johannes*, Onkel *Rasm. Winther* og Kaptajn *Mosin*.

Thi, da han fik Øjnene rigtig op
og Smag paa Hvad der var sundt,
da trivedes rask hans krollede Krop,
og Alt blev buget og rundt.

En Sløjkjole trængte han ikke til,
ved Fødselen var han alt svøbt;
og, som han syntes ret klog og snild,
saa blev han da *Balder* døbt.

Et ædelt Hjærte han bar i Bryst,
men kaad han var som en Laps;
at jage Lam var hans bedste Lyst —
det kosted ham mange Klaps.

Og, skjøndt han var ægte, ærlig dansk,
snart glubsk og snart igjen tam,
det første Tysk og det første Fransk,
jeg lærte saamænd dog ved ham;

thi „*couche! ici!*“ han maatte forstaa,
før et Stegeben blev ham undt;
med mægtig Stemme han svarede paa:
„*Allons! Was spricht der Hund?*“

Og, naar Vinden drev mine Skibe bort
for langt fra Bykærets Rand,
han lystred mit ængstlige: „Such! *apporte!*“
og bar mig Eskadren iland.

Vi leged lystigt paa grønnen Eng,
naar Sommerluften var lun;
vi boltred os kjækt i den hvide Seng,
opredt af Vinterens Dun.

Mer tryg end en Fyrste mellem sin Vagt
hos min sorte Drabant jeg gik;
hans Løverøst og hans Tænders Pragt
holdt Alt i sømmelig Skik.

Saa blev vi da Venner i Liv og Død,
med Frihed og Lighed i Alt;
thi *gav* jeg ham ej af mit Smørrebrød,
saa forstod han at dele halvt.

Jeg kjender ej Letsind større end hans;
der hjalp hverken Børst eller Bank;
og Krukken gik da saa længe tilvands,
indtil den kom hjem uden Hank.

Det var ved Sorte-Søs¹⁾ flade Bred,
min Fader og Moder de sad;
selv strakte jeg mig i Græsset ned
ak, — ung og lystig og glad!

De fletted af Siv et Baand til ham,
at ikke den gale Krabat
skulde kyse Livet af flere Lam —
men se, om de fik ham fat!

Langtfra, med logrende Svans, stod han;
det var da ret, som han lo:
tidt saadan en Hund har bedre Forstand
end manges Anden paa To.

Men, da han den samme Aftenstund
ved Siden af Bordet sad
og stirrende slikked sig om sin Mund
og gjorde Kunster for Mad;

da kom der en Smed med Lænken i Haand
og trak ham til Porten afsted;
han hyled og sled i det stærke Baand,
og *jæg* — jeg hylede med.

Saa stod han *der*; — jeg besøgte ham tidt
og bragte ham Mælk og Mad,
og stundum selv, naar det regnede lidt,
jeg krøb i hans Hus og sad.

Fra Hjemmet jeg drog. Lang Tid der gik;
jeg saae ej min Ungdoms Ven;
men, da jeg ham atter for Øje fik,
han kjendte mig ikke igjen.

Da græd jeg bittert, jeg hulked højt;
men De, som just saae derpaa,
de lo, — thi *det* var dem altfor drøjt,
Sligt kunde de ikke forstaa! —

¹⁾ Se S. 32.

Saa kom han da bort til et fremmed Land,
hvor kun Faa ret kjendte hans Sind,
hans Tapperhed og hans gode Forstand; —
der blev han et useligt Skind.

Den lange Birthe med den skjæve Mund
og det hexeagtige Blik,
hun sparked med Træsko den fattige Hund,
ihvor han saa stod og gik.

Kom Husets Smaa med en lækker Bid
alt fra deres eget Fad,
saa jog hun ham væk med Nag og Nid
og aad saa selv hans Mad.

Hans sorte, krøllede Pels blev graa,
hans lystige Mod var brudt;
saa blev han mager — knap kunde han gaa —
saa syg — og saa blev han skudt!

Med dette Genrebillede fra Chr. Winthers Liv i Fensmark Præstegaard maa jeg forlade denne, dog ikke uden Savn og Beklagelse over, at det kun har været Lidet, jeg har kunnet meddele om hans første Barndom.

I sit 10ende Aar, 1806, kom han til Kjøbenhavn og var *der* til Foraaret 1807, da han i Maj Maaned rejste til Nykjøbing paa Falster for at gaa i denne Bys lærde Skole.¹⁾ Den 22nde Maj samme Foraar forflyttedes hans Fader til Ulsø i Faxe Herred, et Par Mil fra Fensmark, lige i Nærheden af og omtrent midt imellem Bregentved og Gisselfeld. Præstegaarden laa i Olstrup. *Grundtvig*, som siger, at han et Par Aar senere *der* fandt „den levende Idyl“ og levede sig ind i den med sin Ungdomsbrud, en Søster til Pastor Winthers Eftermands Hustru, besynger Stedet saaledes:

¹⁾ Chr. W.'s egne Optegnelser blandt hans efterladte Papirer. Man kunde først blive optagen i Skolen, naar man var 10 Aar gammel.

Ulsø-Olstrup, værd at male
med Din pæne Præstegaard,
med Dit Kor af Nattergale,
med Din Skov af gule Haar,
og med Haven, hvor som Pil
voxte baade Kys og Smil
med „Hilsæl“ Godmorgen! ¹⁾

Sognet er jævnt, uden Skov eller større Vandløb, kun med nogle lave Engstrækninger paa Sydgrænsen; mod Nordvest ligger den betydelige Ulsø-Sø.

Det blev ikke noget lykkeligt Liv, Pastor Winthers kom til at føre i den nye Præstegaard. Den Kræftsygdom, som snart skulde lægge ham i Graven, var allerede da begyndt og havde foranlediget det før omtalte Ophold i Kjøbenhavn; temmelig sikkert har denne Sygdom ikke tilladt ham at fungere i det nye Embede; en enkelt Gammel i Sognet vil vide, at han aldrig nogen-
sinde kom til at prædike *der*. ²⁾

Af Sønnens Optegnelser fremgaaer det, at denne atter i Sommerferien 1807 var i Kjøbenhavn og blev *der* til ind i September, i Begyndelsen af hvilken Maa-
ned han oplevede Bombardementet og under dette gjemte sig sammen med sin Moder i Kristiansborg Slots Kjældre. ³⁾ Samtidigt dermed laa Faderen paa Frederiks Hospital; i et Mindedigt, som Lægen *R. Frankenaui* har skrevet over ham, staaer der:

Ogsaa jeg var Vidne til Din Jammer.
ogsaa jeg Din Banes Ende saae,
medens under Stadens Mordbrandsflammer
englerolig Du paa Lejet laa.

¹⁾ Digtet „Sydsjælland“, Poetiske Skr. VII, 506. ²⁾ Meddelt mig af Pastor *Emil Tauson* i Ulsø. ³⁾ Dette Sidste har *H. Werliin* fortalt mig.

Chr. Winther har i sin Fortælling „Episode af et Familieliv“ skildret de Indtryk, han bevarede om Københavns Bombardement, og Synet fra Frederiksberg Bakke, hvor der vrimlede af Telte, Bivuaker og fjendtlige Soldater. Mest udførligt udmaler han dog sine Indtryk fra denne Rædselstid i sin Digtning „En Novelle“, hvor han siger¹⁾:

Forbavset standsed jeg min Fod.
Var *det* den Stad, jeg nys forlod,
hvor Spiret med tre Krøner paa
man stolt mod Skyen knejse saae?
Jeg kom derind; men overalt
mit Øje kun paa Jammer faldt;
ej Torv, ej Gade fast der var,
som jo et Brændemærke bar,
det, Ildens Mærke havde sat;
men selv den havde grebet fat
med Flammeklo paa Herrens Hus
og styrtet Tag og Spir i Grus.
En grum, en mægtig Tordensky
var dragen over Land og By,

— — — — —
en Travlhed, fæl, uhyggelig,
i alle Kroge rørte sig,
som naar man med sin Fod har traadt
de vævre Myrers runde Slot.
Min Tanke snart mig ledte hen,
hvor samlet jeg fandt Ven med Ven,
og undrende de favned Den,
som alt de længe troede død —
og En blev bleg, og En blev rød,
mens En forsigtig Tavshed bød
og talte vigtig om, „at kjæk
man burde staa i Livets Skræk,
om Himlens Fred, om mandigt Mod
i Sorg — at Herrens Straf var god,

¹⁾ Sml. Digt. V, S. 211—12, 213.

om ogsaa haard — om roligt Sind⁴
og Hvad der ellers faldt ham ind.

— — — — —
Hvor Glæden fordem mangengang
udtalte sig i Dans og Sang,
hvor før var glimrende og lyst —
var nu saa mørkt og tomt og tyst;
kun nu og da fra Væggens Spalt
lidt Kalk og Sten med Raslen faldt.

Fra disse Tomter rejste efter Bombardementet den elleveaarige Dreng til Gisselfeld, Ulsø-Olstrup og i November atter til Nykjøbing.¹⁾ Hans Moder har vel fulgt ham, i alt Fald paa den første Del af denne Rejse; maaske er Faderen ogsaa tagen tilbage med til Ulsø for dog at vise sig *der* som Stedets Præst; det er i ethvert Tilfælde vist, at han en Tid lang laa smertelig syg i Olstrup Præstegaard, men da atter førtes til Frederiks Hospital i Kjøbenhavn. — *Der* døde han den 3die Juni 1808, næsten 50 Aar gammel. *Frankenau* siger i sit ovenomtalte Digt:

Endeligt lod Skæbnen sig forbarme,
huld den løste Dig af Smertens Baand;
rolig sank Dit Støv i Dødens Arme,
Himlen tog Din redelige Aand.

Berlingske Tidende for Fredag d. 10ende Juni 1808 indeholder følgende Avertissement:

Efter næsten to Aars tunge, bitre Lidelser er min inderlig elskede Mand, *Christian Winther*, Sognepræst til Ulsø Menighed i Sjælland, den tredie i denne Maa-
ned ved Døden bleven befriet fra sin sidste Levetids næsten ubeskrivelige Byrder. Kun Hvo, der tilfulde kjendte hans hele Værd, Hvad han var som Embeds-

¹⁾ Ifølge hans efterladte Optegnelser.

mand, som Mand og Fader, og den Taalmodighed og Fromhed, hvormed han udstod sine Lidelser, kan ganske fatte mit og vor eneste Søns uerstattelige Tab; men Enhver, som kjendte ham, vil vist ofre hans Minde nogle vemodige Tanker og deltage i vor dybe, billige Sorg.

Ulsø Præstegaard d. 5te Juni 1808.

Hanna Winther,
født Borchsenius.

Imellem Chr. Winthers Efterladenskaber findes en Ligtale over hans Fader; men Hvem der har holdt den, lader sig næppe oplyse.¹⁾ I denne hedder det:

„I Sandhed, mine Venner, *endog Synet af dette Lig*, som staaer her for vort taareblendte Øje, *vidner med mig*, at det vorder vort Hjærte forlods tungt, naar vi se i kraftfuld Manddoms Dage den gode Borger, den ømme Fader, den kjærlige Ægtefælle, den trofaste Ven, ophøre at være. Eller var *han*, vor ædle *Winther*, ej sjælden utrættelig som Lærer? Det var hans Borgerpligt. Var han ej viis og øm som Fader mod de Mange, han kaarede til sine Børn og omfattede med sandt Faderhjærte? Var han ej øm og kjærlig som Ægtefælle, trofast som Ven? Og derfor er grundet vort dybe Vemod. Du var, gode Winther, ogsaa *min* Ven. Jeg kjendte Dig nøje. Næst efter from Sagtmodighed og Kristentalmod i Lidelser, var ædel Beskedenhed Hovedtrækket i Din Karakter, da Du levede. Ogsaa død, vil jeg ej krænke Din Ømfindtlighed ved at

¹⁾ Den ligger i en Konvolut med Paaskrift: „Til Madame Winther i Olstrup“; maaske er Forfatteren Provsten i Herredet, *Søren Johan Heiberg*.

være Din Lovtaler. Du trænger ej til vor Roes. Medens Du levede og virkede, vidnede det Gode, Du udrettede uden Bram, Din Menigheds og Dine Fosterbørns Hengivenhed og, medens Du levede og led, de Ædles Deltagelse, som græd ved Dit Sygeleje, som med Vemod, men dog gjerne, kom til den lidende Fromme, om Dit Værd. Og nu, Du er død, da skal Din ædle, Din sjældne Hustrus dybe Vemod, nu skal Din lille *Christians* Omhu for at træde i Dit Fodspor, nu skal Taaren, som tindrer i Alles vores Øjne, ja, selv Graaden, som kvæler Din Ligtalers Stemme, være Din Lovtaler. Du Gode! Vi savne Dig nødigt iblandt os. Men han, som tæller Menneskets Dage, vilde det saa. O, tilgiv Miskundelige, at vi græde, naar vi sige: „Ske Din Villie, Gud!“

Efter den Afdødes eget Ønske blev hans Kiste nedsat 5 Alen under Jorden, „for at hans jordiske Levninger bestandig kunde hvile i Fred“. ¹⁾

Chr. Winther skriver ²⁾ om den nu omtalte Periode:

„Min Moder var egentlig en svag Konstitution; men i al den Tid, medens min salig Fader levede og led, var hun rask, smertefri, aarvaagen Nat og Dag; den Spænding, hvori hun bestandigt levede, var, saa at sige, et forhøjet Livsprincip. Men aldrig saasart var min Fader død og de saavel aandelige som legemlige til en vis Exaltation spændte Kræfter pludseligt traadte tilbage igjen, fordi Nødvendigheden af deres Anstrængelse var hævet, saa blev hun syg, dødssyg, maatte

¹⁾ Meddelt mig af Pastor *Emil Tauson* i Ulso. ²⁾ I et Brev til *Knud Sidenius*; det ejes af Kandidat *K. M. Gulmann*, dennes Dattersøn.

længe ligge i Kjøbenhavn, hvor selv en *Callisens*¹⁾ kjærlige og duelige Behandling dog ikke formaaede ganske at restituere hende Styrke og Helsen; thi det er ogsaa især fra denne Tid, at hendes fleste Svagheder skrive sig“.

Det er ikke muligt Andet, end at Faderens lange Sygdomstid har kastet Skygger ind i Chr. Winthers senere Drengaar, og dertil kom det Sørgelige for ham ved at forlade Fensmark, som han elskede saa højt, og som han beviisligt aldrig mere gjensaae. At den 10-aarige Dreng har havt en trofast Natur, fremgaaer af den dybe Hengivenhed, hvormed han hele sit Liv igjennem, uden at fornye Indtrykkene, omsluttede alle de Egne, hvor hans Barndomsdage vare rundne.

Pastor Winthers havde valgt Nykjøbing til hans Skolegang, dels fordi deres Ven, den udmærkede Skolemand, *S. N. J. Bloch*, i Septbr. 1806 var bleven Rektor for Skolen *der*,²⁾ dels ogsaa fordi Byens Sogne-

¹⁾ Den berømte Læge, Konferensraad C. Chr. Winther mindes ham i sin Fortælling „Episode af et Familieliv“. (Sml. Digt. IX, S. 232.) ²⁾ Han havde fra Barn af kjendt Madam Winther; deres Fædre vare nøje Venner; i sit Lykønskningsskrift til *Tønne Bloch* i Anledning af dennes Forfremmelse fra at være Sognepræst i Middelfart til at blive Biskop i Ribe, siger Præsten *Borchsenius*: „Ingen kjender bedre end jeg Deres Retsindighed, omme Menneskekjærlighed, fornuf-tige Nidkjerhed og ædle Drifter; . . . med lige Tilforladelighed kjender jeg Deres rare Pund, gennemtrængende Forstand, sjældne Indsigt og dybe Skjønsonhed . . . Jeg har den Lykke saa nøje at kjende Dem som Den, der besidder baade Kjækhed, Mod, Villie, Ævne, Forstand og Nidkjerhed nok til at bryde gennem Hindringer . . . De elsker Kirken med ligesaa om Kjærlighed som en Brudgom . . . De er ikke af det Slags Guldmonter, hvorpaa sættes et falsk Præg og ikke i indvortes Værd og Gehalt svare til deres udvortes Glans og Udseende; De er . . . og det er med faa Ord Meget sagt: *en værdig Biskop*“. Han ender nu med at tale om hans „dyrebare Familie“, hvortil

præst var den tidligere nævnte *Rasmus Winther*, Christians Farbroder. Denne var en meget forstands-
begavet Mand; allerede i Slagelse lærde Skole havde han udmærket sig; i hans Skolevidnesbyrd siges der om ham, at „han er ypperlig begavet, har viist en exemplarisk dydig Opførsel, den fuldkomneste Flittighed og gjort usædvanlig stor Fremgang“. Hvert Aar gives der ham Præmier, og han dimitteres med Udmærkelse paa samme Tid som *Jens Baggesen*, der ogsaa har faaet Skolepræmie sammen med ham.¹⁾ I 1783 tog han filosofisk, i 1787 filologisk og i 1792 teologisk Embedsexamen, alle med Laud; han var derpaa Dekanus paa Kommunitetet og teologisk Manuduktør, indtil han i Febr. 1804 blev Sognepræst i Nykjøbing, hvor han levede ugift til sin Død d. 24nde Nov. 1829. Han var absolut kun Forstandsmenneske, ligesaa tør og gemytløs af Indre, som lang og pilmager af Ydre. Hædersmanden, Konsistorialraad *Glahn* i Veggerløse, sagde om ham, at „han var kold som Is, saa Ingen kunde bære sit Navn med fuldere Ret end han. Under ham frøs alt kirkeligt Liv bort i Nykjøbing“²⁾; hans Kirke stod altid tom, naar han prædikede. — Han har sikkert konfirmeret Chr. Winther, og en anden af hans Konfirmander, Fru *A. M. Berthelsen*, født *Sidenius*, har

altsaa ogsaa Sønnen, den senere Rektor, hørte. I et allerede tidligere citeret Brev, som *Borchsenius*, efter med sin Hustru at have besøgt *Bloch* i Ribe, skriver til denne, bringer han sin „inderligste og underdanigste Taksigelse for al oppebaaren Gunst, Godhed, Gaver og Betaling“ og tilføjer: „Herren velsigne, glæde og belønne Deres Højærværdighed med dyrebare Bispinde for Dette og Mere!“¹⁾ Se Slagelse Skoles Papirer i Rigsarkivet. ²⁾ Meddelt mig af Personalhistorikeren, Provst *Imm. Barfod*.

erklæret, at hans Konfirmationsunderviisning var yderlig slet. En Pengepuger var han og efterlod sig ved sin Død en betydelig Formue.¹⁾ At denne Onkel tog sig af Chr. Winther, fremgaaer f. Ex. deraf, at Drengen i 1807 var hans Gjæst paa en Tur til Møen, hvor de vel først besøgte Præstens Broder, Klokkeren i Stege, og derpaa tog til Klinten, der begejstrede den unge Digtersjæl i den Grad, at han til sine Forældre i Kjøbenhavn skrev „meget bombastiske og højtravende Breve“ om Høje-Møen. Hans Moder fandt dem saa kuriøse, at hun viste et af dem til *Kamma Rahbek*, som gav dets Indhold det karakteristiske Navn *Knuge-Poesi*.²⁾

Efter sin Faders Død besøgte Chr. Winther sin Moder i Olstrup og drog da atter tilbage til sin Skolegjerning.³⁾

Det kan have sin Interesse at kaste sit Blik paa de Forhold, han i Nykjøbing var kommen ind under. Han anbragtes i Huset hos en Præsteenke *Høyberg*, hvis Mand havde været den bekjendte *Hieronimus Laubs* Formand i Frørup ved Nyborg. Hun, der var Datter af en Pastor *Nørager* i Vesterhæsingepaa Fyen, havde kun været fire Aar gift, da i 1801 hendes Mand døde fra hende og to Børn, en Søn *Lars Jacob*, der var født i 1801, og en Datter *Jacobine Christiane*, født 1798. For at kunne existere materielt — hun havde nemlig kun en Pension paa 100 Rbd. af „Post-

¹⁾ Se *Imm. Barfods*: „Den falsterske Gejstligheds Personalhistorie I, S. 29 og *Hundrup*: Biogr. Efterretn. om filol. Kandidater (Roskilde Skoles Program 1849) S. 64. ²⁾ Se „Breve fra og til Chr. Winther“, S. 81. ³⁾ Hans egen Opgivelse i efterladte Papirer.

kassen“ — blev det nødvendigt for hende at have Pensionærer, og, da hendes Mand havde været en nøje Ungdomsven af Rektor *Bloch*,¹⁾ flyttede hun paa dennes Raad til Nykjøbing, hvor hun paa hans Anbefaling fik saavel Skolens Lærere som Disciple i Huset. Hun var en dygtig, noget stræng Kone, der havde et meget godt Lov paa sig. Det var gennem *Blochs*, at Chr. Winther blev hendes Pensionær. Han gjorde sig strax bemærket ved sin overordentlige Sirlighed, Patentlighed og mageløse Punktighed; blandt Andet kom han altid til den fastsatte Tid med sin Betaling, indsvøbt i pænt Papir. Fordringsløs kunde han ikke kaldes; men Madam *Høyberg* holdt meget af ham paa Grund af hans Elskværdighed og retskafne Karakter; hun sagde, at han havde Dybde i sig. Til Gjengjæld holdt *han* ogsaa meget af *hende*. Datteren, der jo var to Aar yngre end han, voxede op til at blive en smuk Pige med sort Haar, brune Øjne og brunlig Teint. Hun hørte til hans første Inklinationer, og til hende skrev han Digte, som desværre ikke ere opbevarede. Sønnen, der i 1836 døde som Sognepræst i Allerup mellem Ribe og Varde, var han venskabelig knyttet til, og en af hans Medpensionærer, den afdøde Ejer af Rødkilde ved Svendborg, *Lange*, holdt han meget af og var dengang i Ferierne, som ogsaa senere i sit Liv, Gjæst paa Rødkilde.²⁾ Ogsaa Adjunkt *Nyholm* var Pensionær i

¹⁾ *Bloch* kalder ham sin uforglemmelige Ven, „den højest agtværdige og udmærket duelige *Rasmus Høyberg*“. (Bidrag til Roskilde Domscoles Historie II, S. 72). ²⁾ *Lange* blev senere gift med en Frøken *Berg* fra Skjoldemose og altsaa Svoger til *Poul Møller*, der dog ikke lærte sin Hustru at kjende gennem *Lange*, men ved Besøg hos sin Søster og Svoger *Thomas Bredsdorffs* i Ollerup.

Madam *Høybergs* Hus og har overfor Datteren været en Slags Rival af Chr. Winther, skjøndt der var 15 Aars Forskjel imellem dem. I 1819 blev *Jacobine Høyberg* hans Hustru, og Winther bevarede hele sit Liv igjennem disse Mennesker i kjærlig og taknemmelig Erindring; flere Gange var han Ægteparret *Nyholms* Gjæst baade i Helsingø ved Frederiksborg og i Nyborg. Pastor *Nyholm* og Winther satte stor Pris paa hinanden, og med sin Plejesøster stod han i mange Aar i en venlig, men kun sparsom Brevvexling; desværre ere ogsaa hans Breve til hende forsvundne.¹⁾

Nykjøbing By havde dengang omtrent 1100 Indbyggere, 3 Porte, 4 Hovedgader, 7 Stræder og noget over 200 Huse, en Kirke, et Raadhus, et Hospital, en Latinskole, to danske Skoler og et Skibsværft. Den var berømt for sit Drikkevand, der ved Rønder lededes fra Systoftekilde til Byen, hvor det fordeltes til alle Husene. Der holdtes aarlig to Markeder. Indbyggerne levede af Agerdyrkning, Brændevinsbrænderi, Skibsfart og nogen Handel med Korn og Fedevarer.²⁾

Nykjøbing Skole havde, da Chr. Winther blev optagen i den, Plads i den nederste Etage af Raadstuebygningen i en af Kirkens Sidefløje, medens Stadens Fængsel var i samme Bygningens hvælvede Kjældere og i en mørk Sidegang. Det var et meget slet og uhyggeligt Lokale, hvor alle Klasser vare samlede i eet Værelse og undervistes under Et.³⁾ I Aug. 1807

¹⁾ Efterretningerne om Winthers Forhold til *Høybergs* Slægt skylder jeg i det Væsentligste Højesteretsassessor *C. V. Nyholm*, hvis Moder var *Jacobine H.* ²⁾ Se *Brun Juul*: Geografisk Haandlexikon 1804. ³⁾ Se *Rhodes* Laalands og Falsters Hist. II, 12.

havde Skolen kjøbt en i 1786 opført, grundmuret Gaard, hvori den i Maj 1808 fik et stort og smukt Lokale „med rummelige, lyse, fortrinlig skjøne og smagfulde Værelser“ og Rektor en bekvem og rummelig Bolig. I Gaarden var der en god Legeplads for Disciplene og et stort Skur, hvor de kunde færdes, naar Vejret var daarligt.

Skolens øverste Vejleder, Rektor *Bloch*, var en udmærket Mand; om ham siger en af Winthers fire Aar yngre Kammerater fra Nykjøbing Skole, *Johannes Hage*, at han behandlede alle sine Disciple med stor Omsorg og Kjærlighed og vandt dem alle; der foregik aldrig noget Usømmeligt i hans Timer, da Disciplene havde Kjærlighed til, men tillige Agtelse for ham og et stort Begreb om hans Lærddom.¹⁾ *F. E. Hundrup*, der senere i Roskilde var Overlærer under *Bloch* som Rektor, taler om „denne ærværdige og elskværdige Rektor, hvem han stedse skal mindes som den sjældne Mand, der til Oldingsalderen bevarede den dannede Mands Humanitet, Ynglingens levende Interesse for Videnskab og Kunst, Skole, Nationalitet og Fædreland og det barnlige og kjærlige Hjærte for sine yngre som ældre Disciple.“²⁾

Om Winthers Kjærlighed til denne Mand bliver der senere Lejlighed til at tale. Foreløbigt gaaer han sin Skolegang, tryk under hans Varetægt.

Hans andre Lærere vare Adjunkt *O. Lund*³⁾ i

¹⁾ Se *H. Hage: Johannes Hage* S. 11—12. ²⁾ Se Fortalen til *Hundrups* „Biografiske Efterretn. om filol. Kandidater“, Roskilde 1851.

³⁾ *Olaus Lund*, f. i Nykjøbing paa Falster $\frac{3}{8}$ 1780, Student derfra 98, teol. Kand. 1802, Hører i Nykjøb. 1803, Adjunkt der 1806,

Religion, Adjunkt *Nyholm*¹⁾ i Historie, Geografi og Dansk, Adjunkt *Betz*²⁾ i de andre levende Sprog, Latin og Skjønskrivning, Adjunkt *J. F. Lund*³⁾ i Matematik og Naturvidenskab, i de senere Aar Adjunkt *Lauritz Balslev*,⁴⁾ ogsaa i Latin, og Organist *Hagenstrøm* i Musik. I de øverste Klasser overtog Rektoren Undervisningen i Dansk, Latin, Græsk og Hebraisk.

Denne samme Rektors vigtigste pædagogiske og didaktiske Grundsætninger, som han gennemførte i sin Skole, udtaler han selv saaledes:⁵⁾ „Intet bør gjøres for at glimre eller for en Examens Skyld, men Alt, forat Ungdommens Aand og Hjærte, Forstand og Smag paa en liberal Maade kan uddannes. God Disciplin er ikke den, der alene ved bestandig Frygt for Læreren og

Kateket smstds. 1810, entlediget som Sognepræst i Agerskov (Haderslev Amt) 1857, død $16/8$ 1865. ¹⁾ *Christopher Nyholm*, f. $10/4$ 1781, Student fra Roskilde 1799, teol. Kand. med Egregie 1804, Adjunkt i Nykjøbing 1806, Præst ved Kontingentet i Frankrig 1815—19, derpaa Præst i Helsingør, i 1825 sin Faders Eftermand i Nyborg, død *der* $22/1$ 1859. (Han er Fader til Højesteretsassessor *Nyholm*). ²⁾ *Joh. Mich. Chr. Betz*, f. $28/9$ 1776 i Frankfurt a. M., Student fra Frederiksborg 1793, teol. Kand. 1804, Adj. i Nykjøb. 1806, Præst i Sneibjerg (Ribe Stift) 1814, i Grevinge i Odsherred 1815, død afsindig 1846. (Se *Rhodes* Laalands og Falsters Hist. II, 42, og *Wibergs* Præstehist.). ³⁾ *Jørgen Frederik Lund*, f. $10/8$ 1782, Student med Udm. fra Metropolitanskolen 1801, uddannede sig i Matematik og Fysik i Det pædagogiske Seminarium og blev 1806 Adjunkt i Nykjøbing, 1817 Overlærer smstds. og 1819 Overlærer ved Metropolitanskolen. I 1846 afskedigedes han med Titel af Professor og døde $2/3$ 1854. (Se *Hundrups* Skolekalender 1845 S. 30—31, Sammes: Lærerstanden ved Metropolitanskolen, S. 70—71 og *Erslew*). ⁴⁾ *Balslev* er født $9/12$ 1781, Student fra Nykjøbing 1799, Adjunkt smstds. 1810, Præst i Kjettinge, Maribo Amt, 1817, død $29/11$ 1834. ⁵⁾ Bidrag til Roskilde Domskoles Historie I, S. 86—88.

Stokken holder Ungdommen i Ave, men den, der — uden at forlange den naturlige Munterheds Opofrelse — ved en rolig og blid Alvor veed at vedligeholde Orden og Anstændighed. Kjærlighed til Ungdommen, hvorved ikke forstaaes en utidig Overbærenhed med dens Fejl, forbunden med Sindighed og Sympati af den Alders Følelser, er Sjælen i al Opdragelse, og derimod maa Tvangsmidler og legemlig Straf kun være det yderste og sidste Middel, og samme maa kun anvendes mod grove Forseelser og efterat ethvert andet mildere Middel flere Gange og forgjæves er blevet forsøgt, især da samme, hurtigt anvendt, ikke altid kan være frit for al Uretfærdighed og da snarere forbitrer end forbedrer; den maa allermindst anvendes mod Flidsmangel, mod hvilken en slet Karakter er det eneste passende udvortes Middel, der bør benyttes, til Efterretning for Forældrene og til Ærelystens Ansporelse, og selv i Karaktererne maa der gjøres Forskjel paa Hvad der er Flidsmangel og Hvad Fejltagelse eller undfaldet Hukommelsen; ligesaavel bør der sees paa Hvad der har været godt og rigtigt, som Hvad fejlagtigt; en kjærlig Samtale under fire Øjne hos det ikke rent fordærvede Gemyt udretter langt Mere end den strængeste Straf; kort: den pædagogiske Disciplin maa være himmelvidt forskjellig fra den militære, og endelig kunne Midlerne umuligt være de samme ved Alle, men maa være forskjellige efter Enhvers forskjellige Karakter.“ Og hvad nu den Selvvirksomhed angaaer, som han ogsaa sætter stor Pris paa, fornemmelig hos de ældre Disciple, da mener han, at den „kun maa fremkaldes ved at vække

Lysten til Studium paa egen Haand af det ikke Forekrevne, men ikke ved, at der foreskrives for lange Pensa og gives for kort Vejledning i disse; thi dette fører kun til Sluddervornhed eller til at tage Privathjælp, hvilket Skolen netop burde gjøre unødvendigt; ikke at tale om, at der efter en 6 til 7 daglige Skoletimer aldrig burde fordres Mere af Disciplin, end Hvad et almindeligt Hoved godt kunde fuldende i 3 Aftentimer, skriftlige Arbejder iberegnet, saa at ethvert Pensum ikke krævede Mere end en halv Time; thi *for* store Fordringer svække netop den Flid, man vilde befordre, og efter Kl. 9 burde man dog lade, især den Yngre, have Aftenen fri.“

Med Hensyn til den Fremgangsmaade, der blev brugt ved Underviisningen, kan Følgende have sin Interesse.¹⁾ Først *Modersmaalet*: „Ved grammatikalsk og æstetisk Underviisning heri søger man at give Lærlingen Smag for og Færdighed i et rigtigt og skjønt Foredrag, ligesom og ved Materiens logiske Behandling at vænne ham til en Orden i at tænke, uden hvilken der intet tydeligt og smukt Foredrag kan være muligt. Til den Ende læses og analyseres de bedste Mønstre i alle Stilarter, foredrages og udvikles Sprogets og Stilens Teori, samt anstilles i alle Klasser jævnlig passende praktiske Øvelser og egne Forsøg“. Der undervises i hver Klasse fire Timer ugentl. i Dansk. — Ved Studiet af *de gamle Sprog og klassisk Literatur* har man i Særdeleshed baade grundig Kundskabs Udbredelse og Smagens Dannelse til Øjemed. Fornemmelig

¹⁾ Indbydelsesskriftet til Nykjøbing Skoles Examen i Oktbr. 1808.

har *det latinske Sprog* i alle Klasser det største Antal ugentlige Timer (øverste Klasse 10, de andre hver tolv), og man søger i disse at bringe Disciplen til at læse og forstaa det med Færdighed, skrive det med Rigtighed og Smag, samt endog i Autorernes Fortolkning at udtrykke sig i selve Sproget med saa megen Lethed, som det er muligt at opnaa. Til Læsning og Øvelse i Fortolkning vælges Værker af de berømteste Historieskrivere, Filosooffer, Talere og Digtere, eftersom de kunne passe sig til Klassernes Tarv. Og, uden at være bunden til en vis Cyklus af Autores, seer man paa, at Lærlingen skal faa Indsigt og Styrke i Sproget og ikke blot kunne forstaa og explikere de foreskrevne Forfattere eller Steder af disse“. — „*Det græske Sprog* (hver Klasse 4 Timer ugentlig) drives ikke med blot Hensyn til den tilkommende Teologs Fornødenheder, men fornemmelig for ved den græske Literaturs Mesterværker at bevirke Smagens fuldkomnere Uddannelse. Det Nye Testamente ansees ej for nogen passende Skolebog; derimod begyndes med *Jakobs* Elementarbog, hvorfra saa strax skrives til *Homêr*, derpaa til *Xenophon*, *Theophrast*, *Lukian* eller *Plutarch* og hvad Andet man af den græske Literaturs uendelig rige Skatte finder efter Omstændighederne passende. Man bør helst slutte med udvalgte Dialoger af *Plato*, en Antologi af Idyl-, Elegi- og Ode-Digtere samt en og anden af de fortrinligste Tragedier . . . “. *Hebraisk* dreves kun i øverste Klasse med de Elever, der vilde være Teologer; men man undgik her alle for dum brugte Omveje og tidsspildende Vidtløftigheder; den fuldstændige Exegese overlodes Universitetet. „At

de nyere Sprog lærtes det *franske og tyske*; Talefærdighed heri kan Skolen ved det ringe Antal Timer (3 ugentlig), der kan tilfalde disse Gjenstande, ikke forpligte sig til i nogen synderlig Grad at bringe tilveje; derimod sørges der, saavidt muligt, for at tilvejebringe saavel Færdighed i at læse og forstaa Sproget som Rigtighed i at skrive det“. — Ved *Religionsunderviisningen* (3 Timer ugentlig) er det Lærerens Bestræbelse, at Religionen ikke skal blive den maskinmæssige Hu-kommelses, men i lige Grad Forstandens og Hjærtets Sag. — *Historien* og *Geografien* (hver 6 Timer ugentlig) læres fornemmelig efter Lærerens mundtlige Foredrag Ved idelig Gjntagelse og Examination søger Læreren at befæste Begivenhederne i Disciplenes Hu-kommelse, ligesom og Kronologien og Synkronismen¹⁾ ved Tabellers Hjælp . . . Ved den geografiske Under- viisning staa Skolens Landkaart paa et Stativ stedse hele Klassen for Øje. — „*Aritmetik* læres i alle (den nederste 5 Timer, de andre hver 3 Timer ugentl.), Geometri kun i øverste Klasse (4 Timer ugentlig) . . .“ „Det Almeennyttigste og Videværdigste af Naturhistorie og Naturlære (3 Timer ugentlig) udgjør en ligesaa lære- rig som underholdende Beskæftigelse for nederste, maa- ske med Tiden og for flere Klasser“. I *Tegning* undervises der foreløbig ikke, fordi Skolen mangler en Lærer i dette Fag; men for de Elever, som dertil maatte have Lyst og Anlæg, hvortil Chr. Winther maatte regnes, anvendes der en Time daglig paa Un- derviisning i *Musik*.

Den ordinære Skoletid var — foruden Musiktimerne

¹⁾ Sammenstillingen af samtidige Begivenheder.

— daglig 7 Timer; men saa er der ikke meget Hjemmearbejde, idet alle Lektierne gennemgaaes nøje paa selve Skolen. Efter hver 2 Timers Underviisning var der 10 Minutters Pavse med Leg og Morskab i fri Luft.

Skolen fordrede først og fremmest af Eleven: Flid og Orden i Forretninger, Renhed og Anstændighed i Opførsel, og til at opnaa Opfyldelsen heraf fordredes der af Læreren, at han skulde forbinde Strængthed med Humanitet, nøjagtigt Opsyn med en liberal Omgangsmåde. Stræng Paataale af Mangel paa Pligtopfyldelse og derefter velvillig Omhu krævedes der af den Lærer, til hvem Disciplen aabenhjærtigt og uden Frygt skulde kunne betro sig og — om fornødent — finde „fortrolig Advarsel, der kunde omstemme Hjertet“. „Over Sædernes Renhed maa Skolens Lærere vaage strængere end over nogen anden Ting i Verden“. „Legemlige Straffe, haaber man, skulde ikke nogensinde blive en Fornødenhed“. Skolelovene ere til fornøden Efterretning op-hængte i hver Klasse.

Saaledes var Aanden og Planen i den Opdragelsesanstalt, hvori Chr. Winther nu blev optagen.

Skolens Elevantal var omtrent 50. Af Chr. Winthers Klassekammerater vil jeg nævne *E. H. Lange*, senere Ejer af Rødkilde paa Fyen, *C. G. Drewsen* fra Strandmøllen ved Skodsborg, *Isaac Sidenius*, Søn af Stiftsprovst S. til Øster-Ulslev paa Laaland (død som Præst i Gudbjerg, Svendborg Amt), *Niels Sidenius*, Sidstnævntes Broder (død som Præst i Hesselager ved Svendborg), *Søren Kornerup*, Søn af Kjøbmand *Jacob K.* i Roeskilde, *Thomas Chr. Bredsdorff*, Søn af Amts-

provst B. til Vesterskjærninge paa Fyen (død som Præst i Vissenbjerg paa Fyen), *Nicolaus Oest*, Søn af Professor O., første Lærer ved det fyenske Skolelærer-Seminarium paa Bernstorffsminde, *Chr. Fred. Tidemand*, Søn af Pastor T. i Utterslev paa Laaland, og *Førgen Ernst*, Søn af Landmand E. til Roløkkegaard (senere Præst i Sønder-Jærnløse ved Holbæk).

Af hans Skole-, men ikke Klasse-Kammerater, vil jeg nævne Brødrene *H. V.* og *Ɖ. R. Ɖ. Berg* fra Skjoldemose paa Fyen (de bleve senere *Poul Møllers* Svogre), *T. R. Stampe* fra Skjærringe, senere Konferensraad, *Johannes* og *Hother Hage*, *Førgen Wichfeld*, senere Ejer af Engestofte paa Laaland, og *Peter Hersleb Classen* fra Korselitze.

I sin Fortælling „Den røde Mand“¹⁾ har Chr. Winther henlagt Scenen til sin Skoleby, og det er aabenbart hans Erindringer fra Drengæarene her, der have formet sig til en Novelle. Den begynder saaledes: „I den smukke By Nykjøbing paa Falster er der en lille Gade, som hedder *Bastebostræde*“. Denne skildrer han nu meget nøje, dens Udseende, dens Beboere, Livet i den og Alt, hvad der kan karakterisere den. Kjender man hans Tendens til at lade det Selvpoplevede virkeliggjøre Digtningen, aner man, at han maaske selv har havt Bolig her; i alt Fald er det vist, at han dagligt har færdes i disse Omgivelser. Han har sikkert ogsaa, som det senere i samme Fortælling skildres, været med til Søndag Eftermiddag at vandre til *Systofte* Skov og gaa gennem den store Allee til *Vestensborg* for hos Gartneren at købe „dejlige Pærer og gule

¹⁾ Sml. Digt, VIII, 247.

Blommer“ og saa gik han, naar han var kommen lidt længere ned ad Landevejen, ind paa Engen, hvor han satte sig i Græsset og begyndte at spise af den saftige Frugt, som han udbredte paa et stort Skræppeblad. Hvo veed, om den nydelige lille *Elisabeth*, som er skildret i den her omtalte Fortælling, ikke er ensbetydende med *Jacobine Høyberg*, og om han ikke med hende har gjort de omtalte Søndagsture! Maaske var han den Legekammerat, hun altid færdedes med ved Stranden og som forstod at more hende og samtidigt dermed vogte og vare hende for enhver Fare. Det er maaske personlig Oplevelse, der taler ud af „En skummel Begivenhed“, hvor Barndomslivet skildres og han saa siger¹⁾:

Mit unge Hjærte gjemte Noget,
som tændte Blusel paa min Kind;
det uden Udtryk er i Sproget —
mer fint end Silkeormens Spind.

Thi Hvad er finere for Tanken,
af Tanken mer urørligt vel,
end denne første Hjærtebanken,
den første Blomstring i en Sjæl?

Mange Steder i hin Fortælling fra Nykjøbing kan man læse om hans Barndomsliv *der*; han har været i Hospitalsgaarden og seet Beridere og vilde Dyr,²⁾ han har været med til den ejendommelige Haandværkerfest, hvor Skiltet og Laden og Velkomsten flyttedes fra den gamle til den nye Oldermands Hus,³⁾ og, da han blev ældre, deltog han i Borgernes Skovbal i Systofte Skov.⁴⁾

1) „En Samling Vers“, S. 188. 2) Sml. Digt. VIII, S. 257 —60. 3) S. 263. 4) S. 282.

Saadanne Træk fra hans Barndomsliv her falder det naturligt at fremdrage af denne Fortælling; *bevise* deres Rigtighed kan man ikke.

Medens han nu gaaer sin rolige Skolegang, vende vi tilbage til hans Moder i hendes Enkestand. En Række Breve fra hende til *Kamma Rahbek*¹⁾ ville give de bedste Oplysninger om hende i denne Tid. De begynde et halvt Aar efter hendes Mands Død og lyde saaledes:

„Kjøbenhavn d. 21nde Jan. 1809.

Hvor inderlig kjært det var mig at modtage Deres venskabelige Skrivelse, gode Fru Rahbek, kan jeg ikke sige Dem, og De kan være vis paa, at jeg ikke betænker mig et Øjeblik at foredrage Deres Selskab, da De er saa god at tillade mig at nyde det. Jeg har længe agtet Dem højt, ønsket at være yndet af Dem, og det vil være en af mine store Glæder i Livet, dersom jeg er saa lykkelig, at De vil unde mig Deres Venskab. I Tillid til Deres Godhed og Skaaensel kommer jeg da til Dem imorgen; men jeg behøver Overbærelse; thi jeg er ikke interessant, er ofte ikke glad;

¹⁾ De findes mellem *Kamma Rahbeks* Efterladenskaber i *P. H. Boyes* Papirer paa Det kongelige Bibliotek. Det var Madam Winther, der havde indledt denne Brevvexling, og det var *Carl Heger*, der havde faaet sin Søster til igjen at skrive til „denne Dame, der baade havde Hjærte og Dannelse“ (Se *P. H. Boyes* „Om *Karen M. Rahbeks* Brevvexling og hendes Korrespondenter“, S. 10—11.) Fru *Rahbek* kunde nok have Lyst dertil, men sagde, at Korrespondance ikke interesserede hende, med mindre den var hyppig og uafbrudt, og at hun ikke kunde indlade sig paa mere Brevskriveri, end hun alt havde. *Heger* mente, at man netop skulde skrive sjældent, da Brevene ellers bleve flove. (Se „Breve fra J. P. Mynster“, 1860, S. 110.)

men jeg behøver ogsaa en Venindes Hjærte som Deres . . .

Det vil glæde mig meget at gjøre den gode Professor *Rahbeks* personlige Bekjendtskab, som jeg vel i en Del Aar har kjendt ved min afdøde Ven, som agtede Dem Bægge særdeles højt; men, lidt ængstelig er jeg dog derved, da jeg kjender mine Ufuldkommenheder; De maa kjærligen bære over med mig. Mine Døtre¹⁾ og jeg opfylde da med megen Glæde Deres Ønske, som ogsaa er vores. De hilse Dem saa venligt og holde saa hjærteligt af Dem, hvilket ikke Deres Moder giver dem Noget efter i.

Gud velsigne Dem!

Deres

Hanna Winther.

Jeg undseer mig ved min daarlige Skrift, som De nu, gode Fru Rahbek, er kommen til Overbeviisning om virkelig er det.²⁾

*

Ulsø d. 19de Febr. 1809.

De fortryder dog ikke paa, gode Fru Rahbek, at jeg tager Pennen for at male nogle Linier til Dem. Jeg længes efter Dem; thi De er bleven mig kjær.

Inderlig Tak for de Timer, jeg tilbragte hos Dem; jeg gjenkalder mig dem ofte og glæder mig ved Tanken om dem. Det gjør mig kuns ondt, at jeg ikke oftere kom til Dem; De var jo dog ikke bleven vred paa mig

¹⁾ Maa være Frøkenerne *Koes* og *Caroline Falck*. ²⁾ Hendes Skrift var tværtimod sirlig, karakteristisk og tydelig; den lignede hendes afdøde Mands og saaledes ogsaa — som før sagt — hendes Søns.

derfor? En Frygtagtighed, som er mig naturlig, var Aarsagen dertil, uagtet jeg virkelig trængte til Deres Selskab; men for sildigt føler man altid mere Mod end i Øjeblikket. Dog, dersom De tillader det, skal dette ikke ske oftere; jeg skal da bedre nytte Tiden.

Det gjør mig ret inderlig ondt, at den gode Professor *Rahbek* er bleven syg;¹⁾ jeg haaber dog, og ønsker det hjærteligt, at det ikke er farligt, og længes meget at faa Efterretning derom. Jeg kan godt begribe, hvorledes De, der føler saa levende og inderligt, kan være tilmode derved, saa det ret bedrøver mig for Dem Bægge. Men, fat Mod, kjære Veninde! Alt bliver godt! Kuns at vi forstaa at udholde Prøven!

Jeg har selv en levende Overbeviisning heraf; jeg troede aldrig at blive skikket til Noget mere; men det forekommer mig, som jeg begynder at faa mit fordums jævne, tilfredse Lune igjen. Jeg vil ikke sige, at det er Filosofi, der fremvirker det — jeg filosoferede længe til ingen Nytte — men det er det blide Forsyn og Tidens lægende Haand, jeg har at takke for det Gode. Og sandelig, jeg takker Gud af mit ganske Hjærte derfor; thi jeg var meget ulykkelig. Vel kan min Stemning være lidt travrig; men den dybe, med Ængstelse forbundne, Sorg er forbi, som nedtrykkede mig saa ganske og gjorde mig uskikket til Alt. Lidt Travrighed finder jeg nu endogsaa Behag i; jeg troer, den er bleven mig til Natur.

Snart haaber jeg nu at faa de bedste Tidender fra Dem, min gode Veninde, og vil modtage dem med inderlig Deltagelse.

¹⁾ Det viste sig snart at være Koldfeber.

Kunde jeg vente at se Dem, Professor *Rahbek* og [*Carl*] *Heger* herude til Sommer hos mig, vilde det ret fornøje mig. De kjender jo ikke denne Egn; jeg troer vist, at saadan en lille Tur vilde more Dem; her er dog ikke saa langt til, og jeg skulde gjøre Dem det saa bekvemt, som det stod i min Magt.

Naar De er saa god at besørge Forskrifterne til mig, da ønskedè jeg ogsaa gjerne nogle latinske. Jeg behøver ret at lære at skrive; jeg skammer mig, naar jeg sætter min Skrift ved Siden af Deres. Mine Skrive-materialier duer heller ikke; jeg kan ikke faa en ordentlig Pen; men maaske det ikke er Gaasefjer, De skriver med? De have den Godhed at sige mig det.

Vil De hilse Professor *Rahbek* og [*Carl*] *Heger* meget venskabeligt fra mig og erindre den Sidste om at opfylde sit Løfte at skrive til mig imellem; han veed, det fornøjer mig saameget.

Nu vil jeg ikke kjede Dem med længere Brev, gode Fru *Rahbek*, men inderligt bede Dem at forunde mig Deres Venskab og imellem tænke med lidt Godhed paa

Deres ganske hengivne

J. D. Winther.

De lider vist ogsaa meget ved den gyselige Storm, det har været inat og er endnu idag“.

Efterat den nye Præst med sin Familie var flyttet til Ulsø, fik Madam *Winther* gennem Grev *Danneskjold* Ophold paa Ulsøgaard, som laa i selve Byen og tæt ved Kirken; Præstegaarden var en Fjerdingsvej derfra. Hun havde den Lykke at blive meget venskabeligt

knyttet til de nygifte Præstegaardsfolk, den 30aarige *Foul Egede Glahn* og hans 25aarige Hustru *Bodil Marie Elisabeth Blicher*, Datter af den dygtige, vittige og tankeklare *D. N. Blicher*, som havde været Huslærer hos Grev *Moltke Bregentved*, og Søster til *Grundtvigs* første, højest elskværdige Hustru. *Glahn* betegnes som særdeles brav og retskaffen, jævn, godmodig, fredelskende og fordringsløs, og hans Hustru havde et lige saa udmærket Lov paa sig.¹⁾ Af deres Børn kjendes bedst Stiftsprovst *Egede Glahn*, Pastor *Glahn* i Sorø og Bispinde *Kierkegaard*. *Glahns* stillede sig højest elskværdigt til Madam *Winther*, og Sønnen, Chr. Winther, har optegnet deres Navne blandt Barndomsvennerne. Fra Opholdet paa Ulsøgaard skriver sig følgende Brev fra Madam Winther:

„Ulsøgaard d. 12te Apr. 1809.

Gode, kjæreste Fru Rahbek! Deres Brev var mig inderlig velkomment. Jeg kunde ikke Andet end glæde mig over Deres venskabelige Godhed; og sandelig, De vil stedse finde hos mig et Hjærte, som føler og skjønner, at De, skjøndt vores saa korte personlige Bekjendtskab, dog vil opofre nogle Øjeblikke for mig. Jeg trænger til Venskab, ikke Manges, kuns nogle faa, gode, agtværdige, kloge Menneskers, hvis Meddelelse og gode Raad vilde være nyttige baade for mit Hjærte og min Sjæl; thi jeg kan desværre ikke være mig selv Nok; det er rigtignok en ubehagelig Følelse; men jeg tænker, det gaar Flere saadan, som hige efter flere

1) Se *Wibergs* Præstehistorie II, S. 204.

Kundskaber og stedse at vorde bedre. De seer altsaa, at De, ved at unde mig Deres Venskab, gjør en god og nyttig Gjerning, som aldrig vil angre Dem. — Saa længe min gode, uforglemmelige *Christian* levede, var *han* alene Den, jeg udøste mit Hjærte for og saa trygt kunde hente Raad hos; min Glæde og Bestræbelse var ganske at indrette mig til hans Fornøjelse; De kjendte ham og veed, at jeg kunde roligt gjøre det og vinde derved. — En saadan Forbindelse skal aldrig mere finde Sted for mig nu; men jeg er derved bleven forvænt, saa det er nu, som jeg levede for Intet. Det er altsaa varmt Venskab, jeg ønsker, attraaer, og det smerter mig dybt, uforvindeligt, naar jeg ikke kan opnaa denne Lykke hos Mennesker, jeg agter højt, og hvis Venskab jeg føler vilde gjøre mig lykkelig, ikke saaledes, at de alene hedde mine Venner, men virkelig saa, at jeg tør gjøre Regning paa deres Raad, Meddelelse og Overbærelse.

Jeg veed ikke, om De, kjære Fru Rahbek, kjender mig saaledes, at De vil unde mig Deres; men jeg kjender Nok til Dem for at være Deres Veninde af mit ganske, varme Hjærte, som De vil finde saa redeligt, saa aabent, hvilket jeg næsten kan sige desværre til, da det har givet mig Sorger, som ville følge mig i Graven.

De er stræng imod Dem selv. Det ere stedse *de*, der hige efter det Højere, det Bedre, og hvis Følelse er den elskværdige Beskedenhed; — og hvorledes kan man Andet, end endnu holde inderligere af Dem derfor, agte Dem højere! Et ærligt Hjærte, med varm Følelse for det Gode og Ædle, er *Det*, jeg ønsker at finde hos

dem, der ere mig kjære; men hos Dem, gode Fru Rahbek, finder man saa usigelig meget Mere. Jeg er meget lykkelig, naar man vil være tilfreds alene med disse Egenskaber hos mig; thi jeg er langt, langt fra Fuldkommenhed i nogen Henseende; jeg har kuns redelige Bestræbelser og megen Utilfredshed med mig selv over Alt, hvad jeg foretager mig, og over mine Svagheder, der give mig Sorger, som ofte nedtrykke mig saaledes, at jeg tigger Døden af Gud som den største Velgjerning, der kunde skjænkes mig. I saadanne Øjeblikke føler jeg, hvor nødvendig en redelig, klog og deltagende Ven var mig, og hvor lykkelig jeg vilde være derved.

Tak for Prædikenen, kjære Veninde, og Tak for dem alle.¹⁾ De har derved givet mig mere Glæde og gjort mig mere Nytte, end De maaske troer. Jeg skjønner virkelig paa Deres Godhed for mig, at De har villet skille Dem ved dem, for at laane mig dem. Jeg sender denne tilbage herved og velsigner Dem for dem alle. Vil De ikke nok erindre *Heger* om en Afhandling af samme Mand, som han har lovet mig, og som jeg længes meget efter. *Tryde*²⁾ fortalte mig forleden, at han havde givet ham et Exemplar deraf; jeg synes, at han kunde gjerne unde *mig* den samme Glæde, som han veed sætter saa usigelig megen Pris derpaa. Er det ikke sandt, at *Mynster* er en herlig Mand, just saaledes, som en Religionslærer bør være!

¹⁾ *Mynster* sendte fra Spjellerup sine Prædikener til Fru *Rahbek*, og det er nogle af disse, hun har sendt til Madam Winther. ²⁾ Den senere Stiftsprovst *Eggert Tryde* var Winthers Eftermand i Fensmark.

Dog, jeg behøver ikke at spørge *Dem*; De er vist af samme Mening. De kjender ham saalænge, og jeg kjender ham ogsaa *nok*, for at vide det og agte ham særdeles højt.

Det gjør mig ondt, at De saa ganske har afslaaet mig mit Ønskes Opfyldelse at se Dem her. Jeg troede dog, at disse tvende Ture vel kunde ladet sig forene, da her ikke er saa langt imellem.¹⁾ Ikke ønsker jeg det, fordi her er rart — thi muligt, De ikke engang fandt det saaledes — men fordi De er mig kjær, og det vilde glæde mig at nyde Deres og den gode *Rahbeks* Selskab. Rigtignok Selvkjærlighed! Men naar lister den sig ikke ind i vore Ønsker! At jeg elsker disse Steder, er intet Under; mange Erindringer, svundne Glæder, som vare og ere mit Hjærte dyrebare og uundværlige, binde mig dertil; den samme Interesse kunne de ikke have for Andre.

De maa ikke gruble over Svagelighed, min Veninde! Jo mere man grubler, desto svagere bliver man. Nu kommer Foraaret, og, naar De kuns ikke vil sky Luften, bliver De vist stærk. Gid De vilde tro mig! De skulde erfare, at jeg har Ret. Og, kunde jeg være hos Dem, jeg skulde nok faa Dem helbredet — dog ikke ved Medicin; thi det holder jeg ikke af, naar man nogenledes kan undvære den; jeg har just Talent til at omgaaes svage Mennesker, og da har jeg et jævnt glad Lune og vel undertiden lidt naragtig Munterhed, hvilket De vel ikke troer om mig. Det var en stor Godhed af Gud, at jeg saaledes vedligeholdte mit Lune,

¹⁾ *Rahbeks* besøgte hvert Aar *Mynster* i Spjellerup, nogle Mile fra Ulso.

saalænge min stakkels *Christian* behøvede det; det havde ellers ganske nedtrykt ham; jeg var munter hos ham, spøgede, narredes med ham og havde et Herredømme over mig selv, som jeg ikke nu kan begribe, uden fordi det ellers ganske havde nedrevet ham; jeg havde ikke engang den Bistand af mine Børns Nærværelse (da *Aagaards*¹⁾ vilde beholde dem), men maatte selv og alene være paafærde baade Nat og Dag. Nu er jeg glad, at jeg kunde det, og takker den Algode, som gav mig Kræfterne dertil. Imellem tyede jeg ud i Olstrup Have for at græde min Sorg ud; ja, derfor holder jeg af den; thi *der* søgte jeg ofte Trøst hos Gud og fandt den. Den er Vidne til megen Sorg, men aldrig til Glæder, som skulde have Varighed for mig.

Dog — jeg skriver saameget om mig selv, gode Fru Rahbek! De bliver vist kjed af mig. Tilgiv mig det! Men De har jo sagt, at De formaaer ikke at være upartisk for *dem*, De holder af; og jeg smigrer mig med, at De dog har lidt Godhed for mig, og altsaa er [jeg] rolig. De er mig ret saa inderlig kjær, og gjerne ønskede jeg at kunne overbevise Dem derom, naar det stod i min Magt; men De maa tro mig paa mit Ord, og det gjør De jo. Gid jeg ofte kunde være om Dem, det vilde gjøre mig mange Glæder! Mine Døtre og jeg skulde nok opmuntre Dem.

Den Efterretning, De meddelte mig, at den gode Professor *Rahbek* er bleven Teaterdirektør, glædede os usigeligt; gid ethvert kjært Ønske, De har, maa vorde

¹⁾ Sagtens *Marie Koes*' Svigerforældre, Urtekræmmer, Kaptajn *Aagaards* i Kjøbenhavn.

opfyldt paa den bedste Maade for Dem! Ogsaa glæder det os for Teatrets Skyld, som sikkert vil vinde særdeles Meget derved. Vil De have den Godhed at hilse ham ret venskabeligt fra mig og tillige forsikre ham, at jeg skal følge hans Raad, ikke fordi jeg selv finder min Skrift. saaledes, som den burde være, men fordi *han* er saa god at finde den taalelig og kan lide den. Men Hvad *De* siger om den, gode Fru Rahbek, er jeg ikke enig med Dem i; jeg holder nu ret meget af Deres. Men dersom De — uden at have formeget Bryderi deraf — kan faa Forskrifterne, ønskede jeg dem alligevel, da jeg har en lille Pige, som vel kan behøve dem. . . .

Hvorledes lever *Heger*? Jeg maa have Efterretningen derom fra Dem, da han er saa sparsommelig med at skrive . . . Jeg haaber, at hans nye Forretninger vil adsprede og opmuntre ham.¹⁾ Det har altid gjort mig ondt for *ham*, der med saamange gode, fortræffelige Egenskaber dog immer skulde plages af Hypokondriens Onder. Det er mig kjært, at han har faaet bestemte Forretninger. *Det* er en velgjørende Ting for Mennesket, om man endog kunde leve uafhængigt. *Det* er virkelig ingen Lykke. Jeg vilde ikke undvære for Alt, at det i dette Øjeblik er Nødvendighed for mig at have endel Arbejder med mine Børn; jeg vilde føle mig meget ulykkelig ved den Tanke ikke at kunne udrette Lidet til Nytte for Verden. Dette er ogsaa min eneste Trøst, det Eneste, som holder mig ivejret. O, jeg vilde ikke have min sidste Tid tilbage for Alt! Jeg

¹⁾ Han var — som bekjendt — bleven Bibliotekar hos Prins *Christian*, den senere *Chr. 8.*

gyser ved at tænke derpaa; jeg har aldrig været saa ulykkelig og aldrig levet saa længe. Jeg er desværre et heftigere Væsen, end man seer mig an for. Jeg havde Ingen, jeg kunde tale med, maatte ganske krybe ind i mig selv, var ofte saaledes, at jeg roligt kunde spaseret ud i Søen, naar ikke min Faders tidlige Religionsprincipper havde ligget dybt i mit Hjærte. O, han var ogsaa en herlig Mand, Religionslærer med Liv og Sjæl! . . . Gud være lovet, at den Tid dog nu er nogenledes overvunden; det er en Godhed af det blide Forsyn, som jeg ikke nok kan føle mig taknemmelig for. Med de samme Følelser, er jeg dog uendelig meget stærkere til at udholde dem og glæder mig ved mine Arbejder som en opmuntrende Velgjerning. Her til Gaarden har jeg en stor, udyrket Plads, som jeg vil anlægge til Have, og som vil give mig Meget at bestille, da jeg gjerne vil have den pæn og nyttig; jeg har ogsaa en lille Mark paa 10 Tønder Land, som løber ned til Søen, hvilken jeg ret holder af; derfor lod og den gode Greve mig faa just den Plet; disse Ting ville ogsaa beskæftige mig endel og, jeg haaber det, give mig Glæder. Vore selskabelige Glæder bestaaer i *Danneskjolds* Families Omgang, som ret ere nogle elskværdige Mennesker, saa gode og dannede, og tillige saa muntre og glade — stedse Spøg og Munterhed. Grevens store Fornøjelse er at drille . . . — Forresten komme vi med vor gode Villie ikke andre Steder end hos *Glahns*, hvor vi have indført vor Maneer at leve paa. Andre Steder sidder man paa Stads og kjeder sig, og det smager os ikke, da vi leve ret vel hjemme. De kan tro, at jeg ogsaa holder af min Celle, og, vare mine Børn ikke,

saa kom jeg ikke ud deraf. Dog elsker jeg Naturen med Varme og Henrykkelse.

Vil De hilse Madam *Drewsen*¹⁾ fra *Olsen*;²⁾ han taler saa gjerne om hende; hans Øjne tindre da at Glæde. Kan *Heger* vel taale at høre det? Hun maa ellers takke mig for det sidste Brev, hun fik fra ham; thi, endskjøndt han forsikrede, at, naar han skulde skrive et Brev, satte det ham i Stemning for en hel Dag, saa meente jeg dog, at just derfor maatte han skrive, da det vistnok vilde sætte ham i en meget behagelig Stemning, og sagde, at *jeg* vilde skaffe „Axel og Valborg“³⁾ til *Danneskjolds* først, dersom han ikke gjorde sig Umag derfor. Dette hjalp. „Naar det kommer an paa min Honor, maa jeg skrive“, sagde han. De kan nok drille *Heger* lidt dermed for mig: at jeg stolede paa ham for at faa „Axel og Valborg“; men siden maa De trøste ham med, at jeg er ganske overbevist om hans gode Villie dertil. Jeg vil nødig sætte ham flere graa Haar i Hovedet, end han siger, jeg allerede har gjort. — Vil De ogsaa hilse Madam *Drewsen*¹⁾ fra mig og tillige sige hende, at jeg for min Part ønskede helst, at vi gjorde vores Rejse til Falster og Møen i vore Børns Ferietid, da jeg og paa

1) Strandmøllens Ejer *Christian Drewsens* tredie Hustru, født *Lassen*; hendes i det Senere omtalte Sønner ere *Carl Drewsen*, der gik i Skole med Chr. W. i Nykjøbing og senere blev kongelig Skovfoged, og *Adolph Drewsen*, den senere Justitiarius i Politiretten og gift med *Ingeborg Collin*. 2) *Christen Olsen*, som da var Huslærer hos *Danneskjolds* og senere blev Præst i Liunge ved Sorø, samme Aar som *Ingemann* kom til Akademiet der; de To blev gode Venner, og *Ingemanns* Yndlingspibe var en Arv efter ham og hed *Christen Olsen*. (Se *Cabiros* Feuilletonner S. 7). 3) Det eksisterede dengang kun i Manuskript.

den Tid har bedst Lejlighed; vi kunde da ogsaa have dem med os, hvilket min *Christian* ønsker meget, da han endnu med Henrykkelse tænker sig, da han var der sidst, i hvilken Anledning han dengang skrev Knugepoesi.¹⁾ Kan De erindre, De sagde det? Det er en naragtig Person. De vil vist mere Dem ved at høre, og deri gjenkjende hans Fader, at han ifjor [?] en hel Formiddag havde tusende Indvendinger for ikke at følge med mig til Nysø; da han endeligt fik Frihed til at lade være, sagde han: „Ja, naar jeg engang bliver Landsbypræst (hans højeste Lyksaligheds Ideal), saa skal jeg aldrig gjøre nogen Visitter til *dem*, som ere over min Stand; *der* skal Ingen faa mig ud!“ — og det med megen Heflighed.

. . . . Mine to søde Børn hilse Dem og Professor *Rahbek* ret venskabeligt; de holde ogsaa saameget af Dem.

Jeg hørte en Konfirmation af vor nye Præst i Søndags, som gjorde et underligt Indtryk paa mig; jeg vil ikke dermed sige, at den ikke var god; maa-ske Mange vilde finde den saa; men jeg følte, at Winther vilde gjort den langt anderledes. De kjendte Winther; han var simpel hjertelig, og saaledes vare ogsaa hans Konfirmationer, saa hjertelige, overbevisende og godmodige, korte og højtidelige. De trættede aldrig, og man følte sig saa inderlig rørt, saa højtidelig stemt; ikke eet unyttigt Spørgsmaal fik Børnene. Hans Konfirmander elskede ham ret, og det var hans kjæreste Arbejde, deres Underviisning.

Hvor jeg ønskede at høre en Konfirmation af

¹⁾ Se Side 59

Mynster! Jeg kan ret føle, hvorledes den vilde være, ganske for Hjærtet. Men hvorledes kunde vel *det* ske? Ja, naar han bliver Præst i Kjøbenhavn! Dog det kunde ikke glæde mig; thi Konfirmationerne *der* ere ikke — og kan ikke være — Hvad de burde være. Jeg kan overalt ikke forstaa, hvorledes en Præst hellere vil være i Byen end paa Landet,¹⁾ ja, vel for sin egen Skyld; men sin Menighed kan han nytte uendelig mere, efter min Forestilling, paa Landet; thi Præsterne ere jo Alt for Deres Bønder; veed de, eller forstaaer de at omgaaes dem, saa kan de faa dem, for det Meste, til at blive ret meget gode Mennesker; og hvor belønnende er ikke *det!* Mine Døtre og jeg ere enige om, at vi kuns kunne være glade ved at høre en lang Prædiken og en lang Konfirmation af *Mynster*, og at vi ikke forsømte nogen Prædiken, naar han var Præst. Dersom De, gode Fru Rahbek, har flere af hans Arbejder, da viis mig den Godhed efterhaanden at laane mig dem; De vil derved gjøre mig en stor Glæde, som jeg sætter særdeles megen Pris paa. Gid De igjen vilde give mig Noget at udrette for Dem; hvor gjerne gjorde jeg det ikke! Jeg føler mig saameget i Deres Gjæld.

Nu, Gud velsigne Dem Bægge! Værer mine Venner! Og De vil inderligt glæde

Deres ærlig hengivne

Johanne Dorothea Winther.“

Ved Slutningen af et nyt Besøg i Kjøbenhavn skriver hun d. 25nde Nov. 1809:

¹⁾ Denne Ytring var Vand paa *Kamma Rahbeks* Mølle, da hun, som bekjendt, var meget vred, fordi *Mynster* vilde til Kjøbenhavn. (Se hans Levned, S. 182 (1854).

Min gode, kjære Veninde!

Det gjør mig ondt, at jeg skriftligt maa sige Dem Farvel og ikke mundtligt, som jeg saa gjerne havde villet; men næsten kan jeg sige: „Naar skeer Hvad jeg gjerne vilde?“ Dog heri maa jeg finde mig som i Saameget; havde jeg kuns Kurage nok hertil; men ofte mangler det mig, naar jeg behøvede det. Inderligt være De og den gode Professor *Rahbek* takket for de Timer, jeg har nydt hos Dem; jeg erindrer dem med et rørt Hjærte, glæder mig ved dem og ønskede saa gjerne, at Skæbnen ikke havde været mig imod ogsaa heri; thi jeg havde betænkt ret ofte at komme til Dem; men, da jeg nogenledes kunde vandre, var Vejen ufremkommelig, og siden har jeg været og er ret daarlig. Jeg har imidlertid tabt Meget ved at maatte undvære *de* Menneskers Selskab, som jeg sætter saamegen Pris paa; for Dem er det tværtimod en Vinding; thi jeg føler godt — og sandelig uden Miæseri¹⁾ — at mit Selskab er ganske uden Interesse, da jeg virkelig er syg, baade paa Sjæl og Legeme. At Deres Godhed for mig og — tør jeg sige det? — Deres Venkab alene lod mig ønske, at jeg kom til Dem, veed jeg og skjønner saa meget mere derpaa. Forund mig fremdeles Deres venkabelige Godhed, og vær vis paa, at De derved ikke bidrager Lidet til min Tilfredshed. En Glæde kunde De give mig, og som vilde overbevise mig om, at De holder lidt af mig: Vil De sige *Du* til mig, og tillader De, at jeg gjør det Samme [overfor Dem]? Vær nu ikke vred herfor, gode Fru *Rahbek*! Ofte har jeg villet

¹⁾ Bakkehusudtryk for Affektation.

bede Dem derom, men stedse befrygtet, at De ikke holdt af det. Dersom jeg bliver saa vel, har jeg foresat mig at rejse Mandag. Maa jeg vente et Par Ord fra Dem forinden? Og herefter nogle Linier imellem? De veed, det glæder mig. Nu, Gud velsigne Dem og Deres! Vær stedse saa lykkelige, som det redeligt ønskes Dem af Deres inderlig hengivne

Hanna Winther.

Vil De ved Lejlighed erindre Professor *Rahbek* om den Bog, han har været saa god at love mig. Vil De hilse Deres Søster; jeg føler ret meget, hvor glad og lykkelig hun maa være.¹⁾ Gid hun stedse blive det!“

Man vil sikkert undre sig over, at Madam Winther ikke strax efter sin Mands Død flyttede til Nykjøbing for at tage sin eneste Søn i Huset. Vi savne Midler til at begrunde, hvorfor hun ikke gjorde dette; vist er det, at Planen først lidt efter lidt modnedes i hende. Hendes to Plejedøtre, *Frederikke Koes* og *Caroline Falck* flyttede til Kjøbenhavn i Huset hos denne Sidstes Moder, *Marie Koes* holdt d. 9ende Juni 1810 Bryllup med *Aagaard*, og i Sommeren s. A. flyttede Madam Winther selv til Nykjøbing, hvilket følgende Brev til *Kamma Rahbek* oplyser os om:

„Nykjøbing d. 25nde Juli 1810.

Min gode, kjære Veninde!

Nu, jeg nogenledes er kommen i Orden, overfalder mig Længsel efter Dem. De maa altsaa tillade, at jeg taler lidt skriftligt med Dem.

¹⁾ Fordi *Oehlenschläger* var kommen hjem fra sin store Rejse.

Inderlig Tak for de Timer, jeg nød i Deres Selskab!¹⁾ De ere mig kjære og ville ofte give mig glade Erindringer. Ofte kom jeg til Dem, og endnu oftere havde jeg gjerne villet komme; men min Frygt for at kjede Dem holdt mig tilbage; tilgiv det, gode Fru Rahbek! Det var ikke Mistillid til Deres Godhed og Overbærelse, hvilke jeg har havt saamange Prøver paa, men en Ængstelighed, som jeg ikke kan overvinde, da den er en Følge af min svage Helbred, som gjør, at jeg aldrig lever med frit og let Aandedræt, men tungt og ængsteligt. Saaledes har jeg ikke været før mine sidste tvende Aar, og man maa finde sig i sin Skæbne. Det Eneste, der kan opmuntre mig, er ærlig deltagende Venner; men gjerne ere *de*, man agter højest som Venner, mindst tilbøjelige til at være det.²⁾

. . . Vil De hilse Professor *Rahbek* saameget fra mig; hans Bog vil være mig en kjær Erindring om ham. Den gode *Heger* maa de heller ikke glemme at hilse fra mig. Han er ikke glad, hvilket gjør mig ondt; jeg vilde, at alle gode Mennesker, at alle mine saa kjære Venner skulde ret være lykkelige, saa lykkelige, som man kan være det i denne Verden. . . .

Madam *Drewsen* vil vistnok fortælle Dem, at vi have levet nogle Dage sammen; hendes Nærværelse var mig kjær. Jeg skulde gjort Turen med til Møen, men blev syg og har ikke været vel siden. Min *Christian* beder Dem særdeles meget hilset; han erindrer endnu med Glæde, at De yndede ham.

¹⁾ Under hendes Besøg i Kjøbenhavn, vistnok i Anledning af *Aagaards* Bryllup. ²⁾ Maaske ligger heri en Slags Reprimande, fordi Fru *Rahbek* jo synes ikke at være gaet ind paa hendes Forslag om, at de skulle sige „Du“ til hinanden.

Fru *Bloch*, en god, velsignet Kone, ligesom Doktoren, en herlig elskværdig Mand, vilde saa gjerne gjøre Deres Bekjendtskab; . . . De har jo Intet imod, at jeg beder mine Børn føre hende ud til Dem? Med hende skriver jeg dette Brev. Jeg er saa glad ved disse elskværdige Mennesker, som omgaaes mig med saa meget Venskab og Godhed.

Jeg var paa Nebølle igaar hos Etatsraad *Stampes*; *der* var ogsaa min saa kjære Veninde *Rosine Schow*,¹⁾ forrige Frøken *Rothe*; vi havde aftalt det i Kjøbenhavn at mødes *der*, og vi vare alle Tre ret glade og tænkte os tilbage i fordums Tider . . .

Deres oprigtig hengivne

Hanna Winther.“

Hendes sidste Brev til *Kamma Rahbek* er fra Nykjøbing d. 8nde Maj 1811, altsaa nogle Maaneder før hendes andet Bryllup. Det lyder saaledes:

„Jeg længes ret meget efter at høre Noget fra Dem, gode, kjære Fru Rahbek! Det er saalænge siden, jeg talte med Dem, og jeg har siden den Tid ikke seet en Linie fra Dem, hvilket ret gjør mig ondt . . . De kan være vis paa, at jeg erindrer Dem med inderlig Venskabsfølelse . . . Her har jeg ogsaa den Glæde at kunne tale om Dem med de gode Doktor *Blochs*, som Bægge holde saa usigelig meget af Dem og Deres Mand. . . . Disse gode, velsignede Mennesker bidrage ret meget til at gjøre mig Livet behageligt ved deres inderlige og venskabelige Omgang; de ere ret meget elsk-

¹⁾ Se S. 21—22.

værdige Mennesker. Doktoren er saa glad ved „Sand-sigieren“¹⁾; han fortalte mig Adskilligt deraf forleden Dag og har lovet mig den efterhaanden tillaans. Fru *Bloch* er og saa glad ved Alt, hvad Professor *Rahbek* skriver; det læser hun saa gjerne, og jeg glæder mig ved, at vi ogsaa ere enige heri . . .

Nu maa jeg dog sige Dem — thi jeg troer, det fornøjer Dem at høre — at jeg lever meget vel her paa Falster, hvilket især Doktor *Blochs* Familie og min gode *Christian* bidrage til; thi han — den gode Dreng — er ret flittig og flink, siden jeg kom hertil, og han gjør Alt, hvad han veed der kan fornøje mig. En Familie paa Møen, som er beslægtet med en af de smaa Piger, jeg har her hos mig, har for min Skyld kjøbt en pæn lille Gaard her, som jeg beboer, hvortil der er en lille Have, hvilket er mig en stor Behagelighed, da jeg derved dog gaaer lidet tilbage i det fordums glade Landliv. I Ferien kommer jeg over til Sjælland, dersom Finanserne tillade det, og glæder mig da til at se og tale med Dem paa det dejlige Bakkehus; gid De dog ikke paa den Tid var paa Landet! Hvorledes lever den gode Fru *Oehlenschläger*? Hun har formodentlig været i Barselseng; jeg ønskede at vide, om hun har faaet en Søn eller Datter.²⁾ De skulle vel ud paa det dejlige Sted igjen i Sommer.³⁾ Jeg faaer aldrig noget Rigtigt at vide fra mine Børn om de Mennesker, som interessere mig, uagtet jeg ofte har bedet dem derom og uagtet jeg hver Uge faaer Brev fra dem. Er det

¹⁾ *Rahbeks* Fortsættelse af „Den danske Tilskuer“. ²⁾ *Charlotte Oehl.* blev født d. 21nde April 1811. ³⁾ Christiansholm ved Klampenborg.

vel ret? *Maria*¹⁾ har da faaet en Søn og er sjæleglad ved ham; til Pinsedag vil jeg over til dem; Doktorens har ogsaa sat sig det for, dersom han ikke faaer Forhindringer; han ønsker saameget, at De og Professor *Rahbek* saa ogsaa vare *der*. *Maria* lever da ogsaa ret lykkelig; *Holger*²⁾ er en rar lille Mand; han er bleven meget elskværdig, siden han blev gift. Der er saa nydeligt paa Iselinge. Gid min gode *Rikke* og *Caroline* ogsaa havde deres Venner hjemme,³⁾ saa vilde der ret blive en Glæde i den Familie . . .

Deres Have besørges vel med sædvanlig Omhu af Dem? Det er og en dejlig Have og et dejligt Sted. De og den gode Professor *Rahbek* leve saa vel, som jeg af Hjærtet ønsker Dem det, og jeg beder Dem: hav stedse lidt Godhed for

Deres inderlig hengivne

Hanna Winther.“

Det nye Hjem i Nykjøbing blev til Velsignelse for den 14aarige Chr. Winther. Hans Moder elskede ham til Afguder; men hun fordærvede ham langtfrå i hans Barndom og Ungdom ved at føje og forkjæle ham; dertil var hun altfor klog og fornuftig. Han var et ganske ualmindelig lovende og indtagende ungt Menneske, smuk og med et elskeligt Væsen, der henrev Alle.⁴⁾ Selv siger han, at Moderen var meget beskeden og til-

¹⁾ Fru *Aagaard*. ²⁾ *Aagaard*. ³⁾ *Frederikke Koes's* Forlovede, *Brøndsted*, og hendes Broder, Frøken *Falcks* Forlovede, vare i Grækenland, og paa Hjemvejen derfra var det, at *Koes* døde i Slutningen af samme Aar. ⁴⁾ Udtalelse af Frøken *P. Ross* i et Brev til mig.

lige „ifølge sin Situation klog og forsigtig“.¹⁾ Hun vilde helst have, at hendes Christian skulde blive Præst eller da i alt Fald komme i en Stilling, hvor han kunde virke i en Gjerning, som var fyldt med Det, Tiden fordrede. Hun sagde engang: „Havde jeg flere Sønner, da skulde de være Seminarister; thi Almueskolevæsenet vil komme til at gaa forud for Præstevæsenet.“²⁾

Om Christian Winthers Ævner, Flid og Opførsel i Skoletiden have vi paalidelige Meddelelser. Han hørte ikke til de Elever, der med lige stor Lethed optage Alt i sig og derved som oftest bevise deres Mangel paa særlig Begavelse for noget Enkelt, deres Blottelse for *den* Ensidighed, der dog i Almindelighed er karakteristisk for den virkelig frugtbringende Ævne. Den, der med lige stort Behag lader Alt øse i sig, mangler som oftest den selvstændig skabende, den samfundsgavnende Aandskraft. Chr. Winthers Hukommelse med Hensyn til Aarstal og Data var — som hos de fleste aandfulde Mennesker — slet, og i den Anledning havde han mangfoldige Lidelser at gjennemgaa.³⁾ Men han var heller ingenlunde flittig, og det var maaske en af Grundene, hvorfor Moderen flyttede til Nykjøbing og tog ham i Huset for selv at have Opsyn med ham. Afdøde Rektor *Chr. Listov* har viist mig den store Godhed at meddele mig nedenstaaende Uddrag af Nykjøbing lærde Skoles Arkiv; derigjennem vil man faa det bedste Begreb om Chr. Winthers Præstationer i Skoletiden:

¹⁾ Se Breve fra og til C. W., S. 219. ²⁾ Se *Rasmus Sørensens* Levned S. 57. ³⁾ Se Breve fra og til Chr. W., S. 222.

Af Adjunkt Nyholms Censur-Protokol.¹⁾

April og Maj 1807. Skoleflid: Ikke altid viser Winther den Flid og Opmærksomhed, som man kunde vente hos en Dreng af hans gode Anlæg.

Husflid: Naar han tilgavns har forberedt sig, gjør han ganske fortræffeligt Rede for sine Ting.

Juli 1807 — April 1808. Med en god Hukommelse og en herlig Dømmekraft forener Winther Følelse for det Rigtige og Skjønne; kun Skade, at Ligeegyldighed synes at være et Karaktertræk hos ham.

Ved Hjælp af lidt Strængthed kan Winther altid bringes til at være opmærksom og flittig.

Gjør ret god Fremgang.

Hans Væsen behageligt og forekommende.

April 1808 — Oktbr. s. A. Forenede Winther med sine herlige Anlæg rigtig og ivrig Lærelyst, vilde han bringe det saare vidt.

Nok et halvt Aars Erfaring har lært mig, at lidt Strængthed hos Winther gjør snarere gavnlig Virkning.

Gjør Fremgang. — Hans Forhold anstændigt.

Oktbr. 1808 — Septbr. 1809. Hans Fremgang røbe især hans skriftlige Udarbejdelser og den fornuftige Maade, hvorpaa han gjør Regnskab for sine Pensa,

¹⁾ Over Disciplenes Privatflid, Orden og Opførsel holdt hver Lærer en Dagbog, hvoraf han ugentligt uddrog og i hver enkelt Discipels Karakterbog optegnede det Vidnesbyrd, denne i hans Lærefag og Timer havde fortjent for hele Ugen. Endeligt holdt hver Lærer et Censurregister, hvori hver Elev havde sit Folium, paa hvilket der blev nedskrevet „en fuldstændig ræsonneret Dom“ over hans Naturgaver, Skoleflid, Husflid, Fremgang og Sædelighed. Af disse Censurregistre blev de Domme uddragne, som indførtes i den almindelige Skoleprotokol, hvorefter alle Vidnesbyrd eller Testimonier i sin Tid udfærdigedes. (Se *Blochs* ovenomtalte Skoleprogram).

naar han kun i Forvejen har rigtig forberedt sig. — Sædelig.

Oktbr. 1809 — April 1810. Som man paa den ene Side maa glæde sig over denne talentfulde Discipels rigtige Domfældelser og smagfulde Bemærkninger, der overalt røbe en for hans Alder ualmindelig dannet Følelse og Kultur, saa [maa] man paa den anden Side beklage hans Hang til Dovenskab, der, hans ypperlige Ævner uagtet, dog lader ham blive saalangt tilbage.

Sædelighed: anstændig.

Af Adjunkt Betz's Censur-Protokol.

Septbr. 1807. Husflid (i Kalligrafi) og Fremgang: Hverken *denne* eller hans Flid er synderlig stor.

Sædelighed: meget god.

April 1808. Winther har udmærkede Anlæg for Skjønsskrivning, naar han kun af og til ikke hjaskede.

Sædelighed: meget god.

April 1809. Kalligrafi: Til min Fornøjelse. I Fransken har hans Flid været afvexlende.

Sædelighed: god.

Oktbr. 1809 — April 1810. Winther har de herligste Anlæg og for sin Alder megen Kultur; han udtrykker sig i sin Oversættelse af Sprogene med Rigtighed og Smag.

Skoleflid: Han er uopmærksom og ofte efterladende. Han har derfor kun liden Fasthed i Latinen og naturligviis meget mindre i det Franske.

Sædelighed: god.

April—Oktbr. 1810. Skoleflid: Lyst har han ikke; men ved Alvorlighed kan han bringes til at arbejde; i den sidste Maaned er han upaaklagelig.

Fremgang: Denne er kun saa-saa!

Sædelighed: god.¹⁾

Af den af Rektor Bloch førte Skoleprotokol.

Winther indsat i første Klasse 1ste Maj 1807. (Omtrent saa megen Duelighed i at læse, skrive og regne, som udfordres til Skolens Begyndelsesklasse.)

	Dansk.	Latin.	Hist.	Geogr.	Religion.	Naturh. og Fysik.	Arithm.	Kalligrafi.
Examen April 1808	mg	tg	mg	g	mg	mg	mg	g
Examen Oktb. 1808. (Aarsexamen)	mg	g	ug	mg	ug	g	g	mg
Oktbr. 1809	mg	mg	ug	g	ug	mg	tg	mg

Derefter opflyttet til Anden Klasses nederste Afdeling.

Examen Oktbr. 1810	Dansk.	Dansk Stil.	Lat.	Lat. Stil.	Græsk.	Fransk.
	mg	mg	tg	--	mdl	mg
	Tysk	Hist.	Geog.	Relig.	Aritm.	Kalligr.
	—	g	mg	mdl	mdl	g

¹⁾ Alle de ovenstaaende Vidnesbyrd stamme fra Tiden, for hans Moder flyttede til Nykjøbing.

Resultat af Lærernes Domme om Winthers Flid og Sædelighed:

Det vilde være beklageligt, om hans Flid skulde, som hidtil, vedblive saa lidet at svare til de store Forventninger, man er berettiget til at haabe af hans herlige Anlæg. For Sædelighed har han meget roesværdig.

Examen Sept. 1811	Dansk.	Dansk Stil.	Lat.	Lat. Stil.	Græsk.	Fransk.
	mg	mg	mg	tg	mg	mg
	Tysk.	Hist.	Geogr.	Moral.	Aritm.	Kalligr.
	mg	mg	mg	mg	g	mg

Resultat af Lærernes Domme: Flid roesværdig. — Sædelighed udmærket roesværdig.¹⁾

Derefter opflyttet til 3die latinske Klasse.

Examen 1812	Dansk.	Dansk Stil.	Lat.	Lat. Stil.	Græsk.	Fransk.
	mg	mg	tg mg	g	mg	g
	Tysk.	Hist.	Geogr.	Religion o. Moral.	Aritm.	Geom.
	g	mg	g	g	g	tg

Resultatet af Lærernes Domme: Af Naturen udrustet med herlige Anlæg, som fortjente at dyrkes med

¹⁾ Det vil sees, at der er en betydelig Fremgang, efterat Modern har faaet ham i sit Hus.

stadigere og mere anstrængt Flid og Opmærksomhed, end han i Almindelighed viser. Med hans Opførsel er man veltilfreds.

(Skoleaaret 1812—13 Discipel i 4de *Latin*-Klasse, men i Hebraisk og Geometri i 1ste Specialklasse, i Fransk og Tysk i 2nden, i de øvrige Fag med Undtagelse af Latin i 3die Specialklasse.)

Examen 1813	Dansk.	Dansk Stil.	Lat.	Lat. Stil.	Græsk.	Hebr.	
	g	mg	g	mdl	tg	g	
	Fransk.	Tysk.	Hist.	Geog.	Religion o. Moral.	Aritm.	Geom.
	mg	ug	tg	g	g	g	g ¹⁾

Resultat af Lærernes Domme: Det ifjor anførte Vidnesbyrd gjælder her saa meget mere, som det vigtigere og vanskeligere Arbejde i den øverste Klasse forudsætter langt større Anstrængelse og mere vedholdende Flid, end man hos Winther har kunnet spore. Denne maa nødvendigst anvendes, hvis han skal vente i eet Aar at kunne naa Maalet.

(Skoleaaret 1813—14 Disc. i 4de latinske Kl. Nr. 12.)

Examen 1814. Fraværende formedelst Sygdom.

Resultat af Lærernes Domme: Endnu gjælder samme Vidnesbyrd som i de tvende forrige Aar.

(Ved Censuren efter Examen 1814 bestemtes hans Plads som Nr. 3 i 4de latinske Klasse.)

¹⁾ Efter Moderens Giftermaal viser der sig igjen Tilbagegang i Examenskaraktererne.

Examen 1815	Dansk Stil.	Lat.	Lat. Stil.	Græsk.	Hebr.	Fransk.
	mg	mg	g	g	g	mg
	Tysk.	Relig.	Hist.	Geogr.	Aritm.	Geom.
	mg	mg	g	tg	tg	tg

Hvad der meget afledede Chr. Winthers Interesse fra Skoleunderviisningen var hans tidlige literære Lyst og Forstand, som han kunde nære blandt Andet ved Hjælp af Skolens Bibliotek, der i 1806 var blevet grundlagt ved en Samling af nye og udvalgte Værker i 400 Bind, som Skolens Direktion havde tilsendt den.¹⁾ At Winther tidligt havde en saadan literær Sans, kan blandt Andet skjønnes deraf, at han som Skoledreng blev udset til at være behjælpelig med Ordningen af *Edvard Colbjørnsens* efterladte Bibliotek, som dennes Søn havde skjænket til *Frederik den Sjette*, der igjen gav det til Christiania Universitet. Chr. Winther gjorde sig især bekjendt med den italienske Afdeling deraf, da han allerede dengang „interesserede sig saare meget for italienske Bøger“. Flere Udgaver af *Ariostos Orlando furioso* fængslede hans Opmærksomhed, og en i stort Kvart med Kobbere tiltrak ham i den Grad, at han over et halvt Hundrede Aar senere hen i sit Liv skrev til Boghandler *Joh. Dahl* i Kristiania for af denne at faa en nøjagtig Afskrift af dens hele Titel, idet han saa haabede at kunne skaffe sig den hos en Antikvar i Florens, Turin, Venedig eller

¹⁾ Se *F. E. Hundrups* Skolekalender, Randers 1843, S. 129.

andensteds, hvilket „vilde være ham til stor Trøst og Glæde“.1) Her har man den sande Bogelsker for sig; denne Passion var ham i Blodet baaren. Sprogsansen — overfor de levende Sprog, vel at mærke — var den, der gjorde ham Skolelivet kjærest, og han ejede den dermed saa ofte forbundne musikalske Ævne. Allerede dengang spillede han saa godt paa Violin, at han maatte assistere ved Koncerter i Nykjøbing. Man tænkte endogsaa paa at lade ham blive Violinist; men saa lagde han pludseligt sine musikalske Øvelser heelt tilside.2)

Det er aabenbart sine egne Skoleerindringer fra de senere Aar, han giver Udtryk i følgende Vers af „En skummel Begivenhed“3):

Tolv Slag der lød fra Skoleklokken,
og hujende som Volmers Jagt
fra alle Klasser brusede Flokken
ned gennem Portens snævre Tragt.

Jeg selv var ikke blandt de Sidste,
og flyvende det gik i Fart;
ej nogen Tid jeg vilde miste,
mig hvert Minut var dyrebart.

Jeg skrifte maa, skjøndt jeg er bange,
at, naar jeg slaaer min egen Stræng,
jeg høre faaer — som mange Gange —
at jeg var ret en tosset Dreng.

— Det var i „Krigens Tid“; Soldaten
sig bryste overalt man saae,
og han, den Vigtigste i Staten,
som Herre i Kvarteret laa.4)

1) Se Breve fra og til Chr. W., S. 114. 2) Se *F. L. Liebenbergs* Fortale til „Breve fra og til C. W.“, V. 3) Se „En Samling Vers“, S. 187—90. 4) Nykjøbing var dengang meget plaget med Indkvartering.

Dog, for ham til Forstand at bringe,
man lod ham i Kvadrille lang
en »*cavalier seul*« stundum springe
til Trommeslag og Pibers Klang.

Men for de Folk med Epauletter
og Sabelkvast blev nok saa flot
gjort Bal, Koncerter og Banketter;
de burde have det saa godt.

Man hverved musikalske Kræfter
i hver en Krog, hvor man dem fandt;
og, skjøndt de ofte var derefter,
til Enhed man dem dog forbandt.

I Symfonien Bratsch jeg spilled,
i Koret sang jeg anden Bas,
og derfor var det frit mig stillet
at være med til Bal og Stads.

I Skolens sidste Klasse sad jeg,
alt sytten Aar; med al min Kraft
Apollo og de Ni tilbad jeg —
just ej som Rektor vilde havt.

Med Fliden gik det ikke rigtig;
der var saa mangen anden Ting,
der mer end *Plato* var mig vigtig
og fik min Tanke sat i Sving!

Mer end paa Græsken og Latinen
jeg paa „min *Goethe*“ satte Pris;
jeg Bratschen strøg og Violinen,
og jeg skrev Vers — naturligviis.

Vi ere her inde i en Periode af Chr. Winthers Skoleliv, som fik stor Betydning for ham ved nogle Kammerater, der blev indmeldte i Skolen. Det var Brødrene *Poul Martin* og *Hans Ulrik Møller*; navnlig den Første af disse greb dybt ind i Christian Winthers Tilværelse. *Poul Møllers* Fader var i 1802 flyttet som Præst fra Jylland til Kjøbelev ved Nakskov;

Drengen var da 8 Aar gammel. I sit 13de Aar blev han sat i Nakskov lærde Skole; denne, som kun var en Middelskole, gennemgik han i to Aar, fik derefter i et Aars Tid privat Underviisning af Faderen og blev saa endelig i Oktober 1810 i sit 16de Aar optagen i Nykjøbing lærde Skoles øverste Klasse.¹⁾ *Hans Ulrik* var et Par Maaneder yngre end Christian Winther, *Poul Møller* 2 Aar ældre. Bægge disse Sønner bleve Pensionærer hos Madam *Høyberg*, hvorfra Chr. Winther dengang var flyttet til sin Moder; Madam H. roste dem for deres Nøjsomhed; men *Poul Møllers* Glemsomhed var hende ofte til Byrde; han kom sjældent til rette Tid med Betalingen, og dette satte hende i stor Forlegenhed.²⁾ *Poul Møller* skildres os ellers som „en elskværdig, aaben og ærlig Dreng, der gjorde sig bemærket ved god Hukommelse, Gave til med Lethed at fatte endog de vanskeligere Ting, en over hans Alders sædvanlige Grænse udviklet Dømmekraft og en sjælden Alsidighed. Han havde allerede for længe siden læst Meget udenfor sine Lektier — Morskabsbøger og andre tiltrækkende Skrifter — og var underholdende og behagelig i Omgang. Gjerne samledes han med sine Jævnaldrende til Leg og Lystighed; men, vare Ældre tilstede og Noget i deres Samtale vakte hans Opmærksomhed, trak han sig stille hen i Nærheden og hørte efter. Ogsaa holdt han af at disputere med sine Kammerater

¹⁾ Nakskov Skole havde oprindeligt været en lærd Skole, men blev i 1806 forandret til en Middelskole, medens Laaland-Falsters anden Latinskole blev udvidet og blev Stiftets Hovedskole med Forpligtelse til at modtage de Disciple, der, efter at have naaet det for Nakskov Skole bestemte Maal af Kundskaber, dimitteredes derfra til hin. ²⁾ Højesteretsassessor *Nyholms* Meddelelse.

og brugte sin Vittighed lystigt, naar han greb Modstanderen i Uvidenhed. Han var noget hidsig og opbrusende; hvis Nogen rørte ved hans Ære, kom han strax i Harnisk, og Sagen afgjordes da gjerne ved Nævekamp, hvori *Poul* oftest bankede Modstanderen, da han var velvoxen, stærk og tapper. Af sig selv kom han Ingen for nær og var af en fredelig og forsonlig Natur; han havde da ogsaa mest Interesse for aandelige Sysler, men var derimod noget ligegyldig ved ydre Ting, saasom sin Paaklædning, hvorover han tidt fik Irettesættelser, udenat han dog dengang eller senere naaede den ønskelige Fuldkommenhed i saa Henseende. I sine Fritimer spillede han Violin, men læste endnu mere, og deriblandt gjerne Digtere, især komiske, og fremfor alle *Holberg*. Han var altid munter og overgiven, hans overlegne Aand spøjte med Alt og ligesom spillede med hans Legeme. Han gik ikke, men sprang; han sang lydeligt af fuldt Bryst, naar det kom over ham, og var rig paa lystige Paafund.¹⁾ Med denne prægtige Yngling som med den mere stille, dybsindige *Hans Ulrik* sluttede Chr. Winther nu snart et inderligt Venskab og levede med dem i Nykjøbing, indtil *Poul* i 1812 blev Student og *Hans Ulrik* i 1814, medens Chr. Winther paa Grund af Sygdom først blev det i 1815. Mest i Chr. Winthers Moders Hjem fandt Sammenkomsterne Sted. I det første Aar var en anden ung Poet undertiden med *der*, nemlig *Nicolaj Sætoft*, der blev Student i 1811. Denne skriver i sit Mindedigt over *Poul Møller*:

¹⁾ Se *F. C. Olsen: Poul Møllers Levned*, tredie Udg. af Efterl. Skr., S. 6—7.

Dig mødte jeg først som en lille Dreng
i Jylland saa fro;
og atter paa Falsters den blomstrende Eng
gik sammen vi To.
Og Christian — han siden Din Broder blev —
os mødte derpaa.
Saamangt et Digt vi nu sammen skrev,
som maatte forgaa.¹⁾

Christian Winther og *Poul Møller* spillede Violin sammen, sang sammen og drøftede sammen Digtværker; i deres Fritid færdedes de meget i Naturen og holdt af at ro ud sammen i en Baad og ligge og drive paa Søen²⁾; de elskede hinanden højt. Chr. Winther fulgte ofte med sine nye Venner til deres Hjem i Kjøbelev, som forøvrig var trist og splittet, da deres Moder, faa Dage efterat de vare komne ind i Nykjøbing Skole, var død d. 13de Oktbr. 1810 efter flere Aars tung Sindssygdом. — Fra en af Henrejserne til Kjøbelev stammer Chr. Winthers første Digt. Han laa med *Poul Møller* i Græsset ved Maribo Sø og ventede paa Dilligencen, der skulde tage dem med. *Poul Møller* havde allerede i Skoletiden i Nakskov skrevet heldige Smaadigte. Medens de nu laa og ventede, foreslog han Christian Winther, at de hver skulde skrive et, og det Forslag gik Vennen ind paa. *Poul Møller* oplæste først sit, der hed „David og Goliath“; saa kom Chr. Winthers, hvis Navn var „Den yndige lille Pige ved Bækken“, og det støttede sig til noget Selvoplevet.³⁾ Maaske var det hende, han besynger i det Digt, som jeg før citerede: „En skummel Begivenhed“, hvor der om Gjenstanden for hans første Forelskelse fortælles:

¹⁾ Se *N. Sotoft* „Et Pantheon“, 1842. ²⁾ Højesteretsassessor *Nyholms* Meddelelse. ³⁾ Meddelt mig af *Poul Møllers* Enke.

Det var nu Pastor Hermanns Datter;
hid kom hun fra den anden Ø,
og fuld af Liv og Lyst og Latter
hun dansed som en Ellemø.

Saa livlig, sød som Lærken var hun,
der kvidrer i et Morgenblaa;
en Krans af blonde Lokker bar hun,
og hendes Smil og Øjne — naa!

Vist er det, at her begyndte hans Forelskelse at iklæde sig Vers. Der findes en Gemme, der fremstiller Eros som Den, der former en Kunstners Skikkelse. *Agathon* siger ogsaa i *Platons* „Symposion“, at „Eros er viis som Digter, saa at han endog kan gjøre Andre dertil. Enhver bliver idetmindste Digter — var han end før nok saa fremmed for Muserne — naar han berøres af Eros Og hvad Mesterskab i Kunsterne angaaer, vide vi da ikke, at den Kunstner, hvis Lærer denne Gud var, blev berømt og navnkundig, den derimod, hvem Eros ikke begejstrede, stod altid i Skygge!“ Denne Udtalelse svarer nogenlunde til Oehlenschlägers i disse skønne Verslinier:

Som Rosen springer ud i Vaar .
udspringer Kjærlighed i Ungdomsaar
i skønne, varme, dybe Sjæle;
og *der* — saa lidt som Rosen — er den Dunst,
den sætter sig et evigt Eftermæle
i hellig Tro, i Poesi og Kunst.

Eros gyder sit Væsen ind i det virkende Geni; i dets Gjerning drager hans Sjæl, hans Drift, sin Aande; — dets Ild, det er ham selv. I denne Skoledreng, vi her beskæftige os med, har han begyndt sin Kunstner-

gjerning; Fremtiden vil vise, til hvilken Grad han fuldførte den.

Den Fryd, han følte ved at kunne skrive Vers, har han skildret paa følgende Maade:¹⁾

Ret aldrig kan jeg glemme
den allerførste Gang,
da jeg min egen Stemme
fik høre, at den sang;
mit Øje stod i Lue,
et Blus var paa min Kind,
min Aande som en Due
fløj ængstligt ud og ind.

Der lød mig som en Dundren
hen over Himlens Blaa;
der blev en saadan Undren
i hver min Tankes Vraa;
der brændte saadan Længsel,
saa luehed en Tørst,
der blev en Spørgen, Trængsel:
Hvad griber jeg nu først?

Det var, som Vinger hæved
mig op fra Jordens Skjød;
igjennem Sjælen bæved
en Strøm af Vellyst sød;
det var ret som mit Øje
blev mere skarpt og klart;
det Dybe og det Heje
mig syntes aabenbart.

Mig smiled Jord og Himmel,
mig vinked Busk og Træer;
den hulde Blomstervimmel
den blev mig nok saa kjær;
Solen var mere gylden,
og Himlen mere blaa,
og dobbelt rig var Fylden
af Nattens Stjærner smaa.

¹⁾ Sml. Digt. III, S. 284.

Og for mit indre Øre
vidt aabnet blev en Dør;
Fuglen, kunde jeg høre,
sang sødere end før;
mig Havets stolte Brusen
mer stræng, alvorlig var;
som Orgelklang sin Susen
hen om mig Vinden bar.

Jeg fatted Kildens Rislen,
naar den blandt Roser randt,
i Snogens sagte Hvislen
god Mening jeg fandt;
og Katten, som sig strakte,
og Hundens kjække Vov
selv i mit Indre vakte
en Stemning *der*, som sov.

De vilde Dyr paa Marken,
den Edderkop, som spandt,
den blanke Fisk i Parken
til sig min Tanke bandt;
og Rankens klare Drue
fik mig en anden Skik;
der blev en himmelsk Lue
af den jordiske Drik.

Og Mennesket — den Gaade
saa dunkel og saa sær,
jeg prøved paa at raade,
endskjøndt den er saa svær.
Jeg vovede at gætte
hans Hjertes fine Skrift
og klart i Lys at sætte
hans Tanke og Bedrift.

Jeg tolked Fryd og Smerte
med livligt Farvespil,
som fra mit eget Hjærte
jeg hentede dertil.
Var Sandhed ren fremstillet,
og var der nogen Fejl,
saa var det dog et Billed
ud af mit eget Spejl.

Om Usselhed, om Styrke
jeg sang, om Elskov, Had;
det Lyse og det Mørke
det lod jeg følges ad.
For Skjønhed og for Ære
mit Indre blev opladt
og kunde næppe bære
i Hus sin rige Skat. —

Jeg gaaer tilbage til Skolelivet i Nykjøbing. To Aar igjennem foretog de Unge sig hver Ferie Rejser sammen til Kjøbelev, medens Chr. Winthers Moder sad ene hjemme i Nykjøbing, glad ved enhver ædel Oplivelse, hendes Dreng fik.

Da indtraadte der en Begivenhed, som bandt de unge Venner endnu fastere sammen. Det var i Sommeren 1811, at Præsten ventede sine Sønner og vel sagtens ogsaa — som sædvanligt — Chr. Winther hjem i Ferien. Saa indløb der fra hans Ven, Rektor *Bloch*, en Indbydelse til et Besøg i Nykjøbing, forat han tillige kunde overvære sine dygtige Sønners Examen. Under dette Besøg magede Rektor *Bloch* det saaledes, at *Rasmus Møller* kom til at stifte et Bekjendtskab, der blev af den største Betydning for ham. *Bloch* havde længe seet, hvor tarveligt det stod til med Familielivet i Kjøbelev, siden Madam *Møller* var død. Der var øde og tomt i Hjemmet. Alt gik tilbage, og den timelige Velfærd truedes. De fire Døtre, af hvilke den ældste var 12 Aar, læste han selv med; de vare velbegavede, men savnede tilstrækkelig Vejledning og kvindelig Anførsel og havde ikke Meget forud for Daglejernes Børn ved Gaarden, som vare deres Legekammerater. „Den, der kjendte *Rasmus Møller*, vil kunne tænke sig

ham, staaende ved Vinduet i sit Studerekammer og med de magre Hænder lagte, den ene over den anden, paa Karmen, uroligt seende hen over Blomsterhaven . . . Under Modgang havde han den barnlige Lydighed, hvormed han bøjede sig for sin himmelske Faders Villie og bar sit Kors uden at knurre eller klage, ja, lovede dertil Herren, som Job . . . I sin Angst for at forsømme Hvad han skyldte sine stakkels Pigebørn, lovede han at tænke paa at give dem — en Moder.“

Saa var han da i Stuen hos sin Ven, Rektor *Bloch*. Det var efter dennes endte Dagværk paa Skolen, at de sad sammen i Sofaen og røg deres Pibe. Da kom *det* for Enkemanden staaende Tema paa Bane. *Bloch* spurgte ham nemlig, om han dog ikke snart vilde op-søge sig en Hustru. *Møller* skar Ansigt og ønskede sig fritagen for at diskutere denne Sag. Men *Bloch* blev fast ved Hvad han tilsigtede, og uden Videre gav han en saa skjøn og livfuld Skildring af Chr. Winters 43aarige Moder, at *Møller* maatte studse og lytte. Hele Skildringen bar Sandhedens Præg og var som passet ind i *Møllers* uklare Forestillinger om, hvordan *Den* vel maatte være, som skulde udfylde Pladsen i hans Hjem.

„Nu“, gjentog *Bloch*, da *Møller* sad hensunken i dybe Tanker, „Hvad mener Du, Møller?“

„Hm, hm — jeg skal ikke negte,“ var Svaret, „ja, jeg maa tilstaa Dig, at jeg meget gjerne vilde gjøre denne Kones Bekjendtskab. Kun indseer jeg ikke, paa hvad Maade det bedst vil kunne ske, uden at vække Opmærksomhed.“

„Ja, det skal ingen Vanskeligheder have,“ svarede

Bloch, „Drengene ere jo alt gode Kammerater, Dine to og hendes. Du maa besøge hende i hendes Hjem. Du kunde jo for Exempel give Dig til Ærende at spørge hende, om hun muligviis vil tage Dine Sønner i Kost. Det er da rimeligt, at Du ønsker dem i et mere dannet Hus, end hvor de ere,¹⁾ og saaledes har Du passende Anledning til at hilse paa Madam Winther, som, i Forbigaaende sagt, er en fin Kone.“

Ved den sidste Bemærkning betragtede *Møller* uvilkaarligt sin gamle graa Frakke, der var pudset op af en Landsbyskrædder; men *Bloch* trøstede ham med, at det ikke vilde komme Madam Winther an paa Habit-ten: hun var meget fordomsfri.

Møller rømmede sig som sædvanligt, lagde Piben bort, glattede paa sin afslidte Hat, tog sin Stok og gik. Men, da han kom til Enkens Dør, varede det en god Stund, førend han højt nok fik banket paa.

Et Øjeblik efter stod han Ansigt til Ansigt med en meget lille, meget sirlig klædt Dame med smukke, kloge Ansigtstræk og noget vist Tilbageholdent, Fornemt i sit Væsen. Efter at have sagt ham, at hun var *Den*, han spurgte efter, betragtede hun ham fast, idet hun ønskede at høre hans Ærende og hans Navn; hun var sikker paa, hun havde en simpel Lægmand for sig. Han sagde Hvem han var, og, da hun hørte „Præsten *Rasmus Møller!*“, læste man i hendes Aasyn en umiskjendelig Forundring og Glæde. Hun førte ham nu til Sæde ved sin Side og fortalte ham, at hun, efter at have gjort sig bekendt med hans Værker, af hvilke hun ejede

¹⁾ De vare nok dengang komne fra Madam *Høyberg* til en Skomager.

de fleste, ofte havde ønsket at gjøre hans personlige Bekjendtskab. Saaledes kom der strax en livlig og hjærtelig Samtale igang, og den trak saa langt ud, at Rektor *Bloch* allerede længe havde ventet ved Bordet, da *Møller* endelig viste sig, synlig oplivet og forfrisket.

Da hviskede *Bloch*: „Fik Du hende saa til at tage imod Dine Sønner?“

Møller svarede: „Hm, hm, jeg glemte det, Skam; jeg kom slet ikke til at tale med hende derom.“

Og nu lo *Bloch*, ret indvendig glad. —

Ikke længe efter kom Forbindelsen istand. Men forinden var der *Meget* for Madam *Winther* at overveje og vel betænke. Hun levede, efter sin Skæbnes Vilkaar, meget lykkeligt og uafhængigt med sin eneste, elskede Søn og attraaede ingen Forandring i Forhold og Omstændigheder. Her vilde store Forpligtelser komme til at paahvile hende, især som Stifmoder til 6 Børn; men paa den anden Side var der for hende noget Tillokkende i den Tanke, at hun skulde dele Livet med og blidgjøre det for en saa ædel Mand, der vilde blive hendes Søn en Fader, som anderledes fuldeltigt, end hun — den enlige Enke — selv formaaede det, kunde erstatte ham den *savnede* Fader. Til Gjengjæld skulde hun være Moder for fire Døtre, som hun vidste vare forsømte. Hertil havde hun den bedste Villie, og hendes Fortid som Opdragerinde beviste jo, at hun magtede en saadan Opgave. Hun haabede paa Støtte fra sin tilkommende Mand. Til ham kunde hun se op, ja, hun kunde selv lære af ham og komme videre i de lyse Riger, som hendes Længsel stod til.

Saa fulgte hun da Kaldet. Paa det Rene med sig

selv og sin Beslutning, drog hun som Husmoder glad ind i Kjøbelev Præstegaard; den 31te August 1811 fandt Vielsen Sted *der* i Kirken.¹⁾ Brudgommen var 48 Aar, Bruden 43. I 18 Aar blev hun sin Mands uundværlige Selskab og Børnenes „kjære, lille Mo'er.“ I sit Levnedsløb, forfattet i Anledning af hans Indvielse til Biskop, siger *R. Møller*, at det smertelige Tab af hans første Hustru blev ham oprettet i dette nye Ægteskab, som gjengav *ham* en ædel, trofast Deltagerinde i alle Livets Skæbner og *hans Børn* en sand Moder, hvis Opdragelse de, næst Gud, skyldte Alt. Han kalder hende „sin trofaste Ægtefælle, sin Alderdoms Støtte.“ Hun mødte uindskrænket Tillid i sit nye Hjem og havde nogenlunde frie Hænder til at lede og omdanne det hele Husvæsen efter sit Hoved og faa Skik paa Forholdene. Hun gik ikke selv meget *med*; men hun bragte Alt i Aande. Den inderligste Kjærlighed var tilhuse og mød-

¹⁾ Man vil flere Steder — f. Ex. i Frøken *Ross's* Bog — finde Bryllupsaaret angivet til 1812. I et utrykt Brev fra Chr. Winther til Frøken *P. Ross* siger han: „Ogsaa jeg troer med Bestemthed at vide, at min Moders Giftermaal med Dr. *Møller* fandt Sted i Aaret 1812, og denne Fejl i Kirkebogen er mig ubegribelig. Havde jeg her [i Helsingør] *Erslews* Forfatterlexikon, vilde jeg vistnok *der* finde Bekræftelse paa vor Mening.“ Men *Erslew, Lengninch* og *Wiberg* sætte det til 1811, og de have Ret. Hr. Kantor *Viggo Holm* i Nykjøbing har viist mig den Godhed at undersøge Sagen i denne Bys Skifteprotokoller, og heraf fremgaaer det, at Madam Winther d. 21nde August 1811 holdt Samfrendeskifte, og det er urimeligt at antage, hun skulde have gjort dette et Aar før sit Bryllup. Ved Skiftet anføres *Chr. Winther* som eneste Arving. Der fandtes i Boet Sølvs og Plets for 330 Rbd., Møbler for 800 Rbd., „Postelin“ og Stentøj for 170, Sengklæder m. M. for 800. Præsten Winthers Eftermand i Ulso, *Glahn*, skyldte mod første Prioritet i sit Indbo 1400 Rbd., en kongelig Obligation var paa 500, saa det Hele blev 4000 Rbd.; Omkostningerne vare 200, altsaa var der til Arv 3800, af hvilke Chr. Winther fik de 1900.

tes i Alles Hjærter. De hjemlige Anliggender blev gjerne drøftede, naar Ægteparret om Aftenen sad hver i sit Hjørne af den store, gammeldags Sofa i Dagligstuen. Dette Værelse — som ogsaa de andre — havde ved den nye Husmoders smukke Møbler vundet betydeligt i Hygge. Dog gjorde Tarveligheden, som det lod til, hun yndede eller — efter sin Mands Ønske — bibeholdt, sig gjældende i Forening med megen Smag og Properhed. I den ydre Lejlighed var der kommet en Velstand af Kobber- og Messingkar, som blinkede fra Vægge og Hylder, saa det svarede til Chr. Winthers Ord i „En Novelle“:

Vel var det Hele smaat og smalt,
men hyggeligt og sirligt Alt,
og Køknet selv saa hvidt som Sne
og blankt som Solen var at se.

Det smukkeste og mest imponerende Syn i Huset var uengetelig dog Husmoderen selv med sine Døtre ved Siden. Den ældste, *Cathrine Elisabeth*, var næsten 12 Aar gammel, den næste, *Petrine Jacobine*, gik i sit 11te, den tredie, *Nielsine Marie* var omtrent et Aar yngre, og den fjerde, *Rasmine Marie*, var 6 Aar. Disse godmodige, venlige Børn vandt fra første Øjeblik af Stifmoderens Kjærlighed og kom ogsaa snart til at elske hende af ganske Hjærte. De vare helst, hvor hun var, og stredes om Pladsen ved hendes Side, den Yngste med Armen om hendes Liv; *Rasmine* var Kjælebarnet.¹⁾

¹⁾ Det Væsentligste i ovenstaaende Skildring af Indledningen til Mad. Winthers andet Ægteskab og Hvad derefter følger er taget af Froken *P. Ross's* Bog: „Skildringer af *Rasmus Møllers* Liv“; mundtlige Familiemeddelelser har jeg dog ogsaa benyttet.

Den nye Husmoder gjorde et paa samme Tid moderligt og elegant Indtryk. I Klædedragt var hun ikke tarvelig, hun gik tværtimod altid kostbart klædt, men tillige sart og lidet fremtrædende, sædvanligt i Silke og med en Kjole, der sad løst, og hvorover hun bar „Slag“; hun havde et Hovedtøj, sammensat af hvide, ægte Knip-linger, der faldt ned omkring Hovedet. Tilmiddag klædte hun sig altid om og holdt saa af at have en af de Unge hos sig i Soveværelset; det var da en Fornøjelse at iagttage hendes gratiøse og behagelige Person.¹⁾

Rasmus Møller, som nu blev den sextenaarige Chr. Winthers Stiffader og i alle Henseender paa bedste Maade udfyldte denne Stilling, var en spinkel, spædlemmet Mand under Middelhøjde, nærmest lys og med et langt, hængende Haar, der var delt midt over Hovedet. Som Følge af en svag Helbred gik han noget foroverbøjet; stadigt maatte han iagttage megen Forsigtighed ligeoverfor sit skrøbelige Legeme og var saaledes i høj Grad maadeholdende med Hvad han nød, hvilket bar god Frugt. Han havde ualmindelig store, klare Øjne med et mægtigt, dybt Blik, og, naar han var veltilmode, hvilede der et dæmret Skjær af Morgenlyset over disse Øjnes stille, blaa Dyb.²⁾ Med Inderlighed kom hvert Ord fra hans Hjærte; Fromhed, Tro og Kjærlighed forklarede hans Engleansigt.³⁾ Han udmærkede sig ved jævn Godmodighed, aaben Ligefremhed og et tillidindgydende Væsen,⁴⁾ over hvilket der var udbredt

¹⁾ Meddelt mig af Fru *A. M. Berthelsen*, født *Sidenius*. ²⁾ Frk. *Ross's* Bog. S. 11, 72. ³⁾ Se: „Nogle Blade af *J. P. Mynsters* Liv og Tid“, S. 270. ⁴⁾ Distriktsprovst *Kofod-Ankers* Ord om ham i Sergetalerne ved hans Jordefærd, S. 26

Barnlighed og Ydmyghed, som gjorde ham saa elskelig.¹⁾ Det simpelt Barnligfromme, Frimodige og Enfoldige boede i hans Sjæl og fremgik af hans Tale og Væsen i det daglige Liv. Hans Dialekt var stærkt jydske og meget karakteristisk. Udpræget komisk Sans havde han og kunde le, saa Taarerne randt ham ned ad Kinderne; han holdt da bægge sine Hænder for sit Ansigt. Han yndede at more sig i et godt Lag; *Aarestrup* synger om ham:

Sin høje Lærer troligen han fulgte,
med Barnets Sind han søgte Edens Kyst,
og med vor *Luther* aldrig han fordulgte,
at Vin og Sang er en uskyldig Lyst.²⁾

Befandt han sig i større Kredse, var hans Optræden ængstelig og uden Holdning, indtil han fik en Samtale igang. De almindeligste Ting interesserede ham. Hvor hans Kundskab kom tilkort, spurgte og lyttede han til Samtalen.³⁾ Han forenede en klar og dannet Forstand med det fortræffeligste, kjærligste Hjærte og et lyst, muntert Sind. En sjælden Aand og Kraft var der i denne Johannes-Skikkelse. Sit lille Præstekalds Gjærning røgtede han med kjærlig Alvor og forstandig Omhu. Han var den Samme overfor den Højtstaaende og den fattige Daglejer; men i al sin naturlige Jævnhed indgød han altid ubetinget Højagtelse og Respekt.⁴⁾ Bønderne kaldte ham en sand Guds Mand som Præst og Sjælesørger, levende i Kristenkjærlighed og alle kristelige Dyder. Han besøgte ofte Skolerne og underviste selv Børnene. I sine Anskuelser var han konservativ,

1) Magister *L. N. Boisens* Ord smsteds S. 29. 2) Efterladte Digte, S. 119. 3) Frk. *Ross's* Bog, S. 11. 4) Smsteds S. 13—14.

men „paa en hartad mageløs beskeden Maade viste han i ægte folkelig Omgængelse og Stil at fremme Folkeoplysning, uden egentlig at bortstøde Noget af Det, der stod herimod.¹⁾“ Med sine Undergivne førte han en jævn, livlig, snart alvorlig, snart munter Tale og omgikkes dem mere som Fader eller Broder end som Foresat.²⁾ Grunddigt forskede han i sin Videnskabs Bøger eller læste til sin Lyst i de gamle Klassikere, og det med klassisk Aand; thi han var nær beslægtet med de gamle Forfatteres simple Skjønhed, ligesom med deres Kraft, og besad den Gave at bruge sit Modersmaals Rigdom med fin Sans for Modersmaalets Ejendommelighed.³⁾

Vel randt hans Liv bag Hjemmets grønne Strande,
til Romas Port ej kom han med sin Stav,
og Palæstinas Bjærg og Jordans Vande
for Tankens Blik kun kransed Christi Grav;
men Oltidssproget i de fjærne Dale
flød ham saa let, som var det fædrelandsk;
Apostlens Ord og Romerheltens Tale
gjengav hans Pen med Fynd og Kraft paa Dansk.⁴⁾

Fra sine Bøger søgte han til sine Venner, og fra sine Venner til sine Bøger; derfor staaer der ogsaa under hans offentliggjorte Portræt: »*Liberis et amicis.*«

Med Hensyn til det materielle Livs Vilkaar stod „denne herlige Viismand“ overfor den allersimpleste Opgave som et vankelmodigt, hjælpeløst Barn og dog med et Stivsind, der undertiden var slemt nok at faa Bugt med. Villien hos denne Sjæl var dog saa lutret, at, naar han endelig kom til Besindelse og fik Lys i alle

¹⁾ Se *Rasmus Sørensens* Levned S. 16—17. ²⁾ Magister *L. N. Boisens* Ord (Sørgetalerne over ham, S. 30.) ³⁾ Se *F. C. Olsens*: *Poul Møllers* Levned, S. 1. ⁴⁾ *Aarestrøps* Efterl. Digte, S. 120.

Sagens Detailler, gav han som oftest efter.¹⁾ Under saadanne Forhold og i mange andre forskjellige Tilfælde kom hans anden Hustrus Konduite godt tilpas. Hun, som saa hurtigt gennemskuede Alt, fandt Vej mellem Skjærene og klarede dem for sine Omværende. Ja, *hun* var den styrende Aand i de timelige Anliggender, medens hendes Mand var det i de aandelige; fra ham udgik det *egentlig Forklarende*, som allevegne staaer øverst; men hun, som havde saa stor en Kundskabsmasse, at hun blev kaldt lærd, delte hans aandelige Arbejde med ham. Naar han havde skrevet et Afsnit af sine Bøger, kom han gjerne ind til hende i Dagligstuen, og, sad der da Nogen hos hende, vidste Vedkommende, at nu var det bedst at gaa. Han forelæste da sit Værk og modtog hendes velovervejede og fine Raad, som han da gjerne rettede sig efter.²⁾ — Naar han i Smaating vilde gjøre sin Villie gjældende, havde hun ofte den vanskelige Opgave at mægle mellem Faderen og Børnene; han holdt ved *sin* Ungdomstids Fordringer og Forhold og vilde have, de skulde gjælde endnu, og han kunde da være stræng, ja, endog skarp, naar han i Et eller Andet saae, eller troede at se, Forfængelighed, Lyst til at være med og den dermed forbundne Ødselhed, der var lige imod hans Princip: „Kun det Nødvendige!“ Skjøndt det nu var meget langt fra, at de Unge i hans Hus vare „moderne“ eller jagede efter Adspredelser, saa havde Madam *Møller* ikke saa sjældent det Hverv at berolige sin Mand og erhverve en eller anden forønsket Tilladelse, og saa hed det:

¹⁾ En Udtalelse af Frk. *Ross* i et Brev til mig. ²⁾ Meddelt mig af Fru *A. B. Berthelsen*, født *Sidenius*.

„Fader er igrunden usigelig god, men — lille Mo'r er ogsaa mageløs.“ Ja, ingen af Døtrene forstod at omgaaes ham, saaledes som hun.¹⁾

Dette hendes Ægteskab, som jo var et Fornuftforetagende og derfor ikke kunde stille de samme Fordringer som hendes første, maatte i det Væsentlige kaldes lykkeligt. En saa resultatfuld Gjerning som den, det rummede, er altid meget lønnende for Personligheden. Hun elskede sit Hjem og sin Tilværelse med dens Livsopgave, som Loddet var faldet. Saaledes som hun havde forstaaet at tage det, blev det et lykkeligt Lod. Men dette Ægteskab kjendte for hendes Vedkommende ret godt Resignation, ad hvilken Vej hun vandt Ro. Om hun havde opnaaet denne ved at kæmpe sig igjennem og neddysse sine egne Savn uden at trættes i sit Kald — Hvem har vidst det ret uden hun selv, der i saa Henseende var tavs? Hvem kjendte dette Hjertes Følelser eller forstod dets naturlige Trang? En lagttager sluttede sig til Noget deraf ved at se, hvorledes Omsorgen for det Hele hvilede paa hende, hvor opmærksomt hun vidste at imødekomme sine Kjæres ofte for dem selv uklare Ønsker og berede dem det godt. Dette modtoges jo vel med Taknemmelighed; men gjengjældt blev hendes fine, smukke Forekommenhed ikke. Hun vilde have paaskjønnet det usigeligt; hun var fra sit første Ægteskab saa godt vant i saa Henseende. Hvad den Sag angik, saa maatte der i hendes Hjerte være et øde Rum, som hun selv kunde søge at udfylde; thi *Rasmus Møller* forstod sig, trods sine øvrige elskelige Egenskaber, ikke i mindste Maade paa

¹⁾ Se Frk. *Ross's* Bog S. 31, 32.

slige Kjærlighedsbeviisninger, og det var unegtelig ikke hans Sag at udforske det indre Livs Væsen hos hans Omværende. Han, der var Gjenstand for Alles Agtpaa-givenhed, maatte selv gjøres opmærksom paa Det, som vedkom Andre, og Sagen maatte udvikles for ham, før han kunde gribe den. Men hans Hustru, som i Saa-meget paaskjønnede sin Lykke, var for fintfølende til at røbe sine Savn, som hun desuden helst undgik at for-uroilige sin inderlig kjære Mand med, da Sligt efter hans Individualitet ikke vilde kunne være kommet indenfor hans Omraade.¹⁾

Kjøbelev var nu Chr. Winthers rette Hjem. Jeg vil se at tegne dets ydre Skikkelse. Sognet strækker sig ud mod Langelandsbæltet, og henved fire Hundrede Tønder Land af det er Skov. Det rummer Laalands allerbedste Jorder, hvorfor dets Befolkning er meget velhavende, og her er mange større Proprietærgaarde. Selve Byen ligger en Mil fra Nakskov, hvis Landevej stiler lige mod Præstegaardens Port, hvor den saa drejer

¹⁾ Ovenstaaende Skildring skyldes — som Læseren alt vil have bemærket — i alt Væsentligt Frøken *P. Ross*. — Chr. Winther erklærer i sine Breve (S. 206 og 208) Billedet af hans Moder for at være „fuldendt fortræffeligt og sandt“. Naar Frøken *Ross* i sin Bog (S. 24) lader *R. Møller* kalde en Kalkun for „en Gasse“, da erklærer Winther, at Stedfaderen var ingen lærd Fjante, som ikke kjendte en Kalkun fra en Gaas; han, Bondesønnen, Landsbypræsten, vidste bedre Besked. I den Anledning udtaler Frk. *Ross* i et Brev til mig, at hun paa det omtalte Sted har glemt at tilføje, at *R. Møller* tog Navnet „Gasse“ som Skjældsord — „han vilde kalde et Menneske, som buldrede op, saaledes“. I sin Faders Bondegaard havde han lidt under en Gasses Forfølgelse, og senere overgik der ham paa Laaland samme Skæbne med en Kalkun, som han netop kaldte for en Gasse. Naar Winthers Opfattelse af *R. Møller* gik noget udenfor den, Frk. *Ross* havde, siger hun: „Hans Moder og jeg havde en anden, som anderledes greb ind i det materielle Livs Vilkaar“.

af tilhøjre og løber rundt om hele Kirkegaardsmuren. I Nærheden af Byen er der en lille Skov. Kjøbelev har foruden Præstegaard en Skole og havde ogsaa i sin Tid Kro. Til Præstegaarden hører der en ikke lille Skov ud til Havet. Selve Præstegaarden var stor og gammel, og den omgaves paa de to Sider af en betydelig Have, der var gjennemskaaren af en Landevej, som fortsattes ind over Gaardspladsen og ud ad dennes Port mod Nakskovvejen. I Gaarden mylrede det med Smaakreaturer, mest omkring Køkkendøren. — Stuehuset var langt og lavt og laa paa højre Side, naar man kom ind ad den omtalte Port. Gjennem en Entré traadte man tilhøjre ind i Dagligstuen, derefter i Spisestuen og saa gennem Køkkenet til Folkenes Stue og Mælkekammeret, der Alt vendte ud mod Gaardspladsen; fra Spisestuen var der Dør ind til Sovekammeret og fra dette en ind til *Rasmus Møllers* Værelse, som atter stod i Forbindelse med Dagligstuen; bægge de to Værelser vendte ud mod Haven. En anden Dør førte fra hans Stue ind i den store Havestue, som gik gennem hele Husets Bredde og atter ved en Dør stod i Forbindelse med Entreen. Bag Havestuen var der Gjæsteværelser og bag Køkkenet de unge Pigers Stuer, fire i Tallet. — Lige uden for Havestuens Fløjdøre stod to urgarnie, mægtige Kastanietræer, hvis Grene ragede højt op over Taget og spredte kølig Skygge vidt over Havebænken under dem. *Der* flyttede man gjerne ud, naar Sommerdagen var stille og varm; man medførte saa Bøger og Arbejdskurve, og den nye Husmoder var da fuldt optagen af Døtrene, hvilke hun beskæftigede med Haandarbejder, Læsning og Samtaler, Altsammen med

deres aandelige Udvikling for Øje. Naar *Rasmus Møller* saa fra sit Værelse hørte sine Børns Stemmer og det ved Omgangen med deres nye Moder opvakte Liv, maatte han sommetider forlade sin Bog og gaa til Vinduet for at glæde sig med dem derude. — Den nu omtalte Del af Haven laa i Række med Hovedbygningen; et Parti Frugttræer vare plantede ned mod en Park, ellers var den anlagt med Blomsterbede og Buskads omkring en stor Græsplæne. Langs Husets Væg, hvor Morgensolen stod paa, var der anbragt et Espalier af Aprikostræer, der bøjedes til Siden for Vinduerne ind til Sove- og Studere-Kammeret, og foran Espalieret groede der høje Roser — allevegne var der Roser. Det var en yndig, fredsæl Plet; stor i Bredden var den ikke, da den hvide Kirkemur, som løber parallelt med Stuehuset og har en Laage ind til Kirkegaarden, begrænser den i en 30—40 Fods Afstand; bagved hæver sig saa den røde Kirke. Muren var dækket og overvoxet med Syringer, og ligeoverfor Havestuen hævede sig over den inde fra Kirkegaarden en skyhøj Ask, under hvilken *Rasmus Møllers* første Hustrus Grav ligger. Ved Siden af denne gamle Have blev der af den nye Husmoder anlagt en ny Grønthave, hvor der snart fremvoxede en hel Lund af unge Træer og en Hasselgang. Vandet i den opmudrede Park var nu blevet rent og klart og omringedes af Grønsvær, der brugtes til Blegeplads. Den Del af Haven, der vendte mod Nord, og som gjenemskares af Landevejen, var størst og indholdsrigest.

I Kjøbelev Præstegaard førtes der et meget gjæstfrit Hus; en gemytlig, barnlig Aand oplivede det Hele

og indtog den Fremmede, saa at Tarveligheden i Møbement, i Klædedragt, i Beværtning, i Et og Alt, vandt Anseelse, efterhaanden som Synet løftedes for Noget af højere Værd. En Mængde Fattige blev understøttet herfra, og Tjenestefolkene stod Familien meget nær. Efter Nadveren kom de paa alle Festaftener ind i Dagligstuen, En efter En i Række, bød Haand til de Forskjellige derinde, takkede og ønskede en glædelig Fest. *Rasmus Møller* talte da nogle Ord til den lille Forsamling om Højtidsens Betydning, og Tyendets gode Ønsker blev gjengjældte, hvorefter de, nejende og bukkende, gik ud igjen til deres Aftenfornøjelse.¹⁾

I dette Hjem kom nu Chr. Winther, saa ofte Skolelivet tillod ham det; nu var han ikke længer Gjæst her, men Søn og Broder. „Alle Præstens Børn vare — især i de yngre Dage — uagtet deres gode Begavelse — meget forskjellige fra Stifbroderen, som fra Lille af havde været i Hænderne paa en Moder, der havde udviklet hans Aand, Hjærte og Skjønhedssans, saa at han i Kjøbelev Præstegaard flagrede om som en Kanarie-fugl mellem Graaspurve.“²⁾ Alligevel viser Fremtiden, at han ofte og gjerne søgte dertil.

Efterat hans Moder var flyttet fra Nykjøbing og indtil han — fire Aar senere — drog til Kjøbenhavn, havde han ellers sit andet Hjem i Rektor *Blochs* udmærkede Hus. *Bloch* kalder *Rasmus Møller* sin ufor-glemmelige Ven og siger, at han selv, snart i Kjøbelev,

¹⁾ I Skildringen af Kjøbelev har jeg fulgt Frøken *Ross's* Bog, *Traps* „Danmark“, Stiftsprovst *Helwegs* og Fru *A. B. Berthelsens* Meddelelser samt mine egne Iagttagelser paa Stedet. ²⁾ En Udtalelse af Frøken *Ross* i et Brev til mig.

snart i Nykjøbing, tilbragte nogle af sit Livs lykkeligste Dage med denne Mand¹⁾, og Familien var da altid med. Paa intet hjemligere Sted kunde altsaa Chr. Winther være bleven anbragt. Han var nu selv en Smule Kapitalist, idet han i December 1811 havde arvet 500 Rbd. efter sin Onkel, Klokkeren i Stege, der var død ugift²⁾; disse Penge anbragtes nok i Nykjøbings Overformynderi. — Hos *Blochs* blev foruden Chr. Winther dennes Stifbrødre satte i Pension, og her levede de sammen med en 14—16 andre Kostgængere, blandt hvilke Lensgreve *Christian Raben* til Aalholm, der var lige gammel med Chr. Winther. *Blochs* vare paa Grund af Krigsaarenes Gjenvordigheder og Pengevæsenets Forvirring, hvorved hans Gage blev saagodt-som til Intet, nødte til at skaffe sig den Indtægt, Pensionærerne bragte; dertil kom „en svær Indkvartering“, hvormed deres Bolig i disse Aar belagdes.¹⁾ For de fleste af de unge Mennesker betaltes der i hine Tider, hvor Pengeværdien var saa ringe, ikke Sedler eller Sølv, men Fødemidler, som saaledes stadigt førtes tilvogns fra Kjøbelev til Nykjøbing. At man havde det godt i Rektorens Hus, fremgaaer deraf, at over en halv Snes af Kostgængerne — deriblandt *Johannes* og *Emil Hage* — i 1815 bad om at maatte følge med ham, da han blev forflyttet til Roskilde³⁾; men da var Chr. Winther allerede Student.

¹⁾ Bidrag til Roskilde Domscoles Historie I, S. 84—85. ²⁾ I Nykjøbings Pantebog tilstaaer under 9. Dec. 1811 *Rasmus Winther* at have modtaget den Arvepart, som er tilfalden hans Søster, Jfr. *Kirstine Marie Borch*, hans Brodersøn Chr. Winther og ham selv efter hans afdøde Broder *Johannes Winther*, Klokker i Stege. (Kantor *Viggo Holms* Meddelelse). ³⁾ De her meddelte Oplysninger

I *Blochs* Hus var der fire meget tiltalende unge Døtre: 1) *Margrethe*, født 1798 og i 1819 gift med Dr. filos. *H. P. Thrige*; 2) *Charlotte Eliabeth Amalie*, født 1799 og i 1823 gift med den senere Geheimelegationsraad *Heide*; 3) *Antonie Vilhelmine*, f. 1801, ugift; og 4) *Thora Alwilde*, f. 1802 og i 1826 gift med den bekendte slesvigske Patriot, Dr. jur. *P. D. C. Poulsen*, der efter hendes Død ægtede hendes førnævnte Søster, Fru *Thrige*, som i 1827 var bleven Enke.¹⁾

Rektor *Bloch*, som tidligere er omtalt, var bleg, og hans Ansigt saae noget strængt ud, naar han tav; men strax, naar han talede, blev han mild, og til daglig Brug var der stort Liv over ham. Fru *Bloch* — Datter af Eskadronschef ved fyenske Dragonregiment, Generaladjutant *Hensler* i Odense — var *lille*, med et fint, klogt Ansigt. Hun havde et smukt nøddebrunt Haar og milde, mørkeblaa Øjne. Der siges om hende, at hun var „en aandrig, elskelig Kone“. ²⁾ Hun var ægte kvindelig med et stille, men altid livligt og venligt Væsen, og hun bidrog meget til, at de Unge i hendes Hus følte sig frie og havde det hjemligt; hun kunde, trods sin legemlige Svaghed, beaande en Samtale og være Centrum for det Hele. — Af Døtrene gik *Margrethe* for at være lærd og læste baade Græsk og Latin med Pensionærerne i Huset. Hun var smuk og

skyldes Rektor *Blochs* Søn af andet Ægteskab, den nuværende Rektor ved Metropolitanskolen. Se ogsaa *Hother Hages*: „*Johannes Hage*“, S. 7, og *Blochs* Autobiografi i „Bidrag til Roskilde Skoles Historie“ I, S. 85. ¹⁾ Se *F. E. Hundrup*: Biografiske Efterretninger om Filologer, Indbydelsesskrift til Examen i Roskilde Katedralskole 1851. ²⁾ Se *J. K. Høst*: „Erindringer om mig og mine Samtidige“, S. 58.

hjørteelig, men hverken stolt eller blaastrømpeagtig af Væsen. Det var hende, *Poul Møller* i sine sidste Skole- og første Studenter-Aar var forelsket i, hvilken Følelse han meddelte saavel sin Broder *Hans Ulrik*, som Chr. Winther. Det var hende, han kaldte „den Huldtsmilende, den Blidtrødmende, den Lyslokkede, hun, hvis Lokkers gule Bølger tæmmes under Pandens sorte Baand. O, som Stjernernes Ædelstene tindre paa Nattens sorte Kaabe, saa lyse disse blaa, evigsmilende Øjne under dette ravnsorte Dække“. ¹⁾ I hende „lyser den hellige Jomfru gjenfødt med sine himmelblaa Øjne“. ²⁾ Han misunder de To, der kunne vandre i hendes Glans, og siger til *Hans Ulrik*: „Fortæl idetmindste, naar Du saae hende, fortæl hvad Dragt der har omfavnet hendes Englelemmer, hvad lykkelig Luft der har kysset hendes Kinders Morgenrøde“. ³⁾ Chr. Winther er saa grum ikke at svare paa to Breve, han har faaet fra ham, naturligviis om den Elskede. Senere blev hun *Poul Møllers* Brud; men Forholdet var ikke lykkeligt og hævedes snart, til hans store Sorg. — *Charlotte* havde et livligt Temperament og en ejendommelig Gave til at underholde baade Damer og *Herrer*; man morede sig fortræffeligt med hende. Af Ansigt var hun ikke saa smuk som Søstrene, men havde en nydelig Figur og dansede meget kjønt. Hun var sin Faders udtrykte Billede, ligesom ogsaa *Margrethe* lignede Faderens Slægt, navnlig hans ældste Søster, Baronesse *Wimpffen*; de to yngre Søstre havde derimod Mest tilfælles med

¹⁾ Se *Poul Møllers* Efterladte Skrifter, anden Udgave, B. 6, (*P. Møllers* Levned ved *Olsen*) S. 10—11. ²⁾ Smsteds, S. 11.
³⁾ Smsteds, S. 11.

Moderen. Hos *Antonie* fandtes dennes Ansigts-Lineamenter i en interessant, klog Skikkelse, og hun sang kjønt. *Thora* var en til Melankoli anlagt Natur; men „man kunde ikke se og kjende hende, uden at elske hende“. Hun havde Moderens smukke Haar og Øjne; sine andre Søstre var hun voxet over Hovedet; men, „naar man saae op til hendes yndige Ansigt, da var det ret, som en Uskyldsendel smilede til En fra hendes mørkeblaa Øjne og Rosenkinderne; det var et elskeligt Ansigt“.

I det *blochske* Hjem fik Chr. Winther Del i et rigt muntert og lykkeligt Familieliv mellem yderst elskværdige Mennesker. *Bloch* siger selv, at blandt alt det meget Gode, som han har Gud at takke for, maa han som det Skjønneste og Bedste regne sin huslige Lykke, hvori alle Livets Sorger svinde.¹⁾ Alle *Blochs* delte og nærrede Winthers Hovedinteresser: Musik og Komediespil, af hvilke navnlig den første var en gennemgaaende Bestanddel af hver Enkelts Natur. *Bloch* fortæller, at han fra Barnsben af havde lært Musik, der var ham en daglig Øvelse, hvorved han deri opnaaede en Færdighed, som siden skaffede ham megen Glæde.²⁾ Ogsaa vare alle *Blochs* — ligesom Chr. Winther — Naturdyrkere og Blomsterelskere; paa det sidste Omraade udmærkede især *Antonie* sig. Gjæstfrihed var i denne Kres et Kjendemærke, og Aftenerne svandt her ofte med Sang og Spil, uskyldig Spøg og aandrig Underholdning, ved hvilken *Bloch* selv var livligst af Alle. Han baade sang og spillede frit og smukt. Saavel

¹⁾ Se: Bidrag til Roskilde Domscoles Historie I, S. 90. ²⁾ Smstds. S. 81.

Husfaderen som Husmoderen tog paa den yndefuldeste Maade Del i al Ungdommens Spøg og Overgivenhed.¹⁾

Til *Blochs* Sølvbryllupsfest d. 25nde Nov. 1819 sendte Chr. Winther dem et Digt, affattet paa Tysk, dels vel, fordi dette Sprog var Fru *Blochs* Modersmaal (hun var født i Holsten), dels vel ogsaa, fordi det har moret den for-dums Elev at vise sin Rektor, hvor godt han magtede det fremmede Sprog. Dette Digt beder Winther *Blochs* om at modtage som et Pant paa hans barnlige Kjærlighed til og Troskab imod dem; han siger til dem:

„Ach, ihr Urbild steht in meinem Herzen begraben,
und im Winter und Lenz blühet sie voll und schön!
Flechtet die Stengel hinein ins unverwelkliche Kränzlein,
das, von Vielen gereicht, heut' euren Scheitel ziern.
Selber habt Ihr die Blüthen gezogen, denn in eurer Nähe
keimet in Fülle und Kraft Alles herrlich hervor!“

Han sammenligner *Bloch* med Sydens frugtbare Oliventræ, som roligt og kjækt strækker sine Grene mod Himmelen, og som Vinteren igjennem bærer de mange Blade og om Sommeren modner sine brogede Frugter til Glæde for kommende Tider. Naar Oktoberstormen²⁾ henvejrer Kvistens Pryd, sender han et Udvalg af Frugterne bort til varmere Steder, hvor de atter i skjulte Haver opelskes til Træer, der igjen skulle bære Frugt for kommende Slægter; han siger til *Bloch*:

¹⁾ Hvor Kilden til Skildringen af den *blochske* Familie og dens Hjem ikke er opgivet, findes den i et Manuskript af Frøkenerne *Blochs* Veninde, Biskop *Hertz's* Datter, Fru *Elise Fich*: „Karakteristisk Slægtregister over Familien *Hertz, Fich* og flere dem Vedrørende“. Det ejes af hendes Stifbroders og *Margrethe Blochs* Søn, Professor *S. B. Thrige*, der velvilligt har overladt mig det til Afbenyttelse. ²⁾ I Oktober dimitteredes Studenterne.

Wehmüthig lächelnd ragst Du hervor hoch über die Pflanzung,
sendest ein warmes Lebewohl freudig den Fahrenden nach!
So, wie der friedliche Baum, erneuerst Du jährlich den Abschied,
und mit jeglichem Herbst kehret wieder der Schmerz.

Fruen tiltaler han saaledes:

Friedliche Gärtnerinn, o Margarita, Perle der Frauen!

Stille hast Du gewirkt, freudvoll, des Lohnes bewuszt.
Nicht mit des Mannes Kraft kann das Weib für Ewigkeit schaffen,
nicht eingreifen mit Macht ins geräuschvolle All.
Nur im engeren Kreis' walt' sie durch lindere Mittel,
dennoch reifet die That, dennoch blüht ihr der Preis!
So erscheinst Du mir auch, Du sorgsame Mutter der Viere
welche keimten hervor, froh deiner pflegenden Hand.
Sieh', hier schwellet die Ros', und dorten schimmert die Nelke
Lilje und Veilchenblüth' neigen dir zart das Haupt.¹⁾

At Chr. Winther, denne „Dreng paa 16 Aar“, om hvem Paludan-Müller har sagt de unge Piger, at han er „farlig“, har havt et aabent Øje for den kvindelige Skjønhed, der omgav ham, er sikkert. Han gjorde Kur til alle disse unge Piger, og han var forelsket i *Antonie*, som, da han blev Student, var 14 Aar gammel.

Det er altsaa hende, han kalder Lilien, der zart bøjer sit Hovede; og Lilien staaer efter *Rückerts* Sigende over alle de andre Blomster; naar de holde Gudstjeneste i Haven, er den Familiens Præst. I Chr. Winthers Blomsterhave stod *Antonie Bloch* dengang over alle Andre, hun var Præstinden, der gav ham Poesiens Daab. *Raphaels* Madonna gjør Fordring paa sin egen Sal, hvor ingen andre Billeder tør hænges op, fordi de ikke ere værdige til at komme i dettes Nær-

¹⁾ Skal man slutte efter Rækkefølgen bliver Rosen altsaa *Margrethe*, Nelliiken *Charlotte*, Lilien *Antonie* og Violen *Thora*.

hed. Saaledes smykkede *Antonie Bloch* en Tid lang ganske alene Chr. Winthers Helligdom. Som en fin og fuldendt Violin ikke bør bruges i det store Orkester, fordi den *der* ikke kommer til sin Ret, saaledes burde hendes yndige og fine Væsen heller ikke tone sammen med andre Hverdagsmenneskers.

I 1819 fælder han med et vemodigt Blik en Taare ved at tænke paa den svundne Tid i *Blochs* Hus, og om denne Taare siger han, idet han tiltaler *Blochs*:

„Ach, sie erinnert mich oft an jene herrliche Zeit, als
Ihr die meinigen war't, ich als der eure war!
Gönne denn diesen Liedern den Gang vom Herzen zu Herzen,
sind sie ja doch die Frucht jenes verflossenen Glücks.“

Blandt Begivenhederne fra Chr. Winthers senere Skoleliv kan følgende tilføjes, som han selv har optegnet paa et Stykke Papir, der findes mellem hans Efterladenskaber: „Allerede før jeg blev Student, havde jeg et Par Gange haft Lejlighed til at se og tale med *Rahbek* og hans Hustru. Saaledes mindes jeg, da jeg engang i Selskab med min Moder var i Besøg paa Iselingen, at jeg traf dem *der*. Det var i Nøddetiden, og, da vi engang spaserede i Skoven og plukkede Nødder, kom *Rahbek* hen til mig og sagde: „Har Du Nødder, saa giv mig dem,¹⁾ saa skal jeg være god imod Dig til Artium“. Han kom ikke til at opfylde dette Løfte, da jeg i hans Fag blev examineret af en Anden“.

Sygdom forhalede Chr. Winthers Studentereksamen.

¹⁾ Det var jo *Rahbeks* Forkjærlighed for Nødder, der bragte *Kamma* til at kalde ham for „Egernet“.

Det fremgaaer af hans egne Optegnelser, at han var i Kjøbelev fra 1814 til 1815, i hvilket Aar han saa igjen fra Maj til Oktober opholdt sig i Nykjøbing. I Efteraaret 1815 dimitterede *Bloch* ham, kort efterat *Rasmus Møller* var bleven Dr. teol.. Winther fik *Haud.* De enkelte Karakterer sees af følgende Liste:

Dansk Stil.	Latin.	Lat. Stil.	Græsk.	Hebraisk.	Tysk.	Fransk.	Religion.	Geografi.	Historie.	Aritmetik.	Geometri.
mg	g	tg	mg	g	mg	mg	mg	mg	g	mg	mg

Det Vidnesbyrd, *Bloch* medgav ham til Universitetet, lyder i Oversættelse ¹⁾ saaledes:

Q. D. B. V. ²⁾

I Overensstemmelse med den for Skolerne gjældende Regel og vore Forfædres prisværdige Ordning tillader jeg, *Søren N. J. Bloch*, Dr. fil. og tit. Professor, hidtilværende Rektor for Nykjøbing Skole, R. af Dbg., Medlem af Det skandinaviske Literaturselskab, mig at fremstille for de københavnske Professorers berømtelige Kres en ung Mand, som jeg ved dette Brev bevidner at være dimitteret paa tilbørlig Viis og med megen Roes fra *Laalands-Falsters Katedralskole*,

Rasmus Willads Christian Ferdinand Winther fra Sjælland, af Naturen rigt begavet, brav af Sind og os særdeles kjær. Sin Barndoms første Indtryk skylder

¹⁾ Denne er velvilligt og kyndigt foretagen af Professor *Chr. Listow.* ²⁾ ∴ Qvod Deus bene vertat (Lede Gud det til det Gode!)

han Fensmark Præstegaard, hvor han blev født d. 29nde Juli 1796. Hans Fader var den i sin Tid højtagede *Hans C. Winther*, en nidkjær Herrens Tjener (værdig Sjælehyrde) først for Fensmark, og siden, saalænge Livskraften var ham forundt, for Ulsø-Braaby Menigheder. Men, da han efter en svær og langvarig Kræftsygdom var udfriet af dette Livs Lidelser, efterladende sig denne ene Søn, der alt det foregaaende Aar 1807 var indsat i vor Skole, sørgede dennes ømme Moder, den ædle, fintdannede *Johanne Dorothea Borchsenius*, paa bedste Maade for Drengens Vel ved at skjænke ham en anden Fader i den udmærkede Mand, hvis Fortjenester det københavnske Universitet nylig har fejret, Hans Højærværdighed *Rasmus Møller*, Dr. teol. & filos., R. af Dbg., den af Alle afholdte Sognepræst for Kjøbelev & Vindeby paa Laaland. Hos ham fandt han ikke blot den virkelig faderlige Kjærlighed paany i fuldt Maal, men endnu ogsaa en fortrinlig Støtte og Bistand til Dyrkelsen af de ædle Videnskaber. Og ikke undlod Ynglingen selv at vise sig denne lykkelige Lod værdig; thi, medens han fra sin tidligste Alder havde høstet mange ypperlige Frugter af sin højtdannede Moders Omhu og Exempel, lod han sig nu ogsaa lede af sin lærde og — hvad Alle vide — ikke blot tilsyneladende, men virkelig gjennemdannede nye Faders Personlighed med en saadan Hengivenhed, at han heraf har opnaaet det største Udbytte for sine Studier, fornemmelig i Latinen. Da derfor ved slige Hjælpemidler i Fremgang og Studier ikke lidet øgedes hvad Godt der kunde være i vor Skoleunderviisning, som han nød i otte Aar og derover, og den unge Mand overhovedet

besidder den Ejendommelighed, at Hvad der i Videnskaberne vedrører Finhed og Smag særligt tiltaler ham og har bidraget væsentligt til en heldig Udvikling af hans Sjæleævner, og da han desuden — enten det nu skyldes hans fortrinlige Naturgaver eller den Iver, han med Forstand har anvendt paa at tilegne sig de Aandsretninger, hvorved det ungdommelige Sind opdrages til sand Dannelse, eller snarere bægge Dele — er i Besiddelse af en ikke almindelig Kundskabsfylde: saa frygter jeg ikke for, at han skal synes utilstrækkeligt, tværtimod velforberedt at nærme sig Højskolens Tærskel, men at han, naar han blot stedse vil ofre lige saa Meget paa alle de alvorligere Studier som paa de skjønne Videnskabers Tillokkelser, vil samle de glædeligste Frugter af den rige Underviisning, som han nu faaer Lov til at deltage i. Hvis da i denne Henseende Udfaldet vil svare til vor anbefaling, og han, hvem vi selv, efter vort hjertelige Forhold til hans dyrebare Forældre, i vor Familie i fulde tre Aar have regnet som en Søn og omfattet med al Kjærlighed, ogsaa vinder sine Universitetslæreres Velvillie ved rene Sæder og hæderlige Studier, kan intet fornøjeligere Budskab nogensinde meddeles os om Ungersvenden.

En kort Tid har han nydt godt af Statens Understøttelse og saaledes i sidste Aar af Stipendiefonden hævet 17 $\frac{1}{2}$ Rbd. i Sølvværdi.

Udfærdiget med hostrykt Segl d. 24nde Septbr. 1815.

[Udenpaa Testimoniet er skrevet: „Nr. 3 fra Nykjøbings Skole, R. W. C. F. Winther“].

Ved Afrejsen fra Nykjøbing og Kjøbelev medtog han to Stambøger, den ene med skrevne Mindeord, den anden med Tegninger. Af den første gjør jeg følgende Uddrag:

I.

Mit gode Barn! Vandre med Gud ud i Verden, og forglem *aldrig* Din Moder! Du forstaaer mig vist.

II.

Hoc tibi semper, mi Christiane! in studiis literarum propositum esto, ut ne multa, sed multum.¹⁾

[Rasmus Møller].

[Paa Hebraisk]

III.

Og Abraham sagde til Loth: „Kjære! Lad der ikke være Trætte mellem mig og mellem Dig og imellem mine Hyrder og Dine Hyrder; thi vi ere Mænd, [som ere] Brødre.

Hans Ulrik Møller.

IV.

Drink deep, or taste not the Pierian Spring.²⁾

R. Winther.

Nicop. the 20. of Juny 1814.

V.

Livet heniler
som rindende Strøm,
Glæderne smiler,
tryller og flyer som en Drøm.

¹⁾ Dette, min Christian, maa altid i Dine literære Studier være Dig magtpaaliggende, at det ikke kommer an paa Mangt, men Meget.

²⁾ Drik tilbunds af den pierianske a) Kilde, eller lad være med at smage den.

a) Pierien var Musernes Fødeland; paa de pieriske Bjerge græssede de udødelige Guders Hjorder og drak af den pieriske Kilde.

Ogsaa mørke Timer svinde,
svinde de end sent;
kun en ædel Handlings Minde
varigt er og rent.

Grethe Bloch.

Nykjøbing d. 23nde Jan. 1812.

VI.

Noli videri, sed esse.¹⁾

C. Nyholm.

Nykjøbing 22nde Septbr. 1815.

VII.

Athmen ist nicht leben; handeln ist es.

(Lafontaine).

Möchten diese Zeilen dich oft erinnern an Deinen Freund
Chr. Betz.

VIII.

„Varium semper et mutabile foemina“. ²⁾
Hujus sententiæ Virgilianæ memor bene vivas utinam, nec im-
memor veri tui amici

Isaaci Sidenii.

Niocop. Falstr. scrip. XIII Cal. Junii 1814.

IX.

Livets Morgen flyer paa Lynets Vinger,
Vaarens Rose falmer hastigt hen,
o, vor hede Længselstaare bringer
ej de svundne Ynglingsaar igjen.

Mindet kun af disse blide Dage
dæmrer gjennem Taager til os ned,
og vi se med Vemodsfryd tilbage
paa vor Fortids tabte Salighed.

¹⁾ Ikke synes, men være. ²⁾ Der staaer hos *Virgil*, Liber IV, 569: „Varium et mutabile semper femina“: „En Kvinde er altid svag og af vaklende Sind“. „Gid Du, idet Du ihukommer denne virgilianske Sætning, maa leve vel og ikke glemme Din sande Ven I. S.“

Lad og stundum dette Minde svæve
vennehuldt fra ensomt Sted til mig!
Gid Du Dig da derved monne glæde!
Da skal jeg og vorde lykkelig.

Ingen Hydra mærkne Dine Dage!
Kummer være fjærnet fra Din Bo!
Evig Salighed kun Dig ledsage,
skjænke Dig en varig himmelsk Ro!!!

Niels Sidenius.

Nykjøbing d. 19de Juni 1814.

X.

Nil admirari, prope res est una, Christiane,
Solaqve, qvæ possit facere & servare beatum.¹⁾

Horatii epist. Lib. I, Ep. VI, VI—2.

Rudolph Berg.

Nykjøbing 1815.

XI.

Veux-tu apprendre à bien mourir ·
apprends auparavant à bien vivre.²⁾

E. H. Lange.

Nykjøbing d. 18de Oktbr. 1813.

XII.

Mer herlig Solen smiler efter Torden,
og Rosen efter Regn fremblomstrer dobbelt skjøn.

(Baggesen).

Din Ven J. Wichfeld.

Nykjøbing d. 29/7 1814.

XIII.

In andrer Glück sein eignes finden
ist dieses Lebens Seligkeit,

¹⁾ Intet at beundre, Christian, er næsten det Første og Eneste, som kan tilvejebringe og vedligeholde Lyksalighed. ²⁾ Vil Du lære at dø godt, saa lær forud at leve vel.

und anderer Menschen Wohlfahrt gründen
schafft göttliche Zufriedenheit.

(Wieland).

Tænk undertiden paa

Din oprigtige og tro Ven
R. Stampe.

XIV.

Sis licet felix ubicunq mavis,
et memor nostri, Christiane, vivas!¹⁾

C. Tidemand.

XV.

Facies perpetuo quod fecisti, ut omnes humanitatem tuam, temperantiam, integritatemqve laudent.²⁾

Bang
1815.

I hans Album med Tegninger mangler der desværre Navn ved de fleste af disse; dog findes et Landskab betegnet med „*Antonie Bloch*“, d. 24nde Aug. 1815“, en Urne under et Palmetræ med „*Thora Bloch*“, en Rose med en Sommerfugl paa et af sine grønne Blade med „*Lotte Bloch*“ og en Blomsterbuket med „*Bine Høyberg*, Nykjøbing i Septbr. 1815“.

Jeg afslutter dette Afsnit af Chr. Winthers Liv med et Ord af ham selv: „At de første Indtryk, man i den tidligste Alder modtager, som oftest ere de varigste,

¹⁾ Gid Du maa være lykkelig, hvor Du selv vil, og gid Du, Christian, maa leve i Erindringen om Din Ven C. T. ²⁾ Gid Du maa gjøre Hvad Du altid har gjort, paa det at Alle maa berømme Din Humanitet, Din Selvbeherskelse og Din Retskaffenhed.

de, der egentlig give Karakteren sin Retning og gjøre Udslag for hele Livet, har ogsaa jeg erfaret.“¹⁾ Og, er dette sandt, saa vil man heller ikke kunne undre sig over, at jeg i min Skildring har medtaget Adskilligt, som vel i og for sig er ubetydeligt, men ikke bliver det i Belysningen af alle Barndomslivets smaa Enkelt-heders Indflydelse paa det senere Liv. Det er ikke saa ganske urigtigt, naar Chr. Winther slutter sin ovenfor anførte Udtalelse med at sige: „Af Alt, hvad [her] er fortalt om min Opdragelse, vil man let kunne skjønne, hvordan jeg blev. Mit meste og kjæreste Selskab var kvindeligt“

Chr. Winthers Barndom og første Ungdom rummede saa meget Ædelt, Ophøjet og Lykkeligt, at det nok kunde lyse ud over hans hele Liv. Det gik ham som hin ædle *Marcus Aurelius*, hvis Forhold i hans senere Aar bragte ham i Berøring med meget Falskt og Lavt; men, da det i hans tidligere Aar var blevet ham forundt at se Livet og Menneskenaturen fra en lysere Side, saa kastede Erindringen om disse skjønne og lykkelige Dage sin fordums Glans over hans senere Livs mørke Timer.²⁾ Nu stod den unge Banebryder midt i sin største Glæde; han gik større Forhold imøde, idet han ophørte med sit Skoleliv.

Hvad var han da? — Saa ren og smuk
en Yngling, hvem en Moders Suk
og Fæderstoltheds Smil fik sendt
fra Hjemmet i det Element,
som kaldes *Livet, der* at faa

¹⁾ Sml. Digt. IX, S. 187. ²⁾ *F. W. Farrar*: „Hedenske Sandheds søgere“ ved *L. Hoffmeyer*, S. 235.

fuldendt Hvad de begyndte paa.
Han var saa livlig, kjæk og from,
og, hvor hans Fod saa sværmed om,
var venligt Haandtryk, yndigt Blik
og Smil den Velkomst, som han fik.
Som Verden aaben for ham stod,
saa hver en Sjæl sig ham oplod;
og Rosens Duft og Druens Glød
blev budet ham som dagligt Brød.
Til ædelt Liv blev vakt hans Aand,
hans Blik blev klaret, Kunstens Haand
ham førte mod en Hæderskrans,
der huldt ham vinked med sin Glans.¹⁾

¹⁾ „En Lykkelig“, Sml. Digt. VI, S. 152.

STUDENTERAARENE

(1815—24)

Forsagt, det var han ikke,
han kjendte ej til Frygt;
hans Hjærte følte Længsel,
men det blev ikke sygt;
thi det var friskt og frejdigt;
men Fremtids Haab og Frygt
og Længselen bar Blomster
i Sangen fra hans Bryst.

Hans Sanges søde Toner
og de elskovsfulde Ord
fremspirede som Urter
af en foraarsvarm Jord;
de satte Knop og Blomster,
de spredte deres Fra,
og Frøet fandt et Jordsmon,
hvor det ikke skulde de.

Hjortens Flugt. Sml. Digt. VII. S. 28—29.

Syng Du for Knøsen hist bag Ploven,
for Svenden i Regensens Bo,
for ham, der kæmpe maa med Voven,
syng for Soldaten ved Kartoven,
for Pigen ved sin Malkeko,
om ej for Andre, saa i Skoven,
hvor Dine smaa Kolleger bo.

Chr. Winther: Saml. Digt. II, S. 18.

I Efteraaret 1815 fløj altsaa Chr. Winther som ung, glad Student til Kjøbenhavn. Ifølge hans egne Optegnelser flyttede han først ind i St. Pederstræde, siden i Klareboderne, og derpaa boede han i længere Tid hos en velhavende Koffardikaptajns Enke, Fru *Hellesen*, der ejede den store, røde Gaard ved Filosofgangen, mellem Stormgade og Løngangsstræde; hun var en Bekjendt af Rektor *Blochs* og af Winthers Skolekammerat og Ven *Tidemand*, der paa samme Tid boede *der* og senere blev gift med hendes Datter *Sophie*.¹⁾ Derpaa flyttede Winther en kort Tid i 1816 ind paa Regensen.

Med ungdommelig Livsglæde deltog han i det kjøbenhavnske Selskabsliv, hvor hans poetiske, friske Gemytlighed øvede en stærk Tiltrækningskraft. Folk saae ham gjerne, han blev ofte budt til Bal,

og *der*, hvor Sang og Spil og Dans
fik samlet ret en yndig Krans,
en broget Jomfruskare,
der gik han fast fra Vid og Sans
og bad sig Gud bevare.²⁾

¹⁾ Hun har selv givet mig de her meddelte Oplysninger.

²⁾ Sml. Digt. X, S. 138.

Han var et smukt, indtagende ungt Menneske, dansede godt, konverserede livligt og fint, satte sig gjerne til Klaveret og sang med Ynde, stor musikalsk Forstaaelse og god Stemme, fløjtede ogsaa fint og nydeligt til eget Akkompagnement, var, kort sagt, en Akquisition i Familienlivet. Blandt Studenterne var han ligeledes en altid kjærkommen Gjæst.¹⁾ Her var Vejen bleven ham beredt af *Foul Møller*, som i tre Aar havde færdedes i deres Kredse; gennem denne sin Broder gjorde Chr. Winther snart Bekjendtskab med den halvfemte Aar ældre *J. L. Heiberg*, som allerede da var *Møllers* Ven, med *Carsten Hauch*, *Førgen Førgensen*, *N. C. Möhl*, *N. B. Krarup*, *J. C. Lütken*, *Abrahams*, o. s. v.²⁾ Der var paa denne Tid stort Liv i Studenternes Verden; man var midt i Striden mellem *Oehenschlæger* og *Baggesen*; „Helge“ var udkommen 1814, „Hagbarth og Signe“ kom 1815, og i sin Begejstring, navnlig over det første af disse Arbejder, sluttede Chr. Winther sig varmt til *Oehenschlæger*, medens han stillede sig ganske udenfor den Kreds, *Grundtvig* bevægede sig i, og ikke ofrede hans stærke, mandige Kamp i denne Periode mange Tanker. De store politiske Begivenheder, der

¹⁾ Se Ilust. Tid. Nr. 10 af *J. C. Magnus*. ²⁾ Af Studenter fra samme Aar som Chr. Winther vil jeg nævne Lægen Etatsraad *Göricke*, den senere Gesandt i Wien *Henrich Bille-Brahe* til Hvedholm, den senere Biskop *U. S. Boesen*, Metropolitanskolens Rektor *Bonaparte Borgen*, Præsten i Brøndby-Vester *Gunni Busck*, Rektor i Frederiksborg *H. M. Flemmer*, *Adam Gottlob Gellmuyden* (se senere), Komponisten *H. E. Krøyer*, Pædagogen *Fr. Lange*, Biskop *J. H. Laurup*, Teologen *J. C. Lindberg*, Raadmand *C. V. T. Münster*, Teologen *Carl Höfding Muus*, Oversætteren og Forf. *P. T. Schorn*, Lensbaron *P. F. R. Reetz Thott* til Gaane, Godsejer *P. A. Tutein* til Marienborg, Matematikeren *G. F. Ursin*, Historikeren *H. M. Velschow* o. Fl.

karakteriserede disse Aar, og som for Danmarks Vedkommende kulminerede i Afstaaelsen af Norge 1814, har Chr. Winther aabenbart ikke været meget optagen af; han led ikke direkte ved Folkets Mismod, Forkuelse og Filisteragtighed; dengang, som altid senere, var han fuld af æstetiske Interesser, aldrig af politiske eller statsøkonomiske. *Poul Møller* var jo, saa at sige, Føreren for Studenterne, og Chr. Winther har sikkert tidt sammen med ham deltaget i Diskussionerne rundt paa Studenterkamrene; thi dengang eksisterede der jo ingen Studenterforening. Der gik i det Hele en ny Verden op for det unge Provinsbarn. I et utrykt Brev¹⁾ fortæller han, hvorledes han fik Indblik ogsaa i Skyggesiderne af det kjøbenhavnske Liv: „Byen var fuld af sjofle Rygter, man sang paa Gaderne gyselig gemene Smædeviser om højtstaaende Personer“, o. s. v.; men alt Dette prægede sig ikke dybt i hans glade, frie Sjæl, der higede efter Næring og Væxt. Det er sikkert en Skildring af sig selv fra den Tid, han giver, naar han i „En Novelle“ lader Sangeren kaste Blikket tilbage over sit Liv og da sige:

Jeg saae mig selv, en Ungersvend!
Med Kraft og Ild jeg vandred hen
ad Banen, hvor hver Blomst og Frugt
mig ofred mildt sin Saft og Lugt.
Jeg aabned sindigt Livets Bog;
dens Lys mig Taagerne forjog,
hver Dybde blev mig aabenbar,
min Aand blev stærk, min Sjæl blev klar,
men — Hjærtet end saa roligt var.
Jeg mente, Skatten alt var kjøbt;

¹⁾ Til *Const. Hansen*; overladt mig af Etatsraadinde C. H.

i Kundskabs Væld var jeg jo døbt
og havde tusend Bægre øst —
men Gaaders Gaade ej var løst.

Ligesom sine Stifbrødre gav han sig til at studere Teologi. Det var ikke, fordi han følte særligt Kald der-til, men fordi han Forældre ønskede det. Derfor gik det ogsaa smaat med Studiet; han læste langt hellere *Oehlenschläger*, *Goethe* og *Uhland* end Kirkefædrene,¹⁾ han fordybede sig langt hellere i poetiske Drømme end i Dogmatik og Exegese, og han gik meget hellere i Sel-skab end paa Universitetet.

Det var de bedste Huse, der aabnede sig for ham. For to Aar siden havde hans Plejesøster holdt Bryllup med *Brøndsted*, og hos dem færdedes han som en Slægtning. At han holdt af den unge Frue, vide vi, og hendes Mand lærte han snart at skatte højt. I sit Minde-digt over ham siger han:

Du var en Mand! — Med aandig Sundhed
omfatted Du hver ærlig Dont.
Du var en Mand! — Med ædel Rundhed
Du delte Hvad Dig var forundt.
Du var en Mand — og gyldentunge
var Dine Tankers rige Lag.
Du var en Mand — og dog saa unge
Dit varme, danske Hjertes Slag.²⁾

Brøndsted var 16 Aar ældre end Winther; men Enhver, der kjender hans Trang til at tage sig af unge Begavelser, vel navnlig i poetisk Retning, vil kunne for-staa, at han blev denne Digterstudent en god Ven.³⁾ I

¹⁾ Se Illustr. Tid. Nr. 10. ²⁾ Sml. Digt. II, S. 61. ³⁾ I sin Opfattelse af *Brøndsted* dannede Winther en stor Modsætning til sin Ven *H. Krøyer* (Se dennes „Erindringer“).

*Brøndsted*s Hus traf Chr. Winther mange interessante Mennesker, saaledes *Oehlenschläger* og *J. F. Mynster*, hvilken Sidste jo fra sin Præstetid i Spjellerup havde kjendt de gamle Winthers og derfor fra Sønnens Ungdom af fulgte ham med Interesse¹⁾ og erhvervede sig hans Hengivenhed og Beundring. Disse to Mænd traf han ogsaa hos *Rahbeks*, som *Rahbeks* da ogsaa ofte vare sammen med ham hos *Brøndsted*s. Efterat *Brøndsted* nemlig i 1813 var kommen hjem fra sin Udenlandsrejse, der havde varet i 7 Aar, blev han, vistnok gjennem sin Hustru, som jo var *Kamma*s unge Veninde, Ven af Bakkehusets Beboere, særligt af dets Frue²⁾, saa Winther har ofte truffet *Kamma* hos *Brøndsted*s, men dog endnu oftere i hendes eget Hjem. Blandt hans efterladte Optegnelser findes der følgende: „Ogsaa jeg har været i Arkadien“ — ogsaa jeg har i hele 15 Aar nydt den Lykke som en tam Stork at kunne vandre ind og ud i dette kjære Bakkehus, hvor der var Velsignelse af alt Smukt og Godt, og at være en velset Gjæst *der*.“ I dette Hus traf han fra sit første Studenteraar af og indtil *Rahbeks* Død sammen med saagodtsom alle udmærkede og fremragende Mænd og Kvinder i Danmark, saa bedre Kaar kunde ikke godt have mødt en ung, fremadstræbende Mand ved hans Komme til Hovedstaden; han førtes strax lige midt ind i Aandslivets Centrum. *Kamma* og han blev snart meget gode Venner. Han læste undertiden højt for hende, og, naar der saa i det Oplæste kunde forekomme

¹⁾ Se *C. L. N. Mynster*: „Nogle Erindringer og Bemærkninger om *J. P. Mynster*, S. 21. ²⁾ Se *P. H. Boye*: „Om *Karen Margrethe Rahbeks* Brevvexling“, S. 136.

lidt mindre fine Udtryk, bukkede hun sig frem foran sin Skjærm, saae med sine store, aabne Øjne paa ham og sagde: „Det var ellers slemt!“ Engang traf han hende liggende paa Maven og fordybet i Læsning. Da han kom ind, drejede hun Hovedet om, kikkede op paa ham og sagde: „Jeg læser alle de uartige Steder hos *Holberg*.“¹⁾

Ogsaa i *Jens Kragh Høsts* Hus blev Christian Winther indført, dels gennem *Rahbeks*, *Hegerne* og *Rasmus Nyerup*, dels fordi *Høst* var en gammel Bekjendt af *Rasmus Møller* og Fætter til Fru *Bloch* i Nykjøbing. Fru *Høst*, født *Oxholm*, omtales som udmærket dejlig, og, skjøndt hun var 10 Aar ældre end Winther, blev det dog mest hende, der drog ham til Huset. *Høst* selv var yderst forskjellig fra den unge Poets Livsretning og Naturel, og paa Grund af sin utrolige Grisethed var han meget lidet appetitlig, saa Winther følte sig kun i ringe Grad tiltalt af ham. *Høst* levede meget ude af Huset, i Klubber og paa Kaffehuse, og til alle de Bekjendte, han *der* traf paa, sagde han; „Gaa' hjem og se til min Kone — hun sidder saa ensomt!“ Der kom Mange, og Winther siges i disse Aar her at have truffet *Baggesen*, som hørte til de stadige Gjæster og ofte forelæste Fruen sine Digte. Ved Aftensammenkomsterne var der mange Unge tilstede, og der dansedes da tidt. Paa dette Gebet var Winther ivrig, og blandt hans Damer kan nævnes *Wilhelmine Heger* (senere Fru *Werlauff*); *Stephan Hegers* hørte nemlig til *Høsts* nærmeste Omgangsvener. At det mest var

¹⁾ Disse Træk om *Kamma Rahbek* har jeg fra Universitetsbibliotekar *S. Birket Smith*, hvem Chr. Winther selv har fortalt dem.

Fru *Høst*, Winther satte Pris paa, fremgaaer maaske ogsaa af det Faktum, at han fortsatte Bekjendtskabet med hende, efterat hun var bleven skilt fra *Høst*, der imidlertid vedblev med at elske hende, og havde ægtet *N. F. B. Schiern*, gennem hvem hun blev Moder til Historikeren S. — I dette Hus kom Winther i sine Kandidataar, og her førte han med Lyst i Dansen *Elise Heger* (den senere Skuespillerinde Fru *Holst*), *Aline Heger* (den senere Fru *Agier*, der ligner sin Tante *Kamma Rahbek* i Skikkelse som i Pudsighed og Originalitet, og som er en talentfuld Malerinde) og *Juliane Heger*, som — efter at have debuteret paa Det kongelige Teater, men atter trukket sig tilbage — blev nøje knyttet til Etatsraad *Hans Puggaards* Hjem, hvor hun i mange Aar fyldte Husmoderens Plads og fængslede Alle ved sit originale Lune, sin store og karakterfulde komiske Sans og i det Hele ved en lys Aand, der havde fri Flugt. Disse tre unge Piger gav Chr. Winther sig gjerne af med og morede sig godt ved deres mange kunstneriske Ejendommeligheder.¹⁾

Men jeg maa tilbage til hans øvrige Studenterliv!

Hans Plejeforældre, Rektor *Blochs*, vare — som før sagt — i Begyndelsen af November 1815 blevne forflyttede til Roskilde, og herude var han nu hyppigt Gjæst og førtes af dem ind i de rige Kjøbmandsfamilier *Kornerups*, *Borchs*, o. s. v., som dengang dannede Grundlaget for Byens Selskabskredse; en af de unge *Kornerupper* havde jo desuden været hans Klassekammerat. ogsaa i Domprovst *Hertz's* Hus indførte *Blochs*

¹⁾ Alt angaaende Winthers Forhold til *Høsts* Hus er meddelt mig af Fru *Aline Agier*, født *Heger*.

ham, og her gjorde han Bekjendtskab med *Weyse*, som var hjemmевant *der*. I sine før omtalte Livserindringer fortæller Domprovstens Datter, den senere Fru *Fich*, at hun, der dengang var i Kjøbenhavn for at tage Underviisning, havde været hjemme i Roeskilde, da hendes 16de Fødselsdag d. 18de Marts 1816 fejredes *der*. Morgenen efter skulde hendes Faders Vogn føre hende tilbage til Kjøbenhavn. Hun var meget bevæget ved Afrejsen fra det lykkelige Hjem, og, just som hun, ganske rødøjet, stod og tog Rejsetøjet paa, kom der Bud fra Professor *Blochs*, om Domprovsten ikke vilde tillade, at to Studenter, som i de Dage havde været paa Besøg i Rektorboligen, kjørte ind med Vognen til Kjøbenhavn. Der blev strax svaret Ja, skjøndt Alle ønskede, at den unge Pige kunde have kjørt alene. Et Øjeblik efter kom saa de unge Herrer, som viste sig at være Fru *Blochs* Søstersøn, en af de unge *Berger* fra Skjoldemose, og — Chr. Winther. De skulde strax tilvogns, og, da Domprovsten saae, hans Datter var kjed over at vise Studenterne sine røde Øjne, sagde han: „Ja, Du sidder *der* paa det forreste Sæde! Værs'go', mine Herrer, sæt De Dem sammen paa det bageste!“ Saa maatte de da krybe op, og Vognen rullede bort med dem, hvorpaa Frøken *Hertz* slog sit Slør ned og græd bag det tynde Skjul.¹⁾ „Men“, siger hun, „Christian Winther har nok aldrig holdt af at se Folk græde.“ Han begyndte strax

¹⁾ Hun dulgte bag sit grønne Flor
de vaade Øjne og Kinder;
mens Vognen vugged i dybe Spor,
os tyst igjennem Hjærtet foer
saamange Længselsminder.

(„Annette“, Sml. Digt. V, S. 132.)

at konversere hende lystigt, og, da de naaede Hede-
husene, fik han det saa hedt, at han, cfter at have
faaet hende lidt oplivet, pludseligt sagde: „Min Frøken
fryser vist? De sidder saa ene paa det store Sæde. Det
er meget varmere at sidde To sammen“; og, inden
hun anede hans Hensigt, svang han sig over Agestolens
Ryg og sad nok saa kjækt ved hendes Side, medens
Berg alene sad bagved og lo i Skjægget, hvilket hun
meget godt saae. Hun var slet ikke glad ved den
„varmende Sidemand, hun saa uventet havde faaet“;
men hun havde ikke Mod til „at vise den dristige Hr.
Winther Vintervejen“, og saa kjørte de da sammen til
Kjøbenhavn.

Herinde vinkede Vennerne mere end Bøgerne. Til
at være en god Student hører der ogsaa at være en
god Kammerat, og det var Chr. Winther. Blandt hans
Venner fra Rusaaret, som han sit hele Liv igjennem
blev tro imod, vil jeg nævne *Abrahams* og *Bonaparte*
Borgen; forøvrigt var han dengang meget tilgængelig,
og Kammeraterne vare mange.

Imidlertid kunde Forældrene nok mærke, at hans
Hovedstadsliv ikke førte til teologisk Embedsexamen.
Det var svært for *Rasmus Møller* at skaffe Midler til-
veje for med disse at underholde tre studerende Sønner
ved Universitetet. Rigtignok blev *Poul Møller* Kandi-
dat i Januar 1816 — altsaa kort efterat Chr. Winther
var bleven Student; men han kunde ikke strax sørge
for sig selv, og langt mindre kunde Chr. Winther det.
Alt dengang var han en slet Økonom og sagde f. Ex.
til den før nævnte Frøken *Hellesen*: „Lær mig dog at
holde Hus med Penge!“ Vel tjente han Lidt ved Under-

viisning; han var nemlig i 1816 Lærer ved Borgerdydskolen paa Christianshavn sammen med *Ludvig Bødtcher*, *H. N. Clausen*, *N. B. Krarup*, den senere Professor filosofifæ og Regensprovst *F. C. Petersen* og den senere Domprovst i Roskilde *S. R. Ortved*;¹⁾ men det var ikke noget stort pekuniært Udbytte, han fik ud deraf. — Resultatet af de økonomiske Vanskeligheder var, at han fra noget hen i 1816 til Foraaret 1817 tog tilbage til Kjøbelev for *der* at studere; ogsaa *Poul Møller* opholdt sig *der* i Vinteren 18¹⁶/₁₇; han prædikede flittigt, læste Italiensk, maaske sammen med Stifbroderen, oversatte *Homér* og digtede „Eivind Skaldaspiller“ samt „Torbisten og Fluen“. I denne Vinter foregik der den store Forandring med ham, at han virkelig kom til at tro paa Kristus, hvorover han følte megen Glæde.²⁾

Bægge Brødrene vare ofte sammen paa Besøg hos Bønderne og paa Herregaardene, de red, gik paa Jagt, dansede, kort sagt: de smagte Livet i dets Mangfoldighed, baade det høje og det lave.“³⁾

Undertiden fulgte de deres Fader paa hans Forretningsture. Saaledes finde vi dem ved den aarlige Dismissions-Examen paa Vesterborg-Seminarium. Den foregik i Kirken, og her samledes alle Stiftets Skolelærere og Præster, der ofte kun gav Møde for i selskabelig Sammenkomst at træffe gode Venner. Alle Huse i Byen, lige fra Biskop *Boisens* til Seminaristlogis'erne, stod

¹⁾ *Joh. Helms*: „Borgerdydskolen paa Christianshavn 1787—1837“. *Helms* antager, at den Winther, som har været Lærer derude, var Digteren; denne Antagelse er rigtig; den senere her i Bogen omtalte Urtekræmmer *Chr. Petersen* blev nemlig — efter hans Enkes Udsagn — underviist *der* af Winther. ²⁾ Se hans Levned ved *Olsen* S. 29. ³⁾ Sammesteds S. 30.

saa rede til at modtage de Besøgende og ydede fri Beværtning, Tobak, Konversation og alt Ønskværdigt. Det var som en sat Ret, at Værtinderne i de Dage dækkede op, saa godt de kunde. Under Sangprøven blev der fra Biskop *Boisens* Hus budt Kaffe om i Kirken.

Ved den Prøve, der her er Tale om, var der en Seminarist *Gundersen*, hvis Hoved og Hjærte slet ikke fattede eller følte det Mindste af den hele Herlighed; han gned sig hele Tiden paa Panden, hvergang Examinationen naaede til ham, og *det* var al hans Besvarelse. Men, da Sangprøven kom, udtoøede han med den vældigste, klareste og reneste Stemme det Vers:

Jeg er svag, men Gud er god,
Svaghed vil han mig tilgive.
O, den Tanke kan mit Mod,
mit nedtrykte Mod, oplive.

Hele Avditoriet brød uvilkaarlig ud i Latter over hans mageløs passende Valg af Text, og den vittige Pastor *Daniel Smith*, der var tilstede, sagde hertil: „Giver vi ham nu ikke Udmærkelse for et saadant Genitræk, saa kan vi være visse paa, at Vorherre kommer selv herind i Kirken og driver os ud med Svøbe eller Pisk — undtagen ham; for *vi* sidder jo og drikker Kaffe herinde i Guds Hus, imens *han* staaer og synger og beder som en ydmyg Synder“. ¹⁾

At *Poul Møller* og Chr. Winther lunt og fint have iagttaget og nydt en saadan Sammenkomst, kan der ikke være nogen Tvivl om.

Der var i denne Periode paa Vesterborg Seminarium en Bondesøn fra *Rasmus Møllers* gamle Egn i

¹⁾ Se *P. Boisen*: Præsten *F. L. Boisens* Liv og Levned., S. 21.

Jylland; han var holdt over Daaben af den første Madam *Møller* og opkaldt efter Præsten, som nu, da Drengen var begavet, havde faaet ham over til sin nye Egn, forat han *der* kunde uddannes til at blive Skolelærer. Det var den senere saa bekendte Bondeven *Rasmus Sørensen*. Han tilbragte netop Julen 1816 i Kjøbelev Præstegaard sammen med de to unge Digtere, af hvilke *Poul Møller* var 5 Aar, Chr. Winther 3 Aar ældre end han. *Sørensen* skriver: „Her var i Kjøbelev vistnok den muntreste Højtid, som Dr. *Møller* nogensinde havde filladt at vorde holdt i sit Hus. Hans ældste Søn, *Poul Martin*, . . . og hans Stifson, Christian Winther, . . . vare Bægge hjemme, og de vilde have Julebal, og de fik det ogsaa. Alle de statuerede fornemme Familier fra de smaa Herregaarde i Kjøbelev. Sogn, saavelsom Skolelærerfamilierne og endel af de store og stadselige Bønderfamilier fra Vindeby og Kjøbelev Sogne vare her til Julegjæstebud anden Juledags Aften og Nat. Ligeledes var Doktor *Møllers* Broder, Kammerraad *Møller* fra Maribo,¹⁾ med sin Familie tilstede. . . . *Poul Møller*, der havde prædiket for sin Fader i bægge Kirkerne denne Dag, var om Aftenen over al Beskrivelse munter, vittig og overgiven. Han dansede, spillede Violin og konverserede som en Entusiast, uden al Regelmæssighed, blot efter behagelige Indfald. Hans Broder, *Chr. Winther*, gav ham i Livlighed og Effekt ikke meget efter. *R. Sørensen*²⁾ følte sig især tiltalt af Chr. Winther, der dengang ret af Hjærtens Lyst bevægede sig i Ungdoms Fyrighed og Fylde. Han

¹⁾ Han var Byfoged *der*. ²⁾ Han omtaler i denne Bog altid sig selv i tredje Person.

saae i ham den fuldendte, frie Ynglings Behagelighed, saae i ham Natur og Dannelse for en saadan Glædesfest i den højeste og tækkeligste Harmoni. En smukkere Form i Dans, en livligere Stemning i Tale havde *R. Sørensen* endnu ikke fundet hos nogen Yngling med et saa generelt Talent til at glædes og glæde. — Ogsaa paa Lille-Kjøbelev var der et Par Dage efter Juleselskab og Dans, derefter hos *Hr. Ernst* i Rolykke, hvis Søn, der var Studiosus teol.¹⁾, i samme Jul var hjemme. — Den øvrige Tid udenfor disse og flere Selskaber hørte *R. Sørensen* ideligt Tale om *Oehlenschläger*, *Baggesen* og alle den Tids Digtere. De Aftener, man ikke var i Selskab, forelæste *Poul Møller* og *Chr. Winther* skifteviis Digte af *Oehlenschläger* og af Flere. Deres Fader vilde vel indrømme dem, at *Oehlenschläger* var den største danske Digter og at Poesi var af stor aandelig Vigtighed; men unge Menneskers Sværmeri for Dramaerne og Teatervæsenet kunde lede til mere Skade end Gavn for dem selv, sagde han. *R. Sørensen*, der dengang endnu ikke havde læst et Ord af den nyere Poesi, men alene af *Holberg* og *Wessel*, blev her overvældet af baade *Poul* og *Christian* med saa megen Tale og Fortælling om Digte og Kritik, om Teater og Skuespil, om literære Stridigheder, om Forrangen, om Regenslivet og Studenteraanden, om alt Det, de fandt livligst og mest tiltalende i Kjøbenhavn, især om de vittigste personlige Stridigheder, at han ikke kunde bære det Halve deraf i Hukommelsen med sig til Vesterborg. *Chr. Winther* vilde have ham til at tage nogle af de poetiske Bøger og kritiserede Sager

¹⁾ *Chr. Winthers* Pag. 69 nævnte Klassekammerat.

med sig tillaans; men hans Fader sagde: „Nej, lad Du, Rasmus, kun den Lektüre fare, til Du er færdig paa Seminariet.“¹⁾ —

Det var en frisk og fyldig Vintertid, Chr. Winther tilbragte i Kjøbelev. Med de lærde Studier gik det fremdeles smaat; men det gik muntert ved Bøndergilderne og paa Ballerne. Som før berørt, dansede han brillant, „det morede ham, og han kunde. Han *spaserede* ikke en Françæse som Andre, der af dum Misforstaaelse mene at kompromittere sig ved at vise en erhvervet Færdighed“²⁾. I Dansen kunde han se sin Dame „med sine velskabte Ben nynne en Elegi, hvori hun søgte at udtrykke sin Kummer og Smerte; thi man tager meget fejl, hvis man troer, at Ansigtet og Stemmen alene forstaa og ere i Stand til at tolke Sjælens indre Tilstande; nej, ogsaa Benene formaa ved Foredrag at fremsige en Replik, og Føddernes Lyrik er min Tro ikke tabt bag af en Vogn“³⁾. Han forstod Dansen og at danse. Hans Samtale „var utvungen, morsom uden Fortrolighed, snild og vittig uden Anstød“. Og han kunde sige til sig selv: „Er Du vel gaaet videre, end Du selv har villet? Har Du ikke desuagtet endnu stedse bevaret Dig et smukt Tilbagetog?“⁴⁾ — De daværende Præstegaardes *Dolce far niente* holdt han af; den Tobaksrygning, som sædvanligviis hørte med dertil, var han efter sit eget Ord „en Træl af“; men han havde een Fejl: han kunde ikke spille Kaart, hvilken Sport saa til alt Held heller slet ikke blev dreven *der* i Huset. Aldrig var han indviet i Whist-

¹⁾ R. Sørensen: Mit Levnedsløb, S. 88—90. ²⁾ „Et Vendepunkt“ S. 31. ³⁾ Sml. Digt. IX, S. 264. ⁴⁾ Smstds. S. 111.

eller L'hombre-Spillets Hemmeligheder; han siger: „Det er ikke af Dydighed; jeg har nemlig aldrig kunnet lære at begribe Systemet i nogetsomhelst Spil — saa dum er jeg — og heller ikke haf jeg kunnet komme til at forstaa, det var morsomt at spille Kaart. Hazard — ja, det var nu en anden Sag“. ¹⁾

Om Foraaret 1817 tog Chr. Winther et Par Maaneder til Kjøbenhavn for i April at tage Filosofi-kum; Udfaldet blev ikke glimrende; *Philos. theoret.: Non contemn.*; *Philos. practica: Haud ill.*; *Physica: Haud ill.*; *Mathesis inferior: Laud præcet.*; *Mathesis superior: Non contemn.*

Poul Møller blev i Hjemmet, indtil han noget senere overtog Huslærerpladsen hos Grev *Moltke* paa Espe ved Skælskør. Lidt ud paa Sommeren kom Chr. Winther tilbage til Kjøbelev og blev nu *der* til Efteraaret 1818, altsaa en fem Fjerdingaar. Ogsaa *Rasmus Sørensen* havde været paa en lille Indenlandsrejse, og, da han strax efter sin Tilbagekomst besøger Kjøbelev Præstegaard, træffer han atter Chr. Winther *der*. „Nu skal Du fortælle mig Din Rejse, *Rasmus Søfrensen*“, sagde Chr. Winther, „ligesom Du fortalte mig, kort før Din Ferierejse, da Du var her sidst, om de smukke Jomfruer i Christianssæde-Egnen ²⁾ og om Din Delta-gelse i Selskabeligheden sammesteds. Kom, lad os gaa i Haven, og siden iaften, naar vi gaa op iseng, fortsætte vi om Mere. Jeg kan ikke tænke mig noget Herligere end at kunne rejse; — havde jeg bare Penge,

¹⁾ Se „I Naadsensaaret“, S. 62—63 og „Et Vendepunkt“, S. 37—38, hvilke Udtalelser ere ganske personlige. ²⁾ Christianssæde ligger — som bekjendt — et Par Mil fra Vesterborg.

og jeg raadte mig selv, saa Farvel, Universitetet i Kjøbelev!“ *Rasmus Søfrensen* — som Chr. Winther altid kaldte ham — fortalte nu meget omstændeligt om hele sin Fornøjelsestur, „frem og tilbage, fra først til sidst“. Da Chr. Winther endelig havde hørt alt Dette, sagde han: „Dersom Du nu kunde skrive det, som Du har fortalt det, saa havde Du *der* en lille „Labyrint“, ligesom *Baggesens*, som Du strax skal faa at læse.“ „Skrive *det!*“, sagde *Sørensen*; „er det Noget at skrive saadan Snak og Præk!“ „*Jeg* kan ikke skrive saadant Noget“, svarede Winther, „og *Du* kan vel heller ikke; men *Du* kan fortælle det saa livagtigt, at *de*, som høre derpaa, maa selv rejse med. Jeg skal læse nogle Ridderkrøniker for Dig imorgen, som jeg har skrevet paa Vers; men Du maa ikke sige det til Fa'r, for han kan ikke lide, jeg begynder paa Digteri, og der vil gaa en rum Tid, før jeg skriver Noget af Det, jeg har Lyst til at skrive“. „Har Du ikke Lyst til at studere?“ spurgte *Sørensen*, „til at skrive Latin, udarbejde teologiske Afhandlinger, læse Græsk, o. s. v.“ „Jo vist“, svarede Winther, „troer Du, man har Lyst dertil, fordi man skal plage sig dermed? Jeg har Lyst til at leve fornøjeligt og godt; Studenteraarene ere grumme behagelige, naar man bare har Penge. Hvorfor vil *Du* ikke være Student?“ „Fordi jeg har ingen Penge“, svarede *Sørensen*.

Næste Aar, 1818, var Chr. Winther atter tilstede ved Seminarieexamen i Vesterborg; han havde moret sig altfor godt forrige Aar til at ville undvære Nydelsen nok en Gang. Han indfandt sig maaske ogsaa af virkelig Interesse; thi *Rasmus Søfrensen* var da oppe til

Afgangsexamen. To Dage efterat denne var endt, besøgte han Kjøbelev. Idet han gik op ad Gaarden, kom *Rasmus Møller* og Chr. Winther ud imod ham, da de inde fra Stuevinduerne havde seet ham komme igjennem Porten. „Nu, *Rasmus Søfresen*“, sagde Chr. W. og slog ham med et kraftigt Haandslag, „jeg slaaer Dig til Skoleridder ovenpaa den hele Examenstads i Vesterborg, som jeg nu for første Gang¹⁾ har moret mig ved Synet af og glædet mig ved Hørelsen af. Du est en drabelig Examenshelt, Du skalst hjemdrage til Jyderne og udføre deres kjære Poder i Skoleleding. Jeg gratulerer Dig til Din Lærerplads i Aarhus.²⁾ *Rasmus Møller* tilføjede ogsaa *sin* Lykønskning, og det kom nu paa Tale, at *Sørensen* egentlig skulde havt Udmærkelse; men, da han kun halvt saa længe som de Andre havde været paa Seminariet, vare Censorerne blevne enige om, at det ikke kunde gaa. Da sagde *Chr. Winther*: „Jeg mener, at i Betragtning af den korte Seminarietid maatte det især være blevet til Udmærkelse“. „Nej“, svarede *Rasmus Møller*, „det er dog samme Regel, der følges, naar en Professor paa Grund af, at hans Forelæsninger ikke flittigt have været besøgte, ikke gjerne giver just allerbedste Karakter, om ogsaa Kandidaten er særdeles dygtig“. „Karakteren, jeg har faaet“, svarede *Sørensen*, „er ogsaa god nok, og bedre, end jeg igrunden har fortjent den; thi „særdeles sædelig og særdeles flittig“, mere end mine Med-

¹⁾ Her maa *R. Sørensen* have citeret Winthers Ord galt; thi, som før sagt, havde W. ogsaa været tilstede ved Prøven i Vesterborg forrige Aar. ²⁾ S. var da udnævnt til Andenlærer ved Frue Sogns Borgerskole i Aarhus.

dimittender, har jeg ikke været.“ „Nu skal vi høre,“ udbrød Chr. Winther, „at *Rasmus Sørensen* maaske har baaret sig ad ligesom *Goethe*, der i sin Selvbiografi fortæller, at han maatte læse og studere mange Nætter i Skjul, udenat han lod Nogen vide det Mindste deraf, fordi han vilde have Ord for at være et saadant Geni, der tumlede og svirede uafsladeligt, og, uden at anvende nogen Tid til ringeste Flid, dog altid kunde Alting som den Allerbedste og Flittigste.“ „Saadanne Sviregenier ere for høje for os i Vesterborg at ville efterligne,“ sagde *Sørensen*, „for Jer derinde paa Regensen er maaske slige Idealer ikke saa uopnaaelige.“ Da svarede *Rasmus Møller*: „Det var Ret! Jeg troer nok om Dig, *Rasmus*, at Du ikke lader Dig overvinde til at hengive Dig til noget Usædeligt og Lavt.“

Om Aftenen kom der fremmede Damer i Besøg, og Christian Winther „sprehede“ Tysk med dem, sang med dem, fortalte dem om Teatret, deklamerede for dem, dansede med dem, spillede Klaver for dem, o. s. v. — *Sørensen* sov om Natten hos ham i hans „Sengekammer“, og, da de om Aftenen havde trukket sig tilbage dertil, kom det paa Tale, at Biskop *Boisen* paa Vesterborg havde havt visse Indvendinger mod *Sørensen*. Denne vilde nu have Rede herpaa, og *Chr. Winther* svarede da: „Aa, det var ikke Andet, end at han og Præsterne i Direktionen mene om Dig, at Du vil blive for stolt til at være Skolelærer, og deri mene de ikke fejl; thi *det* er Du allerede og behøver ikke at blive det.“ *Sørensen* udtaler nu det Urimelige i den Fordring til Skolelærerne, at de skulle være aandsdannede og kultiverede, men aldrig maa gjøre den mindste

Fordring til Livet ved Siden af andre Mennesker, og han skyder Skylden herfor paa Præsterne. Han fortæller, at han for at hævde sin Stilling havde taget sin sorte Livkjole paa ved Examen, hvorimod alle de andre Dimittender, der tildels havde finere Kjoler end han, havde fremstillet sig i deres længe brugte Frakker, fordi de, ikke uden Grund, antog, at i saadan Skikkelse vilde den gejstlige Del af Direktionen helst se dem. Heraf lo Chr. Winther højt og sagde: „Du est en Oprører, Du est en Stig Andersen Marsk, *Rasmus Søfrensen*, i Din bedste Seminaritskjole.“ Alt Dette fortæller *Sørensen* selv ganske troskyldigt og synes ikke at ane den Morskab, Chr. Winther dog aabenbart har havt af ham.¹⁾

At Chr. Winther dengang kom flyvende som en Foraarsfugl til Kjøbelev og oplivede Alt *der*, fremgaaer tildels af det Foregaaende. Paa Nedrejsen dertil gjæstede han ikke sjældent

Iselinges Vennesæde
med den stille, dunkle Skov,
med den stille, lyse Glæde,
med den immer travle Plov,
med de Store og de Smaa,
Alle milde, Øjne blaa,
med „Hilsæl!“ Godmorgen!²⁾;

der søgte de altid at holde paa ham i længere Tid og sagde ham altid med Vemod Farvel.³⁾ Engang, da han drog derfra til „den saftgrønne Ø“ — saadan kalder han Laaland⁴⁾ — kom han til Gaabense Færgegaard, hvor der

¹⁾ Se *R. Sørensen*: Mit Levnedsløb 120—24. ²⁾ *N. F. S. Grundtvig*: Poet. Skr. VII, S. 505. ³⁾ Professorinde *A. M. Hammerichs* Meddelelse. ⁴⁾ Sml. Digt. VI, S. 166.

laa en Bog, i hvilken Gjæsterne kunde gjøre deres Bemærkninger. Paa første Side havde en Haandværks-svend skrevet et Vers, der begyndte saaledes:

„Der Wind ist gut, das Wetter schön“;

Winther tilføjede:

„Jeg er saa frisk, jeg er saa glad
som Svenden paa det første Blad.“¹⁾

Hans og hans Brødres Besøg skabte Højtid, ikke alene i Præstegaarden, men for hele Egnen.²⁾ Mangt Pige-hjærte bankede ved Budskabet om, at de vare komne, Alt forvandlede, naar de, sprudlende af Liv og Ungdom, traadte ind; rejste de igjen, efterlod de Stilhed og Tomhed, med Minderne som Oaser i Ørken.

Det var kjærlige Følelser og Længsler, som drog Chr. Winther tilbage til Sjælland. Han led under sin ikke gjengjældte Kjærlighed til *Antonie Bloch*, og med den rejste han i Efteraaret 1818 til Kjøbenhavn, hvor han havde faaet Bolig paa Regensen. I tre Aar blev han nu *der*, og i disse fandt hans egentlige Studenterliv Sted. Men trods alle de nye Indtryk glemte han ikke sin gamle Tilbøjelighed. Det gik ikke ham som den hellige *Hieronimus*, hvem *Virgil* og *Cicero* gjorde ligegyldig ved Synet af smukke Piger, og dog siges der om denne samme *Hieronimus* — Hvad tildels ogsaa kan passe paa Chr. Winther — at Ingen nogensinde har havt en større Kraft til at drage Kvinder til sig, end netop han. Men hvad hjalp det Chr. Winther, at alle andre unge Piger sværmede for ham, naar *hun*,

¹⁾ Meddelt mig af Pastor *Andreas Thaning*. ²⁾ Se *P. Ross*: Skildringer af *P. Møllers* Liv, S. 28.

den Udkaarne, ikke ret vilde hengive sig til ham og, i alt Fald senere hen, ikke kunde lide ham og hele sit Liv igjennem ikke engang følte Sympati med hans Digte, ja, endog ikke vilde læse dem! Han søgte stadig ned til hende i Roskilde. Daværende Frøken *Hertz* fortæller i de før nævnte Erindringer, at hun i Julen, vistnok 1818, spillede Komædie med ham hos Professor *Blochs*. Der opførtes to Stykker: „To Broderdøtre for een“¹⁾ og Holbergs „Kilderejsen“. De Spillende vare *Christian Hertz*,²⁾ *Elise Hertz*, Adjunkt *Christensen* ved Roskilde lærde Skole,³⁾ *Lotte Bloch*, der spillede en gammel Frøken saa morsomt, at Publikum sad i en Latter, *Antonie Bloch* og Chr. Winther. I det første Stykke var han hendes lykkelige Elsker. I „Kilderejsen“ spillede hun nok Pernille, og sandsynligviis har Chr. Winther ogsaa spillet med deri, maaske som Henrik. Efter Forestillingen var der Souper og derpaa en lille munter Svingom, ved hvilken Lejlighed Professor *Bloch* nok selv med sin Violin var Musikdirektør, hans Brodersøn *Fritz* med sin Fløjte hans Orkester. Her svang Chr. Winther naturligviis sin Udkaarne i Dansen.

Fra *Blochs* Hus blev Chr. Winther indbudt til Domprovst *Hertz's*, og ved en „Juleklap“ der sad han som Apollo mellem to af sine Muser (*Antonie* og *Margrethe Bloch*) paa Toppen af Pindus, der ude i Entreen var lavet af Borde, Bænke og Stole, dækkede af hvide Lagener og pyntede med Gran og Blomster, som dannede en Græsbenk i en Grotte og i Afstand tog sig

¹⁾ Maa vistnok være „To Onkler for een“ (Se *Overskovs* Fortegnelse over dramatiske Arbejder, 1838, S. 88.) ²⁾ Senere Borgmester i Aarhus. ³⁾ Død som Præst i Bregninge paa Ærø.

skuffende nok ud. De Tre foredrog fra dette hellige Sted en Trio.

Ved saadanne Forestillinger var Chr. Winther flere Gange agerende i den *blochske* Kreds i Roskilde, og her næredes stadigt hans Følelser for *Antonie*. I 1820 skriver han to Digte til hende. Det ene „O, var jeg!“¹⁾ er bekjendt nok, skjøndt det er temmelig flovt og dets Tema lige fra den græske Oldtid til senere hen er varieret indtil Trivialitet. Det ender med de sørgelige Ord:

Og, skjøndt Du har til Død mig saaret,
er jeg Dig mindre end Din Hund.

Chr. Winther satte selv Melodi til det og sang det ofte.
— Det andet lyder saaledes:²⁾

Jeg glemme Dig? Hverhen sig Øjet vender,
jeg skuer svage Glimt af Dine Ynder:
Din purpurrøde Kind, naar Dag begynder,
Dit Afskedsblik, naar Solens Afsked brænder.

Som Lilien er Din Barm, de hvide Hænder,³⁾
og Maanen mig Dit Øje fromt forkynder;
men Intet lignes kan i Nord og Sønder,
ak, ved Dit Hjærte, naar man ret det kjender.

Jeg glemme Dig! Nej, altfor dybt jeg føler
i Barmen end den Brand, som Intet køler,
skjøndt Du saa grusomt med min Smerte leger;

som en Magnet jeg mod min Stjerne peger.
Du straalér højt, jeg sunken er i Støvet:
Du er den røde Frugt, og jeg er — Løvet.

¹⁾ Sml. Digt. I, S. 73. ²⁾ Sammesteds S. 83. At dette Digt ogsaa er skrevet til hende, fremgaaer af Chr. Winthers eget Exemplar af „Digte gamle og nye“, hvor han har angivet bægge de to Digte som skrevne i 1820 paa Regensens 2den Gang; han offentliggjorde det i *Liunges* „Juletræet“ 1821. Af Familiemeddelelser veed jeg, at det første er skrevet til hende. ³⁾ Se Side 126.

Man har Christian Winthers Udsagn for, at han har brugt sin egen Person som Grundlag for Felix i „Episode af et Familieliv“. ¹⁾ Det er ikke et Faktum, men en Formodning, at han ved Skildringen af Fru Antonie Frilands Omtale af Felix har tænkt paa *Antonie Bloch* i hendes Forhold til ham. Fruen fortæller en ung Frøken, til hvem Felix gjør Kur, saaledes: „De maa vide, denne Hr. Felix blev som Dreng sat i Huset hos min Fader, der dengang bestyrede en privat Underviisningsanstalt Han var en smuk Dreng [med] et fint, noget blegt Ansigt, med ret regelmæssige Træk, og, naar han var oprømt, i godt Lune, og ikke saa fjantet og forlegen, som han ofte blev, naar hans kjære Jeg troede sig tilsidesat eller paa nogen anden Maade traadt for nær, havde hans Ansigts Udtryk noget særdeles Behageligt. Naar en saadan Gjæst kom i vor Kreds, kan De vel forestille Dem, at mine Søstre og jeg vare meget nysgjerrige; en ny Figur, som optræder i en Familie er at ligne med en Bog, hvis Titelblad, Tryk og Papir ofte give os Lyst eller Ulyst til at læse den, uagtet vi slet Intet vide om Indholdet. Dog, uagtet hans Udvortes, som sagt, slet ikke var frastødende, saa var det dog vanskeligt, for at blive i min Lignelse, at faa Bladene i Bogen fra hinanden, og, var dette skeet, saa kunde man ikke altid blive ret klog paa Hvad man læste, da det nemlig ofte hændtes, at Det, man havde læst paa den ene Side, aldeles blev modsagt paa den anden. Kuns kunde man være temmelig sikker paa, at hvert Pagina begyndte med Jeg. Lidt efter lidt bemærkede vi dog Alle, saavel Unge

¹⁾ Professor *Agerskov* har meddelt mig dette.

som Gamle, at vi, som det hedder, kunde ganske godt lide ham, og at han, uagtet al Uklarhed i hans hele Væsen, med en forunderlig, næsten magisk Kraft til-listede sig ad forskellige Veje de forskellige Menneskers Velvillie, Venskab — Kjærlighed.¹⁾ En af hans bedste Venner, der var bekendt for sin ugenerte Oprigtighed,²⁾ sagde ogsaa engang i min og Fleres Overværelse til ham: „Jeg veed og begriber ikke, Felix, hvoraf det kommer, at jeg og Saamange kunne saagodt lide Dig; der er dog egentlig ikke Meget ved Dig!“ Dengang forstod jeg det heller ikke; men senere, troer jeg, er det blevet mig klart. Han var aldrig Hvad man i daglig Tale kalder paatrængende; han nærmede sig yderst sjældent først til nogen Enkelt af sine Omgivelser. Han syntes af et naturligt Instinkt — thi Frugt af Reflexion og Erfaring kunde det dengang ikke være — at vide, hvormeget det Halvskjulte, det Gaadefulde, især, naar det synes at gjemme noget Mærkeligt, pirrer de fleste Menneskers Nysgjerrighed, lokker dem hid for at hæve

1) Andensteds i samme Fortælling siges der om Felix: „Det var en af Gjenstandene for hans umættelige Forfængelighed at kunne om-gaaes og tækkes alle Mennesker, af hvad Stilling, Forhold eller Dan-nelse de end vare; og det lykkedes ham ogsaa i Almindelighed trods den Selvovervindelse, det ofte kostede ham, trods de mange kjedelige Timer, det beredte ham, idetmindste for en kort Tid at indtage Alle, som han lagde an paa, ved en vis paatagen naiv Godmodighed og en dyb Forstillelse, der strakte sig i alle Retninger, som det selska-belige Samliv kan tage, og som skjulte det højst Mangelfulde i hans overfladiske Dannelse og det Hule, Egoistiske i hans Karakter. Som en Følge heraf var især saadanne Menneskers Omgang ham kjær, hvis Stilling i Livet ikke lod dem skue meget dybt eller ane hans Mangler, og som altsaa, idet de kun betragtede den skinnende Yderside hos ham, ideligen enten fandt sig smigrede ved hans Om-gang eller ved deres Opmærksomhed og Roes nærde og kildrede hans Forfængelighed.“ (Sml. Digt. IX, S. 129). 2) *Poul Møller?*

Sløret, og tillige Hvormange der i deres Opdagelser i Aandens Rige er nøjsomme eller lidet klartseende. Som man fortæller, gjør Klapperslangen intet Spring, den lokker med en gaadefuld, ubestemt Lyd, den venter paa sine Ofre — de synke bedøvede i dens Gab. Uden at eje Slangens Gift, besad han Noget, der lignede dens fortryllende Tiltrækningskraft; han havde en Færdighed i paa en tilsyneladende naturlig Maade at lade Noget anes, at synes noget Andet end Det, han var; han aabnede sit egentlige Indre saa lidt som muligt, og Det, man øjnede, vidste han paa saa mange Maader at vexle og variere, at det fik Udseende af langt Mere, end det var. De Fleste fandt sig tilfreds-stillede; men, bemærkede han hos En eller Anden skarpere Blik, saa var han den Første, der, saa at sige, forlod sin Erobring, for ikke at synes den Overvundne Han gjengjældte aldrig nogen Følelse med Aabenhed og Varme; det *syntes* kun undertiden saaledes. Nej, bløde, let bevægelige, kvindelige Hjærter vare hans Ofre, Følelser, de reneste, de mest glødende, som han øjensynligen selv med Bevidsthed havde vakt, forstod han med den mest beregnede Snildhed at unddrage sig eller med den grusomste Kulde at støde fra sig; og sjældent eller aldrig opdagede man det rette indre Motiv, der som en panisk Skræk pludselig jog ham bort *der*, hvor han dog tydeligen saae en Himmel af ren Ømhed aabne sig for ham.“

I Fortællingen fingerer Fru Friland nu, at det ikke er hende selv, men hendes Veninde, han har gjort Kur til; men dette spiller ingen Rolle i dette Sammen-

hæng; jeg vil derfor i det Følgende lade hende tale i første Person. Hun fortsætter saaledes:

„Det var omtrent midt i Sommeren, da Hr. Felix kom i mine Forældres Hus.¹⁾ Paa den Tid plejede vi næsten altid at have Besøg af fjærntboende Slægtninge, og disses Nærværelse gav stedse Anledning til smaa Fester, som for det Meste bestod i Lystture i den smukke Omegn. Vi vare saaledes engang, fem-sex Vogne i Følge, dragne ud til et Skovhus; alle min Faders Elever vare ogsaa med; thi han havde gjort sig det til en Regel saa meget som muligt at have dem om sig. I den grønne Skov fandt vi et Telt og nogle Musikanter og en net Danseplads; der blev drukket Te, der blev sunget og danset. Felix dansede kun med mig, han var som fortryllet og havde kun Øje for mig. Allerede, da vi stod af Vognen, havde han med et vist fremfusende Galanteri, der stundum klæder ham godt, løftet mig ned og betragtet den lille Pige, der stod for ham i sin simple hvide Kjole og med sine lange, gule Lokker ned ad Nakken, med et Udtryk i Ansigtet, der dengang hos ham maaske var lidt komisk, men som siden hos ældre Herrer uvilkaarlig har bragt mig til at gyse. Overalt havde hans Maade at omgaaes os Piger paa, selv medens han var Dreng, en vis Modenheds-Karakter, der naturligviis enten smigrede eller imponerede de ungdommelige Gjenstande for hans Courtoisie. Min Fader, der, som en ægte Discipel af *Salzmans*s Skole, havde sine Øjne overalt blandt de Yngre, bemærkede dette Blik og har siden oftere omtalt det. Men med en langt anden Be-

¹⁾ Hans Moder holdt, som før nævnt, Bryllup d. 30te August.

tydning var dette Øjekast som et Lyn trængt ind i *mit* Hjærte. Jeg var blød og blid som en Due, bøjelig som et grønt Siv, og mine Øjne forlod ikke ham den hele Eftermiddag. Mod Aften forstyrredes vor Lystighed ved en stærk og vedholdende Regn. Man trængte sig sammen, saa godt man kunde, i det lille Skovhus og i Teltet. Hvor *jeg* var, var ogsaa *han*. Da vi endelig maatte beslutte at kjøre hjem i den øsende Regn, var der Mangel paa Rejsetøj. Felix havde af en Hændelse medtaget en stor Rejsekappe, og Hændelsen eller hans Snildhed vidste ogsaa at mage det saaledes, at han kom til at dele den med mig. Med en ubeskrivelig glad Iver bandt han mig et Tørklæde over Hovedet, satte sig hos mig paa Sædet og drog Kappen, ligesom en Kalesche, op om sig og mig; og, medens han, for Bekvemmeligheds Skyld, slog sin Arm omkring mig og holdt Kappen sammen med den ene Haand, lagde han, skjult for Alles Blik og dristig ved den fortrolige Nærhed, sin Kind til min og lod med en forunderlig Veltalenhed, der kun bestod af enkelte smaa Ord, den søde Gift finde Vej til mit Hjærte. Han kyssede mig — jeg veed det — een Gang, kun een, — det var det første og det sidste Kys. — Jeg betroede mig til min Moder, for hvem jeg var vant til ikke at skjule Noget. Havde denne ellers saa forstandige Kone behandlet Sagen, som den fortjente, og betragtet den blot som en Barnagtighed, vilde hun have sparet sin Datter mange Taarer og Suk. Men slige Hjærtens-Anliggender ere for visse Damer altfor interessante; de se i dem en Gjentagelse af deres egen Barndoms- og Ungdoms-Historie, de finde en Art af bittersød Fryd i at være

Fortrolige, i at raade, bifalde eller forkaste, og, om de endog misbillige, saa forraader dog den Varme, hvormed dette skeer, den dybe Interesse og forfejler Hensigten, ja, plejer endog at give Næring til den Liden-skab, de synes at ville bekæmpe. Felix havde aldrig været Barn; *jeg* var det, før jeg saae ham. Men efter hin lille Scene foregik en besynderlig Forandring med mig. I min unge Sjæl fremtraadte de hidtil dunkle og forvirrede Begreber om Livets Alvor og højere Pligter klart og rent, jeg ansaae mig for *hans*, i Ordets vide-ste, ædleste Betydning, og stræbte med hele mit hen-givne, blide Hjertes Varme, med al min Villie og Ævne at gjøre mig ham og hans Bestemmelse værdig. De smiler, kjære Frøken? De er lykkelig, at Deres trettende Aar ikke har bragt Dem lignende Erfaringer, eller ogsaa, at De med saa let Hjærte kan se tilbage paa dem. — Uagtet vi vare Børn, kunde man næsten kalde vort Forhold en hemmelig Forlovelse; vi havde end-ogsaa i al Stilhed byttet Ringe. Men *min* barnlige og dog ædle Renhed og *hans* ængstelige Forsigtighed holdt det skjult for ethvert Øje. Der henløb et Aar. Da for-andrede Felix pludseligt sit hele Væsen, sin hele Op-førsel mod mig. Han fjærnede sig fra mig, og, naar han var nødt til at være i mit Selskab, saa var det, som om han ganske havde glemt dette hemmelige, ubeskrivelige Sprog, der, uden Ord, ja, næsten uden udvortes Tegn, binder Hjærte til Hjærte. Mit blide, frygtssomme Blik søgte ham stundum, men mødtes af et koldt, næsten ironisk Øjekast; han henvendte sjældnere og sjældnere Talen til mig, men fremførte derimod i Andres Nærværelse højt og lydeligt og med et Slags

Triumf saadanne Ytringer, der dybt maatte saare mig. Han talede stort om Frihed og Uafhængighed, paastod, at han vilde leve og dø som Pebersvend, skaanede ikke sig selv, men erklærede sig for et daarligt Kreatur, der ikke duede til at stride Livets Strid. Vel havde hans Hjærte ikke vendt sig til nogen Anden. Men, var min Kjærlighed, min Person maaske ikke hans Forfængelighed Nok? Jeg veed det ikke! End ej et Ord talede han til mig, som kunde have Hensyn til hint mig saa hellige Forhold. Dog ogsaa her viste sig hans Svaghed og Vaklen; thi stundum, naar en ret dødelig Kulde fra hans Side havde sønderknust den stakkels unge Piges Hjærte, saa lod det, som om det fortrød ham. Han søgte da med en underlig Ilffærdighed Lejlighed til at vise mig en eller anden betydningløs Opmærksomhed, og det hændtes ikke sjældent, at han under en saadan Bestræbelse fik Taarerne i Øjnene; men da skyndte han sig bort, retsom om han frygtede for at falde tilbage til Det, han nyligen saa formasteligt havde kaldt et Slaveri.“

Hun fortæller nu om Hvad der endelig skilte „de to tidligmodne Børn“ ad. I Anledning af en Militær-Revy, der blev afholdt i Nærheden af Byen, var der til denne kommet en Linedansertrup og et dramatisk Selskab. Hun siger: „Ligesom alt det Fantastiske, der tilsyneladende er forenet med et saadant omflakkende Liv, i sig selv havde stor Tillokkelse for ham, saa var der endnu een Omstændighed, som end stærkere drog Felix hen til Luftspringerne og Skuespillerne. Han havde nemlig nylig læst „Vilhelm Meister“, og, idet han misforstod eller slet ikke forstod den højere Ironi

i dette Værks Hovedperson, betragtede han det som en ren Realitet og vidste intet Smukkere og Bedre end at sætte sig i lignende Situationer, hidlokke lignende Konflikter. Enhver Fritid tilbragte han snart paa Ridebanen, snart bag Kulisserne, hans Forfængelighed foregjøgledede ham tusende Illusioner, og hans Fantasi skabte, idet den dækkede det Usle og Pjaltede, af de gustne, raa og uhøviske Landløbersker lutter Marianer, Philiner og Mignons. Den Spænding, der i en senere Periode naturligen havde hersket i hans Indre, havde hos ham, som det ofte hændes svage Karakterer, fremkaldt en vis Kraftanstrængelse, en Bestræbelse for ved Arbejde at bringe den indre Stemme til Tavshed, og dette havde hans Lærere kaldt Flid. Nu var Buen atter nedspændt! — En Aftenstund havde han ledsaget mig tilligemed endel andre unge Personer til Ridebanen. Da Forestillingen var endt, gik han bag efter sit Selskab og søgte at beskytte Damerne mod den eftertrængende Flok. Ved Udgangen standsedes de af Trængselen. Felix stod just og havde beskyttende slaaet bægge sine Arme om mig; da følte han et let Slag paa Skulderen. Det var en ung Italienerinde, en af Truppen, som, med en gammel Kaabe over sin Ridedragt, rakte sin magre Haand ud over de Mellemstaaende, og, idet hun med de sorte, gnistrende Øjne betragtede mig, med et frækt Grin tilraabte Felix: „*Oh! Signor Felice!* Er den Lille *la sposina* af *Vossignoria*?“ „Nej“, svarede han hurtigt, „det er min Søster!“ og drog sine Arme til sig og fjærnedede sig saa meget som muligt fra mig. I en lille By kjender man hinanden indbyrdes; Alles Øjne faldt derfor paa Felix. Han stod *der* med et saa inder-

lig flovt Udtryk i Ansigtet, at han vilde have vakt den lille Piges Medlidenhed, hvis ikke en stærk Tilsætning af Ærgrelse og Skamfuldhed havde skrevet sig paa hans Fysiognomi og klart ladet mig læse Hvad der foregik i hans Hjærte. „Han er ikke *ængstelig* for at bevare Din og sin Hemmelighed, men — han *skammer* sig ved Dig!“ Som et Stjærneskud foer denne Tanke gjennem mit Hoved og viste mig den Afgrund, paa hvis Rand jeg gik. Jeg var frelst, pludselig helbredet, men ved en haard Kur, en Kur, der ganske, saa at sige, omskabte mig. Mit Sind havde været blødt bøjeligt, det blev nu haardt og alvorligt; mit forhen saa varme Hjærte blev koldt, og en Flor af den rigeste Fantasi, der længe, især ved min Moder næret ved Musik og Poesi, velgjørende var fremspiret, blev lidt efter lidt fortrængt af en kold Forstandigheds tørre Frugter.¹⁾ Den isnende Ligegyldighed, hvormed jeg fra hint Øjeblik behandlede Felix, afskar ham enhver Tilnærmelse og knuste hans Mod, især fordi den saarede hans Egoisme. Havde han forhen forsømt sit Arbejde, saa henfaldt han nu aldeles til Dovenskab.“²⁾

Det er selvfølgelig ikke min Mening, at Alt i ovenstaaende Skildring nøjagtigt stemmer overens med det mellem Christian Winther og *Antonie Bloch* Passerede, skjøndt jeg jo rigtignok troer at kunne læse endel Fakta ud af Linierne. Vist er det i alt Fald, at jeg med velberaad Hu har afskrevet det her; thi, da jeg veed, at Chr. Winther har villet skildre sig selv i Felix og efter

¹⁾ Der siges om hende i en senere Alder, at hendes Hjærte stod under Forstandens Formynderskab. (Sml. Digt. IX, S. 122).

²⁾ Sml. Digt. IX, 164—75.

sin Maade, naar han „ved roligere Overlæg betragtede sig som en fremmed Gjenstand og som saadan bedømte sig selv, følte sig dybt ydmyget og nedbøjet“¹⁾, saa mener jeg ogsaa, at Det, jeg har draget ud af „Episode af et Familieliv“, i alt Fald er paa sin Plads efter Skildringen af hans første noget alvorligere erotiske Situation; det er en passende Introduktion til Alt, hvad jeg paa dette Omraade kommer til at fortælle i det Følgende; det vil *der* vise sig at have indeholdt træffende Sandhed i Karakteristikken, om man end maa tilføje, at han har seet altfor skarpt paa sig selv og navnlig fremdraget sine Skyggesider; men han var altid yderst misfornøjet med Alt, hvad han foretog sig. Man bør under Læsningen huske paa, at den Elskede fortæller det Alt, længe efterat Forholdet mellem ham og hende er hævet, og gjennemgaaende passer Winthers Selvskildring maaske bedre paa ham, som han udviklede sig, end som han var dengang. Fortællingen udkom først i 1853.

Trods det, at han nu med *Antonie* oplevede noget Lignende som *Poul Møller* havde oplevet med Søsteren *Margrethe*, kunde han dog befinde sig ganske vel inde i sit kjære Kjøbenhavn. Han glemte snart saa nogenlunde sin Kjærestesorg, og der blev ophængt andre Smaabilleder i Madonna-Salen.

Først boede han paa Regensens sjette Gang Nr. 6, siden paa anden Gang Nr. 3.²⁾

¹⁾ Sammesteds, S. 121. ²⁾ Frk. *Strøms* Meddelelse. Se forresten „Genrebilleder“ (Sml. Digt. X, S. 237), hvor Degnen synger en Drikkevisse, han har lært „paa Regensen, Nummer 3 i anden Gang“.

Hans Kontubernal i „den røde Gaard“ var Zoologen *Krøyer*, halvtredie Aar yngre end han. *Krøyer* var en stærk, stolt Karakter, som hadede al Tvang og Undertrykkelse; der var en oprindelig Naturkraft i ham, han var energisk og ofte noget hensynsløs, djærv og retfærdig, mandig og aaben, retsindig og flittig.¹⁾ Der er sagt, at han var vanskelig at komme ud af det med; men dette synes ikke at have været Tilfældet overfor Chr. Winther; de mødtes i Kjærlighed til Videnskab og Kunst og da navnlig til Studenterlivet med dets glade Sammenkomster og ideelle Stræben. Paa et Albumsblad til sin Kontubernal har *Krøyer* skrevet:

„Christian Winther, min Ven! Du fordrer Ord af mig, skjøndt Du veed, jeg hader Ord, fordi enhver Hykler har dem rede. Forlang Gjerning, og døm Din Ven derefter!

6. Aug. 1821.

Henrik Krøyer.

Chr. Winther følte sig dog mere dragen mod Broderen *Hans Krøyer*, den bekjendte Komponist af „Der er et yndigt Land“. Det var netop Musikken, der knyttede de To til hinanden, saa de sluttede et Venskab, der holdt sig i Aarenes Løb. De dannede sammen med *C. N. Rosenkilde* og *Abrahams* en Sang-Kvartet. *Abrahams* siger²⁾: „Jeg tør nok paastaa, at vor Udførelse af disse firstemmige Sange for Mandsstemmer var særdeles tilfredsstillende. *Rosenkildes* klangfulde Tenor tog sig godt ud i den første Stemme, og han foredrog denne med alt det Koketteri, som denne Slags Sange

¹⁾ Se hans egne „Erindringer“ og *V. Bergsøes* Biografi af ham i „Illustr. Tid.“ Nr. 544. ²⁾ Se hans „Meddelelser om mit Liv“, S. 144.

udfordrer; ogsaa var vor Indstudering meget omhyggelig i Nuancerne, og denne Indstudering endte da gjerne med en morsom Aftenpassiar, hvor *Rosenkilde* og *Krøyer* med deres Humor satte vore Lattermuskler i uafsladelig Bevægelse. Med disse Sange vare vi nu velkomne overalt; men blandt de Huse, hvor vi især gjerne saaes, nævner jeg gamle *Nyerups* paa Regensen. Denne fortræffelige Studenterven morede sig ret inderligt, naar vi tilbragte Aftenen hos ham og gav nogle af vore Sange tilbedste, og det gjorde vi da ogsaa gjerne, da vi saae, hvor velkomment det var. Især manglede vi ikke, naar *Nyerups* Svigersøn, Provst *Strøm*, og hans Kone, Bægge ivrige Musikelskere, vare i Byen. Engang vare vi Andre tilstede, men *Rosenkilde* udeblev. Endelig kom der et Brev til *Krøyer*, hvori *Rosenkilde* meldte, at han ikke kunde komme, da han var falden paa Gaden og havde revet sine Buxer itu. *Krøyer* kjendte imidlertid Karlen, der bragte Brevet, og saae, at det var en Karl, der tjente hos Urtekræmmer *Groth*, hvor *Rosenkilde* jævnlig fik sig et L'hombre-Parti. Han gik da strax hen til *Groth*, hvor han ganske rigtigt fandt *Rosenkilde* midt i Spillet; men, da *Rosenkilde* saae *Krøyer*, rejste han sig rolig op med de Ord: „Ja, saa faaer jeg da at gaa med ham.“ —

I den første Tid, Winther laa paa Regensen, husedes *der* det Liv, som senere udfoldede sig i Studenterforeningen, og om Sommeren holdtes der i Regensgaarden Gilder, hvori baade Ældre og Yngre deltog, selv om de ikke havde Bolig *der*. Det var det gamle

Træ, om hvilket man samlede, det, som Chr. Winther senere i Tiden besang i følgende Digt:

O, Lindetræ med ranke Krop,
med kongelige Krone,
Du skal os ved Din grønne Top
med Skovens Savn forsone.

Du har nu seet saamangen Slægt
omkring Din Stamme vandre —
ej mægted Aldrens tunge Vægt
Din Ungdom at forandre.

Lær os at gjemme, hvis Du kan,
som Du, et frejdigt Hjærte, —
da kan vi vandre vidt om Land
og le ad Savn og Smerte.

Lad Verden kun gaa op og ned,
lad Skæbnens Strømme bruse —
her i Dit Læ er lystig Fred
og trofast Sind tilhuse.

Du breder grøn Din Vinge ud
hvert Foraar og hver Sommer —
vor Stamme først faaer nye Skud,
naar Efterhøsten kommer.

Fidel er Du, som alle Vi;
Regensen er vor Moder!
Dit Sind er sundt, Din Tanke fri,
og hver Student Din Broder.

Tavs og forsigtig stod Du smukt
med grønne Fjer i Hatten,
naar tidt Studenter gik i Bugt,
hver til sin Gang om Natten.

Dit Øjelaag Du tidt opslog
i Morgenlampens Lue
og gav Studenten ved hans Bog
en Hilsen i hans Stue.

Og, hørte Du et Pereat
for mangan krads Filister,
da har Du Fyren ærligt sat
i sorte Bogs Register.

Men, blev en ægte Musasøn
et Jubelhurra givet,
da rysted Du Din Fane grøn,
og Hjærtet slog i Livet.

Og, hørte Du et lifligt Kvad
til Skjønhed og til Druen,
da hæved Du Din Pande glad
og stolt mod Stjernebuen.

Med Øjet højt mod Himlen blaa,
men Foden dybt funderet, —
saa højt og dybt, som Tanker gaa,
vi veed, Du har studeret.

Og derfor Du — trods nogen Mand —
en Doktor os skal være,
og Vaaren, naar den gaer iland,
hvert Aar Dig skal kreere.

Ej spørges Fakultetet om,
hvor høj Du vel tør være;
Du sender ikke Bud til Rom,
hvad Farve Du tør bære.

Thi Sort og Rødt og Violet
er Farver, Du foragter, —
det frie Grønt er nok saa net,
naar frit man det betragter.

Men, skal Din Stjerne dalc brat
engang i Tidens Bølge —
Studenternes: „Hurra! Godnat!“
Dig skal i Graven følge.¹⁾

¹⁾ Sml. Digt. I, S. 163.

Naar Lindetræet ikke overskyggede Studenterne, kom de sammen paa Knejper, og Chr. Winther holdt til paa en saadan, der laa paa Hjørnet af Lille og Store Kanikestræde, hvor en gammel Skibskaptajn ved Navn *Rohde*, der havde Bevilling til Beværtning, havde etableret sig, og hvor man fandt et rummeligt og venligt Lokale, paa samme Tid som man nød en forekommende og tilfredsstillende Behandling. Her mødtes han med *L. Fasting*¹⁾, *Chr. Wilster*, Brødrene *Krøyer*, *Førgen Førgensen*²⁾, *Abrahams*, *Ludvig Bødtcher* og Flere. Der var det, at de drev deres Spil med den mageløs komiske, dengang afskedigede Klokker *Heegaard* fra Viborg, der paa den Tid var omkring de Fyrre; ham kreerede de højtideligt til *baccalaureus* og opmuntrede ham til Udgivelsen af hans udødelige „Rimpose“.³⁾ — Her var nu ogsaa hyppigt Tale om en nærmere Sammenslutning af Studenterne; thi, efterhaanden som det videnskabelige og navnlig det æstetiske Liv vandt større Kraft og Udbredelse, fremstod ogsaa Trangen til en friere Udvexling af Ideer, og dertil kom, at man ikke med Lethed kunde skaffe sig den forønskede Lektüre, navnlig med Hensyn til Blad- og Tidsskrift-Litteraturen. Man besluttede nu herhenne i *Rhodes* Knejspe i Anledning af Regensens Stiftelsesdag at holde et Gilde

¹⁾ Senere Inspektør for Kolonierne i Grønland, derefter Direktør for Kjøbenhavns Fattigvæsen. ²⁾ Den vittige, elskværdige Politimand. (Se *Alex. Schumacher*: „*Ludvig Bødtcher*“, 111—19, og *H. P. Holst*: „*Fra min Ungdom*“, S. 31—36. ³⁾ I denne siger han selv, at han har været heldig nok til at blive „yndet og hædret af Statens lærde Sønner, en ret anseelig Flok, som Kundskab, Flid og Værd paa-skjønner“, og han citerer Chr. Winthers „Her under Nathimlens rolige Skygge“. (Se „*Rimpose*“, S. 13 og 68).

i Regensgaarden under Træet.¹⁾ Dette fandt Sted paa en smuk Sommeraften d. 5te Juni 1820, og til denne Fest havde Chr. Winther skrevet sit første trykte Digt, den berømte Studentsang „Her under Nathimlens rolige Skygge“. ²⁾ Vægtigt lød det:

Vi er et Værn om den helligste Have;
der skal vi kraftigen pløje og grave,
der skal vi fredeligt vande og saa.
Enige Brødre! I Sorg og i Gammen
knytter de mægtige Vaaben tilsammen!
Haven vil trives, og evigt vil Stammen
herligen grønnes og aldrig forgaa.

H. Krøyer havde komponeret en fortræffelig Melodi dertil, og *Abrahams* sang Visen, idet Koret gjentog Omkvædet.³⁾ Det var første Gang, Studenteraanden fik sit samlede Udtryk i begejstrede Toner, og Chr. Winther var dens kronede Tolk. Derfor kunde det med Rette efter mange Aars Forløb siges om ham, at hans Aand stadigt lever blandt Minervasønnerne som Saften i Studenterstammen.⁴⁾ Om hin lystige Aften, hvor der blev drukket Skaaler for Universitetet, Kommunitetet og flere yndede Professorer, skriver en af Deltagerne i Festen, den senere Biskop *Brammer*: „Baade Sangens Indhold og Melodi vare begejstrende for os Alle Næppe vilde Nogen, som havde været tilstede ved hin, hvad det Materielle angaaer, ædruelige og tarvelige Fest,

¹⁾ Se: *Abrahams* „Meddelelser af mit Liv“, S. 146 og *Alex. Schumacher*: »*Ludvig Bøditcher*“ S. 22. ²⁾ Sml. Digtninger I, S. 1. Den offentliggjordes første Gang i *Rosenskildes* „Brevduen“ 1820, Nr. 5 og havde blot Forfatterunderskriften „Vinter“. ³⁾ Se: *Abrahams* „Meddelelser af mit Levned“, S. 146—47. ⁴⁾ Se *J. L. Ussings* Tale i „Regenslinden“, Minder fra dens Hundredeaarsfest, 1ste Juni 1857, S. 7.

negte, at det var en opløftende, uforglemmelig Aften, fordi den vakte eller oplivede Følelsen af vort Kald, særlig til at blive Fædrelandets værdige Sønner som Videnskabsmænd, og levendegjorde broderlig Samfundskjærlighed til hverandre. Sangerens egen Glæde og vindende Personlighed gjorde et behageligt Indtryk paa mig¹⁾

Samme Aften omdeltes i Regensgaarden en Liste med Indbydelse fra *Chr. Thaarup*,²⁾ *Chr. Wilster*, *Chr. Winther*, *H. Krøyer*, *P. V. C. Valentin*,³⁾ *L. Obel*⁴⁾ og *Repp*⁵⁾ til at danne en Studenterforening, hvis Formaal skulde være „dels at befordre den videnskabelige Meddelelse, dels at skaffe sig en passende Underholdning med ligesindede og ligedannede Mennesker efter fuldendt Dagværk“, og i deres Skrivelse til Konsistorium sige de, at de „havde stiftet Selskabet til Videnskabeligheds og Brodersinds Fremme, for at forskaffe Selskabets Medlemmer den Slags Dannelse, som ikke vel kan opnaaes uden fri og munter selskabelig Virksomhed“. — Strax skrev Mange deres Navne under, hvorefter Listen til videre Paategning blev henlagt paa Regensen.

Det var naturligt, at denne Sag paa en Tid, da Associationsfrihed var et ukjendt Begreb, maatte vække stor Sensation i hele Staden, men da først og fremmest hos Universitetets Professorer. Især *Jens Møller* var yderst forbitret over, at et Gilde var blevet holdt i Regensgaarden, hvor han havde givet Ordre til, at ingen

¹⁾ *Brammers* „Ungdomsliv“, S. 130. ²⁾ Senere Adjunkt ved den lærde Skole i Helsingør † 1849. ³⁾ Senere Byfoged i Maribo † 1836. ⁴⁾ Kand. teol. † 1823. ⁵⁾ Islænder, senere Translator i Engelsk og Tysk, † 1857.

Sammenkomst maatte vare længer end til Kl. 12, og endnu mere forbitrede det ham, at Følgen deraf skulde være „en Svireklub for Studenterne“. Han vilde foredrage Kongen Sagen, *Nyerup*, der med Glæde havde givet Tilladelse til Festen, skulde entlediges som Regensprovst, et Par af Hovedmændene — altsaa vel sagtens ogsaa Chr. Winther — skulde relegeres, og der vilde blive udstedt et Forbud mod Foreningens Stiftelse. Alle disse Trusler slog imidlertid Klik, Sagen gik sin rolige Gang, *Chr. Wilster* gjorde Udkast til Lovene, og Planen realiseredes, om der end i Begyndelsen ikke var mange Medlemmer. Paa Store Kjøbmagergade Nr. 2 i Hjørnegaarden, tæt ved Rundetaarn hos Brygger *Jacobsen*, lejedes der Lejlighed, og — Studenterforeningen var stiftet.¹⁾ — Christian Winther var blandt Foreningens første Eforer, det vil sige: Medlemmer, hvis Pligt det var at holde Vagt, Hver 1 Dag om Ugen, og i de saakaldte Eforatsprotokoller optegne Det, der foregik. De egentlige Samlingsdage vare Onsdag, da der gaves musikalske og deklamatoriske Nummere, og Løverdage, da der altid var en lille Forelæsning og derefter Drikkegilde. Chr. Winther var blandt dem, der baade ved Sang og Oplæsning bidrog til Underholdningen. — Om Sommeren havde Foreningen Lokale paa Vesterbro, og *der* samledes man, især om Løverdage, til Keglespil.

Medlemmernes Interesse for Teatret var særlig fremtrædende, og det er bekjendt nok, at Studenterforenin-

¹⁾ Jeg har i Meddelelsen herom væsentligst fulgt *Abrahams'* Beretning i hans *Levned*, og ogsaa noget *Vilhelm Rode* i „Bidrag til den danske Studenterforenings Historie“ (Nordisk Universitets Tidsskrift 1854, S. 130). Hvor de ikke samstemme, støtter jeg mig til *Abrahams*, der som Deltager i det Hele maa vide bedst Besked.

gen afgjorde mangt Skuespils Skæbne. Chr. Winther var blandt de Ivrigste af de Teatersøgende; trods hans daarlige Formuesomstændigheder var det ham ikke saa vanskeligt at faa fat i en Billet; i de Tider var nemlig Tilløbet til Teatret ikke stort, og, naar der ikke var noget Særligt paa Færde, kunde man skaffe sig Adgang for en Mark, ja, 8 Skilling. Teaterpassionen og Lysten til at spille Komædie laa i Luften, det var Privatteatrenes Tid, „Borups Selskab“, „Dramaturgien“, „Thalia“, „Constantia“, „Det Skjønnes muntre Dyrkere“ og flere saadanne private Teaterselskaber florerede. Det gik saa vidt med Chr. Winthers Teaterlidenskab, at han selv virkelig dengang meget stærkt tænkte paa at gaa til Scenen baade som komisk Skuespiller à la *Frydendahl* og „i *Stages Fag*“, det vil sige: *der*, hvor denne var fortræffelig og i sit eget Element, nemlig, hvor han kunde virke ved Anstand, Verdenstone, Munterhed, Ironi og behagelig Personlighed.¹⁾ Det er Indtrykkene fra Teatret, der gaa igjen i hans „Genrebilleder“ og faa Mæle i Skolelærerens Ord:²⁾

Hvor banked ej mit Hjærte
tidt hist paa Hallandsaas!

og endvidere:

I „Vinhøsten“ saae jeg
Hr. *Knudsen* træde op,

og nu nævnes Jeronymus og Stödvel, Per Degn, Jeppe og Saft, Franz Moor, Magdelone og Fru Claudia. Først sent opgav han at gjøre det til sit Livs Gjærning at

¹⁾ Se: *Overskous* Teaterhistorie V, 216. ²⁾ Sml. Digt. X, S. 195—96.

være Skuespiller, og da kun meget modstræbende,¹⁾ fordi det — trods hans eget Udsagn — ligefrem vilde have været en stor Sorg for hans Moder²⁾; men herom senere!

Det kneb, som sagt, nu, saaledes som saa ofte senere, for Chr. Winther med at skaffe Existensmidler. Hans Stiffader havde fremdeles ikke Raad til at yde ham Meget, og hans Naturel lod ham kun daarlig nøjes med Lidet. Han underviste i Dansk, blandt andre Steder ogsaa i Det v. westenske Institut, hvor f. Ex. den senere Justitsminister *Casse* var hans Elev. Denne har selv fortalt mig, at Chr. Winther ikke havde Raad til at købe sig en Overfrakke — unge Mennesker i den Tid ejede nok forresten sjældent en saadan — men i den strængeste Kulde kom han paa Skolen ganske som han gik hjemme i sit Værelse paa Regønsen. Det var da tydeligt at se, at han frøs. De halvvoxne Dreng, som jo altid og allevegne ere saa vittige, sagde da deltagende til ham: „Det er ellers en haard Vinter, vi har iaar, Hr. Winther!“ — Iblandt hans Elever kan jeg endvidere nævne den senere Stiftsprovst *Paulli* og paa samme Skolebænk *H. L. Martensen* og den senere Skuespiller *Vilhelm Holst*; blandt hans Medlærere fandtes den senere Biskop *Brammer*. *Holst* har sagt til mig, at Winthers Underviisning maatte betegnes som respektabel, men ikke i høj Grad vækkende. Da *Holst* engang deklamerede *C. A. Lucids* „Landsbykirkegaarden“ („Højt lyder Bedeklokkens Slag“), blev Winther

¹⁾ Hans egen Meddelelse til Professor *C. Holten*, som atter har fortalt mig det. ²⁾ Ifølge Meddelelse fra Pastorinde *H. Korff*, *Hans Ulrik Møllers* Datter.

saa begejstret, at han løb ned og hentede Skolens to Bestyrere med op i Klassen, hvor den unge Skuespiller maatte give sit Nummer *da capo*, hvilken Fremgangsmaade vel kan kaldes mere elskværdig end pædagogisk rigtig fra Winthers Side.

Sammen med sin Kontubernal *Kroyer* havde han den Plan at oprette et privat Underviisnings-Institut under Universitetsdirektionen; men det blev aldrig til Noget; dertil vare de nok Bægge efter hans egne Ord „*nimis* forfløjne.“¹⁾

En hyggeligere Underviisning og en rigeligere Indtægtskilde skaffede Chr. Winther sig i disse Aar ved at lade sig ansætte som en Slags Huslærer hos Dispatchør, Justitsraad *Langbergs*. De boede om Sommeren paa Bakkegaarden lige overfor *Rahbeks*,²⁾ og det er sikkert gennem disse Sidste, at Winther har gjort de Førstes Bekjendtskab, da de to Familier ofte saaes. Om Vinteren var *Langbergs* Bolig i Vimmelskaftet lige overfor Helligaandskirken. Her kom Winther altsaa daglig om Formiddagen for at undervise; men ofte gav han atter om Aftenen Møde og var da altid en særdeles velkommen og meget æstimeret Gjest. Han spillede og sang, var yderst underholdende og saa tilmed ikke saa lidt indtagen i en af Døtrene.³⁾ Her lærte han temmelig nøje at kjende *Chr. Molbech*, der i 1820 ægtede Husets ældste Datter *Johanne Christine*, og det vides, at *Molbech* følte stor Velvillie overfor Winther. At denne Sidste

¹⁾ Se „Breve fra og til Chr. W., S. 22. ²⁾ Se: *F. Fabricius*: Nekrolog over *Molbech* (Nordisk Universitetsskrift 1858) og endvidere *Chr. Molbechs* Korrespondance med *Kamma Rahbek*. ³⁾ Meddelt mig af Konferensraadinde *Casse*, en Slægtning af *Langbergs*.

kunde have sine Indvendinger mod det *langbergske* Hus, fremgaaer af et Brev til *Kamma Rahbek* fra 20nde April 1821, ifølge hvilket han har fortalt hende Historier derfra, hvorover hun er bleven ilde stemt imod ham. Han skriver:

„ . . . Jeg tilstaaer det herved aabenhjærtigt, at jeg indseer fuldt vel den Dumhed, jeg igaar begik ude hos Dem, og som drev mig tidligere ind til Byen, end jeg havde bestemt. Dumhed kalder jeg det; thi jeg troer, De kjender mig for vel til at antage det for noget *Slet*.

Jeg kjender mig selv bedre, end det lader, og jeg veed, der gives Øjeblikke, hvori jeg i en vis bevidst Konfusion siger Ting, jeg siden efter højiligen fortryder; denne Tilstand indstiller sig f. Ex. altid, naar jeg har Lyst til at fortælle noget ret Interessant og ikke just i Øjeblikket har Noget paa rede Haand; jeg taler da tidt om Ting, som ikke vedkommer mig, røber Hemmeligheder og Deslige og paadrager mig Manges Uvenskab, men — hvad der især gjør mig ondt — saarer Menne-skers Følelser, for hvem jeg nærer ligesaa megen Ag-telse som Kjærlighed.

Saaledes Dem! Dog, jeg haaber, De tilgiver mig min Ubesindighed! — Og som Beviis paa Deres Til-givelse udbeder jeg mig, *ifald De vil* (thi jeg overlader det ganske til Dem selv), at De ikke, ved at tilkjende-give *H[anne] M[olbech]* Sligt, vil sætte mig i et ube-hageligt Forhold til Borgen¹⁾ i den korte Tid, jeg endnu har med samme at skaffe.

Vil De fuldkomment overbevise mig om, at De har tilgivet den Dem tilføjede Krænkelser, saa siig mig det

¹⁾ Bakkehusbetegnelse for *Langbergs* Bolig.

med to Ord paa en lille Seddel; thi forinden tør jeg ikke stedes for Deres Øjne.

Deres hengivne

Chr. Winther“.1)

I *Rasmus Nyerups* Hus opholdt Chr. Winther sig endnu mere end i *Langbergs*. *Nyerup* var en gammel Ven af *Rasmus Møller* og Rektor *Bloch*, og dette Forhold aabnede let Dørene for hins Stifsøn og dennes Elev. Fru *Nyerup* var død omtrent samtidigt med, at Winther kom ind paa Regensen, og det kvindelige Element *der* var nu repræsenteret af *Nyerups* Datter og Datterdatter, *Ulrikke Eleonore Strøm* fra Kregome Præstegaard ved Frederiksværk. Denne Sidste var 10 Aar gammel, da Winther begyndte at komme *der* i Huset; hun var født 1808. Det var en rank og smuk Pige med store, blaa, nyerupske Øjne og regelmæssige Træk; men selv har hun til mig brugt det Udtryk om sig, at hun da „rigtig var i Tøsealderen“. *Hun* morede sig over Winther, og *han* igjen over hende. Hun skildrede ham fra den Tid som meget indtagende, lys, spillende, let i alle sine Bevægelser, den personificerede Venlighed og Blødhed, med store Smilehuller i Kinderne; „hans Skjønhed laa egentlig i det glansfulde, aabne Smil, der ligesom syntes at aabenbare hans indre Væsen.“ Stemmen var meget blød og fuld af Vellyd; naar han var særlig sympatetisk stemt, var den næsten kjælen. Munden stod ikke stille paa ham, og han var ubeskrivelig exalteret og levende. Hans Pande var høj og hvælvet, hans Næse fin og kroget, Munden fyl-

1) Se *P. H. Boye*: „Om *K. M. Rahbeks* Brevvexling“ S. 182.

dig, udtryksfuld og ungdomsrød; han var meget vel-skabt, elegant og dog muskuløs, med smukt formede smaa Hænder og Fødder, heelt igjennem *behagelig* af Ydre, saa man kan forstaa, at han maatte være til-trækkende.

Hver Formiddag spiste han Frokost inde hos Regensens Økonom *Møller*; der sad han da altid ved Vinduet og saae ud paa Gaden. Naar han saa var færdig, kom han farende over paa den anden Side af Porten til *Nyerups*, aldeles henrykt over en ny „Flamme“, han havde faaet. Saa var det en Fod, saa „en gud-dommelig Figur“, saa et grønt Slør, der flagrede fra et tykt, brunt Haar, saa en Maade at gaa paa, saa et Smil, saa et Par Øjne:

Der er i visse Øjne jo
en Trolddoms dybe Hjem;
de Skjønneste, de Bedste
bedaaere sig ved dem¹; —

Altsammen var det Iagttagelser fra Økonomens Vinduer. Han svoer paa, at han *elskede* Vedkom-mende og aldrig vilde kunne glemme hende. „Han tog det ej saa nøje“, som han selv — rigtignok i en noget anden Mening — siger om „ung Verner“. Hans Hjærte var som en Granatfrugt med de utallige Rum, hvor der er et Frø i hvert. Han sagde om sig selv: „I mit Hjærte er der altid Flyttedag, men aldrig Vakance.“ Det gik ham som *Goethe*, om hvem *Hayward* siger: „Naar han ikke havde en Kvinde i sit Hjærte, var han ikke bedre stillet end en Kirurg, der skal til at dissekere og ikke har Noget at øve sin

¹) Sml. Digt. VI, S. 56.

Kunst paa“. Det gjælder endvidere ham selv Hvad han lader Siller sige i „Episode af et Familieliv“: „Jeg holdt af mine Venner og var en trofast Kammerat, jeg elskede mine Bøger; men en lille kvindelig Fod, en tyk, glinsende Haarfletning, en blendende Nakke, et Øjekast fra et Par blaa Øjne, kunde bringe mig til at glemme alt Andet. Det drev mig da ofte til pludseligt at forlade mine Følgesvende. . . . Men det blev hos mig kun ved en uskyldig, stille Betragten; jeg var endnu ufordærvet, jeg var ung, jeg forstod ikke mig selv.“¹⁾ Endvidere gjælder det ham selv Hvad han siger om den unge Vagtmester i „Hesteprangeren“: „Han besad en Egenskab, der, skjøndt den ofte kan blive farlig, dog ogsaa kan føre til noget Godt: han var en stor Tilbeder af unge Piger; og vist og sandt er det, at blandt de Kunster, som en gammel Latiner — troer jeg — anbefaler os troligen at studere, ingen kan findes bedre skikket til at blidne Sæderne og fjærne den raa, dyriske Natur, end den Kunst at elske.“²⁾ Hans Erotik og Maade at gjøre Kur paa var fin, han vogtede sig nøje for Hvad han selv med Afsky kalder „erotiske Voldsomheder.“³⁾ Saaledes siger Agathon ogsaa i *Platons* Symposium, at al Vold er Eros fremmed, og naar han handler, handler han ikke voldsomt; thi Enhver underkaster sig Eros frivilligt i Alt. Eros er ikke blot ung, men tillige blid og fin, og han opslaaer ikke sin Bolig i alle Sjæle uden Forskjel; thi, hvor han finder et haardt Gemyt, gaaer han forbi og tager blot ind, hvor han finder et blødt. Alt Dette er som skrevet om Chr. Winther.

¹⁾ Smsteds. IX, 194—95. ²⁾ Sm. VII. S. 41—42. ³⁾ Smsteds. IX, S. 88.

Derimod kan det ikke siges at passe paa ham, naar der sammesteds tilskrives Eros Besindighed.

Endelig blev det *Ulrikke Strøm* for stærkt med hans altfor hyppig vekslede „Flammer“, og hun sagde: „Nej, Winther, det er ikke til at hitte Rede i — jeg vil føre Bog over dem.“ Og det gjorde hun. Naar han saa kom over til *Nyerups*, hvor han gik ind og ud mange Gange om Dagen, og *der* traf unge Damer, som spurgte ham: „Naa, Hr. Winther, Hvem er nu den Lykkelige?“ svarede han: „Spørg Ulrikke, hun fører Bog!“¹⁾ Men trods alt Dette — eller maaske netop paa Grund af alt Dette — lod han sig ikke binde; derfor kunde *Poul Møller* den 25nde Juni 1820 i et Brev fra Java skrive: „Christian er sikkert ledig endnu og bliver det nok, til jeg seer ham igjen; thi hans og mit Hjærte er ligesaa forhullede som to gamle, forskudte Skiver. Ingen Pil bliver længe hængende deri, men flyver tværs-igjennem.“²⁾ — Hans Kjærligheds Art var den, *Paludan-Müller* i „Adam Homo“³⁾ skildrer som den tredie og sidste, og om hvilken han siger:

1) I „Genrebilleder“ staaer der om Blundt:

„Min bedste Madam Sappi!“
han svared med et Smil,
„det blev mig for besværligt
„at tælle hver en Pil,
„hvormed han har mig saaret,
„den overgivne Gud;
„thi som en Naalepude
„seer vist mit Hjærte ud.

„Jeg har ført Bog derover
„og det i Rim udsat.
Til Lærddom og Advarsel
er mig nu denne Skat.“

(Sml. Digt. IX S. 221.

²⁾ Nationaltidende 1893, Nr. 6043. ³⁾ Poet. Skr. IV, S. 354—56.

Thi Nummer tre, af Sanser født, kun bygger
paa lutter Indfald, hen i Vejr og Vind;
den er en Kjærlighed i bare Stykker,
et Hjertevæv af løsest Hjærnespind.
Et Øje, som lidt mørkt Haar overskygger,
en Taille, som sig bugter ud og ind,
et Skjørt, et Ben, en Barm, en Arm, en Finger,
ja, selv et Strømpebaand den let frembringer.

Næsten altid var Chr. Winther dengang i udmærket Humør; kun undertiden, naar han havde modtaget Brev fra sin Moder, hvem han altid omtalte med den største Beundring og Kjærlighed, og af hende havde faaet alvorlig Skjænd, fordi han forsømte sit teologiske Studium, var han meget bedrøvet og kunde have Taarer i Øjnene, naar han fortalte det. Ogsaa *Nyerup* var vred paa ham, fordi han Ingenting bestilte; han kaldte ham for en doven Student. Forresten saae han forholdsviis sjældent *Nyerup*, der jo om Formiddagen var paa Universitetsbiblioteket og i Hjemmet mest opholdt sig i sit eget Værelse; kun en enkelt Gang viste han sig blandt de mange Unge, der samledes inde i hans Stuer og *der* havde det meget livligt. Winther bragte Friskhed og Underholdning til dem Alle; han oplevede Saameget, fordi han stadigt spaserede paa Gaden; naar han fra *Nyerups* Vinduer saae en Skjønhed spāsere forbi, var han ofte som en Pil ude efter hende. Han fortalte meget om det aandrige Liv paa Bakkehuset, hvor *han* saa gjerne kom, men som *Nyerup* kun meget sjældent besøgte, hans Damer aldrig.¹⁾ Utrolig mange unge Piger vare forelskede i

¹⁾ Hvor højt *Rahbek* forresten satte *Nyerup*, kan sees af Udtalelser i hans „Erindringer“ V, S. 324.

Winther og søgte at gjøre *Ulrikke Strøms* Bekjendtskab for gjennem hende at skaffe sig Adgang til *Nyerups* Hus, hvor de vidste, at Winther var som hjemme. Det gik med ham, som med Folmer Sanger, der kunde sige:¹⁾

Hvert Sind og hvert Hjærte
er min ydmyge Vasal;
jeg dulmer hver en Smerte,
jeg smykker Glædens Hæl.
Og Kvinderne, de søde,
ihvor jeg træder op,
mig bære huldt imøde
Liliens og Rosens Knop.

Han erfarede Sandheden af Hvad han skriver i „Riste-
stenen“²⁾: „Unger Piger smile langt hellere til en Dag-
driver, naar han er smuk og kjæk, end til den adsta-
digste og dygtigste Mand, naar han mangler en af hine
vigtige Egenskaber.“ Og det var ikke *Digteren*, de
vare forelskede i, det var udelukkende hans bedaarende
Person. Hos *Nyerups* var han hverken æstimeret eller
feteret som Poet, der blev aldeles ikke lagt nogensom-
helst Vægt paa denne Ævne hos ham, *Nyerup* fraraa-
dede ham endog paa det Bestemtteste at lade Noget
trykke, og Damerne anede knap, at han skrev Vers;
ja, det vil sige: de kjendte jo hans Studentervise fra
Regensgaarden og en anden, han skrev for Regen-
sianerne, og som blev afsungen til *Nyerup*, Aftenen før
denne i Sommeren 1821 gjorde en Sundhedsrejse til
Tyskland. Winther har ikke optaget den i nogen af
sine Digtsamlinger, og den har vel heller ikke stort
æstetisk Værd; jeg afskriver den her, fordi den kan

¹⁾ Sml. Digt. VII, S. 54. ²⁾ Sml. Digt. IX, S. 272—73.

danne en Afslutning paa min Skildring af Winther i hans Forhold til det *nyerupske* Hus i denne Periode; Visen lyder saaledes:

Vi vil ej trætte Dig med Klage,
vi vil ej fjærne Hjærtets Fred;
et ømt, et varmt Levvel Du tage
kun paa Din fjærne Vandring med;
vort Venskabs Blik, vor Højtids Røst
skal tolke Takken i vort Bryst.

Hav Tak for Hvad Du skrev og lærte,
Du gamle Kæmpe, gjæv og bold!
Med Ildskrift staaer det i vort Hjærte,
den Rune vorder aldrig kold.
Hav Tak for Hvad Du med os led!¹⁾
Hav Tak for al Din Kjærlighed!

Naar Høsten herlig då udspreder
sin Fylde over Sø og Land,
og Du fra fjærne Strømmes Bredder
alt iler til Dit Kanaan,
o, kom da glad og sund igjen!
Gud signe Dig, vor Fader, Ven!²⁾

Iblandt andre Huse, Winther kom i paa denne Tid, kan jeg nævne Rektor *Blochs* Svogers, Kaptajn i Søetaten, Tøjmester *Henslers*³⁾, paa Hjørnet af Borger- og Bjørnegade i Nyboder. I nogle utrykte Breve fra daværende Adjunkt *Hanck* i Odense til dennes Hustru har jeg fundet Meddelelse om, hvorledes han var Gjæst *der* til *Henslers* 42nde Fødselsdag d. 23nde April 1821. Det var Aftenselskab, og der var 24 Personer, blandt

¹⁾ f. Ex. i Anledning af Studenterforeningens Stiftelse. ²⁾ Se: *Rasmus Nyerups* Levned ved *Strøm*, S. 111. Hvad jeg har meddelt om Winthers Forhold til det *nyerupske* Hus er mig fortalt af Froken *Ulrikke Strøm* († 21de Marts 1889). ³⁾ Se: Biografisk Lexikon, VII, S. 370—71.

hvilke Rektor *Bloch*, som spillede Kaart med tre Andre, og hans to Døtre, *Lotte* og *Thora*, „hvilken Sidste er bleven en meget smuk Pige“, endvidere den Førstes senere Mand *Jacob Heide*, „en gammel, fed, munter Pige, Frøken *Dorrien*“, to af *Bergerne* fra Skjoldmose og „en Student Winther“, der fremhæves som „en god Bassist“. „De legede med at holde Alle i eet Baand og at bytte Plads, naar En af dem fik et Klaps over Haanden, og de grinede Alle, som om de sad paa Spid.“ Kl. 9¹/₂ kom de tilbords . . . Man sang lidt ved Bordet, drak Kaptajnens Skaal, forstaaer sig, og skiltes ad Kl. 1¹/₂. De fik fire Retter Mad, og det Hele gik temmelig flot til. —

Iblandt de Studentervenner, Chr. Winther i denne Periode sluttede sig til, kunne følgende nævnes: Filologen og Literaten *Christen Thaarup*, paa hvis Ven-skab han satte stor Pris,¹⁾ og *Thaarup* siger igjen til ham: „Fra den første Stund, da Du søgte mig unge Menneske op paa Regensen, har jeg elsket, ret egentlig elsket *Dig og alt Dit*“²⁾; dernæst *C. H. Visby*, den senere bekendte Præst, der var god og trofast imod ham, *D. A. Grove*, der døde som Landfysikus paa Bornholm, Literaten *Güntelberg*, Forfatter til Syngespillet „Lulu“, *Nicolaj Krossing* og dennes Broder *Peter*, der, inden han havde taget Examen artium, forlod Studeringerne for at dyrke Musik; ham lader det til, at Winther har holdt meget af; endvidere: den senere Distriktslæge i Lyngby *T. C. Mürer*, hvem Winther kalder „en brav Karl, der var lystig og vittig“;³⁾ „Trolddoms“

¹⁾ Se: Breve fra og til C. W. S. 23. ²⁾ Smsteds. S. 72. ³⁾ Smsteds. S. 23.

Forfatter *P. V. Jacobsen*, for hvem han en sjælden Gang forelagde et poetisk Arbejde (til Skjøn¹⁾), *Just Thiele*, *J. R. Esbensen*, der senere som Præst i Flemløse ved Assens blev en stor antikveret Original, *C. A. Thortsen*, Forf. til „Dansk Metrik“ og „Historisk Udsigt over den danske Literatur til 1814“, Pædagogen *Fr. Lange* og Flere, som jeg ikke er i Stand til at gjøre Rede for. Af hans Omgangsvener udenfor Studenterkredsen vil jeg nævne Literaten *A. P. Liunge* og „vor gode, lille *Koop*“, en lovende ung Maler, der dog aldrig rigtig blev til Noget.²⁾ — Sin Stifbroder *Poul Møllers* Omgang nød Chr. Winther ikke godt af paa denne Tid, da han fra Efteraaret 1819 indtil Juli 1821 var paa sin Kinarejse. Hans anden, jævnaldrende Stifbroder, *Hans Ulrik Møller*, der allerede i Foraaret 1819 blev teologisk Kandidat og var meget flittig, opholdt sig i Kandidataarene i Kjøbelev, saa Winther og han levede heller ikke meget sammen i denne Periode; men de vare og vedblev altid med at være meget gode Venner. Der er opbevaret en morsom Historie fra deres Samliv i Ungdommen. Engang gjorde de sammen en Visit hos en ældre Mand, der var bekendt for, at han altid fortalte en Mængde Historier, han havde oplevet, men af hvilke de fleste kun vare lidet sandfærdige. Da de to Brødre saa vare i Færd med at gaa ind til ham, sagde Chr. Winther til *Hans Ulrik Møller*: „Pas nu paa! Hvergang han fortæller Noget, som jeg troer er Løgn, saa nyser jeg.“ Han kunde nemlig ved at trykke paa et bestemt Sted af Næsen nyse, naar han vilde. Manden fortalte nu væk, og hvert Øjeblik nyste Win-

¹⁾ Breve fra og til C. W., S. 181. ²⁾ Se om ham „Erindringer af *Henrik Krøyers* Liv“, S. 138.

ther; *Møller* sad og var ganske ulykkelig, da han ikke kunde udholde det for indestængt Latter, især naar Manden afbrød sig selv i Fortællingen og med den største Godmodighed sagde: „Gud velsigne Dem, Hr. Winther! De er bleven saa forkølet!“¹⁾

At Chr. Winther i sin Regenstid fra sit 22nde til sit 25nde Aar har skrevet mange Digte, følger saa at sige af sig selv, naar man kjender hans Natur. Men han viste dem kun sjældent til Nogen. Den 11te Juni 1861 skriver han:²⁾ „Da jeg var ung, var jeg yderst ængstelig for at prostituere mig ved at lade Nogen se mine Vers, som jeg ikke selv satte stor Pris paa. Jeg har derfor dengang i forskjellige Perioder tilintetgjort fire—fem store Pakker Papirer, hvorpaa der stod Digte af mig. Jeg brændte dem eller kastede dem paa unævnelige Steder.“³⁾ Det er muligt, at der ved denne Fremgangsmaade er gaaet Adskilligt tabt, som jeg nu nok vilde have vedkjendt mig; men saa har den gjort mig den Nytte, at en stor Del Slet og Middelgods er gaaet den Vej, som det fortjente.“

At der ved en saadan Lejlighed nær var gaaet dyrebare Skatte tabt, er sikkert. En Dag i et lidt senere Tidspunkt end det, vi her bevæge os i, kom *Poul Møller* ind i Chr. Winthers Værelse og saae ham staa med en Pakke ved en aaben Kakkelovnsdør, hvorfra Ilden lyste. „Hvad er Det, Du *der* vil brænde?“ spurgte *Møller*. „Det er Ingenting!“ var Svaret. „Maa jeg da se det?“ fortsatte *Møller*. Han tog Pakken,

¹⁾ Meddelt mig af Fru Pastorinde *H. Korff*, født *Møller*. ²⁾ Paa et løst Stykke Papir blandt hans Efterladenskaber. ³⁾ Se: Breve fra og til C. W., S. 2, Noten.

som blandt Andet indeholdt flere af Træsnittene. „Lad mig læse det,“ sagde han og gik bort med det. Snart efter tilbageleverede han det Hele med de Ord: „De Ting kan Du meget godt være bekendt at lade trykke“, og saaledes blev Papirerne virkelig frelste fra Tilintgjørelse.¹⁾ Det er en Scene, der svarer til den, da *Voltaire* vilde brænde sin *Henriade*, som Præsident *Hainault* frelste fra Luerne.

Om sit Forhold paa det nævnte Omraade udtaler han sig selv saaledes²⁾:

I lang Tid var jeg bange,
jeg gyste selv saa tidt,
naar mine lette Sange
ud flagrede saa frit.
Fra Verden fjærn og ene
jeg fulgte Hjærtets Trang;
bag Rosenhækkens Grene
helst lunt jeg sad og sang.

Men snart jeg hørte sige:
„Han synger ganske net!“
Jeg følte Modet stige
og Hjærtet mere let.
Saa lod jeg mig da trykke,
og saa var det forbi
med Ensomhedens Lykke
og det Skjultes Trylleri.

Thi, skjøndt jeg havde Glæde
og næsten ingen Sorg
af Hvad jeg monne kvæde
i Hytte og i Borg,
var jeg dog tidt bedrovet
og mindre fri og glad
end da, som Fugl bag Løvet,
jeg ubemærket sad.

¹⁾ Dette er meddelt mig af Chr. Winthers Stifson *Henry Werliin*, til hvem W. selv har fortalt det. ²⁾ Sml. Digt. III S. 287—88.

Af Digte, som Chr. Winther offentliggjorde i denne Periode vare „Hans og Grethe“, skrevet 1821 paa Regensen,¹⁾ „O, var jeg Kammen i Dit Haar!“²⁾, skrevet 1820 sammesteds, „Sangeren søger sin Elskede“, skrevet samme Aar, sammesteds³⁾ og „Til J. F.“⁴⁾, skrevet paa Regensens 6te Gang Nr. 6. Det er dette sidste Digt, som han senere kaldte „Fantasi“.⁵⁾ Paa ægte Trubadurviis besang han deri en ham personlig aldeles ubekjendt Skjønhed, ganske som hin fantastiske *Faufre Rudel*, Prins af *Blaia*, der forelskede sig i Grevinden af Tripolis, og det alene af den Grund, at Pilegrimmene fra Antiochien berømmede hendes Ynde og Venlighed, hvorfor han digtede mange Sange til hendes Ære. Chr. Winthers Digt er henvendt til Nørrejylland i den Tid saa bekjendte Skjønhed *Jacobine Fritsche* i Aalborg. Han havde, som sagt, aldrig seet hende,⁶⁾ men hørt desto mere om hendes straalende Ydre, der gjorde hende til Ballernes Dronning, og om hendes efter hin Tids Anskuelse excentriske Væsen. Hun havde sin Glansperiode under *Frederik den Sjettes* aarlige Besøg i Jylland, ved hvilke Lejligheder hun altid maatte præsentere Kongen den reglementerede Sang paa en Sølvallerken, og han viste hende da saa stor Opmærksomhed og underholdt sig saa meget med hende, at baade de fornemme Fruer og jævne Borgermadammer tog en lidet motiveret For-

1) Rosenkildes „Brevduen“ d. 5te Febr. 1821, Nr. 6. 2) Smsteds. Nr. 26. 3) Smsteds. 4de Juli 1821, Nr. 27. 4) Smsteds. 25nde Juli 1821 Nr. 30. 5) Sml. Digt. I, S. 58. 6) Det minder om Hvad *Poul Møller* siger i Vinteren 1816—17 i et Brev, han under sit Ophold i Kjøbelev skriver til *Ingemann*: „Jeg føler en saadan ren, brændende Kjærlighed til en Pige paa Langeland, som jeg aldrig har seet, at hun er min Tanke om Morgenen og om Aftenen.“

argelse deraf. Hende bragte altsaa Chr. Winther sin Digterhyldest:

„Hil Dig, dejlige Mø! Du stolte Datter af Jutland!
Dybt sig bøjer i Støv Din Tjener, cimbriske Skjoldmø!
Hist fra Din Fødestavn over Kattegats Bølger, de grønne,
hid gennem Stadens Larm sig trængte Dit Rygte, saa venligt,
prisende højt Dit Navn og højt Dine tusende Kunster,
mange som Havets Sand, hver blank som Stjærnen paa Himlen!
Aldrig saae Dig mit Øje; men Øret drak saa begjærligt
hver en Tone, som klang, berømmende Dig og Din Ynde;
hvert et Ord var en Gnist, der slog i mit Bryst som en Lynild,
tændte hver Draabe Blod, der bruser igjennem mit Hjærte,
gav mig et højere Liv, et Liv, jeg før ej har levet.
Glemte er den svundne Dag, en blankere Sol er oprunden!
Lifligt toner min Sang; thi Strængene taler om Dig jo:
Hil Dig, dejlige Mø! Du stolte Datter af Jutland!
Dybt sig bøjer i Støv Din Tjener, cimbriske Skjoldmø!
Ak, hvi skiller os da den bjærghøje Bølge, den sortblaa!
Gid jeg kun aandede hist den Luft, som kvæger Dit Hjærte,
ak, som fylder Din Barm og hæver de svulmende Bryster!
Kunde jeg høre Din Røst og varmes i Øjnenes Straalhav!“

Han udmaler nu det idylliske Liv, som han da vilde leve med hende paa Søen, paa Jagt, tilhest, „paa Spaniens brogede Høje“, i Dans, i Tonernes Rige — Alt paa middelalderlig Viis. Han udbryder:

„Maatte jeg, yndige Pige, blot eengang kysse Din Læbe,
favne Dit smækre Liv — mit Hjærte siger det forud —
vistnok drak jeg en Rus, at aldrig mer jeg blev ædru.

— — — — —
— — — — —
Salighed, ak, uden Maal! Du hviler Dig her i min Arm trygt,
tæt ved mit bankende Bryst; Du hører, det banker af Længsel?
Nej, Du er rolig og glad! Mig evigt min Lue fortærer!

Efter denne svulmende Længsels-Udstrømning, i hvilken Eros ret beviser sin Afstamning som Søn af Overflødigheden og Savnet, fortsætter han:

Dækket faldt fra mit Blik, jeg stod i Natten og drømte,
ak, den dejligste Drøm; nu tier min Harpe forfærdet.
Ene stander jeg her og stirrer mod Himlen og Stjærnen;
strækker min Arm imod Vest og favner kun natlige Vindpust.
Vift over Land, over Sø, bring hende mit Suk og min Klæge!
Ak, hun ænsrer dem ej, hun aner jo aldrig min Elskov!
Rolig, Du stormende Bryst, mit bankende Hjærte, sov sødt kun!
Fryd Dig, at Du i Sang de pinende Kvaler kan lindre,
at Du ved Harpens Stræng kan tolke Hvad evigt Du lider,
at Du kan prise den Mø, som aldrig Øjet har skuet. —
Syng ved Dag og ved Nat af fuldeste Bryst hendes Pris da:
Hil Dig, dejlige Mø, Du stolte Datter af Jutland!
Dybt sig bøjer i Støv Din Tjener, cimbriske Skjoldmø!

Man føler, at Chr. Winther betragtede alle unge, skønne Kvinder som dem, der vare skabte til at glæde hans Hjærte. I dette Tilfælde blev hans Hyldest meget gunstigt optagen; men mellem de To blev det aldrig til Andet end et Fantasi-Forhold. En 7—8 Aar senere saae han hende nok i Virkeligheden; men dengang var han fuldt optagen af en anden Kvinde, og Frøken *Fritsche* var da den svenske Konsul *Hollenius's* Hustru. Da hun mange Aar senere var bleven en meget smuk og elskværdig gammel Dame, holdt hun — ligesom saamange andre gamle Damer — nok af at dvæle ved den Digterhyldest, der var bleven hende ydet, og ingen troende Katolik har med større Varme og Kjærlighed holdt paa en frelsende Relikvie, end hun paa det af Ælde gulnede Blad med Chr. Winthers Haandskrift paa. Efter sit eget Ønske tog hun det i 1882 med sig i Graven.¹⁾

¹⁾ Oplysningerne herom skylder jeg hendes nære Bekjendt, Frøken *Benedicte Arnesen-Kall*, som ogsaa har skrevet et Mindedig over Fru *Hollenius*. (Se hendes Digtsamling „Fra det stille Liv“, S. 223.)

Under saadanne Fantasiudflugter og Ynglingesværmerier gik det fremdeles daarligt med det teologiske Studium, og hjemme i Kjøbelev kunde man nok indse, at paa *den* Maade blev han aldrig Kandidat. Faderens Finanser vare paa Grund af Kornprisernes Fald endnu daarligere stillede end sædvanligt, Sønnen skyldte baade sin Manuduktør *Bröchner* og Boghandler *Reitzel* Penge, og, skjøndt han skaffede sig lidt Indtægt ved at oversætte og anonymt udgive hos *Seidelin* et saa poetisk Værk som „Der Feld- und Garnisonsdienst, a. d. Dänis. übers. 1819“, stod det dog pekuniært daarligt til. Hans Teaterlyst antog mere og mere farlige Dimensioner, og endelig traf hans Forældre da den Bestemmelse, at han skulde tage over til Præstegaarden for *der* at studere. Examen maatte han have; thi hans examensstærke Onkel *Rasmus Winther* havde gjort *det* til Betingelse for, at han kunde arve ham. Selv vilde han paa ingen Maade bort fra Kjøbenhavn. Med Magt maatte *Poul Martin* og *Hans Ulrik Møller* føre ham ud paa Vognen, der skulde kjøre ham ned gennem Sjælland¹⁾; men, da han saa endelig kom til Kjøbelev, slog han sig til Ro og var endog glad. En Forklaring af, hvorfor han maatte derover, ligger i hans egne Ord i et Brev derfra d. 2den Dec. 1823: „Jeg frygter for at ligge i Kjøbenhavn og læse Teologi; thi jeg kjender jo mig selv: jeg er et Selskabsdyr og kan ikke lukke mig inde ret længe.“²⁾ — Fra Sommeren 1821 til Efteraaret 1824 blev han derovre; han fik et stille, afsides beliggende Værelse, som man maatte igjennem Køkkenet for at naa.

¹⁾ Meddelt fra *H. U. Møller* til hans Svigerinde, Fru *A. M. Berthelsen*, født *Sidenius*. ²⁾ Breve fra og til C. W., S. 20.

Hans lærde og kjærligsindede Stiffader var nu hans teologiske Vejleder, og det store Bibliotek i Præstegaarden blev hans Tilflugt. Han førte ikke sine Regensmøbler med derover, ikke engang sit Gevær, for ikke at fristes til at gaa paa Jagt; det maatte sammen med „hans Klaver, hans Sofa, en Krølhaars Madras, et Tæppe, fire Hovedpuder, en Boghylde, to Lænestole og hans æstetiske Bøger, hvoriblandt 19 italienske“, overgives til *Krøyers* Varetægt. Endogsaa de Digte, han havde skrevet, lod han blive tilbage i Kjøbenhavn; han havde begyndt paa at oversætte *Ariostos Orlando furioso*; men han siger i et Brev fra Kjøbelev: „Da jeg endnu ikke tør grave mig ret ind i et saa vidtløftigt Arbejde, saa vilde jeg slet ikke tage med [hertil] det allerede Udarbejdede, ejheller mine italienske Bøger, for ikke at falde i Fristelse“.

Hans Klædedragt derovre var i Smag med de tyske Studenters: kort, olivengrøn Jakke, bar, aaben Hals, et langt, lyst Haar rundt om Hovedet og ned ad Nakken og endelig paa Siden af Hovedet en lille Hue. Allerede dengang havde han Briller. Da han i Sommeren 1821 sammen med *Hans Ulrik Møller* besøgte Nykjøbing, gjorde de formeligt Opsigt som Modsætninger, idet *Møller* var ualmindelig gammeldags klædt; de unge Frøkener *Sidenius* vilde knap følges med dem ned ad Gaden, og, da Winther følte sig forpligtet til at gaa hen i Kirken for at høre sin Onkel *Rasmus* prædike, fik han *Hans Ulrik* med; men denne, der var begyndt at blive forelsket i *Marie Lovise Sidenius*, vilde ikke undvære hende, og hun vilde igjen ikke gaa, udenat hendes Søster *Anne Margrethe* var med, og saaledes

fulgtes de da alle Fire ad og vare omtrent de Eneste i Kirken, hvor Chr. Winther i sin Burschedragt tog sig ganske besynderligt ud¹⁾.

At han ikke har tænkt at blive længe i Kjøbelev, fremgaaer deraf, at han haaber paa, man ikke har taget Kloster og Regens fra ham. Det varer ikke længe, inden han (10ende Oktbr. 1821) skriver til sin Ven *Visby*: „Skjøndt jeg her legemlig befinder mig ret vel, og, skjøndt jeg ikke er synderlig blødhjærtet, saa er jeg nær ved at græde, naar jeg tænker paa, at jeg aldrig mer kommer til at bo paa Regensen, aldrig faaer *Krøyer* og saamange andre af mine gode Kammerater mere at se, og denne Vemod forøges saa meget desto mere, som jeg synes at mærke, at Nogle af dem allerede have glemt mig.“²⁾

Foruden efter Studentervennerne længes han „uhyre meget“ efter Bakkehuset. Følgende Breve skriver han derovrefra³⁾:

Kjøbelev d. 6te Marts 1822.

Kjære Fru Rahbek!

Uagtet jeg desværre veed, at jeg ikke kan vente at høre Noget fra Dem og den kjære Professor umiddelbart, saa kan jeg dog ikke modstaa mit Hjertes Trang til for et Øjeblik at sætte mig i en Slags Forbindelse, Rapport til Dem ved at skrive, udenat jeg derfor vil være saa ubeskednen derved at paalægge Dem nogen Tvang. De veed, kjære Fru Rahbek, at jeg altid siger

¹⁾ Meddelelse fra Fru *A. M. Berthelsen*, født *Sidenius*. ²⁾ Se: Breve fra og til C. W., S. 2. ³⁾ Se *P. H. Boye*: „Om *Karen Margrethe Rahbeks* Brevvexling og hendes Korrespondenter“, S. 182 ff.

Dem min Hjærtensmening rent ud, og, finder De noget Ikkepassende heri, saa maa De tilskrive Dem det selv. Deres Godhed og Overbærenhed have forvænnet mig. Hos alle Dem, med hvem jeg fører Brevvexling (for paa en Maade at holde mig skadesløs for Fraværelsen fra Kjøbenhavn), og de ere ikke faa — gjør jeg bestandigt Forespørgsel angaaende Dem og Professoren; men kun fra min Broder *Poul* har jeg eengang faaet Svar herpaa. De veed formodentlig, at jeg sidder herovre paa Teologi (*ad modum* paa Vand og Brød); men den smager mig slet ikke: var ikke den legemlige Føde lidt bedre, saa vilde jeg rent forjaa. Det er tungt at arbejde i Noget, man ikke har Lyst til; men endnu værre bevendt er det, naar det Sanselige maa bøde paa det Aandeliges Mangler. De vil derfor, ved min Gjenkomst, finde mig *tykkere*, men ikke *visere* Dog, hvorfor skal jeg kjede Dem med min Utilfredshed! Forleden fik jeg fra Udgiveren¹⁾ sendende til Foræring hans Rejsebog²⁾. Jeg kom derved saa levende til at tænke mig ham, Grevebarnet³⁾, den lille Udgiver⁴⁾ og vores Diskussioner over Afskydeligheds-Systemet, at jeg ret med inderlig Længsel ønskede mig blot en halv Time paa Bakkehuset for at kunne tale med Dem om dette og meget Andet, f. Ex. Lord *Repp*; men nu maa dette daarlige Brev gjøre Besked i mit Sted, og det Hele bliver en Monolog Jeg har fra *Fredrikke Langberg* havt et ganske net lille tysk Brev, uden Miøseri; hun maa have havt en fortræffelig Lærer⁵⁾.

1) *Chr. Molbech*. 2) „Rejse gennem en Del af Tyskland, Frankrig, England og Italien“. 3) Fru *Molbech*. 4) *Chr. K. F. Molbech*. 5) Næmlig Chr. Winther selv.

Jeg vil til Slutning ikke sige Dem Andet, end at jeg holder usigelig meget af Dem og vor elskede Professor og forbliver Deres hengivne, taknemlige

Chr. Winther.

Kjøbelev pr. Nakskov, d. 19de Septbr. 1822¹⁾.

Kjære Fru Rahbek!

Dels af Lyst, dels tilskyndet ved Deres egen Til-ladelse og dels for at sende Professoren medfølgende Folkesang — tager jeg mig den Frihed at skrive *Dem* til. Jeg kan ikke lade være endnu engang skriftligen at takke Dem og den gode Professor for al den Glæde, jeg nød i Deres Hus, og jeg kan forsikre Dem, at, naar jeg med Længsel tænker paa mit Ophold i Kjøbenhavn, saa er Bakkehuset og — Studenterne de to lyseste Punkter, hvorpaa jeg fæster mit Øje. Der-som jeg derfor kunde og turde gjøre mig Haab om engang at se en lille Epistel fra Dem, der sagde mig, hvorledes det staaer hos Dem selv, paa Borgen og med det Bispelige²⁾, item med Lord min Sandten *Repp* og andre lignende kuriøse og rare Materier, som vi saa ofte have behandlet, saa vilde jeg opbyde alle mine Kunster for at fortjene det og gjengjælde Dem med lige Maal. Men desværre har jeg jo, foruden de kjærligste Hilsener fra Fader og Moder, intet Dem Bekjendt at skrive om, undtagen *mig selv*, og det er et meget magert Tema, endskjøndt jeg bliver mægtig fed her-ovre. Det er altsaa kun min Lyst til at høre Noget fra Dem og min Ubeskedenhed, der kan bringe mig til

1) Dette Brev findes paa Det kgl. Bibliotek. 2) *Münters*; en Søn af Biskoppen blev gift med *Frederikke Langberg*.

at bede Dem herom, især da jeg meget godt veed, at De har en vidtløftig Korrespondance og undertiden ikke er saa vel, at De har Lyst til at skrive.

Her er temmelig kjedeligt, her! Thi Miøsen¹⁾ har fra umindelige Tider oversvømmet det kjære Land; her groer ikke Andet end Hvede, Rug og Havre, og yderst sjældent eller aldrig træffer man et Guldæble i en Sølvskaal. Jeg er altsaa nødt til at arbejde for ikke plat at fordærvs, og, da jeg ikke har taget andre Bøger med end de teologiske, saa haaber jeg om tre Fjerdingaar atter at se det kjære Kjøbenhavn og — *di ligustri, di gigli e delle rose, le quai fiorian per piaggie amene*²⁾; jeg mener: af smukke Fruentimmer gives her, saa at sige, slet ingen, hvorfor jeg ogsaa haster saa meget som muligt for at kvæge mit Syn baade med de levende og malede baade i Kjøbenhavn og Roskilde Har De havt nogen Efterretning fra den lille Spanier³⁾, saa vilde det, forudsat, at De vilde lyksaliggjøre mig med et Brev, glæde mig at høre Noget fra ham. Det ærgrer mig bagefter, at jeg ikke, medens jeg kunde, *søgte* hans Omgang mere, end jeg gjorde; men jeg er nu engang skabt til at begaa Dumheder: jeg kunde baade havt stor Nytte og Fornøjelse af hans Bekjendtskab. — Turde jeg bede dem at formaa Aftenbakken *Thiele* til at skrive mig til, især ved at forestille ham det Fortjenstlige i at husvale en saa brevtørstig Sjæl som jeg er. Det er sandeligen ogsaa en Kjærlighedsgjerning. Mange Hilsener til Professoren

¹⁾ Det bekjendte Bakkehus-Udtryk for Affektation. ²⁾ „Ligustrer, Liliærne og Roserne, hvilke Blomster behage mig meget“; sigter vistnok til *Blochs* Døtre. ³⁾ *J. L. Heiberg*.

og bægge Aftenbakkerne¹⁾, hvis de ere der endnu. *Vi bacio le mani, carissima Signorina*²⁾, og forbliver stedse *con unil corde*³⁾

Deres hengivne
Schack Anselmus,
der Student⁴⁾.

P. S. Folkesangen er ganske skreven i den laa-landske Dialekt, saaledes som Bønderne synge den; f. Ex. *tran* (traadte), *Gjæstebud* udtales med samme Lyd som *Byn*, og d'et i *Lyd* kviesceres; men jeg troede, at den burde skrives aldeles saaledes, som den blev sjunget; saaledes vil idetmindste *Nyerup* have det.“

Ogsaa gjennem andre Breve aander hans Lyst til at komme til Hovedstaden. Han føler „tørstig Længsel“ efter at erfare Hvad der foregaaer i den literære og kunstneriske Verden. Saaledes skriver han til *Abrahams*: „Flere Musiknyheder, kjære Abrakadabrahams! Min Sjæl tørster efter det Reale og læskes dog lidt ved Fortælling derom“. ⁵⁾ Han, der i Studenterfor-

¹⁾ *Chr. Möhl* og *Just Thiele*, der Bægge dengang boede paa Bakkehuset. ²⁾ Jeg kysser Deres Hænder, kjæreste Frue! ³⁾ Med fuldt Hjærte. ⁴⁾ Sigter maaske til *Hoffmanns* „Guld-potten“, hvor Hovedfiguren Anselmus er en exalteret, romantisk, forelsket Student, der forsømmer sine Forelæsninger og sværmer i Naturen og hvor der er dejlige Piger; han kaldes senere hen i Fortællingen „forhenværende Student, nu Digter“; Skildringen ender med det Spørgsmaal: „Er da overhovedet Anselmus' Liv noget Andet end Livet i Poesien, hvori alle Væseners Samklang aabenbarer sig som Naturens dybeste Hemmelighed?“ Fortællingen havde i 1818 været oversat i *Rosenkildes* „Brevduen“, og *Kamma Rahbek* har da sagtens fundet Ligheden mellem Student Anselmus og Chr. Winther saa stor, at hun har givet denne hins Navn. ⁵⁾ Breve fra og til C. W., S. 9.

eningen har havt Adgang til megen Avislæsning, har i Kjøbelev kun „Statstidenden“, „Skilderiet“, „Literaturtidenden“ og „Stiftsavisen“ at ty til, og, skjøndt *det*, efter daværende Præstegaardsforhold, var Meget, savner dog han, der havde „en rigtig landlig Avisslugers Appetit“, ¹⁾ et Blad med Teateranmeldelser. Stadigt varieres Klagen: „Hvor jeg længes efter at se Skuespil og høre nogen god Musik!“ — At Teologien ikke strax saadan uden Videre kan skyde den i ham inkarnerede Digtekunst tilside, følger, saa at sige, af sig selv. I det første Aar i Kjøbelev skriver han „Bjærgmænd“ ²⁾, „Hun til Ham paa Rejsen“ ³⁾, „Johan og Lise“ ⁴⁾, „Jørgen og Trine“ ⁵⁾ samt „Afsked“ ⁶⁾. Forresten er det

¹⁾ Se „Et Vendepunkt“, S. 17. ²⁾ Sml. Digt. I, S. 91. ³⁾ Smsteds II, 228. ⁴⁾ VI, 208. ⁵⁾ VI, 203. ⁶⁾ I, 75 (dets Pendant „Gjensyn“ skrev han 1825 i Lyngby; bægge blev først offentliggjorte i „Kjøbenhavns Morgenblad“ 1825, Nr. 3 og Nr. 119—20). De 4 første Digte offentliggjordes i *A. P. Liunges* „Juletræet“ 1821. Her fremtraadte han altsaa anden Gang som „Træsniitenes“ Digter. I „Dansk Literaturtidende“ 1823, Nr. 1, S. 10 omtales disse Digte i Sammenligning med en tarvelig Fortælling af *Liunge* saaledes: „Omtrent til denne Fortælling i Prosa svare et Par danske Idyller (eller saakaldte *Træsniit*) af Hr. C. Winther. Dog ere disse noget Mere, uagtet man sporer Kopiering og uagtet det dansende Metrum, som *Oehlenschläger* først bragte igang paa Dansk efter Niebelungenlied, stundum falder lidt for langt eller for ujævnt. Forfatteren synes at have baade Kjærlighed [til] og Takt for det Naturlige (uden Natur ingen Poesi!) og Recensenten troer, at, om han ikke fik egentligt og afgjort Digterkald, saa vil han heller ikke prøve noget Greb i Lyren uden i Øjeblikke, da en venlig Muse synes at vinke ham. Hvor godt, om alle Dilettanter i Poesien gjorde saa!“ Winther siger selv i et Brev til *Visby* a): „Du lægger mig mine Træsniits Uregelmæssighed i Formen til Last. Men jeg troer at kunne forsvare det; jeg har skrevet Versene saaledes og ikke anderledes, *dels* fordi jeg derved vilde antyde, at det kun er Skitser,

a) Breve fra og til C. W., S. 11.

rørende at se, hvorledes han føler sig bunden til sin Pligt, som gaaer ud paa at opgive „Digteriet“; kun paa de Tider, hvor han ellers har Lov til at være fri, giver han sig af med det. Han skriver:¹⁾ „Jeg har i mine Fritimer, f. Ex. Søndag Eftermiddag, naar vi ikke ere ude eller have Fremmede, besluttet at skrive et Digt i Oktavrim. Jeg tager *Frederik den Tredies* Tidsalder som historisk Punkt og indfletter adskillige historiske Personer deri, f. Ex. *Kay Lykke* og Gjønger-nes Anfører *Svend Poulsen*.“ I Tanken har han næsten udarbejdet det; kun mangler det ham paa Underretning om enkelte Ting i *Svend Foulsens* Liv, som maaske, naar han faaer Oplysning om dem, ville kuld-

noget Ubetydeligt — Træsnit b), og *dets* fordi jeg ved denne Varietet i Rytmus søgte at forebygge Monotoni, der ved disse lange Vers er vanskelig at undgaa; læses de kuns rigtigt, saa vil der sjældent findes Fejl mod Kvantiteten, forsaavidt samme er bestemmelig i det danske Sprog“. Senere arbejder han videre efter sit her angivne Princip og siger, at hans Vers ere ligesaa *raa* som de første, og han angriber *Visby*, fordi denne gjør *vel* meget af saadanne fine polerede Filigranstykker som *Güntelbergs* og *Fleres*; „thi det maa man lade denne gode Mand, at hans Diktion for det Meste er meget kastigeret, for ikke at sige kastreret“. c) Denne Mening beholdt han. Paa sine gamle Dage sagde han: d)

Hvis Rimsmedden vidste
sit eget sande Gavn,
han nævned altid Tingen
strax ved sit simple Navn,
saa skrued han ej Strængen
saa høj og saa stram,
at ofte den maa briste
til evig Spot og Skam.

¹⁾ Breve fra og til C. W., S. 2.

b) han siger andensteds (Breve fra og til C. W., S. 201) at „Træsnit“ er et „Beskedenhedsnavn“. c) Breve fra og til C. W., S. 15. d) Sml. Digt. X, S. 267.

kaste det Hele. Snart forandrer han denne Digtning Form; den skal blive „en Fortælling, Novelle, Roman“. Til de før nævnte Personer er der nu kommet en Præstekone, en Degnedatter, en svensk Kaptajn og en dansk Fisker ved Tappenøjekro i Winthers egen Fødestavn. Det er maaske ogsaa den Omstændighed, at *Kay Lykke* ejede Gisselfeld, der har bevirket, at Chr. W. er kommen ind paa hans Historie, om hvilken han sagtens har hørt fra sin tidligste Barndom af. Disse ovennævnte Personer ere Gjæster hos ham i hans Fritimer og „spøge ganske gevaldigt i hans Hoved.“ Dog venter han ikke at kunne gjøre den omtalte Digtning færdig, førend han med lettet Hjærte kan sige *passé pour la Théologie*. Den synes aldrig at være bleven fuldført i den paatænkte Skikkelse, men har sikkert tilsidst fundet sit Udtryk i Træsnittet „Svend og Inger“. 1)

Han giver sig ogsaa paa denne Tid i Kjøbelev af med at oversætte, skjøndt det kun er „et mekanisk Arbejde“; men han haaber „at tjene nogle Dalere derved“, og „man maa tage Alting med“. Det er hans Faders „Lille Vejledning til en frugtbar Bibellæsning“, som han iklædte tysk Skikkelse, men fandt ingen Forlægger til den.

Hans Fader frygtede „Digteriet“; men Moderen kunde ikke lade være med at glædes derved. Hendes Hjærte strømmede over, naar Sønnen bragte hende sine Forsøg i „den herlige Digtekunst“. *Poul Møllers* Poesier kunde hun godt lide, men „han naaer ikke Christian“ sagde hun som til sig selv.²⁾ De saa meget og ofte borneret anklagede Linier i hans Studentervise

1) Se Saml. Digt. VI, S. 221. Det er skrevet i Lyngby, 1826.

2) Se *P. Ross*: Skildringer af *R. Møllers* Liv, S. 28.

„Herrer vi ere i Aandernes Rige,
„vi er den Stamme, som evigt skal staa“

ydede hun sit fulde Bifald, hun kaldte dem „et glad begejstret Udbrud i Følelsen af at være trængt igjennem Kundskab til Lys“. Det var ikke Hovmod, som udtalte sig i dem, meente hun, men snarere en Bebudelse af dette Ord: „Udslukker ikke Aanden!“¹⁾

Chr. Winther elskede sin Moder ubeskrivelig højt, og der var det yndefuldeste Forhold imellem dem. Naar hun kom ind i Stuen og han sad *der*, tog han hende paa sit Skjød og kunde blive siddende længe med hende saaledes.²⁾ Paa samme Tid, hun sad *der* som *hans* Barn, var *han* fuldt ud *hendes*; i en Selskabsvise sang han netop i disse Aar:

Kinden blegner, Løvet falder,
Alt i Verden skal forgaa,
fast skal dog i hver en Alder
barnlig Kjærlighed bestaa.³⁾

Følgende Brev, som de i Fællesskab have skrevet til hendes Broder, Prokurator *Borchsenius* i Nykjøbing paa Mors, kan forsvare sin Plads her⁴⁾:

Kjøbelev d. 17de Jan. 1822.

Du være ret inderligt takket for Dit kjærlige Brev, Du gode, elskede Broder, og for Dine Lykønskninger

¹⁾ Smstds. S. 38—39. ²⁾ Meddelt mig af Fru *A. M. Berthelsen*, f. *Sidenius*. ³⁾ Se Etatsraad *L. Jørgensen*: „Mine Erindringer“ (trykt som Manuskript), S. 16. ⁴⁾ Det ejes af Jægermesterinde *A. K. Hastrup* til Hjortholm paa Langeland.

for mit Vel, og af mit ganske Hjærte tilønsker jeg ogsaa Dig, Din gode Kone og [Dine] Børn al Lykke og Velgaaende i dette nye Aar og mange flere, at Du længe maa leve og glæde Dig ved Dine Børn og, om det er Guds Villie, endnu se dem forsørgede, inden Du dør; dette er min gode Mands og mit hjærtelige Ønske for dem. Naar mit Helbred var taaleligt, saa lever jeg, Gud være lovet, overmaade godt. Det algode Forsyn har maget det saa vel for mig, at jeg i min gamle, svagelige Tilstand har kjærlig Omhu og mangler Intet af det Nødvendigste, uagtet Tidernes Besværlighed ogsaa trykker os. — Jeg skjønner ret paa Din Kjærlighed, at Du har opkaldt Din lille Datter efter mig; hun vil da, endogsaa i Din sildige Aften, naar jeg længe har ligget i Graven, erindre Dig om den Søster, som altid var Dig saa kjær, og som Du kan tro af Hjærtet skjønner derpaa og velsigner Dig derfor. Min stakkels afdøde Søster¹⁾ tænker jeg saa ofte paa, hvor ulykkelig hun var og hvorledes hun paa en Maade var udelukt fra sine Søkendes Kjærlighed ved sin Mands Haardhed. Stakkels Wilhelmine! Hun havde just behøvet vores Kjærlighed, da hendes Stilling i alle Henseender var saa sørgelig. — Det var dog rart, om vi engang endnu kunde tales ved, og Du kan være vis paa, at Du vilde blive en kjær Gjæst for min gode, fortræffelige Mand. — Min Christian har endnu ej faaet Attestats; men han læser dertil herhjemme under min Mands Vejledning. Han er en god Dreng, munter, lystig og interessant; men [Læsningen til] Embedsexamen er hidtil ikke gaaet saa rask fra Haanden; nu haabe vi

¹⁾ Se S. 9.

at faa den færdig til næste Efteraar. Det var vores ældste Søn, som rejste med Asiatiske Kompagnis Skib til Kina som Præst. Dette gjorde han af Lyst til Rejse i andre Verdensdele; nu studerer han til den store Filologikum, for derefter at tage Doktorgraden, og vil siden være Lærer ved de lærde Skoler; han hedder *Poul Martin Møller*. Vores anden Søn *Hans Ulrik* er herhjemme for at danne sig til Præsteembedet under sin Faders Vejledning. Naar den residerende Kapellan her til Kaldet vorder befordret, saa kan vi med temmelig Vished vente at faa ham i Stedet. Vores ældste Datter havde Bryllup ifjor med en ung Præst, der kom efter sin Fader, Stiftsprovst *Sidenius*, og skal til Foraaret i Barselseng. Det er os saa kjært, at vi have hende her i Landet, dog 7 Mile fra os. De andre trende ere herhjemme. Du skriver, gode Broder, at jeg er 53 Aar; jeg troede, jeg var 54; men gammel er jeg i Affældighed.

Lev nu vel, Du gode, elskede Broder, med Din kjære Kone og [Dine] Børn, og vær Alle venligst hilsede fra min gode Mand og [mine] Børn og inderlig omfavnet af Din trofaste Søster

Hanna Møller.

Det er mig en stor Fornøjelse af Dit Brev til Moder — kjære Onkel, som jeg kun eengang har seet — at se, at Du dog endnu erindrer den lille Christian, der saa hurtigt og kort blev Legekammerat og Ven med Din *Willads*; nu er denne samme Christian en lang Person og saa lidt barnlig (stundum vel barnagtig) i sin hele Færd, at Du, kjære Onkel, vil aldeles ikke

kjende ham, ligesom han næppe Dig, hvis vi endogsaa mødtes endnu engang! Forandret er jeg da vel i mange Dele; — men *den* Kjærlighed, jeg bærer for Alt, hvad der er min Moder kjært og dyrebart, og for Alle, der elske hende, *den* er uforandret og skal blive det, saalænge jeg lever! — Blandt disse indeslutter jeg ogsaa, og især, Dig, kjære Onkel, og inderligt vilde det glæde mig, hvis jeg engang i Gjærningen kunde bevise Dig, at jeg ikke paa Skrømt kalder mig Din hengivne Søstersøn

Chr. Winther.

Alle de unge Døtre i Kjøbelev Præstegaard vare, En efter Anden, ligefrem forelskede i deres „søde, velsignede Plejebroder“; de vare ham taknemmelige for hans oplivende, hyggelige, udviklende, hensynsfulde Omgængelse. Alt, hvad han skrev, fandt de „yndigt og nydeligt“, og de hastede til Klaveret for at sætte Musik til *dem* af hans Digte, der egnede sig til at synges; alle vare de begavede med smukke Sangstemmer.¹⁾

Til *Petrine Møller*, der senere blev gift med Professor *Bredsdorff* i Sorø, skrev han i 1824 et Rokkebrev²⁾; han bad hende, om hun hver Løverdags vilde give ham Høromslaget paa hendes Rok, og efterhaanden fyldte han saa det hele; det eksisterer endnu i en af hendes Døtres Besiddelse.³⁾ Hun skrev selv med Let-

¹⁾ Se Frøk. *Ross*: „Skildringer af *R. Møllers* private Liv“; endvidere har jeg benyttet Udtalelser af hende i Breve til mig. ²⁾ Sml. Digt. I, S. 19. ³⁾ Meddelelse af Fru Professorinde *Lange*, født *Bredsdorff*.

hed nydelige Digte, der indtog Chr. Winther saa meget, at han endelig vilde have hende til at udgive nogle af dem, hvilket hun imidlertid modsatte sig. — I en Stam-bog, der tilhørte *Nielsine Møller*, den senere Fru *Knud Sidenius*, skrev han Følgende:

Skibet kostelig ladet — ved Livets venligste Medbør
føre Dig blidelig frem, pløjende Tidernes Strøm.
Tidt Du styre som Gjæst ind i Glædernes kransede Havbugt,
og til Kysten med Smil lokke Dig Frugttræers Guld.
Kommer end Livets Storm og Bølgen løfter sit Skum op,
vær Du rolig og tryg! — Kjærlighed sidder til Rors,
reber Sejlet og trøster Dig, stuver Ladningen vel, og
dysser Din Sorrow i Søvn midt paa det larmende Hav.
Kostbar Ladning Du samle, som Møl og Rust ej fortære,
Tyvenes Hænder ej naa: Himlens herligste Skat!
Naar da den sidste Vagt er sejlet og Glasset skal vendes,
huldt modtage Dig da Fredens evige Hav!

Din hengivne Broder

Christian Winther.

Kjøbelev, d. 1ste Septbr. 1824.

Mest musikalsk af Døtrene var den yngste, *Ras-mine*, hvis Spil og Sang henrev hendes Tilhørere. Frøken *Ross* skriver til mig: „I hende var Chr. Winther forelsket. Det var mest hendes musikalske Natur, hendes smukke Øjne og velformede, fine Hænder, der havde fængslet ham; thi ellers var hun ikke smuk, havde ikke nogen god Figur og beherskede den slet ikke i sine Bevægelser, og hendes Mund var ualmindelig stor. Men, sad hun ved Klaveret, som hun saa mesterligt rørte, kunde man fristes til at kysse hendes Kjoleflig, saa beruset blev man da i hendes Selskab“. Hun var dengang lige i Overgangsalderen fra Barn til ung Pige, og

„hun kunde sagtens smile
„som Vaaren klar og varm;
„thi der var Fred og Hvile
„i hendes unge Barm;
„hun trøstigt lod den banke;
„thi intet Øjes Magt
„end havde hendes Tanke
„af Barndoms Slummer vakt“. ¹⁾

Vi eje en af hans personlige Henvendelser til hende, hans bekjendte Sang: „Naar kommer Høsten?“, i hvilken Digteren paa flere Steder dog mere har drømt Forholdet end fæstnet sig ved Virkeligheden. Den skal være skrevet engang, før han paa en kort Udflugt pr. Diligence drog bort fra Præstegaarden, ²⁾ og, skjøndt den er kjendt nok, afskriver jeg den her, da man ved at læse den med biografisk Baggrund faaer et nyt Indtryk af den:

Naar Pisken den knalder
og Posthornet skralder
og kalder Studenten, Din Kjærest, herfra,
naar Vognen forsvinder,
og Taaren den rinder,
mit søde lille Hjærte, Hvad tænker Du da?

Du sidder bag Rude
og lytter histude
til Klangen, som døves af susende Vind;
snart Intet Du hører,
Dit Øje Du tørrer,
mit søde, lille Hjærte, og tørrer Din Kind.

Naar Storkene rejser
Og Asteren knejser
og viser med Pral os sit sribede Blad,

¹⁾ Sml. Digt. X, S. 300. ²⁾ Frøken *Ross's* Meddelelse. I sit før omtalte Exemplar af „Digte gamle og nye“ opgiver Winther selv, at dette Digt er skrevet i Kjobeleve.

jeg kommer tilbage —
saa stands da Din Klage!
Mit søde, lille Hjærte, Du skal være glad!

O, græd dog ej mere!
Gaa ned at spasere,
hvor Kirsebærtræet neddrysser sin Pryd;
der var det, vi lofte
hinanden saa ofte,
mit søde, lille Hjærte, al Elskovens Fryd.

Jeg sidder ved Kroen
hos Bækken paa Broen
og skriver Dig Vers, imens Aftenen er smuk;
i Bølgernes Rinden
og Luften i Linden,
mit søde, lille Hjærte, jeg hører Dit Suk.

Og alt som Du sukker,
jeg tænker, Du plukker
en blomstrende Sjørne med Fingren itu:
„Han elsker af Hjærte
„med Længsel og Smerte!“
Mit søde, lille Hjærte, hvad tænker saa Du?

Lad Blomsterne alle
kun visne og falde,
snart Høsten frembærer i Kjortelens Flig
af Frugterne søde
de gule, de røde,
mit søde, lille Hjærte, for Dig og for mig.

Dem skal vi saa plukke,
og alle de smukke,
al Høstgudens Rigdom skal Du nyde hel;
men Hvad som kan saare,
hver Torn og hver Taare,
mit søde, lille Hjærte, skal være *min* Del.

Frøken *Röss* og Andre, der have været bekendte
med dette Forhold, have i Chr. Winthers Digt „En
Novelle“ villet og kunnet se flere Situationer mel-

lem ham og *Rasmine Møller* skildrede, men i en noget idealiseret Skikkelse. Den, der kjender Lokalteterne og Situationerne paa Stedet, kan ikke godt være i Tvivl om, at det forholder sig saaledes. Det kommer frem i følgende Vers, hvori han begynder med at skildre den Hvile, han efter det bevægede Liv i Hovedstaden fandt i Kjøbelev ¹⁾):

Hvori? Et glimrende Talent?
En Tale som den stod paa Prent?
I Følelser? I Vid? Hvori?
I sminket, fint Koketteri?
Nej, *Det*, som atter gav mig Ro
i denne Fredens stille Bo,
Hvad tryllende betog min Sans,
var ikke hentet udenlands
paa sirligt Tysk, paa pyntet Fransk —
nej — det var ægte, ærligt Dansk,
en Jævnhed og en sund Natur,
som sjældent bo bag Stadens Mur,
en stærk, en varm, en indre Magt,
som, dybt i Kvindens Barm nedlagt,
fordunkler hin tillærte Pragt! --
De Dage svandt? Veed jeg, hvordan?
Naar Hjærtets Dyb er rigt, saa kan
det Ydre med sin Farve kun
for Maleriet vorde Grund,
som Verden lunken stirrer paa.
Men jeg! *Mig* klart i Minde staa
de søde Timer, naar vi gik
i Haven, efter vanlig Skik,
og plukked Blomster her og hist,
hvis Navn vi tvisted om tilsidst.
Hver Morgenstund besøgte vi
det støjende Menageri:
den lille Jomfru af sin Skaal
udsprede Korn; — med Skrig og Skraal
kom vraltende fra Dammens Vand
de trinde Gæs, den travle And,
og Høns med spraglet Fjer og Top
sprang hid i flyvende Galop!

¹⁾ Sml. Digt., S. 200, ff.

Her spanked Hanen strunk og stolt
og Orden i sit Harem holdt,
her Duen ængstlig udenom
opsnapped hvert et Korn, der kom! —
Var Luften tyst, var Dagen varm,
den lille Jomfru tog paa Arm
sin Kurv og gik til Dammen ned;
der sad vi saa paa grønne Bred,
hvor, skjult af Bøgens Skygge frisk,
vi medede de tavse Fisk,
mens Svanen paa det stille Blaa
rundt sejlede og saae derpaa. —
Skovskaden lo bag Busk og Tjørn
tidt over de to store Børn,
naar over bløde Eng, i Krat,
vi lystigt legede Tagfat.
I Havens Gang vi løb omkap.
Hvor hun var let! Hun rørte knap
ved Jorden med sin lille Fod,
mens Haarets rige, brune Flod
henflagrede i lune Vind,
og Purpur farved Mund og Kind; —
og ivrigt vi da skjændtes om,
Hvem af os først til Maalet kom.
Ak, denne Ungdom — sorgløs, fri,
bevægelig, med Sympati
for Alt i Livet, Stort og Smaat;
der lever i sig selv ej blot,
men strømmer ud en Sundhed stærk
og rejser — som ved Underværk —
en dybt i Støvet bøjet Aand
— ret som den Lamme Helgnens Haand —
omsvæved mig og skabte Lyst
og Liv, hvor før var mørkt og tyst! —
Naar Middagssolen sendte ned
sin Straale altfor tung og hed,
saa dækked hun vort lille Bord
hist i den dunkle Skygge, hvor
Kastanietræets brede Skjærm
sig spændte ud, hvor Biers Sværm
ved Blostrets mælkehvide Bryst
holdt deres søde Efterhøst.

— — — — —
— — — — —
[En Bog der var, og] den var fuld
af hint gediegne, pure Guld,
ej Modens Luft forvitre kan,
en Bog, hvis rette Fædreland
er Verden, og hvis Fantasi
og Lune, evigt ung og fri,
hvis sunde Viisdoms rige Vægt
skal kvæge Støvets sidste Slægt.
Jeg sad hos dem i køligt Læ
med Ryggen mod det store Træ
og læste dem Hvad hin Poet
i sin Begejstrings Syn har seet.
Hver Side var saa rig og smuk,
at der var Nok til Smil og Suk.

— — — — —
— — — — —
En Cithar fandt jeg; stum, forladt,
støvdækt den i en Krog var sat.
Jeg tog mig af den, fik den stemt, —
og se, dens indre Skat var gjemt
fra fordums Tid. Det gik med den
som med en gammel, ærlig Ven;
lang Tid forglemt og plat forsømt
han atter favner varmt og ømt
og yder lige villig Trøst,
naar vi *maa* flygte til hans Bryst.
Om Aften, naar vi da kom hjem
fra Skov og Krat, tog jeg den frem
og stemte op saa mangt et Kvad,
mens lyttende de Alle sad:
den lystige, den kjække Sang,
som blandt tyrolske Klipper klang,
den vemodblandte Elskovslyst,
der svæver over Havets Bryst
ved Napolis, Venedigs Kyst;
og Spaniens Bolero vild,
der flammer som en Nafta-Ild;
den Sang, der, selv som Solen hed
bevinger Bajaderens Fjed;
de tankerige Sorgens Lyd,
der bæver i Polakkens Fryd:

Provinces Runddans, sirlig, net,
og som Champagnens Perler let;
den mørke, dybe Melodi,
som Nordens Aand hensvæver i, —
kort: Hvad i Jordens Paradis
til Skjønheds og til Elskovs Pris
fra Folkets eget, friske Bryst
er strømmet frem i Sorg og Lyst,
min Vandrings' allerbedste Høst —
ved Strængens Toner jeg dem gav
og havde ret min Fryd deraf;
thi, naar den lille Jomfru, træet,
begyndte paa sit Toilet
og af en gammel Prækenbog
andægtig sexten Blade tog
og fængsled flink til stadig Tugt
de vilde Lokkers Rigdom smukt:
hun sendte mig et Smil engang
imellem, mens jeg sad og sang;
og da blev jeg saa længe ved,
indtil Mama blev mæt og kjed
og gad ej længer hørt derpaa,
men sagde: „Hør, nu skal Du gaa! —“.
De Dage svandt, — September kom,
den skifted Skovens Kjortel om,
indsprængte den med Gult og Rødt
og smelted Frugtens Hjærte blødt,
saa Figenpæren, krum og lang,
fuldmoden ned fra Grenen sprang,
og Æblets trinde, svære Klump
os kys'de ofte med sit Dump;
da tidt ved Blommetræets Rod
jeg med den lille Jomfru stod;
ved dygtigt Tag jeg strømme lod
en moden Hagl, en gylden Flod,
og hun mig rakte Frugten blank,
den lille Eva, fin og rank! —
Men, Gud ske Lov, ej Slangens Krop
sig ringlede fra Træets Top;
selv ej den Frugt paa hendes Mund,
der blussed rød og frisk og sund,
at plukke bort kom mig ihu —
ak, den var fast en Blomst endnu!

Midt under denne erotiske Leg gjorde Christian Winthers Klassekammerat, den musikalske *Thomas Bredsdorff*, Bekjendtskab med *Rasmine Møller*, og Forholdet mellem disse To udviklede sig snart saaledes, at alle hendes Nærmeste ventede paa en Forlovelse imellem dem. Chr. Winther spurgte hende da en Morgen, medens de vare ene ved Tebordet, om hun virkelig var forlovet med *Bredsdorff*, hvilket hun benegtede. „Vil Du da have *mig*, Rasmine?“, fortsatte han. Hertil svarede hun: „Nej, jeg vil ikke, Christian, og det af to Grunde. Du veed, hvormeget jeg holder af Dig, men ikke paa den Maade! Det er den ene Grund! Den anden er, at Du snart vilde opdage, at det var en Misforstaaelse ogsaa fra *Din Side*“¹⁾. Hun har aabenbart indseet, at hans Forelskelse, der var opstaaet ved Ensomheden paa Landet, mere vidnede om hans erotiske Natur, der maatte have en Gjenstand, end om, at hun var den under alle Forhold Udkaarerede; i Kjøbenhavn vilde han næppe være falden paa noget Saadant, om han havde seet hende *der*, og, kom han igjen derover, vilde Fejltagelsen snart staa klar for ham. Sagen var, at han længtes efter Livet og efter at plukke Livets Frugt,

og aldrig kan der vækkes
i os en bedre Aand,
end naar hin Frugt os rækkes
af ædel Kvindehaand.²⁾

Winther forlod nu for en lille Tid Kjøbelev og tog til Nykjøbing i Besøg hos *Hans Ulrik Møllers* Sviger-

¹⁾ Dette har hun selv fortalt Fru *Berthelsen*, fra hvem jeg har det. ²⁾ Sml. Digt. X, S. 323.

forældre, Fru *Berthelsens* Forældre, Kjøbmand *Sidenius's*. Hans Sorg var dog ikke større, end at han med Liv og Munterhed deltog i et Skovbal i Systofte, hvor han gjorde stormende Lykke; Nykjøbings unge Piger ansaae det for en Ære at danse med denne elegante, elskværdige Kavalier, og han selv gjorde maaske her Studier til den Skildring af Skovballet, som indleder „Annette“¹⁾. Da han atter kom hjem til Kjøbelev, var Forlovelsen mellem *Rasmine* og *Bredsdorff* offentliggjort.²⁾

Livet i Kjøbelev Præstegaard var i disse Aar meget oprømt, Luften var fyldt med Skjemt og Sang, og den lille Dæmper, som Faderen eller Moderen stundum med mild Alvor lagde paa Lystigheden, forhøjede maaske netop Nydelsen. Skyen over det glade Landskab var Fru³⁾ *Møllers* Helbred, som i dette Tidsrum svækkedes meget. Allerede i 1818 skrev hendes Mand til Rektor *Oluf Worm* i Horsens: „Min gode Kones Helbred er meget skrøbeligt, og der gaaer sjældent nogen Uge forbi, udenat hun jo i een eller flere Dage maa holde Sengen“.⁴⁾ I Marts 1822 skriver Chr. Winther til *Kamma Rahbek*: „Min Moders tiltagende Svagelighed ængster mig dagligen for hendes Liv. Jeg har mange Gange beundret den Kraft, hvormed De bekæmper legemlige Fornæmmelser — i Stilhed; thi tale derom maatte jeg jo ikke. Jeg vilde ønske, at min Moder besad den Styrke til at udholde sine Onder; thi den hjælper sikkerligen til at formindske disse, endog i fysisk Henseende“.⁵⁾

¹⁾ Smstds. V, S. 117—25. ²⁾ Fru *Berthelsens* Meddelelse. ³⁾ I 1820 var hun avanceret til *Frue*, da hendes Mand i dette Aar blev Stiftsprovst. ⁴⁾ *C. F. W. Bendz*: Breve fra og til *O. Worm*. ⁵⁾ *P. H. Boye*: „Om *K. M. Rahbeks* Brevvexling og hendes Korrespondenter“, S. 183.

Ofte under hendes Sygdom tog han hende paa sine Arme og bar hende, som havde hun været et Barn. Den 8de Septbr. 1823 skriver *R. Møller* atter til *Worm*: „Min Kones Svagelighed tiltager mere og mere og gjør mig ofte meget bekymret“. Selv vilde hun saa nødigt virke trykkende, hun vedblev altid med at være livlig og tage Del i Alt udenom. Det var hendes Bryst, der var angrebet, og en slem hul Hoste ligesom voldtog det fine Legeme, saa at hun altid efter et saadant Anfald maatte lægge sig paa Sofaen eller ligefrem søge Sovekammeret. Under hendes alvorligere Sygdomsanfald samledes man ikke sjældent omkring hendes Seng, hvor hun laa i sin snehvide Natdragt og saae ualmindelig nobel og fin ud; hun mindede da om Sønnen.

Men trods hendes Sygdom var der alligevel ofte, navnlig i Ferierne, en stor Forsamling i Præstegaarden, da Sønnernes Venner fulgte hjem med dem, og Søstrenes Veninder kronede da Selskabet. Folk, der endnu mindes denne Præstegaard i disse Tider, — f. Ex. Fru *Berthelsen*, som opholdt sig *der* flere Aar igjennem — sige, at det var den hyggeligste og mest indtagende, de nogensinde have været i, og Livet *der* var saa præstegaardsagtigt, livfuldt, friskt og yndefuldt som ikke mange Steder ellers; Fruen i Huset var, trods sin Sygdom, Sjælen i Alt. Præget over det Hele var gammel-dags solidt; der var lavt til Loftet; men dette var i alt Fald efter Chr. Winthers Smag. Det er ham selv, som siger:

Jeg har lidt Angst for høje Sale;
de er saa tomme og saa svale.
Helst boer jeg under et ydmygt Tag —
det er nu saa engang *min* Smag.

I saadan lav og lille Stue
hos ret en sød, velsignet Frue,
hvor der er hyggeligt og kjønt
med Blomster, Billeder og Grønt,
en lille, ubemærket Bo,
hvor der er Fred og liflig Ro —
en Himmel, kort, hvor hun er Stjerne,
der leved jeg mit Liv saa gjærne. ¹⁾

Og netop saadan var der i Kjøbelev. Skulde det ikke være Minder fra denne Tid, der med lidt Farvepaalægning og Idealisering have formet sig til følgende Vers: ²⁾

Saa kom en Flok da sammen
saavel tillands som -vands,
for her blandt anden Gammen
maaske at faa en Krans.

Af Sostrenes Veninder
fra Bal og Institut
paa Gaarden sig indfinder
hel mangan yndig Glut.

— — — — —
— — — — —
Og det var dog forskrækkeligt
saa heldig Alting faldt;
for Morskab var der klækkeligt
jo sørget overalt.

Smaafuglene jo lokked
dem ud hver Morgenstund;
spaserende de flokked
sig rundt i grønne Lund.

Der Snæpper var at lange
med Hagl i Skov og Mark
og Fiske nok at fange
i Strand, i Bæk, i Park.

¹⁾ Sml. Digt. II, S. 87. ²⁾ „Nissens Juleaften“, Sml. Digt. X, S. 325, ff.

Saa læste man en Digter,
saa gjorde man tilhest
Udflugter til Udsigter
og tegned dem sombedst.¹⁾

Med alskens Mundgodt læsset
de lange Borde var;
lig Gryllers Sang i Græsset
gik da den Passiar.

Der blev og musiceret,
der blev gjort dejligt Spil
paa Fløjter og Klaveret,
imens de sang dertil.

Var det en kølig Aften,
fik man en lille Vals;
med Knald da Druesaften
sprang af Buteillens Hals.

Ved Intet Sønnen mangled,
han var jo ingen Nar;
han red, han sang, han angled
han spille selv Billard.²⁾

Han dansed, han spaserte,
han Gyngesnoren trak
og livlig konverserte,
Hvad vi vil kalde Snak.

Hans Tanke ikke trængte
sig om det skumle Punkt;
det Billed, som han tænkte,
var solklart, varmt og ungt.

¹⁾ I „Episode af et Familieliv“ lader han Frøken Melting sige:
„Jeg har altid forundret mig over, at man saa ofte, for at be-
vare en kjær Erindring om et Sted, en enkelt Plet, vælger denne selv
til Gjenstand for Billedet, istedenfor at tage den til Udsigtspunkt.
(Sml. Digt, IX, S. 162.) ²⁾ Paa de omliggende Herregaarde.

Han ænsed ej det Mørke, —
nej, Det var yndig lyst
Hvad al hans Villies Styrke
nu samled i hans Bryst.

— — — — —
— — — — —

Men sent, naar Alle ilte
afsted: „Sov vel! Godnat!“,
han kvæged sig og hvilte
ved Lærddoms rige Skat.

Han havde just et Værelse,
hvor Ingen vilde bo,¹⁾
saa til sin Aands Belærelse
han havde Fred og Ro. —

Til de Kors, som hvilede over Livet i Kjøbelev Præstegaard hørte Fru *Møllers* halvgale Søsterdatter, *Lotte Holders*, som Stiftsprovstens, efterat denne ulykkelige Piges Moder var død, havde taget i Huset, og som gjorde Tilværelsen i hendes Nærhed saa broget og ubehagelig som vel muligt. Ingen kunde lide hende, og Fru *Møller* følte sig altid kaldet til at tage hende i Forsvar, hvilket bragte hende i mange pinlige Situationer. Chr. Winther gav sig aldrig af med denne Kusine, og hun hadede ham. Derimod synes han i Tidens Løb at have faaet noget Mere tilovers for hendes Søster *Mariane*,²⁾ der, efter at have været i Fensmark, var kommen i Huset paa Iselinge, men senere var bleven Husholderske hos Hofjægermester *Colbjørnsens* paa Kirstineberg ved Nykjøbing; Chr. Winther sagde om hende til En, der bemærkede, at hun var *opdragen* paa Jselinge: „Hun er *opfødt*, men ikke *opdragen der*“; en

1) Se S. 197. 2) Se S. 47.

saadan Ytring tyder just ikke paa stærk Sympati; men i alt Fald har han opskrevet hendes Navn blandt de mange, der betegne Personer, som synes at have været nærmere knyttede til hans Liv.

I Sommeren 1822 havde Chr. Winther i Kjøbelev Besøg af en Studenterkammerat, *Just Thiele*, som dengang rejste Landet rundt for at indsamle Folkesagn. *Thiele* skriver herom: „En varm Middag kom jeg til Kjøbelev, hvor jeg indkvarterede mig i Kroen. Et Par Gaarde derfra laa Præstegaarden, og i denne sad der en teologisk Student, som jeg havde stor Lyst til at besøge; det var — Christian Winther Jeg skrev paa et Stykke Papir de første Linier af et af mine Digte, hvortil han engang havde komponeret Musik:

„Jeg kommer med Sang og med Spil,
„jeg kommer med Suk og med Taare!“

og sendte denne Billet med en lille Dreng hen i Præstegaarden. Længe ventede jeg ikke paa Svaret. I lystige Spring saae jeg ham strax selv komme farende ned til Kroen for at hente mig hjem. Jeg syntes at kunne spore Befrielsen i alle hans Bevægelser; idetmindste havde jeg Følelsen af, at han var som en undsluppen Fugl, og den gamle elskværdige Provst *Rasmus Møller* modtog mig i al Venlighed. *Der* blev jeg nu i et Par Dage, indtil jeg en Nat, henimod Daggry, af Provstens Kusk blev kjørt til et Sted ved Stranden for i en Fiskerbaad at sættes over til Fejø.“¹⁾

Bekjendtskaberne med de unge mandlige Gjæster i

¹⁾ *J. M. Thiele*: Af mit Livs Aarbøger, S. 225—26.

Præstegaarden ledte efterhaanden til lykkelige Familieforbindelser, og, som Chr. Winther siger:

„De veed, et Bryllup har skjulte Kræfter,
eet trækker gjerne et andet efter.¹⁾“

Trine Møller ægtede d. 8nde Septbr. 1820 Chr. Winthers Skolekammerat *Isaac Sidenius*, Sognepræst til Øster-Ulslev paa Laaland, og *Rasmines* Bryllup med *Thomas Bredsdorff*, der var bleven Præst i Ollerup paa Fyen, stod d. 22nde Oktbr. 1824, tre Dage før Chr. Winther tog teologisk Embedsexamen, hvorfor det jo ikke kunde vække Udenforstaaendes Forundring, at han ikke var med til Festen. *Hans Ulrik Møller* var bleven forlovet med *Isaac Sidenius's* Kusine, den før omtalte *Marie Lovise*, Datter af Kjøbmand *Chr. Sidenius* i Nykjøbing, og holdt Bryllup med hende d. 24nde Oktbr. 1823, efterat han var bleven sin Faders Kapellan med Bopæl i Annexet i Vindeby, lidt nordlig for Kjøbelev. Til Brylluppet havde Chr. Winther skrevet følgende, hidtil ikke offentliggjorte Sang:

Me1.: Von hoh'n Olymp herab.²⁾

O, Kjærlighed, Du Himlens lyse Engel,
som hersker sødt fra Syd til Nord,
som styrer Alting med sin Rosenstængel,
Din Pris vi synge højt i Kor.
∴ Kjærligheds evige, gyldne Vaar!
Kun ved Din Vælde Alverden bestaaer. ∴

Du er en Vaar igjennem hele Livet,
som vorder skjønnere hver Dag,
et helligt Stempel, Mennesket er givet,
til Pant paa Himlens Velbehag!

¹⁾ Sml. Digt. II, S. 186. ²⁾ En Vise, som var optagen i „Sange for Studenterforeningen 1822“.

:|: Kjærligheds evige, gyldne Vaar!
Du er den Vej, som til Paradis naaer. :|:

Hvo regner op de herlige Bedrifter,
som Du har virket, mild og stærk!
Din Ære aander i de gamle Skrifter,
i Kunstens hellig store Værk.

:|: Sangeren synger, mens Verden bestaaer,
Kjærligheds evige, gyldne Vaar. :|.

Dit Tempel staaer i alle Verdens Zoner,
i Alles Barm Din Helligdom;
Du føder Helte, og Du rejser Troner,
Du skifter Verdens Skabning om.

:|: Kjærligheds evige, gyldne Vaar!
Kun ved Dit Pulsslag Alverden bestaaer. :|:

O, gyd Din Salighed om disse Tvende!
Forsød dem Livets bitre Skaal!
Lad Din Velsignelse til Livets Ende
omstrømme dem i fulde Maal!

:|: Hans og Lovise! Gid Kjærligheds Vaar
kranse med Blomster de snehvide Haar! :|: ¹⁾

I Foraaret 1822 var der Barnedaab med den første Søn i Øster-Ulslev Præstegaard, og Winther skrev ved denne Lejlighed sin Vise „Fadderne syng“; ²⁾ heri siger han:

„Hør, Dreng, en Ting endnu Du ej forstaaer,
„det kan Din Fader Dig just lære:
„at vorde tro den Mø, Dit Hjærte faaer,
„og Gud og Danmark at ære.“

Og senere:

„Vi elske Dig, Din Knegt, det kan Du tro.
„vort Hjærte aldrig Dig forlader;
„Din hulde Moder mon derinde bo,
„der boer vor vakre Ven, Din Fader.“

¹⁾ Denne Sang er meddelt mig af Brudeparrets Datter, Fru Pastorinde *J. D. Korff*. (Se om den: „Breve fra og til C. W., S. 21, Anm. og S. 23.) ²⁾ Sml. Dign. I, S. 12.

Den saa forhaabningsfuldt Besungne, *Jacob Sidenius*, døde i 1842, 20 Aar gammel. —

Fra den her omtalte Periode have vi atter en Meddelelse om Chr. Winther gennem *Rasmus Sørensen*, som, siden vi sidst traf ham, er bleven Grundtvigiaher. Han skriver: ¹⁾ „Jeg gjorde en Rejse til Kjøbelev Saavel Chr. Winther som *Hans Ulrik* vare da Bægge hjemme; men nu var Det, som hin tilforn havde underholdt *Sørensen* med, ikke længer Underholdning for denne, og *Sørensens* religiøse Væsen i den grundtvigske Stil var som en Brand i Chr. Winthers Næse. Alligevel morede det dog *Sørensen* ved dette Besøg at høre Chr. Winther deklamere Replikker efter *Rosenkilde*, *Lindgreen*, *Frydendahl*, *Ryge* og flere af de bedste Skuespillere i deres Mesterroller og se ham efterabe dem i deres Manerer; thi nu havde *Sørensen* selv baade seet og hørt disse Skuespillere saavel paa Teatret i Kjøbenhavn som i Aarhus, og han havde en selvstændig Mening om det Offentlige og Almindelige i Kjøbenhavn paa den Tid, saavel af Æstetik og Skuespilkunst som af det teologiske, præstelige og almindelige literære Væsen, der da var det Gjældende.“ — Man kan jo sige sig selv, at Chr. Winther har været modbydelig ved den Selvgodhed og Dømmesikkerhed, der her i seminartistisk Skikkelse traadte ham imøde.

Den gammeldags Skolelærergemytlighed tiltalte ham langt mere. Der var i Kjøbelev en Kordegn *H. C. Petersen*, som Winther var god Ven med; han døde i 1876; men endnu til sin sidste Tid lo han over hele Ansigtet, naar Chr. Winthers Navn blev nævnet; „vi

¹⁾ „Mit Levnedsløb“, S. 194—95.

havde mange Spaser for“, sagde han.¹⁾ Til mig skriver samme *Petersen* om Winther: „Digteraanden besjælede ham herovre. Det var ofte Tilfældet, at, naar han havde digtet en Sang og ved sit Klaver havde komponeret Melodien dertil, og jeg saa kom fra Kirkegaarden og passerede ind efter Præstegaarden sammens nordre Fløj, at han saa sad dernede i sit Studereværelse og saa fik mig ind til sig, forat jeg skulde høre ham synge og spille den. Han trakterede ogsaa Violin, og det var vel værdt at høre paa ham.“

Den residerende Kapellan i Kjøbelev var dengang Digteren *Nicolaj Sætoft*; han var 6 Aar ældre end Winther, og de havde — som før sagt — været Kammerater i Nykjøbing Skole; men allerede i 1812 blev *Sætoft* Student. Han var — som bekjendt — *Poul Møllers* fortrolige Ven; men Chr. Winther stod ham meget fjærnene og havde ikke synderlig Sympati for hans Poesier. Fra Kjøbelev udgav *Sætoft* i disse Aar: „Sommerfugle“, en Samling Fortællinger, „Leonardo og Blondine“, en Tragedie, „Christian den Fjerdes Dom“, et Skuespil, „Kirkens Band“, et Ridderskuespil, „Jærnmasken“, et skotsk Skuespil, og „Daniel Rantzau“, et Skuespil. — Selv en Tid efterat de første ere udkomne, har Winther ikke læst dem; senere siger han, at „Christian den Fjerdes Dom“ er det eneste af *Sætofts* Arbejder, han ubetinget vil rose, hvorimod han ikke kan lide hans „Sommerfugle“ — de ere „elendige“. „Daniel Rantzau“ har *Sætoft* læst for ham, før det udkom, og W. siger, det har mange smukke Enkeltheder, men kjeder ham forfærdeligt „formedelst det Slæbende i

¹⁾ Meddelt mig af Stiftsprovst *Helweg* i Kjøbelev.

Gangen af Handlingen paa nogle Steder og den utrolige Rapiditet paa andre, foruden flere Bestialiteter“. Da „Kirkens Band“ udkommer, skriver Winther til *Visby*: „Ja, vist er det Middelgods, og Du vil nok snart faa Lejlighed til Ærgrelse igjen“. ¹⁾ Dette gjælder naturligviis „Jærnmasken“. Der har ikke været Glæde for Winther i Omgang med *Søtoft*.

Til Bønderne kom han ofte og gjerne; endnu paa sine gamle Dage taledede han med Interesse om de store Bondeslægter i Kjøbelev og Vindeby ²⁾. Han havde et aabent Øje for Bøndernes Ejendommeligheder, som han med stort Lune og Talent gjengav for Søstrene og deres Veninder; naar saa de samme Bønder kom i Præstegaarden, kunde han med den alvorligste Mine af Verden lokke disse Ejendommeligheder frem, „saa Pigebørnene, der var nogle rigtige Grinebidere, ikke kunde udholde det for Latter“ ³⁾. At han gjerne færdedes blandt Bønderne, som overhovedet rundt blandt Egnens andre Beboere, for at studere Menneske- og Folkelivet, vare hans Nærmeste paa det Rene med. Noget af hans literære Udbytte deraf foreligger i hans „En Samling af laalandske og falsterske Ord“, som *Molbech* har brugt til sit Dialektlexikon, og som netop bærer Aarstallet 1823 ⁴⁾. At han ogsaa gav sig af med at afskrive

¹⁾ Se Breve fra og til C. W., S. 6, 10, 12, 16, 18. ²⁾ Se „Joh. Ditl. Friderichsen“, S. 5. ³⁾ Fru *Berthelsens* Meddelelse. ⁴⁾ Se Fortalen til samme Bog, S. XXIX. *Molbech* havde i en Fortale til *P. Foersoms* „Om Samlinger af danske Landskabsord, o. s. v. i Ribe-Egnen“ opfordret Enhver, der havde Kjærlighed til det danske Sprog og var i Stand til at berige hans Samlinger af danske Landskabsord, navnlig fra Øerne syd for Sjælland og Fyen, til at sende ham deres Bidrag.

Folkeviser, fremgaaer af hans S. 201—3 meddelte **Brev** til Fru *Rahbek*.

Størst og mærkeligst var dog hans *digteriske* Udbytte af Samlivet med Bønderne; det fremgaaer blandt Andet af følgende Udtalelse, som han kommer med i et Brev til gamle *Molbech*, skrevet 27nde Nov. 1833: „Aarsagen, hvorfor vi her [i vor Literatur] faa **Saalidt** af Det, som De kalder *nederlandske* Billeder, er **-vist** blandt andre ogsaa denne, at den større Part af **dette** Slags Forfattere [Hverdagshistoriernes, o. s. v.] næsten udelukkende har erholdt Dannelse og Udvikling i Hovedstaden, uden nogensinde at være kommen i **Berøring** med de lavere Klasser i eller udenfor samme, i **hvis** Liv der dog, naar man kjender det ret, rører sig **en** større Mangfoldighed af poetiske Elementer, end man nogensinde aner i Salonnerne.“¹⁾

Man ligesom seer ham til Stede i Bondestuen, hvorfra han fortæller os²⁾ om „Kaffesophie“, der opvarter Husets egne Folk, deres Venner og Veninder, Tjenestefolk og forhenværende udtjente Tyende med alskens Sladder. Saa lege Nogle Jul eller fortælle alle Slags Krøniker, mens Andre sætte sig til at spille Puk om Nødder — thi dengang vare Tjenestefolk ikke saa forfinede, at de forstod at spille Whist eller Ecarté — og paa Bordet er der en Bolle Punsch. „Som det nu gjerne skeer i saadanne Forsamlinger, kommer Talen paa Giftermaal, Kjærestehistorier, lykkelige og ulykkelige, og andet Sligt, dertil hørende, og den gamle Hex udkrammer da al sin Viisdom, f. Ex. om den Kunst at

¹⁾ Brevet findes paa Det kgl. Bibliotek. ²⁾ Sml. Digt. IX, S. 42
—44.

skaffe sig en Kjæreste eller mane sin tilkommende Brudgom eller skaffe sig Kundskab om, af hvad Stand eller Vilkaar han skulde være, hvordan han skulde se ud, og andet Mere af samme Surdej . . . Almuen foretager mange saadanne Kunster med at dyppe smeltet Bly i Vand eller hælde Vand paa en Æggehvide og lade det staa Nyaarsnat over. De slutte sig da til den Tilkommendes Egenskaber eller til deres gode eller onde Skæbne, alt eftersom de indbilde sig i Figurerne, som Blyet eller Æggehviden danner, at se en Prædikestol, en Plov, en Ligkiste, o. s. v. Til denne Art af Forsøg hørte da ogsaa *det*, hvilket Kaffesophie anbefalede som meget sikkert og ufejlbart til at komme paa Spor efter, hvordan den dem af Skæbnen Bestemte saae ud. Pigen skulde nemlig Juleaften, naar hun just vilde lægge sig tilsengs, Kl. 12 ganske sagte aabne Døren og med den højre Haand gribe ud i Mørket. Hun vilde da gribe i et Hoved og faa en Haandfuld Haar med tilbage, af hvis Farve og øvrige Natur hun saa ved Sammenligning maatte drage sine Slutninger!“ — Som Tilhører ved saadanne Historier var Chr. Winther i sit Æs.

Han deltog med ligesaa stort Liv i Bøndergilderne som i de selskabelige Sammenkomster hos de større Proprietærer og paa Herregaardene. Det er om sig selv i Folmer Sangers Skikkelse, han synger:

Han dansede i Salen,
men spared ej sine Sko
og svang de raske Piger
i den pyntede Lo.¹⁾

¹⁾ Sml. Digt. VII, 318.

Og endvidere:

Da samled rundt om Bordet
de sad ved deres Vin,
Hr. Folmer førte Ordet;
thi han var snild og fin;
de bedste Raad han vidste,
han havde lystigt Mod,
og han med megen Liste
paa Kvindfolk sig forstod.
Ung Folmer var paafærde
hvor der var Lidt at se,
han gjorde tusend Løjer
og fik dem til at le;
saa kikked han skalkagtig
i Pigens Øjne ind,
strøg hendes Haar fra Panden
og kyssed hendes Kind
og sprang saa let afsted
fra den glædedrukne Sværm
til Borgen op og standsed
under Lindetræets Skjærm.
Ung Folmer allevegne
var paafærde og travl,
han havde at bestille
fra Gulv og til Gavl;
der skulde flettes Fakler,
der skulde bindes Krans,
og lige færdig var han
til Driks og til Dans.
Han sang for Salens Gjæster
hel fine Elskovskvad;
men, naar han hist i Laden
hos Bønderne sad,
da klang der mangel Vise
saa kaad og saa kjæk,
at Karlene de grinte
og Pigerne løb væk.¹⁾

I „Elegier“ af *E. I. Stagnelius*, efterlignede af
Chr. Winther²⁾, synger han:

¹⁾ Sml. Digt. VII, S. 210, 212, 215 og 317. ²⁾ *Kjøbenhavns-*
posten 1830, Nr. 25; de ere ikke optagne i nogen af hans *Digtsamlinger*.

„Skjænked mig Himlen en ung, en fuldfrisk, blomstrende Pige,
blot hendes Hjærte saa var værdigt at elskes af mit —
aldrig da spurgte jeg, om hendes Moder med Blomster paa Torv sad,
eller, udmajet med Fjer, højt i en glimrende Vogn.
Havde end Haanden ej lært at røre Klaveret og Citren,
havde en Tøddel hun ej læst af *Voltair'* og *Rousseau*;
om end begloet og gloende selv, fra Amfiteatrets
Bænke hun *Kotzebuss's* smægtende Dramer ej seer,
stolt jeg skulde endda til mit Hjærte den Elskede trykke,
kysse jeg vilde endda ømt hendes blussende Mund.
Ære jeg ønsker mig kuns af de Hverv, hvem Ære tilkommer,
men — vorde lykosaliggjort vil jeg af Kjærlighed kun.“

Her har man den ægte Erotiker, som godt kunde forelske sig i en Bondepige. Han holdt af hende, saaledes som hun var, i sin egen Dragt, og yndede slet ikke hendes Forfinelse. Bondedragten, syntes han, var smuk og „passede i alt Fald bedst for de kraftige Skikkelser, der se saa højst ynkelige ud, naar de falde paa at klæde sig i fransk Kjole med Hat og Shawl“¹⁾. Om Husmandsdatteren, der blev Officersfrue, sagde han:

Nu gik i Fløjl den unge Frue,
med Parasol, med Hat og Slør,
men ak, ej nær saa kjøn som før
i Vadmelskjørt og Lin og Hue.²⁾

Andensteds fortæller han, at han er i Selskab, og siger saa:

Da saae jeg over Gulvet skride
en Dame, grandios og svær,
udmajet, som jeg ej kan lide,
med Blomster, Flor og højt Stavær.³⁾

1) Saml. Digt., IX, S. 39. 2) Saml. Digt., X, S. 93. 3) En Saml. Vers, S. 208.

Sikkert stammer fra Kjøbelev-Tiden Digtet „Et Aftenmøde“¹⁾, af hvilket et Par Vers maa staa her som Illustration:

Sid stille hos Din røde Ko,
og bliv kun ikke bange;
vi har jo sladret jævnt, vi To,
saamange hundred Gange.
Jeg sætter mig i Kløvret blødt,
imens Du Koen malter,
mens Gjøg i Skoven kukker sødt
og Stork i Mosen stalker.

.
.

I mine Viser alle fik
jeg kjønt Dit Navn indflettet,
og Du forstod det nok: Dit Blik
det klart mig har berettet;
kom Andre saa med deres Snak,
saa vidste Du det ikke —
men mig Du sagde tusend Tak
med mer end søde Blikke.

Fortryd kun ej Hvad Du mig gav!
Det var dog grumme ringe!
Og saa — Du værged Dig jo brav,
ja, lod Dig næsten tvinge!
Dog — næsten lig'saa god som jeg —
Hvi standsed Du ved Broen,
og hvorfor løb Du ej Din Vej,
dengang vi kom til Loen?

Hvor var Du sød! Din Stemme klang
saa klar mod Bøgens Toppe,
at Fuglen glemte rent sin Sang
og sad saa tvær deroppe.
Og saa vor Dans! — Jeg mindes grandt
dengang hos Erik Heire,
hvor det gik fejende galant
med Ril og Kontrasejre!

¹⁾ Saml. Digt. I, S. 148.

.
.

Nu har vi skiftet! Hver har Sin!
Men hvad kan alt Det skade?
Lig Maanedrosen, spæd og fin,
vi vexle Blomst og Blade.

.
.

Men giv mig end som fordem tidt
en sød Drik Mælk af Spanden!
Og — — hvorfor ej? Imorgen frit
Du kysse kan den Anden.

Man maa gjentage, at „han tog det ej saa nøje“; men tillige maa jeg tilføje Hvad Stiftsprovst *Fr. Helveg* i Kjøbelev, der har interesseret sig for at opspørge Alt, som kunde bidrage til at oplyse Chr. Winthers Historie derovre, har skrevet i et Brev til mig: „Aldrig har jeg her sporet Noget, som i fjærneste Maade kunde plette hans Eftermæle.“

Tydeligt høres i Versene fra „Et Aftenmøde“ Gjenlyd af „Træsnittene“, og det er vel ogsaa i dem, han fik hendes Navn „kjønt indflettet“. *Det maa slaaes fast, at disse Digte ikke* — saaledes som det altid siges — *ere sjællandske, men laalandske*; siden han gik i sit tiende Aar, har han jo heller slet ikke boet paa Sjælland, men derimod stadigt færdedes blandt laalandske Bønder. Selv om flere af Træsnittene ere skrevne senere — *der* ere de oplevede! Efter sin egen Opgivelse skrev han i 1822 i Kjøbelev Vignetten til dem, og i denne siger han:

Troer ej, at Elskovs Gud kun boer
blandt Grever og Baronere,

at kun ved Hoffers Dansekor
han rejser sine Troner!

.
Nej, han, som vækker stor Allarm
bag Oberstens Vattering,
han taaler ingen rolig Barm
bag en gemen Mundering;
han rammer Hjærtet nok saa vist,
hvor Pels og Vadmæl værne,
som Brystet under fin Batist¹⁾,
hvor Skjoldet er en Stjerne,
og lige godt den fulde Barm,
fordulgt i uldne Trøjer,
som den, der svulmer, hvid og varm,
bag Tyl og Silketøjer.

.
Og Bondens Knæs ved Høstens Tid
for Ridderen ej viger;
han strider tidt en ædel Strid
for alle smukke Piger;
den Ene kroer sig sirligt, ømt
i sine gyldne Lænker;
den Anden spørger uden Skrømt
Hvad Pigébarnet tænker.

.
Jeg saae den lille Gud, min Tro,
hvor Hyrdehornet klinger;
der sad han paa en Malkeko
og slog med sine Vinger.
Jeg saae ham tidt ved Bryllupsfærd,
det var saa kjønt at skue;
han var, som han var hjemme *der*,
og klar steg Faklens Lue.
Naar Jordens Sommerdragt er gjemt,
han har ved Juledanse
sin Glæde; thi jeg veed bestemt,
han knytter mange Kranse. —

¹⁾ Fint hollandsk Lærred.

Som allerede i andet Sammenhæng fortalt, skrev Chr. Winther i Kjøbelev „Jørgen og Trine“ (1822), „Jacob og Lise“ (1823) og „Steffen og Ane“ (1824). —

Den af alle de laalandske Piger, som Chr. Winther helst og oftest svang i Dansen, var den lille *Cathrine Ernst*, Søster til en af hans Skolekammerater og Datter af en rig Særling, Ejeren af Roløkkegaard, en Mand, der oprindelig gik klædt i hvid Vadmelskofte, men avancerede til Livkjole, Knæbuxer og blanke Støvler, med hvilken Dragt Proprietærtitlen fulgte. Hun var en smuk lille Pige med en nydelig, tæt sluttet Figur, dejlig Farve, meget blondt Haar, ret fine, imponerende Ansigtstræk, skjelmisk, og dog i det Inderste tilbageholdende, sig selv bevidst, fuld af Snaksomhed, Smil, Løjer og Latter¹⁾. Paa hende passede den Beskrivelse, Chr. Winther giver af den unge Pige i „Et Hjertes Gaade“: „Lille var hun²⁾, just saadan som jeg kan lide det, lille, men fin og rund, og saa var hun slet ikke pyntet.“³⁾ Hun var fem Aar yngre end han og Veninde med hans Stifsøstre. Hendes eneste Broder er tidligere omtalt. Af hendes to Søstre blev den ene gift med Chr. Winthers Ven *Friis*, der først havde „Mariboes Skole“ i Kjøbenhavn, men senere blev Ejer af

1) Frøken *P. Ross's* Ord om hende i et Brev til mig. 2) I et utrykt Brev til *Const. Hansen* siger han: „Jeg holder maaske altfor meget af de *smaa* Fruentimmer,“ og i Digtet „De høje Steder“:

Lad Andre kvide^{a)}, om de vil,
for Store og for Slemme,
jeg veed, jeg holder bedst mig til
den Lille og den Nemme.

3) Sml. Digt. VIII, S. 125.

a) gammel Form for *kvidre*.

Lille Kjøbelev-Gaard; den anden Søster blev, ligesom *Cathrine*, ugift, og de To levede senere, til de vare oppe i Firserne, sammen i Velstand paa en god Landejendom. Chr. Winther holdt meget af at være sammen med *Cathrine Ernst*, og de taledes friskt, fiffigt og fornøjeligt med hinanden; da kunde det siges:

Hans Øje var vel dristigt,
mandhaftigt, klart og blaat,
og at det tindred listigt
jo klædte det saa godt¹⁾.

Hans Følelse for hende var nærmest legende, i alt Fald ikke dyb, og den udelukkede ikke andre smaa Forliebelse, som nu engang hørte hans Natur til. Hans Stifsøstre fortalte om ham, at han i den Tid blev ganske fortrydelig, hvergang en smuk ung Pige gik hen og forlovede sig, selv om han forresten slet ikke kjendte hende eller brød sig om hende; han betragtede alle smukke Piger som hørende ind under hans specielle Herredom, og, hvis de bandt sig til Andre, var det, ligesom der gik Noget tabt for ham. Han kunde med den unge Mand i *Heibergs* Digt „Frederiksborg“ sige:

O, hvis jeg ikke sværme maa,
da kan jeg ikke digte,
da vil Apollo mig forsmaa
og Muserne mig svigte.
Jeg aander kun ved denne Trang,
den i min Lyre klinger,
den bæver i min Digttersang,
den giver Verset Vinger²⁾.

Man vil af det Foregaaende have seet, at han ikke just var udholdende i sin Kjærlighed. Det kunde have

¹⁾ Smstds. X, S. 304. ²⁾ *J. L. Heiberg*: Poet. Skr. VIII, S. 238.

kommet ham — og for saa vidt det danske Folk — dyrt til at staa, hvis hans Udtalelser i Slutningsverset af hans Digt „Afsked“ var gaaet i Opfyldelse, det, hvori han i 1821 i Kjøbelev synger:

Thi gjemmer Sjællands Blomstervang
et mere trofast Hjærte
end det, som digtede denne Sang,
saa gid jeg syngte sidste Gang
min Elskovs Fryd og Smerte ¹⁾.

Sandere er det, naar han i de alt citerede Elegier synger:

„Alt fra Menneskets Slægt den blomstrende Jord har bebygget,
ingen Jordisk, som jeg, brændte af Kjærligheds Ild.
Dog for en enkelt tryllende Mø mit Hjærte ej banker,
ved sin Triumfvogn Een ikke med Lænker mig bandt.
Haardere, Brødre, mig Skæbnen er: Jeg elsker dem Alle!
Alle med Trolddomsbaand hilde min flagrende Sjæl!
Hver en bølgende Barm i mit Hjærte Længsel opvækker,
hvert et straalende Blik sætter i Lue mit Blod.“ —

Ogsaa paa Omegnens Herregaarde var Chr. Winther en velseet Gjæst og synes at være kommen *der* med Glæde. Ved festlige Lejligheder kunde hans Muse gjøre Tjeneste paa saadanne Steder²⁾, og i 1822 hilser han Livet og Personerne *der* med Digtet „Paa Herregaarden“ :³⁾

Hil sidde I, Herrer og Fruer,
som flette en spraglet Oval,
hvor Kraften og Skjønheden luer
højt i den forgyldene Sal!

¹⁾ Sml. Digt. I, S. 77. Det er jo forresten ret betegnende, at han ikke siger „*Laalands* Blomstervang“. ²⁾ Se: Etatsraad *L. Førgensen*: „*Mine Erindringer*“ (trykt som Manuskript) S. 15—16. ³⁾ Sml. Digt. I, S. 115.

Hvor skal jeg min Lovsang fremsende?
Mit Hjærte knap kjender sit Maal!
Skal jeg til hver Rose mig vende,
hvad heller til blinkende Staal?

O, Rose, Du rødeste Blomme,
Du spirende, duftende Guld!
O, Rose, Du hvide, Du fromme,
Du Stjerne, nedfalden i Muld!
Skjul dybt Eders tindrende Øje,
og rødmer kun ydmygt i Løn;
thi Skjønhedens Himmel, den høje,
her straalere mod Strængenes Søn.

Han ender i følgende Udbrud:

Op, blomstrende Herrer og Fruer!
Skalmejerne kalde til Dans!
Hvor Kraften hos Skjønheden luer,
der flettes den sødeste Krans.
Højt Natten udstak sine Fakler,
den vinker til sværmende Lyst;
viid, Kjærligheds søde Mirakler
ret læres kun Bryst imod Bryst. —

Vilde man spørge, om Chr. Winther under sit landlige Ophold i Kjøbelev praktisk gav sig af med Landvæsenet, saa troer jeg at maatte svare benegtende, skjøndt jeg maa tilføje, at han forstod at værdsætte sig selv *som Kusk*. Det var i en senere Periode, at han var i Besøg hos *Hans Ulrik Møller* i Flintinge, og de skulde da en Dag kjøres over til *Monrads* i Vester Ulslev; Selskabet var saa stort, at der ikke var Plads til Kusken. *Møller* og Winther sad derfor paa forreste Sæde, og Fru *Møller* var umaadelig bange for denne Kjørsel; Winther vendte sig sindigt om imod hende og sagde: „Vær blot rolig, Lovise, det er *mig*, der kjører!“

Kunde Chr. Winther — som ovenfor viist — drages af Landlivets Naturtilstande, saa er der alt peget paa, at der bag ved disse vaagede literære Interesser; de laa altid og allevegne bag hans Færd, og de lokkede hans Tanker og Længsler fra Landets Glæder tilbage til Studenterlivet i København. I denne Periode satte han en stor Ære i at være Student. I Visen til *Rasmine Møller* hævder han netop, at han er Student, og i „Jørgen og Trine“ hedder det i sidste Vers ligesom i tredje sidste af „Der gik i grønne Skove: „Den, som har Visen digtet, det er en dansk Student.“ I „Episode af et Familieliv“ kalder han Studenterne og Kunstnerne for Fantasimennesker, og i det tidligere aftrykte Brev til *Kamma Rahbek* underskriver han sig „Schack Anselmus, der Student“. Han længtes bestandig efter sine Studentervenner; i hans Breve hedder det: „Hils alle skikkelige Studenter fra mig“¹⁾ og senere: „Hils alle gode, evigforsorne Venner og Kammerater fra mig!“²⁾ Han opfordrer sin Ven *Visby* til at give ham fuldstændig Efterretning om Alt, hvad der kan glæde *en Student*³⁾. Hans Tanker gaa ofte til Studenterforeningen, hvis Vel ligger ham saameget paa Sinde. Han skriver: „Jeg skulde dog ikke haabe, at disse Femmænd til Lovenes Revision⁴⁾ ville lade nogen-somhelst Filistrismus indsnige sig [i Foreningen]; der var sgu nok i Forvejen.“⁵⁾ Hans Tanke er opfyldt af Visebogen, som udarbejdes, og han vil have Melodierne tilføjet. Da den endelig kommer, er han ret vel til-

1) Breve fra og til C. W., S. 6. 2) Smstds., S. 9. 3) Smstds. S. 2. 4) *Rahbek, Ingemann, Poul Møller, Carl Thortsen og Abrahams.* 5) Breve fra og til C. W., S. 5.

freds med den; „der er mange gode, men en Del, som kunde udelades; nogle af de tyske Sange har Kommissionen fordærvet, kjender jeg *dem* ellers ret. (NB. Viserne).“ ¹⁾

Iblandt Studenterne havde det Rygte udbredt sig, at han blev holdt i et Slags Fængsel i Kjøbelev. Da *Thiele* kommer dertil, tør han ikke uden Videre besøge ham. Han siger: „Jeg havde en Slags Formodning om, at han holdtes, om ikke just i Stuearrest, saa dog med lidt Strængthed til Bogen af den velærværdige Stiffader, og jeg var altsaa ikke vis paa, at et Besøg fra Kjøbenhavn vilde blive godt optaget *der* i Huset“ ²⁾. Dette Rygte kom Chr. Winther for Øre; han skriver da til *Visby*: „Nogle Udeladelser i Breve til kjøbenhavnske Venner om, at jeg ikke læser Teologi med Lyst og deres Samtale eller Skriven derom har maaske foranlediget hint flove Rygte, som Du omtaler, hvis virkelige Tilværelse jeg, paa Grund af Din bekjendte barnagtige Skalkhed, let kunde fristes til at betvivle. Et det derimod virkelig sandt, saa undskyldte Du min Tvivl, og, naar Du desangaaende har talt med *Poul Møller*, saa vil Du erfare, at jeg nyder Frihed, fuldeligen, ja, maaske *plus quam fas est*.“ ³⁾ Jeg haaber, at Du Forening med ham modarbejder Rygtet (hvor dog Folk ere stærke i at kombinere!), der i mine Øjne er ligesaa ubehageligt for min Fader — der behandler mig med der største Delikatesse og Humanitet (Du veed, jeg er hans Stifsøn) — som ydmygende og ærgerligt for mig; de

¹⁾ Smstds. S. 16. Hans Studentervise fra 1820 var naturligviis optagen i Samlingen. ²⁾ *Thieles* „Af mit Livs Aarbøger“, S. 225
³⁾ Mere, end det er rigtigt.

kunde jo synes, at *jeg* havde udspreedt dette Rygte“¹⁾. Andensteds siger han om sin Stiffader, at han var en elskelig Karakter, en højtbegavet Kirkelærer og en lærd Mand; „ja, han var tilvisse en god Sædemand; han havde ogsaa Noget at udsaa og gjorde det vist med den rette Glæde:

I shall not look upon his like again“.²⁾

Oversættelsen af *Schleiermachers* „Ni Prædikener over det kristelige Husliv“ tilegner han *Rasmus Møller* „med inderlig Kjærlighed og sønlig Taknemmelighed“. I sit Levnedsløb, forfattet i Anledning af hans Indvielse til Biskop, siger *Rasmus Møller*, at han stedse har staaet og staaer i samme Forhold til Chr. Winther som til sine egne Børn,³⁾ og Stiftsprovst *Fr. Helveg* i Kjøbelev skriver til mig: „Jeg har aldrig sporet, at *Rasmus Møller* har fundet sig besværet af sin Stifsøn.“ Han elskede ham, vejledede ham og levede meget sammen med ham. Hver Dag fulgtes de ad paa Spasereture, og hver Aften, naar de Klokken 8 havde endt deres Læsning, samlede de med Damerne i Dagligstuen, hvor Chr. Winther da var ubeskrivelig morsom og underholdende. Sommetider var *Rasmus Møller* i daarligt Humør, og det var, naar Stifsønnen havde været mindre flittig, hvilket havde nødvendiggjort en alvorlig Tiltale, der da bevirkede, at han læste en lille Tid, for saa atter at sakke af.⁴⁾

¹⁾ Breve fra og til C. W., S. 13. ²⁾ Smstds. S. 206 og 126. Det engelske Citat er af „Hamlet“, Akt I, Sc. 2. ³⁾ Se „Prædikener ved *R. Møllers* og *N. Fogtmanns* Indvielse til Biskopper samt de to indviede Biskoppers i Kirken oplæste Levnedsløb“, S. 38. ⁴⁾ Meddelt mig af Professorinde *Lange*, født *Bredsdorff*.

Naar Winthers Liv i Kjøbelev altsaa i disse Aar alligevel havde sine mørke Skygger, saa laa det deri, at han blev tvungen til at bruge sine Ævner paa et Omraade, hvor al hans Lyst svigtede, og det vil igjen sige, at han maatte bruge dem fejlagtigt; Lysten viser som oftest Ævnen. Han saae tilbage over sit Liv og blev mismodig. I „Genrebilleder“, gennem hvilke han tidt har givet os Indblik i sit eget Levned, lader han Limmer syngte en Sang, som skildrer Digterens egen Stemning paa det her omtalte Punkt; han har aabenbart tænkt paa sig selv, naar det hedder:

Fra Fred og Fryd. fra Hende,
mit Fjed jeg maatte vende
til Byen som Student.
Halvdømmende i Staden
jeg vandred om paa Gaden
med hver en Nerve spændt.

Jeg fik ej Tid at sukke
for alt det Ny' og Smukke,
der tog mig fast i Favn;
som Sejleren paa Bølge
jeg maatte Strømmen følge
langt fra min Lykkes Havn.

I Hvirvelen, i Vrmlen,
i Rusen og i Svmlen,
jeg tvende Kvinder saae.
Hvor var de Bægge skjøne!
Min Trofasthed at lønne
de gav mig Løfte paa.

I Ensomhed besøgte
den Ene mig, hun spøjte
og sang og favned ømt;
de Greb i Lyrens Strænge
hun lærte mig, som længe
jeg selv kun havde drømt.

1) Sml. Digt. X, S. 210—12.

Undselig, bly og bange
jeg aanded ud i Sange
mit Hjertes Sorg og Lyst;
men ak, det Ingen rørte,
og hun, som mig forførte,
nu lod mig uden Trøst.

Den Anden saae jeg stedse
i smaa og større Kredse
omringet af en Flok
Tilbedere, som travle
jeg saae at gaa og kravle
stolt paa Koturn og Sok.

Jeg voved selv at nærme
mig til de malte Skjærme,
hvorfra lød hendes Kald;
men ak, Kronions Datter
mig gav til Rov for Latter
midt i sin Tempelhal.

For disse rige Tvende
jeg glemte ganske hende,
den fattige Lilievaand²⁾;
jeg nedbrød alle Skranker,
jeg døved alle Tanker,
jeg løste hvert et Baand.

Bort kasted jeg som Muldet,
der troes at gjemme Guldet,
min favre Ungdomstid;
min Vandrings Fjed blev svage,
jeg monne fej forsage
hver mandig Dont og Id.

Og Timer var hennrundne,
og mange Aar forsvundne,
før ret jeg vaagned op;
end hørte jeg til Krybet,
mens Andre jeg fra Dybet
saac højt paa Ærens Top.

²⁾ Maa jo her betyde Videnskaben.

Saaledes følte Chr. Winther det ofte i denne Periode, mens han *skulde* gjøre sin Pligt.

Hvor tungt Teologien hvilede paa ham, kan sees af følgende Brudstykker af Breve til *Visby*: Den 30te Marts 1822. „Naar Teologien ikke var, saa levede jeg ret godt her; men den og Savnet af Dig og mine øvrige gode Venner gjør mig undertiden kjed af min Tilværelse, især da jeg ikke seer Enden derpaa før om nogle Aar; — Du begriber ikke, hvor dum jeg er! Aa, jeg er meget dum!“ Den 7ende Oktbr. „Alt, hvad jeg kan sige om mig selv, er med faa Ord dette: at jeg vel læser Teologi dagligen og ideligen, men uden synderlig Lyst, og desaaarsag vil det ingen Fremgang faa, og det nedslaaer mig. Jeg formoder, at . . . alle mine *coævi*¹⁾ tage Examen før jeg, og jeg vil da komme til at sidde blandt en hel Del unge, sprænglærde Spyttegjøge, ligesom en Ugle Hvad skal der blive af? Faaer jeg ogsaa den forbandede Examen, saa har jeg dog ikke Lyst til Præstestanden.“ Den 8nde Marts 1823: „Jeg begynder nok snart at læse Testamentet for sidste Gang — Genesis, Micha, Nahum og Habakuk, item første Bog af Salmerne er tillivs, og den tredie eller fjerde Bog begynder jeg paa imorgen. Kirkehistorien frygter jeg ikke saameget for endda; *Henke* og *Thym* have hjulpet mig mangfoldig; Du skulde læse den sidste igjennem, men sagtens er han *Dig* altfor heterodox. Siig mig dog, hvor jeg skal finde noget Trykt om Danmarks specielle Kirkehistorie; har *Münter* ikke skrevet en saadan? *R. Müllers* Apologetik behager mig mest af hans fire Systemer; Dogmatikken og Moralen f. Ex.

1) Samtidige.

despererer jeg næsten om nogensinde at forstaa eller lære. Du vil heraf kunne slutte, at jeg ikke kan komme til Kjøbenhavn før til Efteraaret — om saa?? — Jeg bliver altid i slet Humør, naar jeg tænker herpaa, og mit gode Lune gaaer lidt efter lidt afvejen; men lad mig først blive befriet fra det teologiske Aag, saa skal jeg vel gjenvinde min Plads mellem de lystige Brødre!“ Den 2den Dec. 1823.“ Du maa endelig lade mig vide, hvorlunde Du har inddelt Din Tid paa Fældenden, kort før Examen. Siig mig det Formelle ved Indskrivning og Petikum — oplys mig, kort sagt, om alt til Examens Præparation Enhørende. *Jeg* forstaaer nok hverken at *læse* (studere) eller at inddele min Tid ret; thi altsom jeg *læser* og troer at have *lært*, glemmer jeg igjen; — jeg er en sand Sisyfos! — Siig mig, om det uden stor Vanskelighed fra Professorernes Side er gjørligt at tage Examen *strax* ved min Ankomst til Kjøbenhavn — om det muligen skulde bringe dem til at skærpe Lagen? [?] . . . Det trøster mig ellers at se, at i de sidste to Kvartaler af 21 omtrent 15 have erholdt bedste Karakter. . . . Jeg læser nuomstunder ikke Meget af æstetiske Sager; til Rekreation om Middagen og efter Aftensmaden læser jeg noget Historie. Jeg maa her gjøre Dig opmærksom paa, at jeg staaer op Kl. 5¹/₂ om Morgenen og lægger mig derfor Kl. 10 præcise. — Har Du læst *Bretschneiders: Probabilia de evang. Joh.*? Ligesom *Berthold* river de trende første Evangelier ned for at hæve Johannis, saaledes hæver *Bret.* dem paa Ev. Johannæi Bekostning; men Hvad skal de Narrestreger til? Jeg læser Sligt kun af Pligt, ingenlunde af Lyst.“

„Du kunde gjøre mig en ubetalelig Tjeneste, hvis Du vilde laane mig en *renfærdig* hebr. Bibel. Hidtil har jeg læst i gamle *Michaelis* sin Bibel; men den kan jeg ikke *gaa op med*. Har Du ingen selv, saa meld mig, om Du muligen kan skaffe mig en saadan for en billig Hyre; jeg er græsselig i Vinden, hvis jeg ikke faaar den snart . . . Ach, Kjære! Melankoli!“ *Den 8de Marts 1824.*“ Det er endnu ved det Gamle med mig; jeg stræber mod en strid Strøm, der snart sætter mig mere *tilbage*, end jeg selv arbejder mig frem. — Gammel bliver jeg, mine *bedste* Ungdomsaar ere snart forbi, svag bliver jeg mere og mere paa Legeme og Sjæl, og Haabet bliver mig ikke engang tilbage i denne Pandoras Æske. Jeg seer alle mine Jævnaldrende, ja, de Yngre, at gaa mig langt forbi og føler tillige min Afmagt til at arbejde mig ivejret, til at sætte mig i Respekt hos mig selv — end sige hos Andre. Du vil heraf kunne slutte, at jeg ikke ret vel kan sige Dig bestemt, *naar* jeg agter at gaa op; men dette er *nu*, mere end forhen, blevet tvivlsomt, eftersom jeg af Rygtet har erfaret Noget om en betydelig Skærpelse, som skulde være foretaget med teologisk Examen, f. Ex., at man ikke maatte notere Paralelsteder eller hebraiske Gloser i Randen af sit Nye Testamente, at man udenad skulde *citere* paa Græsk og Hebraisk, at man *for at faa Laud nødvendigen* maatte have læst noget Arabisk. Er alt Dette sandt? Eller hvor Meget deraf? *Hvis* er Skylden? Og *hvilken* Aarsagen? Hvis dette er Dig bekjendt, saa negter Du mig ikke Svar herpaa; herved vil Du udrive mig af en pinlig Uvished Skriver Du brav mange Vers, min Søn? Jeg troer,

sandt for Herren, ikke, at jeg har vovet mig paa den Galej i 1½ Aar, naar jeg undtager en Vise, som jeg skrev til min Broders Bryllup.¹⁾ P. S. Det er dog vist ikke muligt, idetmindste ikke for mig, at gjennemlæse alle teologiske Discipliner i ¼ Aar.“

Imidlertid nærmede sig med langsomme Skridt Examenstiden. Som dengang han drog bort for at blive Student, førte han ogsaa nu, da han forlod Kjøbelev for at tage sin Embedsexamen, Stambogsblade med fra sine Kjære:

I.

Hvad Du tænker, Hvad Du taler, Hvad Du handler,
Proxit, proficiat, conducat sitque saluti¹⁾

1824.

Det kan Ingen hjærteligere ønske end
Din Søster Petrine.

II.

Erindrer Du Dig Din Broder, da vil Du ogsaa erindre Dig hans
Hustru, som bestandigt ønsker Dit Vel og mindes Dig med Venskab.

Vindeby d. 28nde Aug. 1824.

Din Svigerinde Lovise Møller.

III.

I os selv er Kilden til vor Smerte,
i os selv er Kilden til vort Held,
i os selv, kun i vort eget Hjærte,
grønnes Spiren til vort Ve og Vel.

¹⁾ Se Side 225. I Slutningen af sit Ophold i Kjøbelev skrev han endvidere „Jeg elskte Fogdens Datter.“ (Sml. Digt. IV, S. 1.)

²⁾ Gid det maa gavne, være rigtigt og føre Dig til Lykke!

I Dit Livs de lyse, mørke Dage,
hvordan Skæbnens Haand end leder Dig,
skal mit Søster-Ønske Dig ledsage:
I Dig selv Du vorde lykkelig!

Den 29nde Aug. 1824.

Nielsine Møller.

IV.

Tis not for mortals allways to be bless'd,
but him the least the dull or painful hours
of life oppress, whom sober sense conducts
and virtue thro' this labyrinth, we tread.

May these words af Armstrong sometimes call forth to you in
friendly remembrance your

Kjøbelev 29 of Aug. 1824.

K. B. Sindenius¹⁾.

Med saadanne Hilsener og mange gode Ord rejste
Chr. Winther bort fra Præstegaarden.

Endelig stod Slaget d. 25nde Oktbr. 1824; det var
den første Examen dag, og de andre Examinander vare
Plum, der senere blev Præst i Spjellerup, og *F. C.*
Carstens, senere Præst til Frederikshøj og Karup i Aar-
hus Stift. *Plum* fik Laud, *Winther* haud ill. og *Car-*
stens Non. *Hans Christian Rørdam* og den senere
Etatsraad og Rektor *Bojesen* vare oppe samme Gang;
Visby var bleven Kandidat Aaret før.

Følgende tre Attester ere udstedte kort efter Examen:

I.

Candidatus Theologiæ Hr. R. W. Chr. Fr. Winther, som i sidst-
afvigte Maaned tog teologisk Embeds-Examen med næstbedste Ka-

¹⁾ Det falder ikke altid i Dødeliges Lod at blive velsignet; men
Den, hvem ædruelig Fornuft og Dyden føre gennem denne Labyrinth,
hvori vi vandre, tynges mindst af Livets kjedelige og pinlige Timer.

Gid disse Ord af A. undertiden maa gjenkalde i Din venlige
Erindring Din K. B. S.

rakter, har i de sidste Aar maatte fuldende sin videnskabelige Uddannelse hjemme hos sin Stiffader, Hr. Stiftsprovst Dr. *Møller* i Kjøbelev. Men denne berømte Lærdes Vejledning har været saa hensigtsmæssig og Hr. Winthers egen Flid saa stor, at de Vanskeligheder, som Savnet af Universitetet og Hovedstadens Biblioteker frembød, blev for en stor Del lykkeligen overvundne, og vor Kandidat lagde ved den offentlige Prøve tilstrækkelige og omfattende Indsigter for Dagen i de forskjellige Discipliner. Da han hermed forener ustraffelige Sæder og en agtværdig Karakter, vil jeg have ham alle Vedkommende paa det Bedste anbefalet, i den faste Forvisning, at han vil vorde en værdig Lærer i den danske Kirke.

Kjøbenhavn d. 2den Nov. 1824.

J. Møller.

II.

Hr. Cand. S. Minist. R. W. C. F. Winther har i Aarene 1819 og 1820 med Flid bivaanet mine Forelæsninger over den kristelige Moral, Dogmatikken og Brevet til Romerne. Efterat Omstændighederne havde bragt ham til at forlade Universitetet, fortsatte han sine Studeringer under sin Stiffaders, Doktor Theologiæ *R. Møllers* Vejledning og underkastede sig derpaa den teologiske Embedsexamen d. 25nde Oktbr., ved hvilken han aflagde saadanne Prøver paa sine Fremskridt i de teologiske Discipliner, at han tilkjendtes Karakteren Haud illaudabilis.

Kjøbenhavn d. 3die Nov. 1824

P. E. Møller.

III.

Hr. R. W. C. Winther, Kand. i Teologien fra Oktober 1824 med Karakteren Haud illaudabilis, er mig fra sit akademiske Kursus bekendt som en meget anbefalelsesværdig ung Teolog. I de teologiske Discipliner har han, fornemmelig ved den skriftlige Del af Examen, lagt gode Kundskaber for Dagen; og med disse forbinder han flersidig humanistisk Dannelse og Følelse for sin Videnskabs og sit Kalds Højhed, som i hans tilkommende Embedsførelse ikke vil blive uden Frugter.

Kjøbenhavn d. 3die Jan. 1825.

H. N. Clausen.

At man ikke hjemme i Kjøbelev havde ventet første Karakter, eller at man i alt Fald paaskjønnede, at Examen var afsluttet med en ordentlig anden, fremgaaer deraf, at man strax, da Budskabet om Resultatet kom, anordnede, at der den Dag imod Sædvane skulde trakteres med Kaffe.

Chr. Winther selv blev i Kjøbenhavn og jublede Fremtiden imøde. Hans frigjorte Tanke og Følelse skabte Digtene „Henrik og Else“¹⁾ og „Christen og Lene.“²⁾ Det første var hans Seiershymne efter det vundne Slag. Særligt tænkte han maaske paa *Trine Ernst*, naar han sluttede det med de berømte Linier:

For alle vakre Piger paa Danmarks grønne Vang,
der blive deres Bejler tro, jeg digted denne Sang.
Jeg synger deres Pris, til jeg lægges i min Grav;
thi dem er der, Gud ske Lov, dog endnu mange af.

Det er i alt Fald vist, at han sendte sin Tanke og Længsel over til sin lille, milde Veninde. Efter Hvad han selv har optegnet, skrev han mod Foraarstide 1825 paa Ehlers Kollegium, hvor han vistnok var *Visbys* Gjæst, sit bekendte Digt:³⁾

Lille Cathrine!
Hvi bær' Du det dejlige Haar,
som Dig om Kinderne slaarer,
glinsende blødt?
Siig mig, er det ogsaa Ret?
Fange mit Hjærte i Næt!
Nu har det flagret sig træet,
ja, næsten dødt!

¹⁾ Sml. Digt. VI, S. 197. ²⁾ Smsteds 213; dette blev første Gang offentliggjort i „Kjøbenhavns Morgenblad“ d. 12te Marts 1825. ³⁾ Sml. Digt. I, S. 70. („Kjøbenhavns Morgenblad“, d. 19de Apr. 1825.) Meddelelserne om, at nedenstaaende Digt er skrevet til hende, ere givne mig af Frøken *P. Ross*, og Kordegn *Pedersen* i Kjøbelev har stadfæstet hendes Udsagn.

